

Facultade de Belas Artes

Localización e contacto

Facultade de Belas Artes de Pontevedra

R/ Maestranza, 2
36002 Pontevedra

986 80 18 00

bbaa@uvigo.es

belasartes.uvigo.es

Equipo decanal

Decana

Silvia García Gonzalez
silviagarcia@uvigo.es

Vicedecana de organización académica

Susana Cendán Caaveiro
scendan@uvigo.es

Vicedecano de relacións internacionais

Carlos Tejo Veloso
internacional.bbaa@uvigo.es

Vicedecano de Imaxe e Calidade

Marcos Dopico Castro
mdopico@uvigo.es

Secretaría académica

Ana María Suárez Mariño
sacba@uvigo.es

Secretaría do Decanato

Maximino Villaverde Rodríguez
sdfba@uvigo.es

Secretaría de alumnado

Xefa de administración

María del Pilar Lores Baena

Posto Base

Alberto Mariño García

Teléfono: 986801805

Fax: 986801883

secfba@uvigo.es

Horario de atención ó público: de 9:00 a 14:00 h

Biblioteca

Biblioteca da Facultade de Belas Artes

A Biblioteca de Belas Artes forma parte do conxunto da Biblioteca Universitaria de Vigo (BUV) polo que se rexerá polo Regulamento da BUV aprobado en Xunta de Goberno o 27 de febreiro de 2002 e pola Normativa de Préstamo.

Fondos

A Biblioteca de Belas Artes conta con trinta e oito títulos de publicacións periódicas e dezanove mil títulos de monografías, a maioría de acceso directo na sala.

Servizos

Lectura en sala.

Préstamo a domicilio de fondos bibliográficos de tódala Biblioteca Universitaria.

O usuario terá á súa disposición na sala unha fotocopiadora de tarxeta dependente do servizo de reprografía da facultade. Os servizos máis especializados (como ó acceso a internet para buscas bibliográficas, consulta asistida en bases de datos, etc...) así como a dirección, xestión e coordinación de tódalas bibliotecas do Campus de Pontevedra atópanse na Biblioteca Central do Campus.

Técnicos especialistas

Berta Gosende Vidal (quenda de mañá)

Ana Celia Rodríguez Buján (quenda de tarde)

Dirección

Facultade de Belas Artes

Rúa Maestranza, 2

36002 Pontevedra

España

Teléfono

986 801 836

Correo electrónico

presbel@uvigo.es

Horario

Luns a venres de 8.30 h a 20.45 h

Catálogo

O catálogo recolle tódolos fondos da Biblioteca da Universidade de Vigo e pódese consultar a través de internet.

http://biblio.cesga.es/search*gag

Redes sociais

<https://twitter.com/bibbelas>

<https://www.pinterest.com/bibbelas/>

Biblioteca Central do Campus de Pontevedra

Dirección

Faultade de Ciencias Sociais
Campus Universitario
36005 Pontevedra
España

Teléfono

986 802 006

Correo electrónico

dirbcp@uvigo.es

Subdirección

986 801 996
subdibcp@uvigo.es

Hemeroteca

986 801 996
hembcp@uvigo.es

Referencia

986 802 001
refbcp@uvigo.es

Catalogación

986 802 001
cata1bcp@uvigo.es

Préstamo

986 802 002
presbcp@uvigo.es

Laboratorios e obradoiros

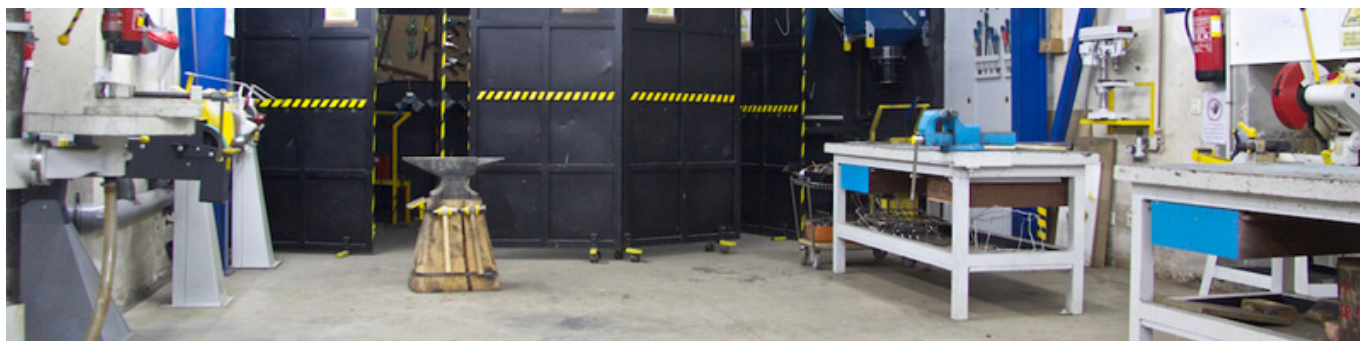
Obradoiros multiusos

Técnicos especialistas responsables

Fernando Portasany Fernández
Eduardo Calzado Díaz

Horario

Luns a venres de 10.00 h a 17.00 h

Estes obradoiros están a cargo de técnicos especialistas que supervisan e apoian o traballo de investigadores e estudantes, proporcionando o asesoramento técnico necesario. Os obradoiros están dotados de ferramenta de man e maquinaria específicas.

Obradoiro de metal

Maquinaria e ferramenta para o traballo en metal: ferramenta de corte, pregado, soldadura, taladro, etc.

Obradoiro de madeira

Maquinaria e ferramenta para o traballo da madeira: escuadradoras, serras de disco e cinta, cepilladora, traladros de columna, etc.

Obradoiro de cerámica

Fornos cerámicos, tornos e outros medios para o traballo en barro e a cerámica.

Obradoiro de plástico

Espazo adecuado para aplicar procesos con plásticos e resinas. Maquinaria e ferramenta para manipulación de plásticos.

Obradoiro de baleirado e outros procedimentos

Espazo axeitado para a manipulación de escaiola e materiais similares.

Obradoiro de microfusión

Espazo para técnicas de moldeo especiais, dotado de instalacións de microfusión.

Obradoiro de serigrafía

Infraestrutura e maquinaria para a serigrafía: realización de pantallas por medios fotomecánicos, sistemas informáticos, distintos medios de estampación. Cabina de pintura a pistola. Instalación para aplicar pinturas e vernices con técnicas aerográficas.

Aula de internet

A aula de internet está asistida por un bolseiro da Universidade de Vigo. Nela os estudantes dispoñen de equipamentos informáticos para a realización de traballos e de acceso a Internet para consultas relacionadas cos seus estudos.

Laboratorio de audiovisuais

O laboratorio de Audiovisuais está destinado á investigación e á docencia. Dispón de vinte postos dotados con equipamentos de edición dixital.

Laboratorio de informática

O laboratorio de Informática está destinado á investigación e á docencia. Dispón de vinte postos dotados con equipamentos informáticos para edición de imaxe dixital, 3D, deseño de páxinas Web e tratamento fotográfico dixital.

Laboratorio de técnicas gráficas

Técnico especialista responsable

José Angel Zabala Maté

O laboratorio de Técnicas gráficas está destinado á docencia e investigación. Dispón de instalacións para gravado calcográfico.

Laboratorio de fotografía e vídeo

Técnico especialista responsable

Andrés Pinal Rodríguez

Espazo de capacidade media. Dotado de diferentes medios de iluminación continua e de flash, tanto cenital coma de chan, móbiles e regulables de forma centralizada. Dispón de paredes con illamento acústico e de paneis móbiles para a elaboración de cromas.

Grao en Belas Artes

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P01G010V01101	Antropoloxía: Antropoloxía da arte	1c	6
P01G010V01102	Expresión artística: Debuxo-Forma	1c	12
P01G010V01103	Informática: Técnicas informáticas	1c	6
P01G010V01104	Técnicas pictóricas	1c	6

P01G010V01201	Expresión artística: Materia-Cor	2c	12
P01G010V01202	Historia: Historia da arte	2c	6
P01G010V01203	Técnicas escultóricas	2c	6
P01G010V01204	Técnicas fotográficas	2c	6

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P01G010V01301	Expresión gráfica: Sistemas de representación	1c	6
P01G010V01302	Psicoloxía: Psicoloxía da arte	1c	6
P01G010V01303	Arte, linguaxe e representación	1c	6
P01G010V01304	Escultura	1c	6
P01G010V01305	Técnicas gráficas	1c	6
P01G010V01401	Arte: Arte e modernidade	2c	6
P01G010V01402	Debuxo	2c	6
P01G010V01403	Imaxe en movemento	2c	6
P01G010V01404	Pintura	2c	6
P01G010V01405	Procesos de espazo e tempo	2c	6

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P01G010V01501	Filosofía da arte	1c	6
P01G010V01502	Produción artística: Audiovisuais	1c	12
P01G010V01503	Produción artística: Imaxe I	1c	12
P01G010V01601	Arte e contemporaneidade	2c	6
P01G010V01602	Produción artística: Imaxe II	2c	12
P01G010V01603	Produción artística: Obxecto e espazo	2c	12

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P01G010V01701	Procesos de investigación e creación	1c	6
P01G010V01801	Artes afíns	2c	6
P01G010V01802	Transmisión, mediación e educación artística	2c	6
P01G010V01901	Arte e espazo social	1c	6
P01G010V01902	Arte, natureza e medio ambiente	1c	6
P01G010V01903	Proxectos de arte de acción	1c	6
P01G010V01904	Proxectos de debuxo e pintura	1c	6
P01G010V01905	Proxectos de deseño	1c	6
P01G010V01906	Proxectos de escultura e instalacións	1c	6
P01G010V01907	Proxectos fotográficos	1c	6
P01G010V01908	Proxectos gráficos dixitais	1c	6
P01G010V01909	Proxectos videográficos	1c	6
P01G010V01910	Xestión, ámbito artístico e mundo profesional	1c	6
P01G010V01991	Traballo de Fin de Grao	2c	18

DATOS IDENTIFICATIVOS**Antropoloxía: Antropoloxía da arte**

Materia	Antropoloxía: Antropoloxía da arte			
Código	P01G010V01101			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua impartición				
Departamento	Escultura Pintura			
Coordinador/a	Moraza Pérez, Juan Luís			
Profesorado	Buxán Bran, Xosé Manuel Chavete Rodríguez, José Estarque Casas, Fernando Moraza Pérez, Juan Luís Ortuzar González, Mónica			
Correo-e	julumoraza@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	Estudo da comunidade humana, dos seus comportamentos e da complexa estrutura de relacións na que a arte se desenvolve.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade	- saber
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber - saber facer
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber - saber facer
CE4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade	- saber - saber facer
CE8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo	- saber
CE35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno	- saber facer - Saber estar / ser
CE37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento da arte no contexto cultural.	CE2 CE4 CE35 CE37
Coñecemento da arte no contexto cultural actual.	CE1 CE4 CE37
Coñecemento dos sistemas simbólicos e de significados da cultura.	CE2 CE8
Coñecemento da arte en relación a outros modos de facer, crer, coñecer e saber.	CG13 CE4 CE37

Coñecemento das funcións da arte no contexto cultural e no ámbito social.	CE4 CE37
Capacidade básica para recoñecer a arte no contexto cultural.	CE2 CE8 CE37
Capacidade básica para comprender os significados simbólicos da produción artística e cultural.	CE2 CE4 CE37
Capacidade para o recoñecemento das estruturas sociopolíticas nas que se insiren as obras artísticas.	CE2 CE8 CE37
Habilidade básica para recoñecer a arte como modo de relación social.	CE2 CE4
Habilidade básica para a lectura das imaxes e obras artísticas en relación ao contexto cultural e social.	CE2 CE8

Contidos

Tema	
Tema 1: nocións básicas da disciplina antropolóxica.	1.1 O zoo humano. 1.2 O campo antropolóxico: métodos e mapas. 1.3 Que e quen da Antropoloxía.
Tema 2: arte versus cultura	2.1 Xenes e menes. Definición de cultura. 2.2 Nocións antropolóxicas e disciplina da arte.
Tema 3: a cultura como extensión antrópica	3.1 As extensións do corpo. Antropomorfismo e antropometría. 3.2 Espectros cromáticos e modelos formais.
Tema 4: sociedade e cultura.	4.1 Grupos sociais e particularidades do seu desenvolvemento cultural. 4.2 Importancia dos usos e desenvolvementos sociais e antropolóxicos para a creación e conceptualización da obra artística.
Tema 5: diversidade cultural e finalidades da arte.	5.1 Imaxe, contido e sentido cultural.
Tema 6: antropoloxía do campo artístico occidental	6.1 As relacións no campo artístico occidental
Tema 7: Estados alterados de conciencia	Chamanismos, sustancias enteogénicas, rituales iniciáticos, vudú, macumba, candomblé.
Tema 8: El escultor Joseph Beuys	Un acercamiento antropológico.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Eventos docentes e/ou divulgativos	4	9	13
Seminarios	10	20	30
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	20	30
Sesión maxistral	25	50	75
Outras	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a charlas con debates realizados en clase por artistas en medios ou soportes non considerados na arte occidental, o que facilita a comprensión de varios dos obxectivos da materia e a valoración doutras sensibilidades artísticas.
Seminarios	Actividades en grupo enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Os puntos de partida para estes seminarios xorden do traballo de campo dos alumnos e da proxección de películas e documentais.
Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumno debe facer unha lectura comprensiva de textos sobre Antropoloxía e Antropoloxía da arte, organizar a recollida de datos do seu contexto persoal e presentalos ante os compañeiros. O alumno terá que utilizar as perspectivas propias da Antropoloxía para a comprensión do fenómeno artístico.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos básicos da materia obxecto de estudo mediante a proxección de presentacións en *PowerPoint que estarán a disposición dos alumnos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Eventos docentes e/ou divulgativos	A asignatura, impartida de xeito transversal por diferentes profesores, adopta metodoloxías activas, que inclúen desenvolvemento de proxectos organizados polos estudantes, traballos de elaboración e de investigación, e seminarios de discusión.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	30	CG13 CE1 CE2 CE4
Resolución de problemas e/ou exercicios	Observación da actitude e participación do alumno. Realización de tarefas en entrega de traballos.	60	CE1 CE2 CE4
Outras	Comprensión da lectura do libro de Lourdes Méndez, *Antropoloxía de la producción artística.	10	CE8 CE35 CE37

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Probas de avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas abertas sobre un tema que os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar de forma concisa. Proba de avaliación ordinaria: 11 de xaneiro ás 10:00 *h. vos grupos de mañán, 16:30 vos grupos dá tarde.

PROBA DE AVALIACIÓN CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO: 3 DE XULLO de 2017 Ás 10.00 HORAS

PROBA DE AVALIACIÓN CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARREIRA: 20 DE OUTUBRO de 2016 Ás 10.00 HORAS

Bibliografía. Fontes de información

Alcina Franch, José, Arte y antropología, Alianza Editorial, Madrid, 2004

Augé, Marc, Los no lugares, Gedisa, Barcelona, 1998

Bohannon, Para raros, nosotros, Akal, Madrid, 1992

Clifford, James, Dilemas de la cultura: Antropología, Literatura y Arte en la perspectiva posmoderna, Gedisa, Barcelona, 1995

Harris, Marvin, Vacas, cerdos, guerras y brujas, Alianza Ed., Madrid, 1992

Méndez, Lourdes, Antropología de la producción artística, Síntesis, Madrid, 1995

Morris, Desmond, El zoo humano, Plaza y Janés, Barcelona 1974

Strauss, Levi, El pensamiento salvaje, ,

Bataille, Georges, El nacimiento del arte, ,

V.V.A.A., El camino a Eleusis, ,

Ortuzar, Mónica, Beuysiana, Universidad de Vigo, Vigo, 2011

V.V.A.A., Joseph Beuys, MNCARS, Madrid, 1994

Recomendacións

Outros comentarios

HORARIOS DE TITORÍAS DE PRIMEIRO E SEGUNDO CUATRIMESTRE:

José Chavete: Luns de 16:00 a 22:00 horas. Espazo 19

Fernando Casás: Luns, martes y mércores, de 13:00 a 15:00 horas. Despacho

Xosé M. Buxan: Xoves e Venres, de 13:30 a 16:30 horas. Despacho.

Juan Luis Moraza: Martes de 8:30 a 10:30 e de 19:30 a 21:30; Miércoles de 12:30 a 14:30. Despacho.

Mónica Ortuzar: Mércores de 8:30 a 14:30. Despacho

DATOS IDENTIFICATIVOS**Expresión artística: Debuxo-Forma**

Materia	Expresión artística: Debuxo-Forma			
Código	P01G010V01102			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo Escultura			
Coordinador/a	Lapeña Martínez, María Elena			
Profesorado	Bermejo Arrieta, María Natividad Fernández Olivera, María Luísa Lapeña Martínez, María Elena			
Correo-e	ele@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Indagación nas posibilidades formais e estruturais do debuxo. O debuxo como maneira de ver ou crear formas e estruturas *bidimensionales e *tridimensionales. A ampliación da noción de debuxo cara a un territorio con precisión e imprecisión de fronteiras. Experimentar o debuxo como escritura persoal e selo *intransferible.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber facer
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber facer
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- saber facer
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber facer
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística	- saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecementos básicos dos procedementos, materiais e útiles do debuxo.	CE9
Coñecementos básicos de métodos de produción do debuxo.	CE9 CE12 CE14
Coñecemento do vocabulario conceptual e formal do debuxo.	CE6 CE7
Coñecementos básicos dos sistemas naturais e artificiais para comprender, concibir e estruturar formas no espazo.	CE9

Capacidade para representar conceptos e formas a través do debuxo.	CE31 CE42
Capacidade para entender o debuxo como instrumento para a análise visual.	CE42
Capacidade para entender o debuxo como instrumento para a creación, análise, desenvolvemento e transmisión de ideas.	CG2 CE31 CE42
Capacidade para captar e rexistrar imaxes a través do debuxo.	CE31 CE36 CE42
Capacidade básica para xerar e transformar unha imaxe con técnicas de debuxo-forma	CE31 CE42
Capacidade para desenvolver a análise e a creación de formas artísticas.	CE25 CE31
Capacidade para o manexo básico de útiles e materiais do debuxo.	CE42
Capacidade para desenvolverse no espazo *bidimensional e *tridimensional.	CE31 CE42
Habilidade para a representación e a análise a través do debuxo.	CE42 CE43
Habilidade para captar e rexistrar imaxes a través do debuxo.	CE42 CE43
Habilidade para o uso da forma na creación.	CE42 CE43
Habilidade para o traballo en diferentes escalas.	CE42 CE43

Contidos

Tema	
1. Maneiras de ver.	O debuxo como instrumento de percepción e rexistro do pensamento. O debuxo como maneira de ver a forma. Cuestión de enfoque / *desenfoque, continuidade / discontinuidade.
2. Morfoloxía e *morfogénesis.	Creación de formas e estruturas permanentes ou efémeras. Representación / presentación de formas e espazos reais ou imaxinarios. Espazos de figuración e abstracción.
3. O debuxo como idea e forma orixinaria nas obras de arte.	Equilibrio e tensión dinámica en composicións e estruturas. Sentido do ritmo e movemento na relación entre liñas, manchas e espazos en branco. Cada parte en relación ao todo. Correspondencia fondo-figura. Volume e profundidade. O debuxo como forma, garabato ou columna vertebral da arte.
4. O debuxo como obra de arte	Semellanzas entre as cuestións tradicionais e contemporáneas do debuxo. Sobre as diversas maneiras de debuxar en relación á *multiplicidade de *trazadores e maneiras de ver. O debuxo como sombra, límite e percorrido. O erro como pórtico do descubrimento.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	94	120	214
Debates	4	30	34
Saídas de estudo/prácticas de campo	4	0	4
Presentacións/exposicións	8	30	38
Sesión maxistral	10	0	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	Estreita relación entre teoría e práctica artística. Traballos individuais ou en grupo que potencian a capacidade receptiva e imaxinativa.
Debates	Nestes debates compártense as lecturas realizadas durante o curso. Contribución oral/ escrita por parte do estudante acerca da selección particular de libros, catálogos e textos escollidos. Trátase de buscar recursos e fontes diversas para a investigación das cuestións esenciais do debuxo.

Saídas de estudo/prácticas de campo   Visita ao Museo *Serralves (O Porto).

Presentacións/exposicións	Presentación final que fai o estudante dos traballos de aprendizaxe autónoma. A través dunha breve exposición manifesta os seus obxectivos, metodoloxía e resultados ante o profesor e o resto dos estudantes.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia con proxección de imaxes, cun método analóxico que busca semellanzas e puntos de contacto nas fronteiras do debuxo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Atención personalizada no horario de aprendizaxe presencial, no momento no que se realizan as prácticas artísticas na aula.
Debates	Debates críticos artísticos como metodoloxía de aprendizaxe presencial. O estudante comparte as súas experiencias de aprendizaxe autónoma, por exemplo, a súa selección particular de lecturas bibliográficas sobre debuxo-forma.
Presentacións/exposicións	Participación activa no horario de aprendizaxe presencial, no momento no que se realizan as presentacións de traballos na aula. Presentación do Museo Portátil. A través dunha breve exposición o estudante manifesta os seus obxectivos, metodoloxía e resultados ante o profesor e o resto dos estudantes.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Avaliación progresiva da asimilación de contidos, do grao de resolución dos exercicios que corresponden á aprendizaxe presencial e da participación activa nas indagacións. Moi importante a asistencia e o grao de interese do estudante.	60	CE6 CE7 CE9 CE12 CE14 CE25 CE31 CE36 CE42 CE43
Debates	Avaliación das lecturas.	10	CG2 CE6 CE7 CE9 CE12 CE14 CE25 CE31 CE36 CE42 CE43
Presentacións/exposicións	Avaliación do resto das tarefas realizadas durante o curso en aprendizaxe autónoma.	30	CG2

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Convocatoria extraordinaria de xullo: 4 de xullo de 2017 ás 10.00 h. A proba consiste na presentación de todos os exercicios do curso

Convocatoria extraordinaria de fin de carreira: 21 de outubro de 2016 10:00 H.

Bibliografía. Fontes de información

ARNHEIM, Rudolf, Arte y percepción visual, Alianza Editorial, Madrid, 1979

BELJON, J.J., Gramática del arte , Celeste, Madrid, 1993

BERGER, John, Sobre el dibujo, Gustavo Gili, Barcelona, 2011

BERGER, John, Algunos pasos hacia una pequeña teoría de lo visible, Ardora, Madrid, 1997

DONDIS, D. A., La sintaxis de la imagen, Gustavo Gili, Barcelona, 1992

MUNARI, Bruno, El cuadrado: más de 300 ejemplos ilustrados sobre la forma cuadrada, Gustavo Gili, México, 1990

MUNARI, Bruno, El triángulo: más de 100 ejemplos ilustrados sobre el triángulo equilátero, Gustavo Gili, México, 1999

PÉREZ SÁNCHEZ, A. Emilio, Historia del dibujo en España: de la Edad media a Goya , Cátedra, Madrid, 1986

PIRSON, Jean-François, La estructura y el objeto: (ensayos, experiencias y aproximaciones), PPU, Barcelona, 1988

VALÉRY, Paul, Piezas sobre arte, Visor, Madrid, 1999

VINCI, Leonardo da, Tratado de Pintura, Akal, Madrid, 2007

VV.AA., Repentirs , Musée du Louvre, Editions de la Réunion des musées nationaux, Paris, 1991

VV.AA., Vitamin D, New Perspectives in drawing, Phaidon, London /New York, 2005

VV.AA., Gómez Molina (coord.), Las lecciones del dibujo , Cátedra, Madrid, 1995

WILLIAMS, Christopher, Los orígenes de la forma , Gustavo Gili, Barcelona, 1984

Recomendacións

Outros comentarios

---

*Tutorías:

Bermejo Arrieta, Natividade. Luns e martes de 12:30 a 15:30. Despacho, nbermejo@uvigo.es

Fernández Olivera, María Luísa. Mércores de 13:00 a 19:00. Despacho, lolivera@uvigo.es

*Lapeña Martínez, *Elena. Luns e martes de 9:30 a 12:30. Despacho, ele@uvigo.es

---

DATOS IDENTIFICATIVOS**Informática: Técnicas informáticas**

Materia	Informática: Técnicas informáticas			
Código	P01G010V01103			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo			
Coordinador/a	Castro Muñiz, José			
Profesorado	Castro Muñiz, José Heyvaert , Ann Suárez Cabeza, Fernando			
Correo-e	muniz@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia ten como obxectivo o coñecemento e utilización de técnicas informáticas para a creación artística. Indagación nas posibilidades informáticas aplicadas á arte. Ficción e realidade nos modos de ver.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber facer
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber facer
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	
CE34	Capacidade de colaboración con outras profesións e especialmente cos profesionais doutros campos. Identificar os profesionais adecuados para desenvolver adecuadamente o traballo artístico	
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística	
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	
CE45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos	

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento dos fundamentos da informática.	CE6 CE7 CE9
Coñecementos básicos de tratamento da imaxe dixital.	CE7 CE9
Coñecementos básicos de ofimática.	CG2 CE9

Coñecementos básicos de internet e comunicación dixital.	CG1 CG2 CE6 CE7
Coñecemento do vocabulario informático básico.	CE6 CE7
Capacidade de entender as aplicacións da informática ao estudo, á análise e á investigación.	CG1 CG2 CE32
Capacidade de comprensión dos recursos informáticos aplicados á creación artística.	CE31 CE32 CE43
Capacidade para entender o valor interdisciplinar da informática.	CE34
Habilidades básicas no manexo de dispositivos e recursos informáticos.	CE42 CE43
Habilidade para manexar a nivel básico programas de procesamento de textos, manipulación de imaxes, navegación web e presentación multimedia.	CG2 CE36 CE45
Habilidade para aplicar a informática en procesos creativos.	CE31 CE32 CE42 CE43
Habilidade para atopar recursos en internet e aplicalos ao estudo e aos procesos creativos.	CG2 CE32 CE36 CE42

Contidos

Tema	
Creación dixital artística.	Coñecementos do vocabulario básico informático para a creación artística dixital. Aplicación do programa Photoshop en procesos artísticos. Aprender a compor e crear con técnicas informáticas.
Proxecto, proceso e resultado.	As novas tecnoloxías como principio subxacente ou fin de traxecto na obra de arte. As técnicas informáticas como un medio para desenvolver tanto proxectos, como procesos e resultados finais na creación artística.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	52	86	138
Presentacións/exposicións	8	4	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	Estreita relación entre a teoría e a práctica en procesos de creación de imaxes artísticas dixitais. Traballos individuais ou en grupo que potencien capacidades imaxinativas no manexo de técnicas informáticas.
Presentacións/exposicións	Presentación final que fai o estudante dos traballos de aprendizaxe presencial e autónoma. A través dunha breve exposición manifesta os seus obxectivos, metodoloxía e resultados ante o profesor e o resto dos estudantes.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Estreita relación entre teoría e práctica no proceso de creación de imaxes artísticas dixitais. Traballos individuais ou en grupo que potencien as capacidades imaxinativas no manexo de técnicas informáticas.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Traballos de aula	Avaliación progresiva da asimilación de contidos, do grao de resolución e calidade dos exercicios realizados durante o curso. Fundamental a asistencia, o grao de interese e participación activa do estudante.	60	CG1 CE6 CE31 CE32 CE34 CE42 CE43
Presentacións/exposicións	Avaliación final de todas as tarefas realizadas na aprendizaxe presencial e autónoma.	40	CG2 CE7 CE9 CE36 CE45

Outros comentarios e avaliación de Xullo

CONVOCATORIA DE XULLO: DIA 5 de xullo ás 10:00 h. : A proba consiste na presentación de todos os exercicios do curso.

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARREIRA: DIA 24 DE OUTUBRO ÁS 10:00h

Bibliografía. Fontes de información

DELGADO, José María, Photoshop CS6, Anaya Multimedia, Madrid, 2012

DONDIS, D. A., La sintaxis de la imagen, Gustavo Gili, Barcelona, 1992

FONTCUBERTA, Joan, Zonas de penumbra, Actas, Barcelona, 2000

FONTCUBERTA, Joan, La cámara de Pandora. La fotografía@ después de la fotografía, Gustavo Gili, Barcelona, 2010

ISLA, José, Ninfografías-infomanías. Poéticas fotográficas en la era digital, Ayuntamiento de Madrid, Conde Duque, Madrid, 2001

MANOVICH, Lev, El lenguaje de los nuevos medios de comunicación: la imagen en la era digital, Paidós Comunicación, Barcelona, 2011

MOURE, Gloria, Sigmar Polke. Pinturas, fotografías y películas, Ediciones Polígrafa, Barcelona, 2005

STEUER, Sharon, Arte y creatividad con Photoshop, Anaya multimedia, Madrid, 2002

TRIBE, Mark, JANA, Reena, Arte y nuevas tecnologías, Taschen, Madrid, 2006

VV.AA., Vitamin Ph: New perspectives in photography, Phaidon, London, 2006

VV.AA., Gómez Molina (coord.), Máquinas y herramientas de dibujo, Cátedra, Madrid, 2002

Adobe Photoshop CS5 http://help.adobe.com/es_ES/photoshop/cs/using/photoshop_cs5_help.pdf, , ,

http://helpx.adobe.com/es/photoshop/topics.html#dynamicpod_reference, , ,

<http://erikjohanssonphoto.com/>, , ,

<http://www.bitsenimagen.com/chuck-close-pasa-de-pintar-pixeles-imprimirlos-galeria>, , ,

Valero Sancho, José Luis, La Infografía. técnicas, Análisis y Usos periodísticos, Universidad Autónoma de Barcelona, Barcelona 2001

Gómez Alonso, Rafael, Análisis de la Imagen, Estética Audiovisual, Laberinto, Comunicación, Madrid 2001

Dawn Ades, Fotomontaje, ED. Gustavo Gili, Barcelona 2002

Vicente Peña Timón, Narración audiovisual, Investigaciones, Laberinto, Comunicación, Madrid 2001

Carrillo, Jesús, Arte en la Red, Cátedra, Madrid 2004

Medina Beiro, Jorge Miguel, Tipografía digital, Anaya (Multimedia), Madrid 2001

Dough Aitken, Broken screen, Expanding the image Breaking the narrative, D.A.P Dist. Art.Pub., New York 2006

Danto C. Arthur, Después del Fin del Arte. El Arte Contemporáneo y el linde de la historia, Paidós Transiciones, Barcelona 1999

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Producción artística: Imaxe II/P01G010V01602

Proxectos gráficos dixitais/P01G010V01908

Outros comentarios

Titorías:

Anne Heyvaert: 1º cuatrimestre: Venres 15:00 - 21:00.

2º cuatrimestre: Xoves 8:30 - 14:30

Taller de gravado.

annheyvaert@uvigo.es

Kako Castro:

1º e 2º cuatrimestre: Venres 15:00 - 21:00. despacho Dep. Debuxo.

Fernando Suárez

1º cuatrimestre: luns 9.00 h a 15.00 h

2º cuatrimestre: martes 9.00 h a 15.00 h

Despacho: 224

fscabeza@uvigo.es

DATOS IDENTIFICATIVOS**Técnicas pictóricas**

Materia	Técnicas pictóricas			
Código	P01G010V01104			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Pintura			
Coordinador/a	Caamaño Fernández, Rosa Elvira			
Profesorado	Caamaño Fernández, Rosa Elvira Hernández Sánchez, Jesús			
Correo-e	rosaelviraca@telefonica.net			
Web				
Descrición xeral	A asignatura de técnicas pictóricas, ten como finalidade introducir aos alumnos nel manexo dos distintos métodos de creación artística, a través dos materiais. Isto está encamiñado a que el alumno adquira un tipo de conocimientos prácticos e tamén teóricos. As clases nel aula se complementaran con proxeccións de imaxes, saídas de estudos e coloquios.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber - saber facer
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber facer
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecementos básicos dos materiais e útiles propios da práctica pictórica.	CE12
Coñecementos básicos dos procedementos aplicados á creación pictórica.	CE12 CE14
Coñecementos básicos de métodos de produción pictórica.	CE9
Coñecemento do vocabulario e do código pictóricos.	CE5 CE6 CE7
Capacidade para o manexo básico de útiles e materiais pictóricos.	CE12 CE31 CE32
Capacidade para xerar e xestionar de xeito básico unha imaxe pictórica.	CE31 CE32

Habilidade para construír unha pintura nas súas diferentes técnicas nun nivel básico.

CE31
CE32
CE42
CE43

Habilidade para xerar sistemas de produción pictórica nun nivel básico.

CE31
CE42
CE43

Habilidade para o manexo de ferramentas básicas para a pintura.

CE32
CE42

Contidos

Tema

1- Nocións xerais sobre os materiais pictóricos: pigmentos, colorantes, aglutinantes e disolventes. Soportes e imprimacións. Accesorios para a pintura.

2 - Procedementos acuosos: Acuarela. Témpera: de ovo, caseína, de goma, mixta. Acrílico. Fresco sobre táboa.

3- procedementos non acuosos oleo e encaútica

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Obradoiros	2	3	5
Traballos de aula	28	53	81
Saídas de estudo/prácticas de campo	3	30	33
Traballos tutelados	3	4	7
Sesión maxistral	10	10	20
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Obradoiros	É interesante que o alumno teña unha visión diferente dos procedementos, ademais dos que lle ensina o seu profesor, e se habitúe a observar distintos enfoques da realidade pictórica.
Traballos de aula	Trátase de que os alumnos adquiren un dominio técnico, en función do que queren representar, ao tempo que desenvolven unha linguaxe persoal baseada no traballo e a investigación.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Un grupo de estudantes realiza unha saída fóra do centro xunto cun profesor. Estas saídas son moi necesarias como complemento das ideas expostas na clase, así como tamén para incorporar novas formas de traballo e novas ideas.
Traballos tutelados	Trátase de que os alumnos adquiren un dominio técnico, en función do que queren representar, ao tempo que desenvolven unha linguaxe persoal baseada no traballo e a investigación.
Sesión maxistral	Comprensión por parte dos estudantes dos distintos procedementos pictóricos e da súa utilización na expresión artística.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	O profesor tutelaré todos os traballos que se realicen na aula, facendo un seguimento pormenorizado dos exercicios e corrixindo in situ todos os problemas que se lle presenten ao alumnado na execución dos devanditos traballos.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Unha vez corrixido, cada exercicio proposto será devolto coa súa correspondente nota ao dorso.	100	CE5 CE6 CE7 CE9 CE12 CE14 CE31 CE32 CE42 CE43
---	--	-----	--

Outros comentarios e avaliación de Xullo

PROBA DE AVALIACIÓN CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO: 6 DE JULIO AS 10.00 HORAS

PROBA DE AVALIACIÓN CONVOCATORIA FIN DE CARREIRA: 16 de outubro 2016 ás 10:00 h.

Bibliografía. Fontes de información

- Armenini, Giovanni Battista., De los verdaderos preceptos de la pintura, Visor, Madrid 2000
- Balthus, Memorias, Ed. de Bolsillo, 2003
- Bello Vázquez, F., Gustavo Adolfo Becquer precursor del simbolismo en España, Ed. Fundamentos., Madrid, 2005
- Cenino Cennini, Tratado de la pintura, Ed Meseguer, Barcelona 1979
- Chagall, Marc, Mi vida., Ed Acatilado, Barcelona. 2004
- Doerner, M., Los materiales de pintura y su empleo en el arte, Reverté, D.L, Barcelona,2002
- Gauguin, Paul, Escritos de un salvaje, Barral ed, Madrid, 1989
- Huertas Torrejón, Manuel, Procedimientos pictóricos., ,
- Klee, Paul, Diarios., Alianza Forma, Madrid, 1989
- Matisse,H., Sobre arte, Barral ed., Barcelona 1974
- Mondrian, Piet, Realidad natural y realidad abstra, Barral, ed, 1973
- Pacheco, Francisco, El arte de la pintura, Ed. Cátedra, Madrid 1990.
- Renoir, Jean, Renoir mi padre, Ed.Alba, Barcelona, 2007.
- Rodin, Auguste, Conversaciones sobre el arte., Monteávila Ed., Caracas 1991

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Expresión artística: Materia-Cor/P01G010V01201
Pintura/P01G010V01404

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Expresión artística: Debuxo-Forma/P01G010V01102

Outros comentarios

Por tratarse de unha asignatura practica, e moi necesaria a asistencia do alumno as clases, asi como a entrega de todosos traballos, indicados po lo profesor.

TITORÍAS DO PROFESORADO:

Titorías: Rosa Elvira Caamaño (no despacho da profesora) luns de 12:30 a 2:30 - 7:30 a 9:30 Martes de 3:30 a 5:30

Titorías do profesor Xesús Hernández: Xoves de 8´30 a 14´30

DATOS IDENTIFICATIVOS**Expresión artística: Materia-Cor**

Materia	Expresión artística: Materia-Cor			
Código	P01G010V01201			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Debuxo Escultura Pintura			
Coordinador/a	Hernández Sánchez, Jesús			
Profesorado	Hernández Sánchez, Jesús Ortuzar González, Mónica Rodríguez Moldes, Manuel Enrique Tudela Sáenz de Pipaón, Francisco Javier			
Correo-e	jhs@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia constitúe unha introdución, desde unha perspectiva interdisciplinar, aos procesos de creación básicos derivados do uso dos materiais e da cor na arte.			
	Complementábase con outras materias de 1º e 2º curso que introducen ao estudante no manexo disciplinar de materiais e técnicas diversas.			
	Esta materia, que pertence á Formación Básica, é fundamental no cadro xeral da titulación, xunto a outras materias similares ("Expresión artística. Debuxo-Forma") que conforman o módulo de Procesos Artísticos, que dotan ao estudante de ferramentas necesarias para abordar e profundar en procesos disciplinares e multidisciplinares de produción artística.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG15	Sensibilidade a respecto do patrimonio cultural.	- Saber estar / ser
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber - Saber estar / ser
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber - Saber estar / ser
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber - Saber estar / ser
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber - saber facer
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber - saber facer

CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística	- saber - saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecementos básicos de métodos de produción a través da materia.	CE6 CE9 CE12 CE14 CE31
Coñecementos dos códigos cromáticos.	CE6 CE12
Coñecemento da cor desde o contexto cultural.	CG15 CE2 CE6 CE36
Coñecemento do contido cultural asociado aos materiais.	CG15 CE6 CE36
Coñecementos básicos de métodos de produción a través da cor.	CE6 CE9 CE12 CE14 CE31
Capacidade para o desenvolvemento expresivo da materia.	CE19 CE42
Capacidade para a percepción do espazo, o volume e a cor.	CE19
Capacidades para desenvolver a análise e a creación de formas artísticas.	CE1
Capacidade para traballar no bidimensional e o tridimensional.	CE20 CE31
Habilidade para o manexo da materia desde un punto de vista estético.	CE12 CE42
Habilidades básicas para a manipulación de materiais diversos.	CE12 CE42
Habilidades básicas para a representación a través da cor.	CE42
Habilidades para o manexo da cor nos seus diferentes contextos.	CE12 CE42

Contidos

Tema	
TEORÍAS DA COR	Percepción e sensibilidade da cor. Luminosidade e opacidade. Luz e pigmento. A cor como feito cultural.
A MATERIA E A COR NA PRÁCTICA ARTÍSTICA	Organizacións cromáticas na realidade. Combinacións cromáticas na expresión. Capacidades cromáticas no pensamento. Cor e materia: realidade e representación. Materia e procesos de creación.
TEORÍA DOS MATERIAIS ARTÍSTICOS	A materia e o material. A materia como feito cultural. O material escultórico.
MATERIA E FORMA	Aspectos para diferenciar relacións formais.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	12	0	12
Debates	2	6	8
Traballos de aula	96	165	261
Presentacións/exposicións	4	3	7

Actividades introductorias	1	0	1
Traballos e proxectos	5	6	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Sesións teóricas destinadas á exposición de contidos teóricos, e á presentación das propostas dos traballos e exercicios a desenvolver na aula.
Debates	Destinados á presentación e defensa por parte do estudante dos resultados obtidos de traballos abordados e propostos no aula.
Traballos de aula	Actividade nuclear da materia. Cada estudante resolverá os diferentes traballos e exercicios propostos polo profesorado. Os traballos, que terán un carácter práctico e/ou creativo, deberán realizarse e presentarse no aula (do mesmo xeito que os traballos externos e complementarios a cada un dos exercicios).
Presentacións/exposicións	Presentación oral individual dos traballos feitos por cada estudante. Está actividade está relacionada cos debates.
Actividades introductorias	Presentación da materia, dos seus obxectivos e das actividades a realizar ao longo do cuatrimestre.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	O estudante terá un seguimento persoal dos traballos, tanto de forma individual como en grupo dentro do aula.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Valorarase a asistencia e a participación nas sesións.	10	CE1 CE2 CE6
Debates	Terase en consideración a participación, así como o nivel de comprensión dos contidos de cada traballo e a capacidade de verbalización.	10	CG15 CE36
Traballos de aula	Valorarase a dedicación e o nivel de implicación en cada traballo, así como a capacidade de aportar solucións creativas. Ademais de valorar capacidades de adaptación do resultado final á formulación inicial proposta, apreciaranse as habilidades adquiridas no manexo formal e conceptual dos materiais e experimentación técnicas.	70	CE2 CE9 CE12 CE14 CE19 CE20 CE31 CE42
Presentacións/exposicións	Consiste na presentación oral do traballo de aula realizado. Valorarase as capacidades de expresión oral e de transmisión da proposta. A preparación previa por parte do estudante para cada exposición é esencial.	10	CE2 CE6 CE31 CE36

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia sistemática, a implicación e a participación en clase son factores imprescindibles para a consecución dos obxectivos da materia. A actividade de docencia/aprendizaxe céntrase principalmente na resolución de traballos e exercicios no aula, polo que a asistencia puntual e participación en clase son factores imprescindibles para superar a materia. En consecuencia con esta metodoloxía, establécese un sistema de avaliación contínua pola que cada estudante poderá coñecer a súa situación na adquisición dos obxectivos en relación a cada traballo desenvolvido e presentado. Habilitarase unha data concreta ao fin do cuatrimestre para a presentación de traballos que non acadaran os niveis mínimos esixidos.

A recuperación en caso de non superar a materia no prazo normal que marca a convocatoria común consistirá, polo xeral, na repetición ou maior desenvolvemento dos exercicios relacionados coas competencias que non foron acadadas no seu nivel mínimo esixido.

Probas de Avaliación na segunda oportunidade: 7 de Xullo de 2017 ás 10 horas.

Probas de Avaliación Fin de Carreira: 26 Outubro 2017 ás 10 horas

Bibliografía. Fontes de información

DELEUZE, Georges, Pintura: el concepto de diagrama, Cactus,, Buenos Aires, 2007

ECO, Humberto /CALABRESE, Omar, El tiempo en la pintura, Mondadori, Madrid, 1988

GIACOMETTI, Alberto, Escritos, Síntesis, Madrid, 2001

ITTEN, Johannes, Arte del color. Aproximación subjetiva y descripción objetiva del arte, Edebé, Barcelona, 1987

SMITH, Ray, Manual del Artista. Herramientas, materiales, procedimientos, técnicas, Hermann Blume/Tursen, Madrid, 2008

MOSCROP, Barry , El gran libro del color, Editorial Blume, Barcelona, 1982

SHINER, Larry, La invención del arte. Una historia cultural, Paidós, Barcelona, 2004

WITTKOWER, Rudolf, La Escultura : procesos y principios, Alianza Editorial, Madrid, 2006

Guasch, Ana María, El arte último del siglo XX: el posminimalismo a lo multicultural, Alianza Editorial, Madrid 2000

Guasch, Ana María, El arte en la era de lo global: De lo geográfico a lo cosmopolita: 1989-2015, Alianza Editorial, Madrid 2016

O profesorado ampliará as referencias documentais ao tratar cada un dos temas da materia.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Técnicas escultóricas/P01G010V01203

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Expresión artística: Debuxo-Forma/P01G010V01102

Técnicas pictóricas/P01G010V01104

Outros comentarios

A actividade de docencia/aprendizaxe céntrase principalmente na resolución de traballos resoltos e presentados na aula. No desenvolvemento dos traballos propostos na aula coa tutela do profesorado e o intercambio de experiencias entre o alumnado prodúcese, na súa maior parte a adquisición de coñecementos e competencias.

As actividades de traballo han de ir en paralelo coa práctica activa dentro e fóra do aula en conseguir habilidades e experimentar diferentes técnicas, así como estar activos en acudir ás fontes de documentación e á información precisas.

Horas de titorias do profesorado:

Pra. MÓNICA ORTUZAR: mércores de 08,30 a 14,30

Pr. JAVIER TUDELA: 1º cuatrimestre martes de 12,00 a 14,00 e mércores 12,00 a 14,00; 2º cuatrimestre: mércores de 08,30 a 14,30.

Pr. JESÚS HERNÁNDEZ: mércores de 10,00-13,00 e xoves de 10.00 a 13,00

Pr. MANUEL RODRÍGUEZ MOLDES

Vernes 9:00 a 15:00 h.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia: Historia da arte**

Materia	Historia: Historia da arte			
Código	P01G010V01202			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Castro Fernández, José Antonio			
Profesorado	Castro Fernández, José Antonio			
Correo-e	xacastro@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A Historia Xeral da Arte que veremos neste primeiro curso céntrase nos acontecementos dos últimos trinta anos, é dicir, na arte última que se foi constituindo co nacemento da postmodernidade despois de 1980. O programa divídese en once capítulos, expostos de maneira diacrónica, entre 1980 e 2011, tendo en conta as transformacións sociopolíticas e culturais tanto como as que tocan a historia da arte, a crítica e a estética. A asignatura tenta explicala actualidade artística e os seus mecanismos teóricos para tomar conciencia dun debate que se foi construindo de maneira multidisciplinar e pluricultural.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber facer
CG15	Sensibilidade a respecto do patrimonio cultural.	- Saber estar / ser
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber
CE4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade	- saber
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo	- saber
CE37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística	- saber

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento dos períodos artísticos máis importantes e a súa evolución.	CG1 CE2
Coñecemento dos conceptos básicos da Historia da arte.	CE1 CE8
Coñecemento da arte galego no seu contexto histórico	CG1 CE4 CE8
Capacidade de comprender a obra de arte no seu contexto histórico cultural.	CE4

Capacidade para comprender a obra de arte como manifestación cultural do seu tempo.	CG15 CE5 CE37
Capacidade de recoñecer os antecedentes históricos de obras e movementos artísticos.	CE6 CE37
Capacidade de recoñecer os antecedentes históricos de obras e movementos artísticos.	CE37
Habilidade para contextualizar historicamente a obra de arte.	CE37
Habilidade para contextualizar historicamente a arte galega	CG15 CE37
Habilidade para recoñecer as diferentes escolas interpretativas da historiografía artística.	CE1 CE37

Contidos

Tema

1.-A Historia da Arte. O concepto e os seus métodos de lectura.

2.--O retorno á historia e o debate en torno ó fin da modernidade. A mirada postmoderna como resposta estética. ¿De que falamos cando falamos de Novo Espíritu nos 80? Os anos 80 como pintura e os seus modelos.

3.-Tradicións e identidades na era dos xéneros diferenciados: escultura e novas tecnoloxías. Modelos, obxectos e conceptos. O novo papel da escultura: o espacio como totalidade e as novas utopías sociais.

4.-Os modelos estéticos despois da segunda metade da década dos ochenta do século XX: as transformacións da reciclaxe histórica: a modernidade como posibilidade de comprensión do final do século XX. Un segundo ciclo postmoderno: retorno ás narracións transcendentales (1986-2000). O novo orden estético mundial despois da Guerra Fría. Os novos contextos socio-políticos e estéticos: da caída da URSS á caída do Muro de Berlín e os novos conflitos. O novo orden mundial: Norte-Sur, eurocentrismo, periferia e globalización.

5.-A estética do obxecto e as novas tecnoloxías mediáticas. O chamado apropiacionismo. O modelo norteamericano e os seus protagonistas. Revisitando os 60: as opcións neo (minimalismo, pop y conceptual...) As novas tecnoloxías mediáticas e os novos soportes na época da desaparición de xéneros artísticos: fotografía, vídeo, cine, electrónica, ordenador, internet, satélite...O mundo biónico.

6.-Arte e totalidade: unha estética ideoloxizada. As transformacións fundamentais no final do século XX : o artista e os novos compromisos. O mundo como problema. Activismo e política. As variacións no ámeto social e antropolóxico: o individuo como problema. O antropocentrismo e as súas dimensións sociais. A idea do Corpo como metáfora ideal: a familia, o amor, o sexo, a morte e a ilusión da inmortalidade (De Eros e Thánatos ó corpo biónico), o sida, a homosexualidade, o racismo, a marxinação, a guerra, a droga, a comunicación/incomunicación...

7.- A volta do xénero. ¿Un novo feminismo? Penélope contra Ulises: a identidade e a diferenza no novo marco estético de poéticas sociopolíticas. A ruptura da visión eurocéntrica e a incorporación das periferias: multiculturalismo, mestizaxe e hibridismo. Biodiversidade e identidade no planeta global. As posicións teóricas e o auxe das bienais periféricas. Modelos: Latinoamérica, Asia e África

8.-Nuevos comportamentos estéticos: Eros e Thánatos/A Bela e a Besta: fronte á estética kantiana. Un novo modelo de beleza: Dave Hickey. Perversión e perturbación: a fascinación polo belo espantoso de Dostoieski. Sexo, morte, transcendencia e inmortalidade, enfermidade e dexeneración... Os artistas de Sensation outros modelos.

9.-De novo a pintura. Os modelos. A persistencia da tradición. Mais aló do material. Os xéneros dilúense como pintura. Un espazo de comportamento social: A fotografía como pintura. A pintura como espazo da totalidade: o campo amplo. As novas abstraccións. Realismos, hiperrealismos e neokitsch. Os apropiacionismos e a fotografía.

10.- As novas posicións estéticas despois do 11 de setembro de 2001. O proceso mundializador.

11.- O mundo artístico entre 1945 e o nacemento da conciencia postmoderna (os anos 80 do século XX): das neovangardas a ruptura do concepto de vangarda

12.- O século XX: do nacemento da modernidade ó desenrolo das vangardas históricas (1900-1945)

13.- A arte na Europa da primeira contemporaneidade. O século XIX: neoclasicismo e romanticismo. Un artista revolucionario: Goya. Variacións artísticas na época das revolucións liberais e da revolución industrial: realismo, impresionismo e postimpresionismo. Simbolismo e modernismo. O realismo máxico.

14.- A arte da Europa Moderna: O barroco e o renacemento. As súas posicións estéticas a través das artes visuais.

15.- A arte na Idade Media. Do paleocristiano e Bizancio ás variantes prerrománicas occidentais. A arte árabe e os modelos da España musulmana. O románico e o gótico. O mudéjar.

16.-A orixe da arte: a prehistoria entre Altamira e a rexión levantina. Os Petroglifos. A arte no antigo Oriente: Exipto. A antigüidade clásica: Grecia e Roma.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	42	20.5	62.5
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	12	20
Seminarios	5	22	27
Debates	14.5	0	14.5
Titoría en grupo	5	0	5
Probas de resposta curta	1	0	1
Traballos e proxectos	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición de temas
Saídas de estudo/prácticas de campo	SAÍDAS DE ESTUDOS: Febreiro: Visita ó Museo de Pontevedra. Marzo: Visita ó CGAC de Santiago de Compostela. Abril: Visita ó MARCO de Vigo Maio: Visita MACUF de A Coruña Visitas a monumentos históricos da cidade. Visitas a exposicións temporais que garden relación cos contidos da materia (Pendente de confirmación. Anunciarase cando coñezamos a programación das distintas institucións)
Seminarios	Traballos en grupo sobre os temas propostos
Debates	Debates sobre os temas expostos na clase o saídas de campo
Titoría en grupo	Revisión dos traballos

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	SAÍDAS DE ESTUDOS: Febreiro: Visita ó Museo de Pontevedra. Marzo: Visita ó CGAC de Santiago de Compostela. Abril: Visita ó MARCO de Vigo Maio: Visita MACUF de A Coruña Visitas a monumentos históricos da cidade. Visitas a exposicións temporais que garden relación cos contidos da materia (Pendente de confirmación. Anunciarase cando coñezamos a programación das distintas institucións)
Debates	Debates sobre os temas expostos na clase o saídas de campo
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	Seminarios: Traballos en grupo sobre os temas propostos Titoría en grupo: Revisión dos traballos

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Sesión maxistral	50	CG1 CG15 CE1 CE2 CE4 CE5 CE6 CE8 CE37
Traballos e proxectos	Traballos e proxectos	50	CG1 CG15 CE1 CE2 CE4 CE5 CE6 CE8 CE37

Outros comentarios e avaliación de Xullo

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO: día 10, 10:00h

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE FIN DE CARREIRA: 27 de oct. , 10:00h

Bibliografía. Fontes de información

BOZAL, V., , Modernos y postmodernos. , , Historia 16. Madrid,1993.

BURKHARD, R. y GROSENICK, U., Arte para el siglo XXI. Art Millennium. Edit. Taschen. Madrid, 1999, , Edit. Taschen. Madrid, 1999

CASTRO, X. A., , As mazáns de Yoko Ono. Ensaio de introducción a arte despois de 1980., , Edit. Espiral M

CATÁLOGO: , Timer. Intimità/ Intimacy. L´arte contemporánea dopo l´undice settembre. La Triennale de Milán, , Edit. Skira. Milán, 2007

CATÁLOGOS: , Bial de Venecia, Bial de Lyon, Bial de La Habana, Documenta de Kassel, Skulptur Pr, ,

CATÁLOGO, Cher Peintre, Lieber Maler, Dear Painter. , , Centro G. Pompidou, 2002. Kunsthalle de Viena, 200

CATÁLOGO, Sculpture. Projects in Mnster". Münster (Alemania, 1977, 1987, 1997, 2007, ,

CATÁLOGO, The triumph of Painting. , , Saatchi Gallery. Londres, 2004, 2005

CATÁLOGO, Documenta de Kassel,1997, 2002, 2007, 2012, ,

CATÁLOGO, Bial de Venecia, 2009, 2011, 2013, ,

CONNOR, S., Cultura posmoderna. Introducción a las teorías de la contemporaneidad. Ed Akal. Madrid, , Cultura posmoderna. Introducción a las teorías de la contemporaneidad. , , Ed Akal. Madrid

DANTO, A., , Después del fin del arte. El arte contemporáneo y el linde de la historia. , , Edic. Paidós.

FOSTER, H., , El retorno de lo real., , Edit. Akal. Madrid, 2001.

FREELAND, C., , Pero, ¿Es esto arte?., , Edit. Cátedra. Madrid, 2003

GOMPERTZ, Will, ¡Qué miras! 150 años de arte moderno, , Edit. Taurus. Madrid, 2013 (Vid. Ed. Inglesa)

GROSENICK, U y RIEMSCHEIDER, B., Art Now. Arte y artistas a principios del Nuevo milenio. , , Edit. Taschen. Madrid, 1999

GUASCH, A.M., , El arte último del siglo XX. Del Postminimalismo a lo multicultural. , , Ed., Alianza

GUASCH, A.M., , Los manifiestos del arte postmoderno. Textos de exposiciones, 1980-1995. , , Edt. AKAL, Madrid

HONNEF, K., , Arte contemporáneo. , , Ed. Taschen. Colonia, 1991

HUYSEN, A., , Modernidad y posmodernidad., , Alianza Ed. Madrid, 1988.

INDERMANN, A., , Coleccionar arte contemporáneo. , , Edit. Taschen. Colonia-Madrid, 2006

MARCHÁN FIZ, S., , Del arte objetual al arte del concepto. , , Edt. AKAL, Madrid

RAMÍREZ, J.A. y CARRILLO, J. (Edits.). , Tendencias del arte, arte de tendencias a principios , , Edit. Cátedra, Madrid

RAMONET, I., , Un mundo sin rumbo. Crisis fin de siglo. , , Edit. Debate. Madrid, 1997

REIMSCHNEIDER, B. y GROSENICK, El arte de hoy., , Edit. Taschen. Colonia, 2001.

RUSH, M., Nuevas expresiones artísticas a finales del siglo XX. , , Edit. Destino. Barcelona, 2002

TAYLOR, B., , Arte hoy, , Akal.Madrid, 2000.

THOMPSON, Don, El tiburón de los 12 millones de dólares. La curiosa economía del arte contemporáneo y las casas de subastas., , Ariel. Madrid, 2010

VATTIMO y otros, , En torno a la postmodernidad, , Edit. Anthropos. Barcelona, 1990

VV.AA., , La postmodernidad, , Edic. Kairós. Barcelona, 1985.

VV.AA., , Modernidad y postmodernidad. , , Alianza Edit. Madrid, 1988.

VV. AA., , Historia del arte. Últimas tendencias., , Edic. Salvat. Barcelona, 1992. Vol. 30.

VV.AA., Historia Universal del arte. El siglo XX y Tendencias del arte actual. Volúmenes IX y XI, , Edt. Planeta

VV.AA., Creación artística y mujeres. Recuperar la memoria, , Narcea. S.A. de Ediciones. Madrid, 2000.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Arte: Arte e modernidade/P01G010V01401

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Expresión artística: Materia-Cor/P01G010V01201

Técnicas escultóricas/P01G010V01203

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Antropoloxía: Antropoloxía da arte/P01G010V01101

Expresión artística: Debuxo-Forma/P01G010V01102

Técnicas pictóricas/P01G010V01104

Outros comentarios

Tutorías: Despacho do profesor Martes de 9 a 12 h. xoves de 17:30 a 19:30 h.

Valoraranse os seguintes requisitos:

- . A participación en todas as actividades que se suxiran nas clases
- . A lectura comprensiva de textos
- . A capacidade para expresarse oralmente en público
- . A asistencia a clase
- . O manexo e consulta dos fondos bibliográficos e videográficos da biblioteca da Facultade.

Pautas para a millora para a recuperación:

- . Titorías nas que podremos ir vendo a evolución e aprendizaxe
  - . Probas escritas e orais, nas que poremos en común os avances e estado actual do rendemento individual e en grupo.
  - . Probas de auto-reflexión nas que cada grupo ou persoa poida reflexionar de forma sistemática sobre o que estamos traballando, os avances sobre o aprendido, e a funcionalidade práctica dos contidos impartidos.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Técnicas escultóricas**

Materia	Técnicas escultóricas			
Código	P01G010V01203			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Escultura			
Coordinador/a	Loeck Hernández, Juan			
Profesorado	Loeck Hernández, Juan Rueda López, Isabel			
Correo-e	jloeck@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	É unha materia onde o alumno ten que adquirir os coñecementos básicos dos materiais e útiles propios da escultura.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber - Saber estar / ser
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber - saber facer
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber - saber facer
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber facer
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber - saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecementos básicos dos materiais e útiles propios da práctica escultórica. Como son o espazo, tempo, percorrido, forma, obxecto, a luz..	CE12
Coñecementos básicos dos procedementos tales como a escultura *objetual, as instalacións, as intervencións, as *permanence, a *construcción, as *viocreaciones, todas estes e os que vaia xurdindo aplicados á creación escultórica.	CE12 CE14
Coñecementos básicos de métodos de produción escultórica.	CE9
Coñecemento do vocabulario e do código escultóricos.	CE5 CE6 CE7
Capacidade para o manexo básico de útiles e maquinarias escultóricas.	CE12 CE31 CE32

Capacidade para o manexo básico de materiais escultóricos.	CE12 CE31 CE32
Capacidade para xerar e xestionar de forma básica unha obra escultórica.	CE31
Habilidade para construír unha escultura nas súas diferentes técnicas nun nivel básico.	CE31 CE32 CE42 CE43
Habilidade para xerar sistemas de produción escultórica nun nivel básico.	CE31 CE42 CE43
Habilidade no manexo de ferramentas e máquinas básicas para a produción escultórica.	CE32 CE42

Contidos

Tema	
Desenvolvemento histórico.	A evolución da escultura como actividade artísticas. A escultura na actualidade. A escultura como iconografía político-histórico
A configuración *tridimensional da forma.	Espazo e volume.
Estética das proporcións.	Os canons. A importancia do esbozo.
Accións clásicas do proceso *escultórico.	Teorías aditivas sustractivas e permutativas. Teorías construtivas.
Procedementos e útiles do modelado.	A talla e a construción. A textura. A cor na escultura e a cor como característica intrínseca do material.
Teorías físicas da *tridimensionalidad.	Dimensión, proporción, simetría e equilibrio, escala, gravidade, peso, recursos comparativos. Ritmo e articulación. Movemento e repouso no vulto redondo.
Métodos de reprodución *tridimensional.	Concepto de orixinal e réplica, obxecto natural e obxecto transformado. A repetición como recurso.
A estrutura.	Estruturas abertas, pechadas e outro tipo de estruturas.
Recursos *compositivos.	A silueta e a sombra. O plano e o volumétrico.
Aproximacións xerais ao obxecto.	O collage, objet trouvé, ready-made, assemblage, poema-obxecto
Contexto social.	Traballos de campo. Sistemas de documentación. Introducción á memoria-dossier.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	30	50	80
Obradoiros	18	9	27
Titoría en grupo	2	0	2
Traballos tutelados	0	11	11
Sesión maxistral	10	10	20
Cartafol/dossier	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	Os estudantes traballasen individualmente ou en grupo sempre baixo a supervisión do profesor
Obradoiros	O estudante terá que realizar diversas experimentacións con distintos materiais nos diferentes talleres e espazos. Todos os alumnos tendran que realizar obrigatoriamente os cursos de apoio á docencia dos talleres de metal e madeira que se impartiran no primeiro cuatrimestre
Titoría en grupo	Todos os alumnos tendran un seguimento individualizado e tutorizado semanalmente polo profesor
Traballos tutelados	A partir das clases teóricas onde se realizase un percorrido visual e teórico da arte e dos artistas dos dous últimos séculos, o alumno realiza traballos escritos e unha proba de avaliación destes coñecementos
Sesión maxistral	Clases teóricas sobre a arte contemporánea e máis concretamente sobre escultura moderna e actual. Exposición de aspectos teóricos da materia, procesos e procedementos e presentación dos traballos de aula que se desenvolverán.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Traballos de aula: seguimento diario na clase do desenvolvemento dos traballos propostos. A duración de cada exercicio de clase será dunha ou dúas semanas.
Obradoiros	Talleres: seguimento in situ do traballo realizado, apoio técnico ao uso de materiais e ferramentas.
Traballos tutelados	Traballos tutelados: seguimento individualizado durante o proceso de recollida de información, redacción, etc.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Avaliarase a asistencia e participación.	15	CE5 CE6 CE7 CE9
Traballos de aula	Avaliarase o resultado obtido segundo a formulación do exercicio e a aptitude demostrada.	55	CE9 CE12 CE14 CE31 CE32 CE42 CE43
Obradoiros	Avaliarase a asistencia e participación.	20	CE9 CE12 CE14 CE31 CE32 CE42 CE43
Traballos tutelados	Claridade na exposición dos conceptos utilizados. Presentación adecuada do traballo.	10	CE6 CE7 CE9 CE31

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Avaluación cuatrimestral, 2016-17:

Convocatoria de xuño: Evaluaranse no seu conxunto todos os traballos entregados ao longo do curso. Na semana do 22 ao 26 de maio, entregaranse os traballos pendentes e os que os profesores consideren oportunos.

Convocatoria de xullo: 10 de xullo ás 16:00 h. Os alumnos que acudan a esta convocatoria, entregaranse os traballos pendentes e os que os profesores consideren oportunos.

Exame convocatoria extraordinaria fin de carreira: 28 de outubro, 10:00 .h

Bibliografía. Fontes de información

Wittkower, R. y M., La escultura: procesos y principios, Edit. Alianza,

Plowman, J., Enciclopedia de técnicas escultóricas, Edit. Acanto, Barcelona, 1995

Ghyca, M.C., Estética de las proporciones en la naturaleza y en las artes multiculturales, Edit. Alianza,

Read, H., La escultura moderna, Ediciones Destino, Barcelona, 1994

Marchán Fiz, S., Del arte objetual al arte de concepto, Edit. Akal, Madrid, 1988

Krauss, R., La originalidad de la vanguardia y otros mitos artísticos, Edit. Alianza,

Munari, B., ¿Cómo nacen los objetos? Apuntes para una metodología proyectual, Edit. Gustavo Gili, Barcelona, 1983

Pirson, J.F., La estructura y el objeto, PPU, Barcelona, 1988

Berger, J., Modos de ver, Edit. Gustavo Gili, Barcelona, 2001

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Escultura/P01G010V01304

Producción artística: Obxecto e espazo/P01G010V01603

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Expresión artística: Materia-Cor/P01G010V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Expresión artística: Debuxo-Forma/P01G010V01102

Outros comentarios

Lémbrese a importancia da asistencia ás clases teóricas e de taller, e a realización na aula dos exercicios propostos polos profesores.

Insístese en que, salvo que se indique ex-profeso o contrario, (traballos non presenciais) non se avaliasen co mesmo criterio aqueles exercicios de aula que non fosen realizados en presenza dos profesores.

Horarios de titorías dos profesores:

Isabel Rueda, mércores de 8:30 a 14:30 h.

Juán Loeck, mércores de 9 a 10:30 ; de 20:00 a 21:30 h. e xoves de 9 a 10:30 e de 20 a 21:30 h.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Técnicas fotográficas**

Materia	Técnicas fotográficas			
Código	P01G010V01204			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Pintura			
Coordinador/a	Rodríguez Caldas, María del Mar			
Profesorado	Caamaño Fernández, Rosa Elvira Núñez Jiménez, Marina Rodríguez Caldas, María del Mar Tejo Veloso, Carlos			
Correo-e	marcaldas@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O alumnado matriculado nesta materia usou a cámara fotográfica en diferentes contextos, aínda que non se cursara ningunha materia que abordase a fotografía tanto no aspecto práctico como no teórico. Este é o motivo principal polo que nesta materia partiráse de cero. A materia enfocaráse dende un punto de vista eminentemente práctico fundamentándose no manexo da cámara e no proceso de obtención das imaxes fotográficas. Asimesmo, propiciaráse un achegamento á historia e a estética fotográfica.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber facer
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber facer
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber - saber facer
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber - saber facer
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber facer
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber facer
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística	- saber facer
CE39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición	- saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer - Saber estar / ser
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber - saber facer

CE48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados	- saber facer - Saber estar / ser
------	--	--------------------------------------

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
O alumnado será capaz de coñecer os elementos básicos dos dispositivos e procedementos fotográficos.	CE9 CE12 CE14
O alumnado será capaz de coñecer o vocabulario e códigos fotográficos.	CE6 CE7
O alumnado será capaz de manexar cámaras e outros dispositivos fotográficos.	CE12 CE14
O alumnado será capaz de xerar e xestionar de xeito básico unha imaxe fotográfica.	CE31 CE32
O alumnado será capaz de entender o valor creativo da fotografía.	CE2 CE6 CE14
O alumnado será capaz de entender o valor interdisciplinar da fotografía.	CE5 CE6 CE7 CE39
O alumnado será capaz de entender o valor documental, de análise e de xeración de imaxes da fotografía na creación artística.	CG1 CG2 CE5 CE6 CE7 CE48
O alumnado será capaz de xerar e xestionar dun xeito básico imaxes fotográficas dixitais.	CE31 CE32 CE42 CE43
O alumnado será capaz de xerar e xestionar dun xeito básico imaxes fotográficas analoxicas.	CE31 CE32 CE42 CE43
O alumnado será capaz de xerar sistemas de produción fotográfica nun nivel básico.	CE31 CE32 CE42 CE43
O alumnado será capaz de manexar dispositivos e materiais básicos para a produción fotográfica.	CE32 CE42
O alumnado será capaz de integrar a fotografía en procesos creativos.	CE42 CE43
O alumnado será capaz de utilizar a fotografía como documento e medio de análise visual.	CG1 CG2 CE36

Contidos	
Tema	
EMULSIÓNS FOTOGRÁFICAS	Concepto de substancia fotosensible. Tipos de emulsións. O proceso de revelado do papel. Tipos de papeis. O fotograma como instrumento de creación.
CÁMARA FOTOGRÁFICA	A cámara fotográfica. Lonxitude focal. Obxectivos. Diafragma/profundidade de campo. Velocidade de exposición/movemento. Elección do par diafragma-velocidade. Medición da luz.
REVELADO DO NEGATIVO	Películas en branco e negro. Tipos e características. Proceso de revelado do negativo en branco e negro. Factores. Dilución, axitación, temperatura, tempo. Influencia do revelado no grao, resolución, contraste, densidade, compensación, etc. Forzado.
POSITIVADO	Ampliadora. Elementos. Proceso de positivado en branco e negro. Contactos, tiras de proba e copia fotográfica

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Proxectos	0	45	45
Titoría en grupo	5	0	5
Prácticas de laboratorio	40	0	40
Presentacións/exposicións	5	0	5
Sesión maxistral	5	0	5
Cartafol/dossier	5	0	5
Traballos e proxectos	0	45	45

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Proxectos	Realización autónoma de proxectos fotográficos a proposta do profesorado.
Titoría en grupo	O profesorado asiste a un grupo de estudantes para a resolución de problemas na aula ou no laboratorio.
Prácticas de laboratorio	Os estudantes traballan individualmente ou en grupo baixo a supervisión do profesorado, no viero da materialización dos seus proxectos.
Presentacións/exposicións	O estudante, de maneira individual ou en grupo, presenta o resultado dos seus proxectos, método ou metodoloxías empregadas e análise e conclusión, ante o profesorado e un grupo de estudantes.
Sesión maxistral	Clase maxistral con posible soporte de medios multimedia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Proxectos	O profesorado propón proxectos proporcionando referentes artísticos e orientando sobre o desenvolvemento conceptual e os recursos técnicos para a súa realización.
Prácticas de laboratorio	O profesorado asiste ao alumnado, individualmente ou en grupo, na materialización dos seus traballos.
Titoría en grupo	O profesorado orienta aos estudantes sobre a resolución de problemas técnicos e conceptuais.
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	O profesorado supervisa, individualmente e en grupo, a realización de traballos e proxectos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Proxectos	Desenvolver e manexar a cámara e os procesos e conceptos abordados.	5	CE9
	Desenvolver as imaxes fotográficas desde unha perspectiva técnica, estética e conceptual.		CE12 CE14
Sesión maxistral	Entender a fotografía ao longo da historia e coñecer o seus valores estéticos. Coñecer basicamente o funcionamento dos medios e o laboratorio fotográfico.	5	CE2
			CE6
			CE14
			CE31
			CE32
			CE42
			CE43

Prácticas de laboratorio	Adquirir destreza no uso de aparatos e procesos fotográficos. Utilizar os medios adecuados para solucionar propostas concretas.	25	CE2 CE6 CE14 CE31 CE32 CE42 CE43
Presentacións/exposicións	Adquirir destreza para presentar en publico os traballos realizados. Potenciar a capacidade de análise e de síntese. Desenvolver a capacidade de diálogo no debate dos traballos presentados.	5	CG1 CG2 CE42 CE43
Cartafol/dossier	A disposición, inquietude e búsqueda de alternativas en todo momento coherentes cos proxectos na súa presentación e soporte físico.	5	CG1 CE36
Traballos e proxectos	Desenvolvemento e destreza no manexo da cámara e dos procesos e conceptos abordados. Desenvolvemento de imaxes fotográficas desde a perspectiva técnica, estética e conceptual.	55	CE2 CE6 CE14 CE31 CE32 CE42 CE43

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Convocatoria de Xuño: Entréganse os exercicios e proxectos proposto no curso, podéndose realizar unha proba teórico-práctica sobre os contidos da materia. Data: 26 de maio, grupos de mañá 12.00 horas, grupos de tarde 16.00 horas

Convocatoria de Xullo: Proba teórico-práctica sobre os contidos da materia. Data: 12 de xullo, 10.00 horas

Convocatoria Fin de carreira: Proba teórico-práctica sobre os contidos da materia. Data: 31 de outubro, 16.00 horas

Bibliografía. Fontes de información

BENJAMIN, Walter, Sobre la fotografía / Walter Benjamin , Pre-Textos, Valencia, 2004

BAQUÉ, Dominique, La fotografía plástica: un arte paradójico, Gustavo Gili, Barcelona, 2003

CLARK, Marga, Impresiones fotográficas. El universo actual de la representación, Julio Ollero/ Instituto de Estética y Teoría de las Artes, Madrid, 1991

FONTCUBERTA, Joan , Estética fotográfica : una selección de textos , Gustavo Gili, Barcelona, 2003

FONTCUBERTA, Joan, Fotografía conceptos y procedimientos, Gustavo Gili, Barcelona, 1990

FREUND, Gisèle, La Fotografía como Documento Social, Gustavo Gili, Barcelona, 1976

JEFFREY, Ian, La fotografía: una breve historia, Destino, Barcelona, 1997

NEWHALL, Beaumont, Historia de la fotografía, Gustavo Gili, Barcelona, 1983

RIBALTA, Jorge, Efecto real : debates posmodernos sobre fotografía , Gustavo Gili, Barcelona, 2004

SONTAG, Susan, Sobre la fotografía, Edhasa, Barcelona, 1981

...

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Proxectos fotográficos/P01G010V01907

Outros comentarios

Titorías:

Marina Núñez: Luns, de 16 a 20 horas. Despacho área de pintura 2º piso.

Rosa Elvira Caamaño: Luns de 12:30 a 14:30 e de 19:30 a 21:30; martes de 13:30 a 15:30. Despacho do Espazo 6.

Carlos Tejo: martes de 09:00 a 14:00 e mércores 10:00 a 11:00. Despacho área de pintura 2º piso. email: carlos.tejo@uvigo.es

Mar Caldas: 1º cuatrimestre: mércores de 15.30 a 21.30. / 2º cuatrimestre. Jueves: de 9.30 a 10.30, de 14.30 a 16.00, de 20.00 a 21.30. Viernes: de 14.30 a 15.00, de 20.00 a 21.30 despacho área de pintura 2º piso. email: marcaldas@uvigo.es

---

DATOS IDENTIFICATIVOS**Expresión gráfica: Sistemas de representación**

Materia	Expresión gráfica: Sistemas de representación			
Código	P01G010V01301			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo			
Coordinador/a	Rodríguez Moldes, Manuel Enrique			
Profesorado	Liste Fernández, Araceli Mercedes Rodríguez Moldes, Manuel Enrique			
Correo-e	mmoldes@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia pretende introducir o alumno/a nos conceptos básicos de: sistemas de representación, escala, métodos e procesos creativos, observación, memoria e interpretación, establecendo a correspondencia coa representación espacial na obra artística.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber - saber facer
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber - Saber estar / ser
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber - saber facer
CE13	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese. Analizar, interpretar e sintetizar as fontes	
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber - saber facer
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE26	Capacidade de curiosidade e de sorpresa máis para alén da percepción práctica. Desenvolver a percepción mental para alén do retiniano	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade	- saber - saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O alumno desenvolverá os coñecementos básicos dos métodos de representación utilizados en arte.	CE9 CE14
o alumno sera capaz de desenvolver as distintas tecnicas de representación gráfica	CE6 CE9 CE13 CE38

o alumno conocera os principios básicos de perspectiva.	CE9 CE14
o alumno tendrá os coñecementos básicos da representación a escala.	CE9 CE14
o alumno adquireirá a capacidade básica para comprender procesos de representación.	CE6 CE26
o alumno ten que conseguir a capacidade para a visión espacial.	CE6 CE25
O alumno conseguirá a capacidade para a visualización e interpretación de representacións espaciais.	CG1 CG2 CE14
O alumno desenvolverá as habilidades básicas de representación.	CE36 CE42
O alumno ten que conseguir as habilidades para aplicar sistemas de representación en procesos creativos.	CG1 CE42
O alumno terá a habilidade para manexar procesos de representación a escala.	CE36 CE42
o alumno desenvolverá a habilidade para a interpretación de representacións espaciais	CE42

Contidos

Tema	
Tema 1. Sobre o debuxo. Da percepción a representación.	- Percepción. Observación. - Memoria. Imaxinación. - Interpretación. Representación.
Tema 2. Conceptos básicos da perspectiva. Orixe e desenvolvemento.	- Expresión.Composición. - Perspectiva intuitiva. - Métodos de representación utilizados na arte.
Tema 3. A escala. Sistemas de representación e procesos creativos.	- Escala numérica e escala grafica. - Representación espacial. Sistemas e métodos de representación. - Outros sistemas de representación e recursos.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	10	0	10
Traballos de aula	44	0	44
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	28	28
Saídas de estudo/prácticas de campo	0	12	12
Estudos/actividades previos	0	13	13
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	37	37
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Toma de contacto cos estudantes e presentación da materia, enumerando os obxectivos que se perseguen, especificando os contidos, explicando a metodoloxía que se empregará e aclarando os criterios e formas de avaliación.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos da materia de forma teórica, con apoio de información gráfica para a súa correcta comprensión.
Traballos de aula	Desenvolvemento de exercicios prácticos a partir dos coñecementos teóricos da materia obxecto de estudo, baixo a supervisión da profesora, con atención individualizada e posta en común global.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Desenvolvementos de exercicios que axuden a asentir os coñecementos adquiridos nas clases teóricas, con apoio da bibliografía especificada.

Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade na que o estudante aplicará os seus coñecementos na realización de prácticas no exterior e visitas a exposicións.
Estudos/actividades previos	Preparación de exercicios e prácticas coa lectura de bibliografía e co estudo de documentación gráfica de referencia.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Desenvolvemento de exercicios prácticos de forma autónoma partindo das directrices dadas polo profesor e supervisión destes exercicios a súa entrega.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	-Exposición, seguemento, correccións dos exercicios suscitados
Traballos de aula	Terase en consideración o ritmo e metodoloxías empregados na realización dos exercicios

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Realización de exercicios fóra da aula que reflicten, de acordo cos contidos da materia, os coñecementos adquiridos na representación espacial sobre un soporte bidimensional.	20 de la nota final.	CG1 CE6 CE9 CE13 CE14 CE25 CE26 CE36 CE38 CE42
Traballos de aula	Resolución de exercicios vinculados directamente aos contidos teóricos da materia. Probas prácticas específicas que se desenvolveran na aula e que engloban os coñecementos adquiridos tanto nas leccións maxistras como nos exercicios e no dominio da representación a eles vinculado.	80 de la nota final.	CG2 CE6 CE9 CE13 CE14 CE25 CE26 CE36 CE38 CE42

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A proba ordinaria de avaliación realizarase dentro do calendario académico do curso

Convocatoria Extraordinaria de Xullo. Data: 1 Xullo. Horario: 10,00

Bibliografía. Fontes de información

BERGER, John, Sobre el dibujo, ed. Gustavo Gili, S.A., Barcelona 2011

BERGER, John, Modos de ver, Ed. Gustavo Gili, S.A., Barcelona 2007

KANDINSKY, V.V., Punto y linea sobre el plano, Barral Editores, Barcelona 1971

CHING, Francis D. K., Manual de Dibujo Arquitectónico, Ed. Gustavo Gili, S.A., Barcelona 2005

CHING, Francis D. K., Dibujo y proyecto, Ed. Gustavo Gili, S.A., Barcelona 2012

FLORENSKY, Pável, La perspectiva invertida, Ediciones Siruela S.A., Madrid 2005

GÓMEZ MOLINA, J.J.(Coord.), Máquinas y herramientas de dibujo, Ediciones Cátedra, Madrid 2002

DONDIS, D.A., La sintaxis de la imagen, Ed. Gustavo Gili, S.A., Barcelona 1976

PANOFSKY, Erwin, La perspectiva como forma simbólica, Tusquets Editor, Barcelona 1973

NAVARRO DE ZUVILLAGA, Javier, Imágenes de la perspectiva, Editorial Siruela, Madrid 1996

NAVARRO DE ZUVILLAGA, Javier, Forma y representación, Editorial Akal, Madrid 2008

GOMBRICH, Ernst H., La imagen y el ojo, Alianza Editorial, S.A., Madrid 1991

EDWARDS, Betty, Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro, Ediciones Urano, S.A., Barcelona 1994

FRANCO TABOADA, José Antonio, Geometría Descriptiva para la representación arquitectónica, Andavira Editorial, Santiago de Compostela, 2011

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Expresión artística: Debuxo-Forma/P01G010V01102

Outros comentarios

TITORÍAS

1º E 2º CUATRIMESTRE

Manuel R. Moldes Venres ....8,30-14,30h.

mmoldes@uvigo.es

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicología: Psicología da arte**

Materia	Psicología: Psicología da arte			
Código	P01G010V01302			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Pérez Fabello, María José			
Profesorado	Pérez Fabello, María José Redondo Gutiérrez, Laura			
Correo-e	fabello@uvigo.es			
Web	http://http://faitic.uvigo.es/			
Descrición xeral	Esta materia proporciona aos alumnos un marco teórico-práctico no estudo da percepción, a memoria e o proceso creativo que lles sirva de instrumento para reflexionar no mundo artístico.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG6	Capacidade de traballar en equipo.	- saber facer - Saber estar / ser
CE4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade	- saber - saber facer
CE22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo	- saber - saber facer
CE23	Capacidade de comunicación. Aprender a traducir as ideas artísticas para poder transmitilas	- saber facer - Saber estar / ser
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- saber facer
CE26	Capacidade de curiosidade e de sorpresa máis para alén da percepción práctica. Desenvolver a percepción mental para alén do retiniano	- saber facer
CE27	Capacidade de traballar de maneira autónoma. Desenvolver a capacidade de suscitar, desenvolver e concluír o traballo artístico persoal	- saber facer - Saber estar / ser
CE28	Capacidade de traballar en equipo. Capacidade de organizar, desenvolver e resolver o traballo mediante a aplicación de estratexias de interacción	- saber facer - Saber estar / ser
CE29	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación	- Saber estar / ser
CE30	Capacidade de perseveranza. Desenvolver a constancia necesaria para resolver as dificultades inherentes á creación artística	- Saber estar / ser
CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento	- saber facer - Saber estar / ser
CE34	Capacidade de colaboración con outras profesións e especialmente cos profesionais doutros campos. Identificar os profesionais adecuados para desenvolver adecuadamente o traballo artístico	- saber facer - Saber estar / ser
CE37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O alumnado adquirirá coñecementos básicos dos procesos de percepción e memoria mediante a realización das distintas actividades que se propoñen ao longo do cuadrimestre e as sesións maxistrais.	CE22 CE25 CE27 CE30
O alumnado adquirirá coñecementos básicos achega do proceso creativo, a imaxinaría mental e os mapas cognitivos mediante a realización das distintas actividades que se propoñen ao longo do cuadrimestre e as sesións maxistrais..	CE27 CE30 CE33

O alumnado será capaz de relacionar os procesos de percepción e memoria no proceso artístico a través de propostas de traballos de artista e exercicios de aula.	CE26 CE27
Os alumnos/*as serán capaces de relacionar o proceso creativo, a imaxinaria mental e os mapas cognitivos na creación artística a través de propostas de traballos de artista e exercicios de aula.	CE26 CE27
O alumnado será capaz de contemplar distintas posibilidades na resolución dun problema en reflexións na realización de exercicios tanto para contido teórico como prácticas de experimentación.	CE26 CE29 CE37
Os alumnos/*as serán capaces de comprender e valorar distintos discursos nas sesións maxistras e a través de presentación de traballos e exercicios de aula.	CE29 CE34
O alumnado coñecerá distintos modos para percibir e interpretar acontecementos a través de lecturas.	CE22 CE34 CE37
O alumnado coñecerá distintos criterios de avaliación e aplicaraos a procesos de percepción e memoria mediante a realización de distintas practicas de aula.	CE22 CE33 CE34
Os alumnos/*as coñecerán probas para a creación de imaxes mentais mediante a resolución de distintos tests de imaxe.	CE22 CE33
O alumnado desenvolverá a habilidade para dialogar e chegar a acordos en traballos en grupo mediante a preparación e defensa dunha práctica de laboratorio.	CG6 CE23 CE28
O alumnado será capaz de defender publicamente un traballo previamente elaborado de forma clara, con linguaxe e actitude correcta.	CE23 CE29
O alumnado será capaz de realizar un traballo escrito que implique un xuízo reflexivo, respectando os modos e formas academicamente establecidos	CE4 CE27 CE29

Contidos

Tema	
TEMA *I. Introducción	Intereses en Psicoloxía. 1. Obxecto de estudo. 2. Distintas visións. 3. Distintos métodos.
TEMA *II. O mundo da percepción	1. O ollo e a cámara fotográfica. 2. A percepción como *constructo mental. 3. A ciencia da percepción. 4. Principais teorías sobre a percepción.
TEMA *III. Constancia *perceptual	1. Constancia da cor. 2. Constancia da luminosidade. 3. Constancia da forma. 4. Constancia do tamaño.
TEMA *IV. Percepción de obxectos	1. Organización *perceptual. A *Gestalt. 2. Procesamento neuronal. 3. Procesamento *perceptual. 4. Coñecemento, experiencia e procesamento.
TEMA *V. Percepción do espazo	1. Claves *oculomotrices. 2. Claves pictóricas. 3. Claves producidas polo movemento. 4. Disparidade *binocular e *estereopsia. 5. Desenvolvemento da visión *binocular.
TEMA *VI. Ilusións *perceptuales	1. Tipos de ilusións. 2. Ilusión horizontal-vertical. 3. Ilusión da lúa. 4. Ilusión de *Muller-*Lyer. 5. Ilusión de *Ponzo. 6. Figuras ambiguas e imposibles.
TEMA *VII. Memoria. O enfoque do procesamento de información.	1. Rexistro sensorial. 2. Memoria a curto prazo. 3. Memoria a longo prazo. 4. Niveis de procesamento: alternativa ao modelo de almacéns.
TEMA *VIII. Memoria. O esquecemento.	1. Teorías. 2. Trastornos da memoria. 3. Incremento de memoria.

TEMA *IX. Solución de problemas e pensamento creativo.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Unidades básicas do pensamento. 2. Imaxinaría mental. 3. Probas de creatividade. 4. Etapas do pensamento creativo. 5. A personalidade creativa.
TEMA *X. Representación mental do espazo.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mapas cognitivos. 2. Coñecemento ambiental. 3. Noción de mapa cognitivo. 4. Investigacións empíricas.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	45	75
Prácticas de laboratorio	10	30	40
Traballos tutelados	1	0	1
Traballos de aula	6	0	6
Outros	0	8	8
Prácticas autónomas a través de TIC	1.5	7.5	9
Presentacións/exposicións	3	0	3
Probas de tipo test	1	0	1
Cartafol/dossier	0	7	7

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	É unha exposición dos contidos básicos de cada tema. Foméntase a participación do alumnado mediante a presentación de cuestións e exercicios para resolver durante as exposicións. A exposición de contidos está apoiada por presentacións *PowerPoint que se subirán á Plataforma virtual Tema.
Prácticas de laboratorio	As prácticas de laboratorio exponse para que os alumnos/*as teñan un contacto directo coa experimentación de onde xorden os contidos desenvolvidos nas sesións maxistras. Nestas prácticas hai que sinalar dous tipos de implicación por parte dos alumnos/*as: colaboración en prácticas e asistencia a prácticas. A colaboración nas prácticas implica que o/o alumno/a convértese en *experimentador/a e responsabilízase de desenvolver o experimento na clase. A asistencia a prácticas implica que o/o alumno/a convértese en suxeito experimental e participa nun grupo de control ou experimental. Exponse un total de 13 experimentos clásicos relacionado cos contidos do temario (percepción, memoria e creatividade). Cada experimento está deseñado para ser levado a cabo por un grupo máximo de dous alumnos que se encargarán de desenvolverlo na clase práctica (baixo a supervisión da profesora). O resto dos alumnos participan no experimento como suxeitos experimentais formando parte dun grupo de control ou experimental. Para a colaboración en experimentos crearanse grupos de, como máximo, dous alumnos/*as, e tantos grupos como experimentos proponse para cada un do cinco grupos de prácticas. A elección da colaboración en prácticas realizarase na Plataforma Virtual, onde se atopará un resumo de cada experimento, así como o deseño e o material necesarios para levarlos a cabo. Non se poderá colaborar en máis dun experimento.

Traballos tutelados

TRABALLOS TUTELADOS. 1. TRABALLOS DE ARTISTAS: elixirase un artista cuxa obra, proceso creativo ou experiencia estea relacionado coa temática proposta na materia. Trátase de reflexionar sobre a obra do/a artista a través do proceso psicolóxico. O traballo consta dunha pequena introdución na que se fala do proceso psicolóxico, unha *contextualización na que se inclúe o momento histórico e a propia vida do/a artista, para finalizar coa análise da obra e a súa proxección na temática que se analiza. ÍNDICE: introdución, contexto, análise do traballo do artista, bibliografía. A extensión mínima do traballo *mecanografiado é de 15 folios a dobre espazo co tipo de letra *Arial 12. Debe incluír bibliografía e estar *paginado. O traballo será individual. 2. XOGO PARA ENSINAR ARTE: crear un xogo (de cartas, un xogo tradicional como parchís, *oca, etc.) para ensinar arte. O obxectivo é reflexionar sobre as etapas evolutivas na infancia-adolescencia e telas en conta para deseñar o xogo dirixido a achegar ao neno/á o mundo da arte. Pódense incluír os elementos que se consideren adecuados, pero deberán xustificarse: o uso da cor, determinadas formas, elementos de motivación (como eles mesmos ou persoas vinculadas dentro da obra...), etc. É necesario xerar as normas do xogo (pódense ter en conta normas que xa existen). Á parte do xogo e das normas, entregarase un informe no que se xustifiquen as distintas características do xogo en función da etapa evolutiva a quen vai dirixido. ÍNDICE: etapa evolutiva, características do xogo, xustificación e bibliografía. O mínimo son 10 folios a dobre espazo e o tipo de letra, *Arial 12. 3. IMAXES GUIADAS: elixir unha obra dun/a artista e quitar do cadro un personaxe (un punto, unha liña, un personaxe...) que nos servirá de guía para coñecer ao/á artista e a súa obra. Todo ten que estar documentado e argumentado. Coñecer a etapa evolutiva para ver que é o que pode interesar máis aos nenos desa idade (motivación) e ter en conta o desenvolvemento cognitivo para adecuar o contido á idade. O traballo deberá conter un informe cos seguintes pasos: ÍNDICE: introdución (información sobre a etapa evolutiva a quen vai dirixido e por que), presentar ao/á guía, facer unha viaxe para coñecer ao/á artista, coñecer a súa cidade e o seu momento histórico. Ex.: imos visitar ao/á artista á súa casa, imos ver o seu taller e ensínanos os seus traballos (un ou dous, os máis representativos). O informe terá unha extensión mínima de 15 folios a dobre espazo co tipo de letra *Arial 12. Todos os traballos deben incluír unha portada co título do traballo, o nome e apelidos do/do autor/a, ano académico e materia. Ademais, deben incluír bibliografía e estar *paginados. A presentación de traballos farase en *PowerPoint, previa revisión da profesora. O tempo máximo de exposición son 20 minutos. Na Plataforma Virtual da Universidade (*FAITIC), no apartado PRÁCTICAS, atoparase a información sobre as distintas alternativas, coa posibilidade de introducir a elección correspondente.

Traballos de aula	Realización de actividades en grupo relacionadas cos contidos da materia.
Outros	Lecturas relacionadas coa materia. Esta actividade individual implicará un resumo e un comentario crítico. A extensión mínima do traballo *mecanografiado será de 10 folios a dobre espazo co tipo de letra *Arial 12. Tamén poderá ser presentado en clase cun tempo de exposición máximo de 15 minutos.
Prácticas autónomas a través de TIC	Unha parte importante neste apartado é a proposta por parte dos alumnos de preguntas tipo test relacionadas cos distintos temas da materia. As preguntas terán 4 alternativas de resposta, das cales só unha será correcta. Débese incluír *feedback nas alternativas de resposta. As preguntas formuladas que teñan o visto e prace da profesora poden formar parte de próbaa tipo test para avaliar os contidos das clases maxistras. Propóranse outras actividades para traballar os distintos contidos da materia: cuestionarios, exercicios de *autoevaluación, estudos de caso, análise de obras, participación en foros e utilización do *WIKI. Estes exercicios desenvolveranse na Plataforma Virtual TEMA, con datas de entrega e con *feedback por parte da profesora.
Presentacións/exposicións	As presentacións e exposicións, tanto de traballos tutelados como de lecturas, realizarase mediante *PowerPoint, previa revisión da profesora. O tempo de exposición máximo oscilará entre 15 e 20 minutos (incluíndo o tempo de resposta a posibles preguntas por parte dos compañeiros).

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	As prácticas de laboratorio exponse para que os alumnos/*as teñan un contacto directo coa experimentación de onde xorden os contidos desenvolvidos nas sesións maxistras. Nestas prácticas hai que sinalar dous tipos de implicación por parte dos alumnos/*as: colaboración en prácticas e asistencia a prácticas. A colaboración nas prácticas implica que o/o alumno/a convértese en *experimentador/a e responsabilízase de desenvolver o experimento na clase. A asistencia a prácticas implica que o/o alumno/a convértese en suxeito experimental e participa nun grupo de control ou experimental. Exponse un total de 13 experimentos clásicos relacionado cos contidos do temario (percepción, memoria e creatividade). Cada experimento está deseñado para ser levado a cabo por un grupo máximo de dous alumnos que se encargarán de desenvolvelo na clase práctica (baixo a supervisión da profesora). O resto dos alumnos participan no experimento como suxeitos experimentais formando parte dun grupo de control ou experimental. Para a colaboración en experimentos crearanse grupos de, como máximo, dous alumnos/*as, e tantos grupos como experimentos propónse para cada un do cinco grupos de prácticas. A elección da colaboración en prácticas realizarase na Plataforma Virtual, onde se atopará un resumo de cada experimento, así como o deseño e o material necesarios para levalos a cabo. Non se poderá colaborar en máis dun experimento.

Traballos tutelados

TRABALLOS TUTELADOS. 1. TRABALLOS DE ARTISTAS: elixírase un artista cuxa obra, proceso creativo ou experiencia estea relacionado coa temática proposta na materia. Trátase de reflexionar sobre a obra do/a artista a través do proceso psicolóxico. O traballo consta dunha pequena introdución na que se fala do proceso psicolóxico, unha *contextualización na que se inclúe o momento histórico e a propia vida do/a artista, para finalizar coa análise da obra e a súa proxección na temática que se analiza. ÍNDICE: introdución, contexto, análise do traballo do artista, bibliografía. A extensión mínima do traballo *mecnografiado é de 15 folios a dobre espazo co tipo de letra *Arial 12. Debe incluír bibliografía e estar *paginado. O traballo será individual. 2. XOGO PARA ENSINAR ARTE: crear un xogo (de cartas, un xogo tradicional como parchís, *oca, etc.) para ensinar arte. O obxectivo é reflexionar sobre as etapas evolutivas na infancia-adolescencia e telas en conta para deseñar o xogo dirixido a achegar ao neno/á o mundo da arte. Pódense incluír os elementos que se consideren adecuados, pero deberán xustificarse: o uso da cor, determinadas formas, elementos de motivación (como eles mesmos ou persoas vinculadas dentro da obra...), etc. É necesario xerar as normas do xogo (pódense ter en conta normas que xa existen). Á parte do xogo e das normas, entregarase un informe no que se xustifiquen as distintas características do xogo en función da etapa evolutiva a quen vai dirixido. ÍNDICE: etapa evolutiva, características do xogo, xustificación e bibliografía. O mínimo son 10 folios a dobre espazo e o tipo de letra, *Arial 12. 3. IMAXES GUIADAS: elixir unha obra dun/a artista e quitar do cadro un personaxe (un punto, unha liña, un personaxe...) que nos servirá de guía para coñecer ao/á artista e a súa obra. Todo ten que estar documentado e argumentado. Coñecer a etapa evolutiva para ver que é o que pode interesar máis aos nenos desa idade (motivación) e ter en conta o desenvolvemento cognitivo para adecuar o contido á idade. O traballo deberá conter un informe cos seguintes pasos: ÍNDICE: introdución (información sobre a etapa evolutiva a quen vai dirixido e por que), presentar ao/á guía, facer unha viaxe para coñecer ao/á artista, coñecer a súa cidade e o seu momento histórico. Ex.: imos visitar ao/á artista á súa casa, imos ver o seu taller e ensínanos os seus traballos (un dous, os máis representativos). O informe terá unha extensión mínima de 15 folios a dobre espazo co tipo de letra *Arial 12. Todos os traballos deben incluír unha portada co título do traballo, o nome e apelidos do/do autor/a, ano académico e materia. Ademais, deben incluír bibliografía e estar *paginados. A presentación de traballos farase en *PowerPoint, previa revisión da profesora. O tempo máximo de exposición son 20 minutos. Na Plataforma Virtual da Universidade (*FAITIC), no apartado PRÁCTICAS, atoparase a información sobre as distintas alternativas, coa posibilidade de introducir a elección correspondente.

Prácticas autónomas a través de TIC

Unha parte importante neste apartado é a proposta por parte dos alumnos de preguntas tipo test relacionadas cos distintos temas da materia. As preguntas terán 4 alternativas de resposta, das cales só unha será correcta. Débese incluír *feedback nas alternativas de resposta. As preguntas formuladas que teñan o visto e prace da profesora poden formar parte de próbaa tipo test para avaliar os contidos das clases maxistras. Propóranse outras actividades para traballar os distintos contidos da materia: cuestionarios, exercicios de *autoevaluación, estudos de caso, análise de obras, participación en foros e utilización do *WIKI. Estes exercicios desenvolveranse na Plataforma Virtual TEMA, con datas de entrega e con *feedback por parte da profesora.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas de laboratorio	<p>Avaliación formativa continua Avaliación *sumativa: valórase a asistencia, a preparación-documentación, a claridade, a organización de contidos, o traballo en grupo e a actitude.</p> <p>RESULTADOS DE APRENDIZAXE</p> <p>1-O alumnado será capaz de contemplar distintas posibilidades na resolución dun problema.</p> <p>2-Os alumnos/*as serán capaces de comprender e valorar distintos discursos.</p> <p>3- O alumnado coñecerá distintos criterios de avaliación e aplicaraos a procesos de percepción e memoria.</p> <p>4- Os alumnos/*as coñecerán probas para a creación de imaxes mentais.</p> <p>5- O alumnado desenvolvesen a habilidade para dialogar e chegar a acordos en traballos en grupo.</p>	10	CG6 CE22 CE23 CE26 CE28 CE29 CE33 CE34

Traballos tutelados	<p>Avaliación formativa continua Valórase a adecuación ás normas *preestablecidas pola profesora e a actitude. RESULTADOS DE APRENDIZAXE 1- O alumnado será capaz de relacionar os procesos de percepción e memoria no proceso artístico. 2- Os alumnos/*as serán capaces de relacionar o proceso creativo, a imaxinaría mental e os mapas cognitivos na creación artística. 3- Os alumnos/*as serán capaces de comprender e valorar distintos discursos.</p>	5	CE26 CE27 CE29 CE34
Traballos de aula	<p>Avaliación formativa continua Avaliación *sumativa: valórase a colaboración e a implicación nas actividades. RESULTADOS DE APRENDIZAXE 1- O alumnado adquirirá coñecementos básicos dos procesos de percepción e memoria. 2- O alumnado adquirirá coñecementos básicos achega do proceso creativo, a imaxinaría mental e os mapas cognitivos. 3- O alumnado será capaz de relacionar os procesos de percepción e memoria no proceso artístico. 4- Os alumnos/*as serán capaces de relacionar o proceso creativo, a imaxinaría mental e os mapas cognitivos na creación artística. 5- O alumnado será capaz de contemplar distintas posibilidades na resolución dun problema. 6- Os alumnos/*as coñecerán probas para a creación de imaxes mentais.</p>	5	CE22 CE25 CE26 CE27 CE29 CE30 CE33 CE37
Presentacións/exposicións	<p>Avaliación formativa e continua Avaliación *sumativa: valórase a claridade e a sinxeleza na exposición, a compostura e a actitude na exposición. RESULTADOS DE APRENDIZAXE 1- O alumnado será capaz de defender publicamente un traballo previamente elaborado de forma clara, con linguaxe e actitude correcta.</p>	5	CE23 CE29
Outros	<p>Avaliación *sumativa de lecturas: valórase a adecuación ás normas *preestablecidas, a implicación, o nivel de profundidade en argumentacións e reflexións, e a actitude.</p>	5	
Prácticas autónomas a través de TIC	<p>Avaliación formativa e continua. Avaliación *sumativa: valórase a utilización de distintas ferramentas, a implicación, as argumentacións e reflexións, e a actitude. RESULTADOS DE APRENDIZAXE 1- O alumnado adquirirá coñecementos básicos dos procesos de percepción e memoria. 2- O alumnado adquirirá coñecementos básicos achega do proceso creativo, a imaxinaría mental e os mapas cognitivos.</p>	5	CE22 CE25 CE27 CE30 CE33

Probas de tipo test	Avaliación **sumativa e final: consistirá nunha proba obxectiva sobre os contidos que conforman a materia. A proba constará de 30 preguntas con catro alternativas, das que só unha é correcta. Esta avaliación **faráse no período de avaliación o final do *cuadrimestre, en horario de teoría. RESULTADOS DE APRENDIZAXE 1- O alumnado adquirirá coñecementos básicos dos procesos de percepción e memoria. 2- O alumnado adquirirá coñecementos básicos achega do proceso creativo, a imaxinaría mental e os mapas cognitivos. 3- O alumnado será capaz de relacionar os procesos de percepción e memoria no proceso artístico. 4- Os alumnos/*as serán capaces de relacionar o proceso creativo, a imaxinaría mental e os mapas cognitivos na creación artística. 5- O alumnado será capaz de contemplar distintas posibilidades na resolución dun problema. 6Os alumnos/*as serán capaces de comprender e valorar distintos discursos.	60	CE22 CE25 CE26 CE27 CE29 CE30 CE33 CE34 CE37
Cartafol/dossier	Avaliación final do traballo tutelado: valórase a adecuación ás normas establecidas, a preparación, a claridade, os medios utilizados e o nivel de profundización. RESULTADOS DE APRENDIZAXE 1- O alumnado é capaz de realizar un traballo escrito que implique un xuízo reflexivo, respectando os modos e formas académicamente establecidos.	5	CE4 CE27 CE29

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Farase unha proba tipo test ao final do cuadrimestre, Mércores 11 de Xaneiro de 2017 ás 10,30horas.

A convocatoria extraordinaria fin de carreira será o 26 de outubro ás 11*h.

A convocatoria extraordinaria de Xullo será o luns 4 de Xullo de 2017 ás 10*h.

Na convocatoria de xullo só se poderá optar a próbaa tipo test, aínda que se terá en conta a puntuación alcanzada en distintas actividades durante o cuadrimestre.

Bibliografía. Fontes de información

COON, D., Psicología, 1999, Madrid: Thomson

CAMPOS, A., Manual de prácticas de psicología básica, 1988, Grupo Editor Universitario

GOLDSTEIN, E.B. , Sensación y percepción, 1999, Madrid: Thomson

LAHEY, B.B., Introducción a la psicología, 1999, Madrid: McGaw-Hill

MYER, D. G., Psicología, 1999, Madrid: Panoamericana

SCHIFFMAN, H. R. , La percepción sensorial, 1981, México: Limusa

ROCK, I. , La percepción, 1985, Barcelona: Labor

VEGA DE M., Introducción a la psicología cognitiva, 1984, Madrid: Alianza

'''

Recomendacións

Outros comentarios

TUTORÍAS NO DESPACHO 113

Mércores 12,30h a 14,30h

18,30h a 19,30h

Xoves 9,30h a 11,00h

13,30h a 15,00h

DATOS IDENTIFICATIVOS**Arte, linguaxe e representación**

Materia	Arte, linguaxe e representación			
Código	P01G010V01303			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Pintura			
Coordinador/a	Núñez Jiménez, Marina			
Profesorado	Blanco Salgueiro, Loreto Núñez Jiménez, Marina			
Correo-e	netmarina@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	Materia interdisciplinar que aborda un achegamento **semiótico á cultura visual e á práctica da arte. Trátase de comprender como funcionan os signos e cales son as estratexias concretas de significación das imaxes que nos rodean. Así aprenderemos a lelas con competencia e a empregar, ao producirmos as obras, as tácticas que máis se adecúen aos nosos propósitos **comunicativos.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber - saber facer
CE4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade	- saber - saber facer
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber - saber facer
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber - saber facer
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber - saber facer
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O alumnado será capaz de comprender as funcións representativa, expresiva e poética dunha obra artística	CE6 CE9
O alumnado coñecerá a sintaxe e figuras retóricas empregadas por unha obra artística	CE6
O alumnado coñecerá os códigos de representación implicados nunha obra artística	CE6
O alumnado será capaz de ler e analizar imaxes	CG2 CE25
O alumnado será capaz de entender a relación das imaxes, e concretamente das obras artísticas, co seu contexto social	CG1 CE4

O alumnado será capaz de crear obras artísticas incidindo é as súas funcións representativa, expresiva e poética	CE25 CE31 CE36 CE42
O alumnado será capaz de empregar nas súas obras artísticas os procedementos e códigos de representación máis adecuados para os seus propósitos *comunicativos	CE25 CE31 CE36 CE42

Contidos

Tema

Introdución á *semiótica.	De *Saussure definiu a *semiótica como unha ciencia que estuda a vida dos signos no seo da vida social. A énfase na relación do signo co seu contexto social será fundamental nesta aproximación. O signo #erixir en lugar de algo por consenso e uso común, non por necesidade. Entender a arbitrariedade dos signos é o punto de partida para entender que a representación nunca é natural, nin obxectiva, nin inocente: independentemente das súas pretensións, sempre está impregnada de ideoloxía.
As funcións da linguaxe. Factores da comunicación na obra de arte.	A clasificación de *Roman *Jakobson das funcións da linguaxe (funcións *referencial, apelativa, expresiva, *fática, poética e *metalingüística) é o punto de partida para estimular a facultade crítica ao ler. A nosa posición como lectores está condicionada por asuncións *tácitas das que non somos conscientes. O coñecemento de como funciona a linguaxe fai que os procesos de significación non se vexan como a simple transmisión de significados xa constituídos, senón que se entendan como o lugar no que se constrúe a realidade.
Códigos de representación. Sintaxe da imaxe.	A cuestión de como se significa non é simplemente formal, pero o formal é fundamental para significar. É o substrato fundamental sobre o que se asintan os significados. Por iso hai que comprender que cada código de representación está baseado en certas eleccións formais e que cada elección formal asóciase, no marco relativamente estable da cultura do/a artista, a significados concretos; é dicir, o que a obra nos conta non está só determinado polas eleccións *iconográficas ou narrativas, se as houber, senón que, na técnica empregada, na lonxitude do trazo, no tamaño dun motivo en relación ao tamaño total da imaxe, no soporte elixido, no emprego dunha ou doutra perspectiva, en que se enfoca ou *desenfoca... están implícitas moitas das súas afirmacións.
Relacións entre realidade, percepción e representación.	A percepción non é un proceso estritamente *fisiolóxico, de rexistro directo, senón unha construción mental baseada nas sensacións, unha *codificación do mundo en signos *icónicos que poidan representalo dentro da nosa mente. Esa *codificación ten implícita unha perspectiva concreta que parte dos esquemas aprendidos, é dicir, o mundo non se experimenta sen mediación. Só é *inteligible no discurso -que é unha estrutura social historicamente concreta de institucións, categorías e crenzas. Se non hai unha percepción non mediada, menos aínda haberá unha representación natural, xa que estamos a falar dunha *codificación de segundo grao. A pesar de todas as concepcións románticas da arte como expresión persoal, directa e libre, a creación artística implica unha linguaxe baseada nunhas convencións herdadas a través da educación nos parámetros dunha sociedade. E non se trata só de en que medida é posible que unha representación #reflectir o que entendemos por realidade, senón que hai que entender tamén que ese concepto chamado realidade fórxase, en parte, a través das representacións. As representacións non son tan só un reflexo pasivo de significados e valores, senón unhas construtoras activas deses significados e valores. A través delas *aprehendemos o mundo e, por tanto elas, en gran medida, constrúen a nosa idea do mundo.

Relacións **transtextuais.

Todo texto relaciónase, na súa escritura e na súa lectura, co conxunto de textos que o precederon ou que o rodean, de maneira que podemos falar da existencia dun marco *transtextual. Como di *Barthes, o texto está enteiramente *entretexido de citas, referencias e ecos. Toda obra é un *palimpsesto, un texto que se *superpone a outro, ao que cobre case por completo. Seguindo a clasificación de *Gerard *Genette, estudaremos cinco relacións *transtextuais: *paratextualidade, *metatextualidade, *architextualidade, *intertextualidade e *hipertextualidade. As dúas últimas son as empregadas nas prácticas *apropiacionistas, tan características dunha época na que os signos crecen uns sobre os outros e o xogo de imaxes ten cada vez menos que ver cunha (hipotética) realidade exterior.

Construción e **deconstrución de imaxes.

Na era dos simulacros, as representacións convértese no noso medio natural. Segundo a metáfora de *Baudrillard, o mapa da *hiperrealidade substitúe ao territorio do real. Se aceptamos que as representacións son determinantes á hora de construír o noso concepto do que é a realidade, entenderemos que a súa poder é enorme. A práctica *deconstrutora pretende pór en crise a idea da representación como un feito natural, analizando e desmontando os códigos ideolóxicos infiltrados nalgunhas representacións dominantes.

Modos de interpretación da obra de arte.

O método histórico-crítico, o *formalista, o *iconolóxico, o sociolóxico, o *estruturalista, as aproximacións *psiconalíticas... Ao longo da historia da arte occidental sucedéronse varios modos de ver as obras de arte, métodos críticos baseados en diversas disciplinas que analizan algúns dos aspectos máis relevantes da arte *segun as épocas e xeografías. A diversidade de aproximacións é un indicador de que estamos a tratar con obras abertas, expandidas por cada espectador, que as atrae á súa propia órbita especulativa. A estética da recepción insiste na idea *postestruturalista de que as imaxes teñen significado tan só en contacto cos discursos que circulan por unha sociedade.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	2	0	2
Traballos de aula	48	90	138
Sesión maxistral	10	0	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposicións	Os alumnos explicaranlle á profesora, de forma individualizada ou en pequenos grupos, as súas formulacións e solucións para o exercicio proposto na sesión maxistral.
Traballos de aula	Os alumnos resolverán os exercicios formulados na sesión maxistral principalmente no taller da materia, co seguimento constante da profesora nas horas presenciais e de forma autónoma nas non presenciais. Tecnicamente, os exercicios implicarán a práctica da pintura, a fotografía e a infografía, aínda que tamén se abordará o manexo dos obxectos e os seus contextos.
Sesión maxistral	A profesora exporá os contidos da materia coa axuda de material audiovisual. Ao termo da clase, propondrá un exercicio práctico relacionado cos temas tratados, que se desenvolverá durante varias semanas. As sesións maxistrais impartiranse xuntando os dous grupos, leste é o seu horario: Luns 12 de setembro: de 10,30 a 14,30, grupos P2 e P3 Luns 7 de novembro: de 10,30 a 14,30, grupos P2 e P3

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	Os alumnos explicaranlle á profesora, de forma individualizada ou en pequenos grupos, as súas formulacións e solucións para os exercicios propostos nas sesións maxistrais. Trátase de darlle ao alumno indicacións concretas sobre o seu traballo, tentando que asimile os aspectos conceptuais, que expoña correctamente os aspectos formais, e que aprenda a expresar os seus obxectivos e metodoloxías.

Traballos de aula	Trátase de acompañar ao alumno durante todo o desenvolvemento do exercicio proposto na sesión maxistral, solucionando problemas técnicos e formais de forma que poida comunicar correctamente, mediante a fotografía, a manipulación dixital de imaxes e a pintura, as súas formulacións *discursivos.
-------------------	--

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Presentacións/exposicións	Avaliarase a capacidade do alumno para ler as imaxes que nos rodean e propor algunhas propias. Avaliaranse, así mesmo, os coñecementos de *semiótica, cultura visual e Historia da arte impartidos nas sesións maxistras. Avaliarase a capacidade do alumno para comprender as funcións representativa, expresiva e poética dunha obra artística, para coñecer a sintaxe e figuras retóricas empregadas por unha obra artística, para coñecer os códigos de representación implicados nunha obra artística, para ler e analizar imaxes, e para entender a relación das imaxes, e concretamente das obras artísticas, co seu contexto social.	15	CG1 CG2 CE4 CE6 CE9
Traballos de aula	Avaliarase a progresiva capacidade do alumno para construír imaxes que respondan a un propósito *comunicativo concreto e que non sexan obvias nin *crípticas. Avaliarase a adquisición de destrezas na práctica dos procedementos artísticos empregados. Avaliaranse os resultados dos exercicios desenvolvidos nos talleres, tanto nos aspectos formais como *discursivos. Avaliarase a capacidade do alumno para crear obras artísticas incidindo é as súas funcións representativa, expresiva e poética, e para empregar nas súas obras artísticas os procedementos e códigos de representación máis adecuados para os seus propósitos *comunicativos.	85	CE25 CE31 CE36 CE42

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Terase moi especialmente en conta a asistencia a clase, que expresa con claridade a implicación e o compromiso dos alumnos. A avaliación en primeira convocatoria realizarase o 9 e o 10 de xaneiro, segundo o horario de cada grupo. Na segunda convocatoria entregaranse, correctamente realizados, todos os exercicios suspensos ou non presentados que se propuxeron durante o cuadrimestre.

PROBA DE AVALIACIÓN CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO: 5 DE XULLO DE 2017 ÁS 11.00 HORAS

Bibliografía. Fontes de información

- Klein, Naomi, No Logo, Paidós, Barcelona 2001
- Foucault, Michel, Microfísica del Poder, La Piqueta, Madrid 1980
- Calabrese, Omar, El lenguaje del arte, Paidós, Barcelona 1987
- Bryson, Norman, Visión y pintura. La lógica de la mirada, Alianza Forma, Madrid 1991 (1983)
- Berger, John, Modos de ver, Gustavo Gili, Barcelona 1980
- Baudrillard, Jean, Cultura y simulacro, Kairós, Barcelona 1987 (1978).
- Aumont, Jacques, La imagen, Paidós Comunicación, Barcelona 1992
- Picó, Josep (ed.): , Modernidad y posmodernidad, Alianza Editorial, Madrid, 1988
- Gombrich, Ernst H, Arte e ilusión, Gustavo Gili, Barcelona 1982 (1959)
- Barthes, Roland, El susurro del lenguaje. Más allá de la palabra y la escritura, Paidós, Barcelona 1987 (1984)

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

- Historia: Historia da arte/P01G010V01202
- Informática: Técnicas informáticas/P01G010V01103
- Técnicas escultóricas/P01G010V01203
- Técnicas fotográficas/P01G010V01204
- Técnicas pictóricas/P01G010V01104

Outros comentarios

Mariña Núñez: As titorías serán os luns pola tarde, de 16 a 20 horas. netmarina@gmail.com

Loreto Branco: luns de 8,30 a 10,30 e mércores de 8,30 a 12,30 loblancosal@yahoo.es

---

DATOS IDENTIFICATIVOS**Escultura**

Materia	Escultura			
Código	P01G010V01304			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Escultura			
Coordinador/a	Rueda López, Isabel			
Profesorado	Novegil González-Anleo, Xoán Manuel Ortuzar González, Mónica Rueda López, Isabel			
Correo-e	irueda@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo da natureza conceptual, formal e material da escultura. Desenvolvementos na elaboración escultórica dos aspectos ligados a: a escultura como obxecto e como representación; a organización e composición; e o vocabulario escultórico.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber - saber facer
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber - saber facer
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber facer - Saber estar / ser
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber facer
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber - Saber estar / ser
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber - saber facer
CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento	- saber - Saber estar / ser
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Capacidade para entender a escultura no conxunto das artes.	CE5 CE6 CE7
Coñecemento dos xéneros e tendencias do panorama actual da arte desde unha perspectiva escultórica.	CE5 CE6 CE7

Coñecementos básicos dos materiais e útiles propios da práctica escultórica.	CE12 CE14
Coñecementos básicos de métodos de produción escultórica.	CE9 CE12
Coñecemento do vocabulario e do código escultóricos.	CE6 CE7
Capacidade para o manexo básico de útiles e materiais escultóricos.	CE31 CE32
Capacidade básica para integrar distintas disciplinas na produción de esculturas.	CE31 CE33
Capacidade para xerar e xestionar de xeito básico unha obra escultórica.	CE31
Habilidade para construír unha escultura nas súas diferentes técnicas nun nivel básico.	CE42 CE43
Habilidade para xerar sistemas produción escultórico nun nivel básico.	CE42 CE43
Habilidade básica para integrar diferentes materiais na produción de esculturas.	CE42 CE43
Habilidade básica para integrar diferentes disciplinas na produción de esculturas.	CE42 CE43

Contidos

Tema	
1-Escultura e obxecto	1-Desenvolvemento e derivas do campo escultórico
2-Natureza conceptual, formal e material da escultura.	2-Distintos puntos de vista da palabra «escultura».
3-Desenvolvemento da elaboración escultórica.	3-Procedementos, técnicas e soportes.
4-Desenvolvemento dos aspectos ligados á escultura.	4-Obxecto e representación.
5-Aspectos de organización escultórica.	5-Aspectos da composición escultórica.
6-Connotacións dos materiais	6-A factura, a tactilidade e a superficie.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	10	0	10
Traballos de aula	120	0	120
Resolución de problemas e/ou exercicios	6	0	6
Sesión maxistral	7	7	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Acompañar o alumno en todo momento co asesoramento do profesor e o seguimento en cada traballo.
Traballos de aula	Que o alumno traballe individualmente ou en grupo baixo a supervisión do profesor.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Revisaranse en común as propostas de todos os compañeiros comentadas polo profesor.
Sesión maxistral	Que o alumno poida constatar desde unha visión panorámica como teñen acontecido os devires da escultura ata chegar á actualidade.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Que o alumno traballe individualmente ou en grupo baixo a supervisión do profesor.
Traballos tutelados	Acompañar o alumno en todo momento co asesoramento do profesor e o seguimento en cada traballo.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Revisaranse en común as propostas de todos os compañeiros comentadas polo profesor.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Valoración de la asistencia como participación activa y como dedicación a la materia.	10	CE5 CE6 CE7
Traballos tutelados	Traballos de aula Resolución de problemas	80	CE9 CE14 CE31 CE32
Resolución de problemas e/ou exercicios	Problemas e /ou exercicios	10	CE14 CE31 CE32 CE33 CE42 CE43

Outros comentarios e avaliación de Xullo

As proba/as ordinaria de avaliación realizarase dentro do calendario académico do curso.

Convocatoria de xaneiro de 2017: día 10, martes, de 10:00 a 12:00

A convocatoria extraordinaria de xullo de 2017 é o día 6 as 16h.

A convocatoria fin de carreira é o 25 de Outubro as 10h.

Bibliografía. Fontes de información

Baudillard, J.,, El sistema de los objetos, S.XXI, Madrid, 1995

Guasch, Ana María, El último del siglo XX, Alianza, Madrid, 2005

Focillón, H., La vida de las formas y elogio de la mano, Xarait, Madrid, 1993

Marchán, Simón, Del arte objetual al arte del concepto, Akal, Madrid, 1990

Recomendacións

Outros comentarios

TUTORÍAS

- Mónica Ortuzar: mércores de 8:30 a 14:30

- Xoán Anleo: martes de 15:30 a 21:30

- Isabel Rueda: mércores de 8:30 a 14:30

DATOS IDENTIFICATIVOS**Técnicas gráficas**

Materia	Técnicas gráficas			
Código	P01G010V01305			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Debuxo			
Coordinador/a	Salamanca Mota, Manuel Dimas			
Profesorado	Heyvaert , Ann Salamanca Mota, Manuel Dimas Soler Baena, Ana María			
Correo-e	sr.dimas@yahoo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia "Técnicas Gráficas" centra a súa docencia no razoamento e produción de imaxes multiplicables por métodos tradicionais, a partir de matrices e a súa estampaxe. Coa ideación e a realización de imaxes gráficas a través dun proxecto evolutivo, preténdese que o alumno se achegue aos conceptos propios da obra gráfica, que coñeza os diferentes procedementos e recursos básicos de gravado e estampaxe e que desenvolva a súa capacidade de experimentación, ademais de impulsalo a formular os seus intereses artísticos e a desenvolver a súa propia linguaxe en relación coas outras materias do curso.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG8	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación.	- saber
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber facer
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber facer
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber facer
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber facer
CE17	Coñecemento dos diferentes axentes artísticos e o seu funcionamento. Identificar os distintos intermediarios artísticos e as súas funcións na dinámica da arte e a súa metodoloxía de traballo	- saber
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber facer
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecementos históricos básicos do gravado.	CG8 CE5 CE6 CE7

Coñecementos básicos dos materiais, útiles e dispositivos do gravado e a estampaxe.	CE6 CE7 CE9 CE12
Coñecementos básicos dos procesos, procedementos e técnicas do gravado.	CE9 CE12
Coñecementos básicos dos procesos de edición.	CE9 CE12
Coñecementos básicos do vocabulario e dos códigos da disciplina.	CE6 CE7
Coñecemento dos fundamentos teóricos e históricos da obra do gravado e das técnicas de estampaxe.	CE5
Capacidade de comprensión dos procesos asociados ao gravado e á estampaxe.	CE9 CE12
Capacidade de aplicar con creatividade procesos, técnicas e sistemas de gravado e estampaxe.	CE31 CE32
Capacidade de comprender as implicacións da multiplicidade na creación artística.	CE2 CE17 CE19
Habilidade no uso de ferramentas e recursos do medio nun nivel básico.	CE42 CE43
Habilidade para xerar sistemas de produción do gravado.	CE42 CE43
Habilidade na integración creativa dos diferentes procesos técnicos.	CE42 CE43

Contidos

Tema

I. Gravado e stampa. Principios referentes á obra gráfica.	<ul style="list-style-type: none"> - Introducción aos procedementos e pensamentos propios das técnicas gráficas para a creación de imaxe múltiple e seriada. Noción de obra orixinal múltiple. - Aproximación aos conceptos de gravar, incidir, recordar, escribir, debuxar, deixar pegada, etc. - Historia, vocación e evolución das técnicas gráficas. - Terminoloxía, nomenclatura, etc. - Explicación dos diferentes procedementos manuais e das súas linguaxes. - A experimentación e a multiplicación como base dun proxecto gráfico evolutivo. Repetición, transformación, seriación, evolución, etc.
II. Ideación e elaboración dun proxecto gráfico.	<ul style="list-style-type: none"> - Presentación dun proxecto teórico-práctico tendo en conta as características conceptuais da arte gráfica. - Por que unha obra estampada, reproducible (ou non), múltiple, seriada...? - Idear un proxecto evolutivo a través da elaboración e transformación da/s matrices e dos diferentes recursos na estampaxe, cun mínimo de dez estampas. - Elaboración dunha memoria teórica. Elaboración do proxecto: - Presentación e bosquexos previos - Investigación teórica e busca de referencias - Planificación da produción. - Elaboración dun proxecto teórico.

III. Producción - experimentación.
 Para a produción dos proxectos valoraranse diferentes recursos apropiados a cada linguaxe e proxecto conceptual, a partir dunha matriz a prancha perdida ou coa combinación de varias matrices e a súa estampaxe con múltiples recursos. Realización dun conxunto ou serie de estampas na idea de proxecto evolutivo (multiplicación-transformación).

Producción (elaboración da/s matrices e a súa estampaxe):

- Xilografía sobre contrachapado, dm ou linóleo. - Proxecto a unha soa cor
- Varias cores a prancha perdida.
- Maneira negra...
- Gravado calcográfico ou procesos directos sobre metal, PVC, metacrilato...
- Punta seca (liña e mancha).
- Maneira negra
- Aditivas. Carborundo. Vernices ou procesos indirectos (por medio de ácidos).
- Augaforte (liña e valores con tramados)
- Técnicas de levantamento e augatinta (mancha) ou procesos directos sobre metal, PVC, metacrilato... ou ben técnicas con aditivos, collagraph, sobre cartón, madeira...
- Aglutinantes, adhesivos e materiais de carga. - Efectos e texturas con collage.
- Recursos de estampaxe (en negro e cores)
- Tinguido e limpeza das matrices segundo os resultados buscados (contrastado, entrapado, ton de placa, à la poupée...).
- Re-estampaxe
- Tinguido en oco e relevo, método Hayter.
- Tinguido de modelos, recortes, reservas, chine collé....
- Estampaxe sobre diferentes papeis.
- Elección e preparación dos papeis.
- Secado e prensado.
- Presentación final nunha carpeta. Cada estampa coa su ficha técnica.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	10	15	25
Proxectos	10	20	30
Prácticas de laboratorio	40	55	95

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposicións teóricas acerca dos principios referentes á obra gráfica: pensamentos e procedementos. Apoio audiovisual: procedementos técnicos e visualización de obras. - Historia da Arte e creación contemporánea. - Visualización de traballos de alumnos anteriores.
Proxectos	Seguimento individual e en grupo: - dos pre-proxectos e dos bosquejos (caderno de campo) - do proxecto teórico (marco conceptual e referencias doutros artistas). Orientación bibliográfica da planificación e produción do proxecto (realización da/s matrices, proceso de estampaxe e presentación final).
Prácticas de laboratorio	- Demostración práctica dos diferentes procedementos. - Seguimento da realización da/s matriz/ces e da súa modificación-evolución (a prancha perdida e novas pranchas complementarias) - Seguimento dos procesos de estampaxe (estampaxe dos diferentes estados da/s matriz/ces e variacións con diferentes recursos). - Recomendacións para a presentación final.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Proxectos	Seguimento individual e en grupo: - dos pre-proxectos e dos bosquejos (caderno de campo) - do proxecto teórico (marco conceptual e referencias doutros artistas). Orientación bibliográfica da planificación e produción do proxecto (realización da/s matrices, proceso de estampaxe e presentación final).
Prácticas de laboratorio	laboratorio - Demostración práctica dos diferentes procedementos. - Seguimento da realización da/s matriz/ces e da súa modificación-evolución (a prancha perdida e novas pranchas complementarias) - Seguimento dos procesos de estampaxe (estampaxe dos diferentes estados da/s matriz/ces e variacións con diferentes recursos). - Recomendacións para a presentación final.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Proxectos	<p>Presentación dunha pequena memoria / proxecto teórico: Valorarase, por unha banda, a motivación teórica do proxecto e, por outra, a planificación e produción do mesmo (durante as prácticas de laboratorio).</p> <p>- Sistema de avaliación continua ata a entrega da memoria. Criterios de avaliación: - Comprensión dos conceptos propios da obra gráfica múltiple, expostos nas clases maxistras e nos seminarios participativos. - Capacidade de análise e de relación entre os diferentes contidos e a súa aplicación para o seu propio proxecto. - Claridade de expresión dos mesmos. - Ampliación dos coñecementos e das referencias artísticas. - Uso correcto da terminoloxía propia e das citas. - Orixinalidade e rigor na formulación do tema.</p>	20	CG8 CE2 CE5 CE6 CE7 CE9 CE12 CE17 CE19 CE31 CE32 CE42 CE43
Prácticas de laboratorio	<p>Entrega dun cartafol coas estampas realizadas, seguindo a idea de proxecto evolutivo (multiplicación-transformación). Valorarase a produción do proxecto, a súa planificación, realización e presentación segundo os criterios seguintes: Criterios de avaliación xerais: - Sistema de avaliación continua e dos traballos entregados (cartafol cun mínimo de 10 estampas, tamaño de matriz entre A4 e A3). - O interese artístico das imaxes estampadas. O alumno terá a opción de establecer un debate dentro do grupo da clase en defensa da valoración do seu traballo. En caso contrario, o profesor valorará este aspecto unilateralmente. - A comprensión e utilización correcta dos procesos técnicos, tanto na elaboración e evolución das matrices como na súa correcta *estampación. Valorarase a complexidade dos procedementos utilizados. - A adecuación dos procedementos que se utilicen ao proxecto e linguaxe propios. - A planificación e realización das diferentes etapas do proxecto evolutivo. - A capacidade de experimentación e a curiosidade investigadora do alumno. - A coherencia ou incoherencia de todos os exercicios do alumno. - A asistencia a clase. - A participación na dinámica da clase, tanto en tarefas de organización (limpeza, adquisición e bo uso de materiais colectivos, etc.) como noutras posibles colaboracións co grupo de clase.</p>	70	CG8 CE2 CE5 CE6 CE7 CE9 CE12 CE17 CE19 CE31 CE32 CE42 CE43
Sesión maxistral	<p>Valorarase: - a asistencia a clase e a atención activa. - a intervención ao final das leccións con preguntas ou comentarios. - a participación nos seminarios e debates, así como a achega a partir da investigación persoal. - a correcta aplicación dos contidos das sesións no proxecto teórico e práctico.</p>	10	CE2 CE5 CE6 CE7 CE9 CE12 CE17 CE19

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A proba ordinaria de avaliación realizarase no calendario acadado no curso académico.
 A convocatoria de fin de carreira realizarase 25 de Outubro 2016 as 16,00h.
 A convocatoria extraordinaria de Xullo é o día 7 as 10,00h de 2017

Bibliografía. Fontes de información

, Historia de un arte. El grabado, Ed. Skira. Carroggio,
 Martín, Judy. , Enciclopedia de técnicas de impresión, Ed. Alcanto, Barcelona, 1994,

Catafal Rull, Jordi y Oliva Fábregas, Clara, El Grabado, . Ed. Parramón, 2002,
Dawson, Michel, Guía completa de Grabado e impresión, Ed. H. Blume, Madrid, 1982.,
Chamberlain, Walter, Grabado en madera y técnicas afines , Ed. H. Blume, Madrid,1988,
, Premio nacional de grabado, Calcografía nacional,
, Obra gráfica, Fundación CIEC Betanzos,
BELLIDO Zambrano, Ana, El grabado no tóxico en la escuela, ,
RAMOS GUADIX, Juan Carlos, Técnicas aditivas en el grabado contemporáneo, Universidad de Granada, 1992.,
, - Repetición/Transformación, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid, 1992,
Gilles Deleuze , Diferencia y repetición , Madrid : Júcar, 1988,
- NOYCE, Richard, Printmaking at the edge, A&C Black (London), 2006,

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Producción artística: Imaxe II/P01G010V01602
Proxectos gráficos dixitais/P01G010V01908
Traballo de Fin de Grao/P01G010V01991

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Expresión artística: Debuxo-Forma/P01G010V01102

Outros comentarios

TITORÍAS

ANA SOLER

Xoves de 9.30 as 10.30h y de 13.30 as 14.30h

venres de 9.30 a 10.30h y de 13.30 a 14.30h. De 16.30 a 18.30h

MANOLO DIMAS

luns de 12,30 as 17,30

martes de 12,30 as 13,30

ANNE HEYVAERT

Jueves: 17:30 - 21:30

Miércoles: 17:30 - 19:30

DATOS IDENTIFICATIVOS**Arte: Arte e modernidade**

Materia	Arte: Arte e modernidade			
Código	P01G010V01401			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Cendán Caaveiro, Marina Susana			
Profesorado	Bouzas Loureiro, Nuria Cendán Caaveiro, Marina Susana			
Correo-e	scendan@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo da Historia da Arte centrado na etapa fundamental das vangardas históricas de comezos do século XX, facendo un percorrido cronolóxico e un labor de interrelación cos artistas e os movementos pasados, presentes e futuros.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber
CE8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo	- saber
CE21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.	- saber

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento dos diferentes conceptos de modernidade e vangarda.	CE1 CE8
Coñecemento dos movementos artísticos fundamentais da modernidade e a vangarda.	CE2 CE8
Coñecemento da arte galega no contexto da modernidade e a vangarda.	CE2 CE8
Coñecemento das relacións entre o período moderno e a arte contemporánea.	CE1 CE2
Coñecemento da evolución do pensamento e os métodos historiográficos.	CE1 CE2
Capacidade para comprender a obra de arte no contexto da sociedade moderna.	CE1 CE21

Capacidade de entender a evolución da arte contemporánea desde a modernidade.	CE1 CE5 CE21
Capacidade de relacionar a produción artística actual coas súas orixes na modernidade.	CE2 CE5 CE21
Habilidade para contextualizar a arte galega moderna e de vangarda.	CE2 CE8
Habilidade para recoñecer os diferentes movementos artísticos modernos e de vangarda.	CG1 CG2 CE1 CE2
Habilidade no establecemento de liñas de influencia diacrónicas.	CG1 CG2 CE1 CE2

Contidos

Tema	
1ª SEMANA. PRESENTACIÓN DA ASIGNATURA. Exposición do profesor do plan global da asignatura: Obxectivos, contidos, competencias a adquirir, metodoloxía, exercicios e actividades, datas de entregas, sistema de avaliación e criterios. Presentación da bibliografía xeral do curso.	1ª SEMANA. Exercicio 1: O valor do multidisciplinar. Reflexión sobre a creatividade contemporánea
2ª SEMANA. TEMAS 1 e 2: A Subxectividade Romántica. Os inicios da arte contemporánea Realismo e Revolución Industrial Impresionismo e Posimpresionismo.	2ª SEMANA. SUBTEMAS 1 e 2: O tránsito da obxectividade Neoclásica á subxectividade Romántica Intensificación das ideas sobre creatividade, orixinalidade, individualidade... A nova situación da arte e o artista A paisaxe como expresión da subxectividade e o sublime Connotacións éticas e de compromiso do Realismo Novedades formais e lumínicas no Impresionismo e Posimpresionismo.
3ª SEMANA. TEMA 3: Laberinto de movementos no tránsito de século. A Sezession Vienesa	3ª SEMANA. SUBTEMAS 3: O inicio dos movementos anti-arte O Taller Vienés: a obra de arte total Gustav Klimt, Emilie Flöge e os Movementos da Reforma Mariano Fortuny i Madrazo
4ª SEMANA. VIAXE A ARCO. Con motivo da viaxe a ARCO a Facultade pon un servizo de autobuses gratuito para o alumnado. Para o máximo aproveitamento da viaxe, dende a asignatura ARTE E MODERNIDADE propoñemos un exercicio relacionado coa visita a exposicións temporais que coinciden co desenvolvemento da Feira. A estruturación do exercicio dependerá da oferta expositiva e detallarase con precisión a cada grupo na clase anterior.	4ª SEMANA. Exercicio viaxe a ARCO (detallarase na clase da semana anterior)
5ª SEMANA TEMA 4: A idea de vangarda como futuro ideal Os Movementos fríos e as revolucións no dominio da forma: Cubismo Sonia Delaunay: arte e vida A provocación futurista.	5ª SEMANA SUBTEMA 4: O valor do primitivo O collague cubista Novas concepcións espaciais Nas marxes da modernidade: multidisciplinaridade e experimentación Novos roles de artista e provocación (lectura de textos futuristas) O valor da provocación como parte do proceso creativo (F.T. Marinetti)
6ª SEMANA TEMA 5: Os Movementos cálidos e as revolucións da cor Fauvismo: Salón de Outono de 1905 Matisse Expresionismo e precursores: Munch e Ensor Alemaña: Teóricos e centros de incidencia "El Puente": Kirchner e Nolde "El Jinete Azul": Kandinsky e Marc.	6ª SEMANA SUBTEMA 5: A importancia da cor no Fauvismo Matisse: pintar coas tesoiras A subxectividade Expresionista Kandinsky: teoría e práctica O nacemento da abstracción.

7ª SEMANA.

TEMA 6: Vanguardas rusas e utopía | Constructivismo e Rayonismo | Arte e vida na Rusia revolucionaria: Rodchencko, Popova e Estepanova | Diaghilev e os Ballets Rusos (1909-1929)

7ª SEMANA

SUBTEMA 6: Malevich e o Realismo pictórico | Tatlin: o artista como constructor | Deseño gráfico, arte da proganda e vida cotía | Camiño da indiferenciación sexual: Popova e Estepanova | A fotografía como arte.

8ª SEMANA

SAÍDA DE ESTUDOS. Visita dunha exposición temporal por determinar. O contexto dunha Facultade de BBAA, atenta ao que artisticamente sucede ao seu arredor, obríganos a manter unha programación flexible para non desaproveitar o marco de reflexión e análise que proporciona a visita de exposicións fundamentais durante o periodo académico.

8ª SEMANA

EVALUACIÓN E OBXECTIVOS. A saída de estudos ten un carácter obrigatorio, rexistrándose mediante un listado de firmas a asistencia dos alumnos. Asimesmo, o profesor valorará a necesidade de realizar un exercicio relacionado coa visita ou a impartición dunha clase específica para profundizar nos contidos da mesma. Todos os detalles relacionados aclararanse na clase da semana anterior.

9ª SEMANA

TEMAS 7 e 8: Utopía e Racionalismo estético: Holanda e Neoplasticismo | Piet Mondrian e Theo van Doesburg | Arquitectura e deseño como expresión do racionalismo | Bauhaus: utopía funcional e transformación social | O legado pedagóxico da Escola.

9ª SEMANA

SUBTEMAS 7 e 8: A arte total de "De Stijl" | Abstracción radical: Mondrian e Doesbrug | Os interiores abstractos: a confluencia da arte e a arquitectura | Bauhaus: a fusión da arte e a artesanía | Johannes Itten: utopía e practicidad | O profesorado da Bauhaus | Deseño Bauhaus | Oskar Schelmer: O Ballet Triádico | Memoria e esquecemento: as mulleres na Bauhaus.

10ª SEMANA

TEMAS 9 e 10: Dada e os porqués da súa importancia | Os centros do Dadaísmo internacional: Suiza, Alemania e Nueva York | Marcel Duchamp e a súa inagotable estela | Surrealismo: del automatismo al onirismo | O surrealismo en Galicia | O retorno á orde artístico de entreguerras (1919-1930)

10ª SEMANA

SUBTEMAS 9 e 10: O Cabaret Voltaire | Tristan Tzara e o azar | Hans Arp e a pintura Dada | Arte e política: Jonh Heartfield e a fotomontaxe | Un caso especial: Hannah Höch | O artista como mecánico: Raoul Hausmann | Duchamp: a arte e o seu contexto | Daaalí | Mulleres artistas: Meret Oppenheim, Leonora Carrington, Dorothea Tanning, Lee Miller, Dora Maar, Claude Cahun | Surrealismo e moda.

11ª SEMANA

TEMA 11: O traslado da capitalidade artística de París a Nueva York | Expresionismo Abstracto Americano | Art of this Century: Peggy Guggenheim | A linguaxe da abstracción en Europa | O caso español: El Paso e Dau al Set.

11ª SEMANA

SUBTEMA 11: Contexto social, político e cultural da arte "made in América" | Clement Greenberg e a pintura xenuína | Arte e fama: Jack "The Dripper" | Análise de individualidades | O Informalismo europeo: Michael Tapié | Dubuffet e a Art Brut | O caso italiano: Lucio Fontana | A abstracción en España no seu contexto: análise dos seus principais representantes.

12ª SEMANA

TEMA 12: Transformacións no tránsito dos anos 50/60 | A nova conciencia cultural | Pop Art: unha arte para a "mid cult" | Os modelos británicos e norteamericanos | O caso español: Equipo Crónica e Eduardo Arroyo | Arte Cinético e Op Art.

12ª SEMANA

SUBTEMA 12: A bonanza do sistema capitalista: The American way of Life (contexto socio-cultural) | O auge da hiperrealidad televisiva | Principales novidades estilísticas do Pop Art | Artistas de transición: Robert Rauschenberg e Jasper Johns | Andy Warhol e a Factory | A plenitude do Pop: Lichtenstein, Wesselman, Rosenquist, Ruscha, Segal | Pops periféricos.

13ª SEMANA

TEMA 13: As reconsideracións do obxecto e os sistemas de acumulación: Cesar, Arman, Tinguely | Yves Klein: O Novo Realismo Francés | Piero Manzoni: O nacemento da ironía posmoderna.

13ª SEMANA

SUBTEMA 13: Pierre Restany e o manifesto do Novo Realismo Francés | O desperdicio: compromiso e utopía | Experimentos Neo-dadaístas: a recuperación do legado de Duchamp | Klein e a sensibilidade pictórica inmaterial | A reinvenición da pintura: antropometrías, disparos, rasgaduras...

14ª SEMANA

TEMA 14: A Arte Povera | A Arte Conceptual: antecedentes | O Conceptual Lingüístico | Conceptualismos hoxe.

14ª SEMANA

SUBTEMA 14: Arte Povera: Contexto socio-político | Germano Celan: "Arte Povera e im Spazo": Modelos expositivos que marcan tendencia | Análise das principais individualidades Povera: Anselmo, Kounellis, Merz, Penone, Pistoletto... | O rastro Povera na arte contemporánea | Conceptualismos fundamentais e periféricos.

15ª SEMANA

TEMAS 15 e 16: Abstracción Post-pictórica | "Menos é máis": Arte Mínimal e as estruturas primarias da arte | Os modelos: Carl Andre, Dan Flavin, Donald Judd, Sol LeWitt, Robert Ryman | Accionismo Vienés | Body Art | Land Art.

15ª SEMANA

SUBTEMAS 15 E 16: O rexurdimento de Clement Greenberg | Outros Minimalismos nos 90 | A paisaxe como soporte artístico | Robert Smithson e os "no-lugares" | Outros modelos corporales-performativos | Feminismo e Body Art | O internacionalismo de Fluxus | Joseph Beuys: "cada home un artista".

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	5	10	15

Sesión maxistral	5	10	15
Saídas de estudo/prácticas de campo	24	48	72
Probas de resposta curta	48	0	48

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposicións	Fomentar a capacidade do alumno para expresarse en público articulando un discurso coherente e con contidos
Sesión maxistral	Desenvolvemento teórico dos contidos da materia
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visita a exposicións como complemento das clases

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	Desenvolvemento da capacidade comunicativa do alumno. Traducción de ideas artísticas e capacidade para transmitilas. Fomentar a curiosidade e a sorpresa. Traballo en equipa.
Sesión maxistral	Desenvolvemento teórico dos contidos da materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Saídas de estudo/prácticas de campo	Valoración da asistencia ás saídas de estudo que se propoñan	5	CE1 CE2 CE5 CE8 CE21
Presentacións/exposicións	Presentación e exposición oral dos exercicios que se propoñan no transcurso das clases	25	CG1 CG2 CE1 CE2 CE5 CE8 CE21
Sesión maxistral	A asistencia ás clases teóricas é fundamental para a correcta asimilación dos contidos da asignatura.	5	CG1 CE2 CE5 CE8 CE21
Probas de resposta curta	Realización dunha proba teórica	65	CG1 CG2 CE5 CE8 CE21

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Arte e Modernidade é unha asignatura compartida entre dous profesores: Susana Cendán (90%) e Nuria Bouzas (16%) A metodoloxía da asignatura estrutúrase en clases teórico/prácticas. As **CLASES TEÓRICAS** (2 horas á semana) consisten na exposición oral dunha serie de contidos apoiados en soportes audiovisuais cuxo obxectivo é que o alumno alcance puntos de vista propios e globalizadores sobre os contidos da materia. As introducións teóricas inician ao alumno no territorio da Historia da Arte de forma gradual e ordenada.

A asistencia ás clases teóricas é un requisito imprescindible para a correcta comprensión dos contidos do programa,

supoñendo a mesma un 5% do valor da asignatura.

Prégase puntualidade.

As **CLASES PRÁCTICAS** estrutúranse en catro grupos ou seminarios de traballo (P1, P2, P3 e P4) dunha hora e media de duración. As clases prácticas amplían e profundan nos contidos teóricos da asignatura, permitindo desenvolver análises sobre problemáticas concretas así como unha participación real e eficaz do alumno.

Os contidos das clases prácticas son heteroxéneos e varían en función da actualización anual dos contidos: lecturas e análises de textos, ciclos de cine, exercicios prácticos de repaso da asignatura, accións artísticas, debates sobre problemáticas relacionadas coa creatividade, saídas de estudos, etc.

Para que se contabilicen as clases prácticas, só se permitirán **2 FALTAS** e xustificadas.

Prégase a máxima puntualidade.

A **formación dos grupos de traballo** ten un carácter limitado no tempo. A profesora indicará o prazo para a conformación dos grupos.

Sobre as horas de traballo autónomo do alumno. O modelo educativo do EEES (Espazo Europeo de Educación Superior) aboga por metodoloxías docentes orientadas a favorecer a aprendizaxe activa do estudante, a súa implicación e autonomía. A aprendizaxe non comeza e remata no aula. O alumno, como protagonista do seu proceso de aprendizaxe, debe asumir o papel de actor principal e actuar consecuentemente, tanto dentro como fora do aula: a súa formación depende en gran medida do traballo que realiza fora do aula. Así o contempla o sistema de transferencia de créditos ECTS.

En definitiva, a avaliación da asignatura Arte e Modernidade conxuga as dúas modalidades que se detallan a continuación:

1. Unha avaliación continuada baseada na asistencia e realización dos exercicios e actividades propostas aos grupos de traballo no seu correspondente seminario. A pertenza a un grupo de traballo é inamovible. Non se valorará a realización de exercicios fora do grupo de traballo correspondente. Si o seguimento do traballo é discontinuo (máis de dúas faltas) non se valorará. Terase en conta a puntualidade das entregas dos exercicios nas datas estipuladas. A falta de puntualidade nas entregas valorarase negativamente. A avaliación continuada supón un **35% do valor da asignatura**.

2. Unha avaliación final formalizada nunha proba de exame de carácter sumatorio, e cuxo valor supón un **65% do total da asignatura**. A aplicación da presente proba permítelle ao profesor analizar resultados e obter valoracións individuais de cada alumno ao final do cuatrimestre.

DATAS PROBAS DE AVALIACIÓN:

1ª Convocatoria MAIO:

Xoves 25 de Maio de 10 a 11.30 horas (Salón de Actos)

2ª Convocatoria XULLO:

Luns 10 de Xullo de 12 a 13.30 horas (Salón de Actos)

Bibliografía. Fontes de información

ARGAN, G.C, El arte moderno (1771-1979), Fernando Torres, Valencia, 1975

ASHTON, DORE, Una fábula del arte moderno, Turner/Fondo de Cultura Económica, Madrid/Méjico, 2001

BOZAL, V., (ed), Historia de las ideas estéticas y de las teorías artísticas contemporáneas, Vol I y II, La Balsa de la Medusa, Madrid, 1996

BÜRQUER, P., , Teoría de la vanguardia, Paidós, Barcelona, 1987

CAWS, M.A., , Surrealismo, Phaidon, Londres, 2004

CIRLOT, L., (ed), Primeras vanguardias artísticas. Textos y documentos, Parsifal Ediciones, Barcelona, 1999

CREPALDI, GABRIELE, El Arte Moderno (1900-1945): La época de las vanguardias, Electa, Barcelona, 2006

FAHR-BECKER, G.,, El modernismo, Könemann, Colonia, 1996

FOUCAULT, M.,, Esto no es una pipa. Ensayo sobre Magritte, Anagrama, Barcelona, 1981

GOLDBERG, M., , Performance Art. Desde el futurismo hasta el presente, Destino, Barcelona, 2002

GUASCH, A.M.,, El arte del siglo XX en sus exposiciones (1945-1995), Ed del Serbal, Barcelona, 1999

GUASCH, A.M.,, El arte último del siglo XX. Del posminimalismo a lo multicultural, Alianza Forma, Madrid, 2000

HONOUR, H.,, El Romanticismo, Alianza Ed, Madrid, 1981

KRAUSS, R., , La originalidad de la vanguardia y otros mitos modernos, Alianza Forma, Madrid, 1996

LIPPARD, L.,, Seis años de desmaterialización del objeto artístico (1996-1972), Akal, Madrid, 2004

LYOTARD, J.F., *La condición posmoderna*, Cátedra, Madrid, 1999

MARCHAN FIZ, S., *Del arte objetual al arte del concepto (1960-1974) Epílogo sobre la sensibilidad posmoderna*, Akal, Madrid, 1994

MICHELI, M. DE, *Las vanguardias artísticas del siglo XX*, Alianza Ed, Madrid, 1999

NOCHLIN, L., *El Realismo*, Alianza Ed, Madrid, 1991

POOL, P., *El Impresionismo*, Destino, Barcelona, 1991

RAMIREZ, J.A., (ed), *Historia del Arte, Vol. IV e V*, Alianza Ed, Madrid, 1996

RAMIREZ, J.A., *El arte de las vanguardias*, Anaya, Madrid, 1991

REWALD, J., *El Postimpresionismo. De Vang Gogh a Gauguin*, Alianza Ed, Madrid, 1982

SEDLMAYR, HANS, *La revolución del arte moderno*, Acantilado, Barcelona, 2008

SUBIRATS, E., *El final de las vanguardias*, Antrophos, Barcelona, 1989

SUREDA, J.; GUASCH, A.M., *La trama de lo moderno*, Akal, Barcelona, 1987

VVAA, *Escritos de arte de vanguardia (1900-1945)*, Turner, Madrid, 1979

VVAA, *Arte desde 1900. Modernidad Antimodernidad Posmodernidad*, Akal, Madrid, 2006

VVAA, *La modernidad a debate. El arte desde 1940*, Akal, Madrid, 1999

VVAA, *Primitivismo, Cubismo y Abstracción. Los primeros años del siglo XX*, Akal, Madrid, 1998

VVAA, *Realismo, Racionalismo y Surrealismo. El arte de entreguerras (1914-1945)*, Akal, Madrid, 1999

BIBLIOGRAFÍA XERAL

Somos conscientes de que o listado de propostas que se recomenda na BIBLIOGRAFÍA XERAL podería ser moito máis extenso. Tratamos de ser realistas e facer unha selección que poida ser abarcada polo alumno dentro do cuadrimestre e das horas asinadas á materia. Non obstante, non nos parece mal dotar ao alumno dun fondo bibliográfico a maiores que, aínda que non sexa utilizado no curso preceptivo, poida serlle de utilidade no futuro.

CATÁLOGO. *Piet Mondrian*, Fundación Juan March, Madrid, 1982.

CATÁLOGO. *Matisse: 1917 - 1941*, Museo Thyssen Bornemisza, Junio-Septiembre 2009.

CATÁLOGO. *Oskar Schlemmer*, MNCARS, Madrid, 1996.

CATÁLOGO. *Vanguardia Rusa (1910-1930)* Museo y Colección Ludwig, Fundación Juan March, Madrid, 1985.

CATÁLOGO. *Rodchenko & Popova. Defining Constructivism*, Tate Publishing, Febrero-Mayo 2009.

CATÁLOGO. *Dadá y Constructivismo*, MNCARS, Madrid, 1989.

CATÁLOGO. *Shocking! The Art and Fashion of Elsa Schiaparelli*. Ed Philadelphia Museum of Art in association with Yale University Press, Philadelphia, September 2003-January 2004.

CATÁLOGO. *Man Ray. Despreocupado pero no indiferente*, Fundación Caixa Galicia, A Coruña, Septiembre-Diciembre 2007.

CATÁLOGO. *Hannah Höch*. MNCARS, Madrid, Enero-Abril 2004.

CATÁLOGO. *Brücke. El nacimiento del Expresionismo alemán*, Fundación Thyssen Bornemisza, Madrid, Febrero-Mayo 2005.

CATÁLOGO. *The Art of Lee Miller*, Victoria and Albert Museum, Londres, Septiembre 2007- Enero 2008.

CATÁLOGO. *Maruja Mallo*, CGAC, Xunta de Galicia, Santiago de Compostela, 1993.

CATÁLOGO. *Miró: Tierra*, Museo Thyssen Bornemisza, Madrid, Junio - Septiembre 2008.

CATÁLOGO. *Les Réalismes (1919-1939)* Centro Georges Pompidou, París, 1980.

CATÁLOGO. *Modigliani y su tiempo*, Museo Thyssen Bornemisza, Madrid, Febrero- Mayo 2008.

CATÁLOGO. *Arte Abstracto Español*, Fundación Juan March, Madrid, 1983.

CATÁLOGO. *Arnulf Rainer*, Centro Galego de Arte Contemporánea, Santiago de Compostela, 1996.

CATÁLOGO. *El Pop español: Los años 60. El tiempo encontrado*, Museo de Arte Contemporáneo Esteban Vicente, Segovia, 2004

CATÁLOGO. *Andy Warhol (1960-1986)* Fundación Joan Miró, Barcelona,

BANSKY, *Wall and Piece*, Ed The Random House Group Limited, Londres, 2006.

BONET, J.M., *Diccionario de las vanguardias en España 1907-1936*, Alianza Editorial, Madrid, 1995.

BEUYS, J., *Cada hombre, un artista*, Ed. La Balsa de la Medusa, Madrid, 1998.

BOIX, E., *La razón y el sueño. Del cubismo al surrealismo*, Ed Polígrafa, Barcelona, 1989.

CARRÁ, C., *Pintura metafísica*, Ed El Acantilado, Barcelona, 1999.

CLARIDGE, L., *Tamara de Lempicka. Una vida de decó y decadencia*, Ed Circe, Barcelona, 2001.

CIRLOT, L., *Andy Warhol*. Editorial Nerea, Hondarribia, 2001.

COMBALÍA, V., *Amazonas con pincel. Vida y obra de las grandes artistas del siglo XVI al XXI*, Ed Destino, Barcelona, 2006.

DALÍ, S., *Los cornudos del viejo arte moderno*, Ed Tusquets, Barcelona, 1990.

DROSTE, M., *Bauhaus (1919-1933)* Ed Taschen, Colonia, 2002.

FERRIS, J.L., *Maruja Mallo. La gran transgresora del 27*, Ed Temas de Hoy, Madrid, 2004.

GAUGUIN, P., *Escritos de un salvaje*, Ed Debate, Barcelona, 1995.

GUGGENHEIM, P., *Confesiones de una adicta al arte*, Ed Lumen, Barcelona, 2002.

KANDINSKY, N., *Kandinsky y yo*, Parsifal Ediciones, Barcelona, 1990.

KANDINSKY, W., *Punto y línea sobre el plano. Contribución al análisis de los elementos pictóricos*, Ed Labor, Barcelona, 1981.

LORD, J., *Retrato de Giacometti*, La Balsa de la Medusa, Madrid, 2002.

MATISSE, H., *Sobre arte*, Barral Editores, Barcelona, 1978.

NAIFEH, S.; WHITE SMITH, G., *Jackson Pollock*, Ed Circe, Barcelona, 1991.

PENROSE, R., *80 años de surrealismo*, Ed Polígrafa, Barcelona, 1982.

PÉREZ AGUIRREGOICOA, J., *¿Puede un heavy ser calvo? Lo pregunto moralmente*, Ed Artesobrepapel 7, Madrid, 2004.

RAINER, R., *La pedagogía de la Bauhaus*, Alianza Ed, Madrid, 1998.

RAMIREZ, J.A., *Dalí: Lo crudo y lo podrido*. Ed La Balsa de la Medusa, Madrid, 2002.

SAN MARTIN, F.J., *Piero Manzoni*, Ed Nerea, Hondarribia, 1998.

SEMIN, D., *L'art Povera*, Centre Georges Pompidou, Paris, 1992.

SCHLEMMER, O., *The Theater of the Bauhaus*, Ed The John Hopkins University Press, Baltimore/London, 1961.

TZARA, T., *Siete manifiestos dadá*, Ed Tusquets, Barcelona, 1972.

VVAA., *Marina Núñez*. Ed Centro de Arte de Salamanca. Obras, 8. Salamanca, 2002.

WARHOL, A., *Diarios*, Ed Anagrama, Barcelona, 1990.

Na provisión de bibliografía da asignatura Arte e Modernidade non nos esquecemos do feito de que as fontes escritas deixaron de ser o principal medio de información. Estas deben competir co abano de posibilidades que ofrece o marco virtual, un espazo ao que os nosos alumnos, especialmente interesados na "visualidade", acuden con frecuencia. **Sen embargo o estudante debe entender a web de xeito responsable, esto é, como un medio complementario da súa formación, e non como unha fonte de información exclusiva e rigurosa.**

<http://www.barbarakruger.com/>

<http://www.centrepompidou.fr/>

<http://www.espaciominimo.es/>

<http://www.herzogdemeuron.com/>

<http://www.lacasaencendida.es/>

<http://www.mataderomadrid.org/>

<http://www.menil.org/>

<http://www.museo.depo.es/>

<http://www.musac.es/>

<http://www.obrasocial.lacaixa.es/>

<http://www.whitecube.com/>

<http://www.vam.ac.uk/>

PORTAIS DE ARTE

<http://www.artdaily.org/>

<http://www.the-artists.org/>

<http://www.artnet.com/>

<http://www.masdearte.com/>

<http://www.art10.com/>

<http://www.hispanart.com/>

<http://www.el-punto.com/>

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Antropoloxía: Antropoloxía da arte/P01G010V01101

Historia: Historia da arte/P01G010V01202

Arte e contemporaneidade/P01G010V01601

Filosofía da arte/P01G010V01501

Arte e espazo social/P01G010V01901

Artes afíns/P01G010V01801

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Antropoloxía: Antropoloxía da arte/P01G010V01101

Historia: Historia da arte/P01G010V01202

Arte e contemporaneidade/P01G010V01601

Filosofía da arte/P01G010V01501

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia: Historia da arte/P01G010V01202

Outros comentarios

HORARIO DE TITORÍAS

Xoves de 12.30 a 14.30 horas

Mércores de 10.30 a 13.30 horas

DATOS IDENTIFICATIVOS**Debuxo**

Materia	Debuxo			
Código	P01G010V01402			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo			
Coordinador/a	Pajares Vales, María Teresa			
Profesorado	Pajares Vales, María Teresa			
Correo-e	tpajares@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia forma parte da de "Producción Artística", polo que conforma o núcleo central do estudo e da aprendizaxe das diferentes disciplinas artísticas. Desenvolve os sistemas de categorías, de experiencias e de linguaxes propias no ámbito artístico do debuxo.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber - saber facer
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber facer
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber facer
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber facer
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber facer
CE21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.	- Saber estar / ser
CE22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo	- saber facer
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- Saber estar / ser
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Desde experiencias directas de procesar debuxos: coñecer procedementos, materiais e útiles a aplicar no debuxo como linguaxe artística.	CE12 CE14
Saber analizar métodos de produción e técnicas propias ou non do debuxo (sempre debuxando).	CE9 CE12

Coñecer o vocabulario do debuxo na actualidade e os códigos que han ido nomeándoo como linguaxe específica.	CE6 CE7
Desde a forma de procesar debuxos individual e colectivamente: saber como reter e almacenar imaxes que redunden na propia memoria persoal e no descubrimento de formas de observar e rexistrar.	CG2 CE7 CE9
Saber ser *metódico-*s para desde resumos de observar a-*s figura-*s humana-*s poder percibila-*s mellor.	CE7
Saber aplicar desde a experiencia artística a elección de útiles e materiais cos que crear un debuxo.	CG2 CE31 CE32
Aprender a xestionar información e saber transmitir coñecementos desde o ámbito do debuxo como instrumento de observación e análise visual.	CG1 CG2 CE6
Saber entender ao debuxo como ferramenta importante para analizar, desenvolver e saber procesar ideas que redunden en alcanzar creacións dentro da propia linguaxe artística do debuxo.	CE6 CE7 CE9 CE14 CE22
Saber asociar creación e imaxinación para resolver cuestións artísticas procesadas desde coñecementos de estar atentos para achar formas de rexistrar desde a observación.	CG1 CG2 CE20 CE22
Saber determinar que técnica ou técnicas empregar, o como aplicalas e planificar procesos de creación cara ao debuxo.	CE31 CE32
Saber achar ámbitos de referencia e actitudes propias e alleas de creación.	CE21 CE22 CE25
Aprender a resolver e facer creacións persoais desde a experiencia directa e a práctica activa de debuxar e empregarse a fondo no manexo de técnicas diversas.	CE42 CE43
Saber producir debuxos e estratexias de creación desde destrezas incipientes.	CE42 CE43
Saber ser capaces de executar debuxos a través de representacións directas de observacións do natural.	CG2 CE42 CE43
Saber adquirir dominios manuais e visuais para construír debuxos de presenciar figura-*s humana-*s que redunden en obras de arte.	CG2 CE42

Contidos

Tema

1. Natureza formal e material do debuxo.	Procedementos, materiais e útiles de debuxo. Aplicación ao proceso creativo. Desenvolvemento do vocabulario de debuxo e das diferentes formas da disciplina.
2. O debuxo como pensamento sensible.	Percepción e análise visual. O trazo e a pegada no debuxo. O debuxo mental, emocional e sensible.
3. Representación e creación.	A figura humana e o debuxo.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	10	0	10
Traballos de aula	56	0	56
Saídas de estudo/prácticas de campo	0	28	28
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	56	56

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Sesión maxistral	Clases de contido teórico. Coñecer os métodos de produción do debuxo e vocabularios. Comprender o debuxo como forma artística de creación, análise, desenvolvemento e transmisión de ideas.
Traballos de aula	Os estudantes traballan individualmente baixo supervisión da profesora. Coñecer os procedementos, materiais e útiles propios da práctica do debuxo. Fomentar o coñecemento analítico e sintético desde a observación, retención e representación de imaxes. Estudar, analizar e sintetizar a figura humana e contornas.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade autónoma do alumnado.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe realizar de forma autónoma a análise e a resolución dos problemas e/ou exercicios.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	A profesora atende con carácter individual e colectivo ao alumnado. Perséguese orientar e *pautar a cada alumno/a durante o proceso da práctica e execución das creacións. Tamén orientar sobre a creación de debuxos actuais e conceptos que faciliten no seu *extension ao acceso a procesos persoais. Os traballos *autónomos executados fose da aula, serán corrixidos individualmente e mostrados no posible colectivamente.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	*Ejecucion de debuxos de modelos vivos, notas do natural e procesamento de debuxos persoais de creación. (Criterios: implicación e precisión en execución-é, celeridade, plástica de trazos, composición e procesos de creación de debuxos persoais. Ademais de asistencia e cumprimento de prazos)	60	CE7 CE9 CE12 CE20 CE21 CE22 CE31 CE42
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Execución de *ejercicos autónomos de prácticas do natural, composición e técnicas de representación.(Criterios: valoración elección investigacións, *asi como o proceso de creación, *composición e resolución final. Ademais de cumprimentos de prazos e execucións creativas).	40	CG1 CG2 CE6 CE14 CE25 CE32 CE43

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A avaliación será continua ao redor dos traballos executados tanto na aula como os solicitados realizar como traballos autónomos. Non se realizará *ningun exame ao final do curso. A asistencia ás clases é obrigatoria. A *inasistencia a mais de 4 sesións (de traballo de Aula e de traballos autónomos), resultarán no suspenso da materia. Se fose menor a *inasistencia poderanse recuperar de acordo coas indicacións específicas da profesora, atendendo ao tipo e complexidade do ou dos traballos a recuperar. O exame da convocatoria de Xullo consistirá nunha proba global. O exame de xullo será o día 10 de xullo ás 16*h. Nesta Convocatoria requirirase a presentación de todos e cada un dos traballos de clase e autónomos asignados durante o cuadrimestre no curso actual 2016-2017. O alumnado que non asistise a mais do 50% do curso deberá realizar un exame adicional.

A convocatoria de fin de carreira (27 de Outubro ás 10*h).

Bibliografía. Fontes de información

Bordes, Juan, Historia de las teorías de la figura humana, el dibujo, la anatomía, la proporción, la fisionomía,, Ediciones Cátedra, S.A., Madrid, 2003

Cirlot, Juan Eduardo, Diccionario de símbolos (1958), Editorial Labor, S.A., Barcelona, 1991.

Clark, Kenneth, El desnudo. Un estudio de la forma ideal., Alianza Forma, Madrid, 1996

Díaz Padilla, Ramón, El dibujo del natural en la época de la postacademia, colección Bellas Artes, Edic. Akal, Madrid, 2007

Gombrich, Ernst H., Nuevas visiones de viejos maestros,, Alianza,, Madrid, 1987.

Gómez Molina, Juan José - Coord., Los Nombres del Dibujo (autores: Juan José Gómez Molina, Lino Cabezas, Miguel Copón),, Ediciones Cátedra, S.A., Madrid, 2005.

Gómez Molina, Juan José - Coord., Máquinas y Herramientas del Dibujo (autores: Manuel Barbero, Lino Cabezas, Miguel Copón, José Gómez Isla, Juan José Gómez Molina, Alfred Kavanagh, Juan Martín Prada, Eva Moraga, Antonio Rabazas, Edua), Ediciones Cátedra, S.A., Madrid, 2002.

Lambert, Susan, El Dibujo, técnica y utilidad,, Tursen/H.Blume, , Madrid, 1976.

Pignatti, Terisio, El Dibujo. De Altamira a Picasso,, Ediciones Cátedra, S.A., Madrid, 1981.

Stoichita, Victor I., Breve Historia de la Sombra, , Ediciones Siruela, S.A., Madrid, 2006.

Valery, Paul, Piezas sobre arte, (Contiene el ensayo "Degas Danza Dibujo"), , La Balsa de la Medusa, 18, Visor Dis., S.A., , Madrid, 1999.

VV.AA. , Repentirs (catálogo exposición: Repentirs, Comisariada por Françoise Viatte y Christina Petrinis, Museo del Louvre, Hall Napoleón),, Editions de la Réunion des musées nationaux,, Paris, 1991.

Wescher, H., La Historia del Collage. Del Cubismo a la actualidad, , Ed. Gustavo Gili, S.A., , Barcelona, 1977.

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Producción artística: Imaxe I/P01G010V01503

Proyectos de dibujo y pintura/P01G010V01904

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Pintura/P01G010V01404

Procesos de espacio y tiempo/P01G010V01405

Materias que se recomienda haber cursado previamente

Expresión artística: Dibujo-Forma/P01G010V01102

Expresión gráfica: Sistemas de representación/P01G010V01301

Otros comentarios

*Tutorías:

María Teresa *Pajares Vales - tpajares@uvigo.es

1º cuatrimestre: Venres 8,30 a 14.30*h, despacho

2º cuatrimestre: Venres 8,30 a 10 e de 16 a 20,30 *h., despacho

DATOS IDENTIFICATIVOS**Imaxe en movemento**

Materia	Imaxe en movemento			
Código	P01G010V01403			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Debuxo Pintura			
Coordinador/a	Dopico Aneiros, María Dolores			
Profesorado	Dopico Aneiros, María Dolores García González, Silvia Sobrino Heyvaert, Clara Elisa			
Correo-e	lolado@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Iniciación á linguaxe audiovisual a través da análise da imaxe en movemento desde a fotografía e os primeiros experimentos de animación precinematográfica ata o cine na súa vertente máis experimental da man das vangardas ata a experimentación actual.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber - saber facer
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- Saber estar / ser
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O/a estudante adquirirá coñecementos históricos básicos da imaxe en movemento desde unha perspectiva artística.	CE1 CE5
O/a estudante adquirirá coñecementos básicos da linguaxe audiovisual a través da elaboración de pequenas pezas audiovisuais.	CE6 CE7

O/a estudante adquirirá coñecementos básicos de modelos narrativos actuais no audiovisual a través da revisión da obra de autores contemporáneos.	CE6 CE7
O/a estudante adquirirá a capacidade coñecementos básicos de ferramentas informáticas aplicadas ao audiovisual.	CE9
O/a estudante adquirirá coñecementos básicos de procesos, dispositivos e sistemas de xeración, procesamento e edición da imaxe a través da elaboración de exercicios.	CE9 CE12
O/a estudante adquirirá capacidade para a análise crítica da imaxe audiovisual como creación artística a través da revisión e visionado de traballos senlleiros na historia da imaxe en movemento.	CG1 CG2 CE1
O/a estudante adquirirá a capacidade para o manexo básico da linguaxe audiovisual.	CE31 CE32
O/a estudante adquirirá a capacidade para a comprensión e a análise crítica de obras audiovisuais actuais.	CG1 CG2 CE1
O/a estudante adquirirá capacidade para establecer procesos de creación de imaxe en movemento.	CE31 CE32
O/a estudante desenvolverá a habilidade para manexar dispositivos básicos de xeración, procesamento e edición de imaxe a través da elaboración dos exercicios prácticos.	CE42 CE43
O/a estudante adquirirá habilidade para o uso de ferramentas informáticas aplicadas ao audiovisual a través das prácticas no laboratorio audiovisual.	CE42 CE43
O/a estudante será capaz de aplicar os recursos da imaxe en movemento á creación artística.	CE42 CE43
O/a estudante adquirirá os coñecementos precisos para analizar criticamente obras de arte audiovisuais.	CG1 CG2 CE1

Contidos

Tema	
O dispositivo fotográfico e a captación do instante.	Primeiras experiencias precinematográficas.
Aproximación á linguaxe audiovisual	Modelos fílmicos e modos de representación.
O discurso experimental	Aproximación á linguaxe audiovisual.
Bases da linguaxe	O plano, a secuencia, os encadres e os movementos de cámara.
O guiión, o ritmo e a montaxe	Cine experimental/animación/videoarte/flipbooks.
A imaxe dixital	Ferramentas e sistemas de captura e xeración de imaxe.
Medios técnicos para a animación básica	Adobe Photoshop (ferramentas básicas para construír unha animación e exportala).
	Final Cut (edición videográfica e sonorización)

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	8	0	8
Prácticas de laboratorio	30	0	30
Traballos tutelados	12	70	82
Estudo de casos/análises de situacións	20	0	20
Traballos e proxectos	4	0	4
Observación sistemática	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposicións	Os proxectos levados a cabo polo alumno presentaranse na clase, expoñendo con claridade as fontes de información e o desenvolvemento da investigación.
Prácticas de laboratorio	As prácticas son traballos de execución básica necesarios para conseguir un dominio da ferramenta de traballo que será, neste caso, as aplicacións informáticas.
Traballos tutelados	Son traballos prácticos donde se porá en práctica os coñecementos de orixe técnico, teórico e estético imparidos na materia.

Estudo de casos/análises de situacións A sesión maxistral supón unha sesión introdutoria de cada un dos apartados. Cada sesión verase complementada polas proxeccións audiovisuais.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	Os proxectos requiren atención personalizada para conseguir que cada alumno evolucione na medida das súas posibilidades, rendendo os obxectivos de investigación propostos.
Prácticas de laboratorio	Farase especial fincapé na aprendizaxe das ferramentas audiovisuais.
Traballos tutelados	Os traballos tutelados requiren atención personalizada para axudar ao alumno na súa aprendizaxe da ferramenta, tendo en conta, ademais, que neste ámbito hai grandes diferenzas de nivel entre o alumnado en canto dominio técnico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Entrega de exercicios ou resumos de valoración crítica das obras revisadas. Estes exercicios se desenvolverán dentro da clase.	20	CG1 CG2 CE1 CE5 CE6 CE7 CE42 CE43
Prácticas de laboratorio	Se desnvolve dous exercicios iniciais a desenvolverse na maior parte na aula: 1º traballode práctica.5% 2º traballo práctica 10%	15	CE9 CE12 CE42 CE43
Traballos tutelados	Os traballos tutelados formaán parte dun sistema de avaliación continuada. Serán dous e terán unha ponderación sobre a nota como sigue: 1º Traballo tutelado:25% 2º Traballo tutelado:40% É de obrigado cumprimento ter entregado o total de traballos nas datas de entrega previstas no calendario inicial que se lles proporcionará aos estudantes.	65	CE9 CE12 CE31 CE32 CE42

Outros comentarios e avaliación de Xullo

É de obrigado cumprimento entregar o total de traballos solicitados. A data de avaliación en segunda convocatoria será o 5 de xullo as 16:00. Aula 21 Deberánse entregar todos os traballos que no curso se suspenderon ou non se presentaron. Se o/a estudante ten mais de dous exercicios suspensos ou non presentados ademais da entrega dos exercicios terá que realizar unha proba de edición na aula. Así mesmo se non se entregaron os comentarios críticos durante o curso deberá de realizarse unha proba de tipo teórico sobre os casos e obras analizadas na aula. A convocatoria Fin de Carreira realizárase o día 14 de oct. as 16:00 na aula 21. Deberánse entregar os traballos e exercicios do curso e ademais da entrega dos exercicios terá que realizar unha proba de edición na aula. Así mesmo se non se entregaron os comentarios críticos durante o curso deberá de realizarse unha proba de tipo teórico sobre os casos e obras analizadas na aula.

Bibliografía. Fontes de información

- BENJAMIN, Walter, El arte en la época de su reproductibilidad técnica," Discursos Interrumpidos, 1982, Taurus
- BURCH, Noel, El Tragaluz del infinito , 1991, Cátedra
- EINSENSTEIN, S.M, La forma en el cine, 1986, S XXI
- SÁNCHEZ BIOSCA, V, El montaje cinematográfico, 1996, Paidós
- WIGAN, MARK Imágenes , Imágenes en secuencia, 2008, Gustavo Gili
- Juan Antonio Álvarez Reyes, Fantasmagoría. Dibujo en movimiento, 2006, Fundación Ico
- AAVV, Daumen kino. The Flip Book Show, 2005, Kunsthalle Düsseldorf
- Faber, Liz y Walters, Helen, Animación Ilimitada. Cortometrajes innovadores desde 1940, 2004, Ocho y medio

---

Recomendacións

Outros comentarios

O alumno tense que implicar no visionado de obras audiovisuais, xa que para conformar unha visión crítica non son suficientes as horas de visionado na clase. Actualmente, a biblioteca de Belas Artes conta co préstamo de obras audiovisuais, o que facilita o labor para o estudante.

TITORÍAS

Titorías Lola Dopico 1º cuatrimestre Despacho ESDEMGA de 9 a 12.00 h Luns Mércores de 9 a 12 h 2º cuatrimestre Despacho ESDEMGA de 12.30 a 14.00h Luns Martes, mércores e xoves Titorías Silvia García luns de 11 a 15h xoves de 12 a 14h

---

DATOS IDENTIFICATIVOS**Pintura**

Materia	Pintura			
Código	P01G010V01404			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Pintura			
Coordinador/a	Perez-Jofre Santesmases, Ignacio			
Profesorado	Chavete Rodríguez, José Perez-Jofre Santesmases, Ignacio			
Correo-e	ipjsan@hotmail.com			
Web				

Descrición xeral	<p>Esta materia trata sobre a aplicación de estratexias específicas, teóricas e prácticas dirixidas a dotar ao alumno das capacidades e coñecementos imprescindibles para unha correcta operatividade intelectual e técnica nas tarefas propias da produción pictórica.</p> <p>A pintura é unha actividade artística destinada a unha experiencia sensorial, intelectual e de certa complexidade, e sérvese da ordenación e xustaposición de recursos materiais, plásticos e conceptuais en forma de marcas visuais. O territorio ampliado da pintura emprega signos visuais, xunto con outros procesos de significación que a técnica, a historia e o contexto implican no feito pictórico.</p> <p>O coñecemento perceptivo é inseparable da experiencia mental acumulada e dos procesos intelectivos de formación de ideas e de modelos. Proporase, por tanto, un proceso no que participen tres elementos de relación: a materia, os signos visuais básicos (plásticos e icónicos) e os sistemas a través dos cales materia e signos articulan coñecemento.</p> <p>Por outra banda, os elementos de significación, con independencia da presenza material de pintura, abren outra vía cara a ampliación do territorio da pintura a obras non realizadas con materia pictórica que, non obstante, maniféstanse en consonancia con esa tradición e establecen relacións de permeabilidade con outros medios.</p> <p>É na relación de complementariedade onde con frecuencia se polarizan sínteses de pensamento por pares de oposición retórica, ao estilo de: teoría e práctica, intelectual e técnico, distante e próximo, frío e emotivo, racional e místico, obxectivo e subxectivo, reflexivo e espontáneo, etc., desde onde se propondrá abordar os aspectos relativos á natureza conceptual, formal e material da pintura así como tamén establecer a relación de diferenza que vai desde a representacionalidade como reprodución icónica (fotográfica, por exemplo) da realidade ata a obxectualidade, ben matérica, ben enunciativa (abstracción) como realidade mesma.</p> <p>Esta materia desenvolve a aprendizaxe teórica e práctica no propio exercicio da produción pictórica.</p>
------------------	--

Competencias

Código		Tipoloxía
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber facer
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Os estudantes coñecerán os xéneros e tendencias do panorama actual da arte desde unha perspectiva pictórica.	CE5 CE7
Os estudantes coñecerán os materiais e útiles propios da práctica pictórica.	CE32
Coñecemento de métodos de produción pictórica.	CE42
Coñecemento dos procedementos aplicados á creación pictórica.	CE43
Coñecemento do vocabulario e do código pictóricos.	CE6
Capacidade para entender a pintura no conxunto das artes.	CE5 CE7
Capacidade para o manexo básico de útiles e materiais pictóricos.	CE42
Capacidade básica para integrar distintas disciplinas na produción de imaxes.	CE14
Capacidade para xerar e xestionar de xeito básico unha imaxe pictórica.	CE31
Habilidade para construír unha pintura nas súas diferentes técnicas nun nivel básico.	CE42
Habilidade para xerar sistemas de produción pictórica nun nivel básico.	CE42
Habilidade básica para integrar diferentes disciplinas na produción de imaxes.	CE20
Habilidade para a utilización de materiais non pictóricos na produción de imaxes.	CE42

Contidos	
Tema	
- Natureza conceptual, formal e material da pintura. Breve consideración de antecedentes referidos a movementos históricos de ruptura convertidos en referentes paradigmáticos, por exemplo: romanticismo, realismo, expresionismo, cubismo, abstracción, surrealismo, etc.	-Comprobación da relación entre conceptualidade e formalidade na obra de artistas tamén de referencia, como Malevich ou Magritte. Consideración de outras disciplinas: arquitectura, deseño, música, etc.
- Desenvolvemento do vocabulario pictórico e o sistema de categorías asociadas á abstracción e a fotografía así como a outras disciplinas pictóricas.	-Manexo de fontes documentais da imaxe. O coñecemento a través de imaxes producidas por outros (coñecemento vicario), imaxes artísticas, fotográficas e técnicas. A instrumentalización destas imaxes, a cita, o apropiacionismo, etc. A fotografía como referente documental, técnico e discursivo.
- O trazo, a pegada e o xesto na pintura. Os signos indécicos como sinais inefables na fotografía e nalgúns procesos abstractos.	-Relación entre referencialidade icónica e indicialidade, outros sistemas e recursos cara a discursividade. Consideración dos signos visuais.
- Dimensións materiais, simbólicas e culturais dos soportes e formatos. Connotacións dos materiais.	-Natureza dos referentes artísticos que compoñen o imaxinario popular en relación cos referentes que se establecen no imaxinario de iniciados.
- Introducción ao espazo pictórico: espazo ilusionista, espazo descontínuo, espazo pantalla, espazo fragmentado e outras consideracións.	- Valoración da realidade: diferenciación, xeneralización, punto de vista, distancia, as partes e o todo, orde e caos, definición e verosimilitude.
-Conceptualidade e formalismo, e a súa relación dialéctica.	-Desenvolvemento dos aspectos ligados á pintura como obxecto e como representación.
- Emotividade e distancia, dous parámetros que interactúan.	-Emotividade e distancia noutras disciplinas: música, teatro, etc.
- Desenvolvemento dos aspectos de organización e composición pictórica. Consideración das tendencias compositivas. A composición e a abstracción.	-A composición en relación á textura e á indicialidade.
- Valores culturais na comunicación. Discursividade e carga ideolóxica (retórica).	-Análise e lectura da obra pictórica.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	4	6	10
Presentacións/exposicións	8	12	20
Traballos de aula	40	60	100
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	6	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Desenvolver o sentido da materia para que a aprendizaxe sexa unha actividade significativa para o alumno e poida ter un alcance do programa cos seus obxectivos e contidos. Espazo que atende á función de darlle coherencia aos fundamentos de natureza teórica dirixidos á produción artística crítica.
Presentacións/exposicións	Espazo para a exposición de propostas de traballo que supón establecer a relación íntima entre teoría e produción artística, ao tempo de estimular a capacidade de ordenación argumental, así como a verbalización de conceptos e pensamento. Consideración da corrección e pertinencia das propostas de traballo recibidas de cada alumno, así como de establecer o ordenamento dos procesos de produción.
Traballos de aula	Espazo para establecer relacións entre o coñecemento novo e o que xa posúen o alumno e máis o grupo na consideración de que o coñecemento non é un produto individual, senón social. Espazo material de produción mediante recursos para a comprobación que atenden ás resolucións técnicas que definen o oficio. Abrir o proceso de correlación entre presupostos teóricos, ideolóxicos, discursivos, etc., e os aspectos de materialidade formal.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Visionado de películas con contido relativo ás propostas teóricas e de produción propias da materia. Exercicios teóricos por escrito tipo test ou como comentarios sobre libros ou textos propostos na bibliografía.
Debates	Espazo para a argumentación e verbalización crítica de aspectos controvertidos, teóricos e sociais que se dean no ámbito ideolóxico, conceptual ou plástico, relativos á natureza do exercicio e á súa produción artística. Vai dirixido á participación colectiva.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Atenderase ás necesidades específicas do alumno e a os seus coñecementos previos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atenderá ao apropiado nas respostas en tests e comentarios, así como á precisión no léxico e na capacidade argumental.	10	CE5 CE6 CE7
Traballos de aula	Consistirá na avaliación continua no transcurso da docencia da materia. Valoraranse os seguintes aspectos: a evolución persoal, os procesos de desenvolvemento coherente das problemáticas xurdidas a partir do encontro creativo coas premisas teóricas e máis cos soportes técnicos abordados, a participación activa e o seguimento da materia, así como a actitude no taller relativa á asistencia, puntualidade e aceptación da normativa dos procesos propostos desde o profesorado. O interese é o criterio personalizado nas diferentes actividades de estudo, creación, participación e análise da materia. Realizarase unha parte importante da cualificación final a partir dos resultados alcanzados na entrega dos distintos traballos (prácticos e teóricos) estipulados ao comezo e no transcurso da materia.	80	CE14 CE20 CE31 CE32 CE42 CE43
Debates	Considerarase a pertinencia da participación debátesnos, a achega de criterios fundamentados e a implicación.	10	CE5 CE6 CE7

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A/*s proba/as común de avaliación realizarase dentro do calendario académico do curso.&*nbsp; Para presentarse á segunda convocatoria é imprescindible achegar todos os traballos realizados ao longo do curso e estar en disposición de dar resposta a algún test por escrito no caso de que se considere necesario.

O alumno que non estea presente quince minutos despois da hora establecida para o comezo do *exame será considerado non presentado.

Bibliografía. Fontes de información

- Vicenc Furió, Ideas y formas en la representación pictórica, Anthropos, 1991
- VVAA, Relatos célebres sobre la pintura, Áltera, 1997
- CARRERE, A. y SABORIT, J., Retórica de la pintura, Cátedra, 2000
- DUBOIS, P., El acto fotográfico, Paidós, 1994
- ECO, U., La estructura ausente, Lumen, 1989
- GREENBERG, C., Arte y cultura, Gustavo Gili, 1979
- KRAUSS, R., La originalidad de la vanguardia y otros mitos modernos, Alianza Forma, 1996
- R. M. RILKE, Cartas sobre Cézanne, Paidós, 1986
- SONTAG, S., Sobre la fotografía, Edhasa, 1981
- ZUNZUNEGUI, S., Pensar la imagen, Cátedra, 1995
- VV.AA., Nuevas Abstracciones, Museo Nacional Reina Sofía, 1996
- VVAA, La religión de la pintura, AKAL, 1999
- Pedro Esteban, La pintura es lo que aparece, UPV, 2010
- Sachiko Natsume-Dubé, Giacometti y Yanaihara, Elba, 2013
- David Sylvester, Entrevista con Francis Bacon, Random House Modadori, 2003
- E. H. Gombrich, La imagen y el ojo, Debate, 2000
- BAZIN, A., ¿Qué es el cine?, Ediciones Rialp, 1990
- CARRERE, A. y SABORIT, J., *Retórica de la pintura*, Cátedra, 2000
- KRAUSS, R., *La originalidad de la vanguardia y otros mitos modernos*, Alianza Forma, 1996
- SONTAG, S., *Sobre la fotografía*, Edhasa, 1981
-

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Arte: Arte e modernidade/P01G010V01401

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Arte: Arte e modernidade/P01G010V01401

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Arte, linguaxe e representación/P01G010V01303

Outros comentarios

Recoméndase, de maneira específica e prioritaria, a asistencia e puntualidade nas clases presenciais.

Tutorías:

Ignacio Pérez-Jofre: Xoves 18:30 - 21:30, Venres 12:30 - 15:30

José Chavete: Luns 16:00 - 22:00

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Procesos de espazo e tempo				
Materia	Procesos de espazo e tempo			
Código	P01G010V01405			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Escultura Pintura			
Coordinador/a	Loeck Hernández, Juan			
Profesorado	Hernández Sánchez, Jesús Loeck Hernández, Juan Ríos Coello, Yolanda Rodríguez González, Manuela Elisabet			
Correo-e	jloeck@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia ten como obxectivo incidir no coordenadas espazo-temporais, na imaxe e no obxecto desde a percepción visual e a práctica artística actual.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber - saber facer
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber - saber facer
CE22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo	- saber facer
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- saber
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber - saber facer
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística	- saber facer
CE38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade	- saber - saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
O alumnado será capaz de identificar a obra de arte en relación ao seu contorno físico.	CE6
O alumnado coñecerá os modos de articular o espazo na obra de arte.	CE6 CE9 CE12 CE14
O alumnado coñecerá o vocabulario artístico en relación ás súas dimensións espacial e temporal.	CE6
O alumnado será capaz de entender a obra de arte en relación á contorna.	CE22 CE25
O alumnado será capaz de comprender a dimensión temporal da obra de arte.	CE22 CE25

O alumnado será capaz de entender e desenvolver o espazo inherente á obra de arte.	CE22 CE25 CE31
O alumnado será capaz de ter visión espacial.	CE25
O alumnado será capaz de entender e desenvolver o tempo inherente á obra de arte.	CE22 CE25 CE31
O alumnado adquirirá habilidade traballar na ***bidimensionalidad e a ***tridimensionalidad.	CE42
O alumnado adquirirá habilidade para o traballo en diferentes escalas.	CE36 CE42
O alumnado adquirirá a habilidade para utilizar as dimensións temporal e espacial da obra nun sentido creativo.	CE36 CE38 CE42

Contidos

Tema	
O proceso de creación no espazo-tempo.	-Proceso, proxecto e progreso. -Proceso e procedemento. -O espazo da experiencia creadora: o taller, o lugar, a viaxe, o territorio e a fronteira.
A construción humana do tempo e a autonomía do espazo propio da imaxe.	-Historiografía do tempo. -Iconografía clásica do tempo. -Artes vectoriales e artes estáticas. -Imaxe, espazo narrativo e espazo arquitectónico. -O espazo autónomo da imaxe.
Espazo-tempo e *contemporaneidad.	-Narración, representación e presentación do tempo. -O espazo táctil fronte ao espazo ilusorio. -O espazo baleiro. -A construción cartográfica no espazo-tempo
O espazo-tempo expandidos.	-Obxecto moviente, tautolóxico, efémero e expandido. O obxecto procesual. -Linguaxe temporal nos mass media. -O obxecto, o corpo e o espazo. -O espazo circundante da obra, instalacións e accións.
A imaxe do tempo e do espazo.	-A representación do tempo e do espazo a través da historia. -A lóxica da perspectiva e os seus límites. -O espazo interior do suxeito. -A imaxe seriada, secuenciada e simultánea. -Recursos fotográficos e temporalidade. Cinetismo, as documentacións cronomentoras.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	10	0	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	40	40	80
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	25	25
Titoría en grupo	5	0	5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	16	19
Cartafol/dossier	1	5	6
Probas de resposta curta	1	4	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Explicación de temas xerais da materia mediante catro sesións de traballo repartidas ao longo do cuadrimestre e anunciadas oportunamente.
Resolución de problemas e/ou exercicios	É o traballo propiamente de creación artística no taller onde o profesor tutorizará in situ o desenvolvemento e avance do traballo, realizando correccións, comentarios e orientacións nas diferentes sesións de taller.

Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Compútase un tempo de procura de información para a realización do traballo de taller, así como o tempo de lecturas obrigatorias que se precisan para superar a materia.
Titoría en grupo	Esta actividade consiste no seguimento e presentación de traballos prácticos en pequenos grupos de estudantes.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Explicación de temas xerais da materia mediante catro sesións de traballo, de 2 horas e media de duración cada unha, que serán repartidas ao longo do cuadrimestre. Impartiránse en aula teórica, e en datas sinaladas que se anunciasen con antelación.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proposta de catro exercicios prácticos explicados ao longo do cuadrimestre en sesións curtas que se impartirán no espazo da aula. Os exercicios serán de carácter presencial, realizándose no espazo 27, aula da materia para os traballos prácticos, ao longo do cuadrimestre coa supervisión dos profesores. Terán unha temporalización diferente; cunha duración entre tres e catro semanas.
Titoría en grupo	Esta actividade consiste fundamentalmente no seguimento e presentación dos progresos que se vaian producindo con respecto aos exercicios non presenciais e as lecturas propostas.
Probas	Descrición
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Proporase un quinto exercicio (relacionado cos procesos de documentación espazo-temporal), de carácter non presencial. Será explicado nunha sesión de traballo que se impartirá no espazo da aula, e o seu desenvolvemento completo terá unha duración aproximada de dous meses e medio. Ao principio do cuadrimestre proporáse unhas lecturas obrigatorias, ao final do cuadrimestre farase unha proba tipo test para comprobar se se realizaron as lecturas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Asistencia, participación e compromiso co seguimento dos temas e exercicios propostos. O alumnado será capaz de identificar a obra de arte en relación ao seu contorno físico.	0,5	CE6
Resolución de problemas e/ou exercicios	Realización, seguimento e entrega dos traballos e/ou exercicios. O alumnado coñecerá os modos de articular o espazo na obra de arte. O alumnado coñecerá o vocabulario artístico en relación ás súas dimensións espacial e temporal. O alumnado será capaz de entender a obra de arte en relación á contorna. O alumnado será capaz de comprender a dimensión temporal da obra de arte. O alumnado será capaz de entender e desenvolver o espazo inherente á obra de arte. O alumnado será capaz de ter visión espacial. O alumnado será capaz de entender e desenvolver o tempo inherente á obra de arte. O alumnado será capaz de entender e desenvolver o tempo inherente á obra de arte. O alumnado adquirirá habilidade traballar en dúas e en tres dimensións. O alumnado adquirirá habilidade para o traballo en diferentes escalas	60	CE6 CE9 CE12 CE22 CE25 CE31 CE36 CE42
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Realización de exercicios no tempo do traballo autónomo. Traballo de Campo para un documento cartográfico, fundamentado no rexistro espazo-temporal. O exercicio que ten unha cualificación dun 20%, consta da presentación dun Caderno de Campo, e un proxecto de Cartografía. O alumnado adquirirá a habilidade para utilizar as dimensións temporal e espacial da creación artística.	20	CE36 CE38 CE42
Titoría en grupo	Asistencia e participación na análise de resultados.	0,5	
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Hai uns textos de lectura obrigatoria propostos polo profesorado a principio do cuadrimestre. Os estudantes deben ter en conta a importancia de relacionar a súa práctica e experiencia persoal nesta área, cos conceptos teóricos *asimilables destas lecturas. A avaliación das lecturas farase mediante un exame obrigatorio, tipo test, ao final do cuadrimestre. O alumnado será capaz de comprender a dimensión temporal da obra de arte. O alumnado será capaz de entender e desenvolver o espazo inherente á obra de arte	8	CE22 CE25 CE31

Cartafol/dossier	Realización, seguimento e entrega da memoria dossier con todos os traballos propostos durante cúrsoo. Valorarase moi positivamente que, nos textos que se inclúan no dossier, fágase referencia aos contidos propostos tanto nas leccións maxistras como nos textos de lectura obrigatoria. O alumnado será capaz de comprender a dimensión temporal da obra de arte.O alumnado será capaz de entender e desenvolver o espazo inherente á obra de arte	10	CE22 CE25 CE31
Probas de resposta curta	Exame tipo test encamiñado a medir os coñecementos adquiridos e asimilados, nas clases maxistras. Este exame faise conxunto e como parte do exame de lecturas obrigatorias. O alumnado coñecerá os modos de articular o espazo na obra de arte. O alumnado coñecerá o vocabulario artístico en relación ás súas dimensións espacial e temporal. O alumnado será capaz de entender a obra de arte en relación á contorna. O alumnado será capaz de comprender a dimensión temporal da obra de arte.O alumnado será capaz de entender e desenvolver o espazo inherente á obra de arte.	2	CE6 CE9 CE12 CE14 CE22 CE25 CE31

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A materia ten unha avaliación continua, o que significa que hai que levar ao día os traballos e propostas desenvolvidas na materia, realizándose as entregas dos devanditos traballos puntualmente e nas datas sinaladas ao longo do curso. As devanditas datas atópanse recollidas na axenda da materia, colgada en *faitic e visible no taboleiro da aula. Ao fin do período lectivo, despois das entregas finais de exercicios, no caso de non superar satisfactoriamente algún dos exercicios ou non realizar a proba escrita, ou non entregar a memoria, o alumno aparecerá como non presentado na acta de xuño.

DATA FINAL DE ENTREGAS POR CURSO: DÍAS 24 E 25 DE MAIO 2017.

DATA DA PROBA ESCRITA (para a avaliación dos coñecementos adquiridos coas lecturas propostas durante cúrsoo e as clases teóricas dispensadas) : DÍAS 24 E 25 DE MAIO 2017

PROBAS DE AVALIACIÓN CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO 2017: 12 DE XULLO, 16:00 HORAS. Para aprobar a materia deberá facer, no seu caso o exame, repetir traballos non aptos se así o indicaron os profesores, e/ou entregar os traballos que falten na convocatoria de xuño.

Bibliografía. Fontes de información

ARNHEIM,R, Arte y Percepción visual. Psicología del ojo creador , 3ª ed.1981(1ª ed.1979), Madrid: Alianza-Forma

BACHELARD,G , La poética del espacio, 1986, México,D.F: Fondo de Cultura Económica. (4)

BROTON, J, Historia del mundo en 12 mapas, 2014, Barcelona:Debate

CALABRESE,O & ECO,U., El tiempo en la Pintura. , 1987, Madrid: Mondadori (Le Figure del tempo)

CASTELO S, Luis , Del ruido al arte, 2006, Madrid:Tursen/Blume

DIEGO,Estrella de, Contra el mapa, disturbios en la geografía colonial de occidente., 2008, Madrid: Siruela.

DIDI-HUBERMAN,G , Atlas : ¿cómo llevar el mundo a cuestras? , 2010, Madrid: MCARS

GARDFIELD, Simon, En el Mapa. De cómo el mundo adquirió su aspecto, 2013, Madrid: Santillana

GUASCH, A Mª, Arte y Archivo, 1920-2010. Genealogías, Tipologías y Discontinuidades, 2011, Madrid: Akal/arte contemporáneo

HARZINSKI, K., From Here to There: Hand Drawn Map Association, 2010, NY: Princeton Architectural Press

LOECK,J., Lo procesual en la Creación Artística , 1996, Santiago: MICAT, Univ.Santiago

MEANA, J. Carlos, El espacio entre las cosas , 2001, Colección Arte y Estética. Diputación de Pontevedr

MEANA, J.C., La ausencia necesaria, 2015, Granada:Dauro ediciones

PELLEGRINO, Francesca , Geografía y viajes imaginarios, 2007, Barcelona: Ed.Electra

STOICHITA, Víctor I, Ver y no ver , 2005, Madrid: Siruela

STOICHITA, V.I., La Invención del cuadro, 2000, Barcelona: ediciones del Serval

VVAA.Coordinador Daniel Soutif, Arte y Tiempo, 2000, Barcelona: ART i TEMPs , CCCB.

VVAA, MAPPA MUNDI. Museo Colecção Berardo , 2011, Lisboa: Centro Cultural Belem

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Producción artística: Obxecto e espazo/P01G010V01603

Producción artística: Audiovisuais/P01G010V01502

Producción artística: Imaxe I/P01G010V01503

Producción artística: Imaxe II/P01G010V01602

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Debuxo/P01G010V01402

Imaxe en movemento/P01G010V01403

Pintura/P01G010V01404

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Expresión artística: Debuxo-Forma/P01G010V01102

Expresión artística: Materia-Cor/P01G010V01201

Técnicas escultóricas/P01G010V01203

Técnicas pictóricas/P01G010V01104

Arte, linguaxe e representación/P01G010V01303

Escultura/P01G010V01304

Expresión gráfica: Sistemas de representación/P01G010V01301

Outros comentarios

Insístese en que a avaliación será continua e os traballos hanse de entregar na data marcada. Dado que se trata dunha materia sobre os procesos, é imprescindible o seguimento semanal do desenvolvemento dos traballos propostos. O alumno deberá ter en conta que a comprensión e capacidade óptima de resolución de exercicios propostos require a presenza constante nas clases prácticas, sen a cal non se pode realizar a atención personalizada.

HORARIOS DE TUTORÍAS:

Juan Loeck Hernandez

Mércores e xoves: 8:30 h - 10:30 h e 20:30 h - 21:30 h

Jesús Hernández Sánchez

Mércores e xoves de 10 a 13.

Para unha maior coordinación e bo funcionamento das horas de Tutorías recomendase solicitar cita previa mediante e-mail.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Filosofía da arte**

Materia	Filosofía da arte			
Código	P01G010V01501			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua impartición				
Departamento	Pintura			
Coordinador/a	Ruíz de Samaniego García, Alberto José			
Profesorado	Ruíz de Samaniego García, Alberto José			
Correo-e	sama@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia trataremos de analizar os acontecementos e obxectos estéticos á luz da tradición filosófica.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese	- saber - saber facer
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber - saber facer
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber - saber facer
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo	- saber
CE21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.	- saber
CE37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecementos básicos de estética e Teoría da arte.	CE1 CE2 CE8 CE37
Coñecemento dos textos históricos básicos de estética e Teoría da arte.	CE1 CE5

Coñecemento do vocabulario propio da estética.	CE1 CE6
Coñecemento básico das tendencias actuais do pensamento sobre arte.	CE1 CE2 CE5
Capacidade de comprender a obra de arte no contexto do pensamento.	CE2 CE8
Capacidade de comprender as relacións entre arte e pensamento.	CE2 CE8
Capacidade para elaborar discursos críticos sobre fenómenos artísticos e culturais.	CG2 CG3 CE1 CE2 CE5 CE37
Capacidade de analizar a obra de arte desde a estética e a Teoría da arte.	CG1 CG2 CE37
Habilidade para integrar a creación artística no contexto do pensamento contemporáneo.	CE5 CE37
Habilidades básicas para establecer discursos críticos e reflexivos sobre arte.	CG1 CG2 CG3 CE21 CE37
Habilidade para interpretar a obra de arte desde a estética e a Teoría da arte.	CG2 CG3 CE21 CE37

Contidos

Tema

1. A EXPERIENCIA ESTÉTICA	a. Fundamentos da experiencia estética *b. *Historicidad e relativismo. *c. Individuo, orixinal, copia, falso.
2. O ESTATUTO ORIXINARIO DA ARTE	a. Signos e símbolos. *b. Condución do sentido. *c. *Bataille, *Klossowski.
3. FORMA E EVENTO	a. Orixes históricas. *b. Interpretación. *c. Unha síntese da plástica a partir destes conceptos: o templo grego, o recorte.
4. O *DIAGRAMA PICTÓRICO	a. Unha síntese dos movementos plásticos contemporáneos a partir do concepto de *Diagrama.
5. NATURALISMO E MORAL.	a. Discursos morais na estética. *b. A *mitocrítica. *c. Hitchcock-Bosco: unha comparativa.
6. *OBJETUALIDAD PURA.	a. A natureza morta.
7. O SUBLIME	a. Categoría fundacional da modernidade. *b. A paisaxe fotográfica. *c. De ruínas: Robert *Smithson, *Piranesi, *Walter *Benjamin. d. O sublime contemporáneo.
8. CRISE DA MODERNIDADE	a. *Baudelaire. *b. *Walter *Benjamin.
9. IDENTIDADE E MERCADORÍA	a. *Warhol. *b. O Pop.
10. A COR	a. *Cromofobias. *b. Variacións e perturbacións das cores.
11. RETRATO, ROSTRO.	a. A representación do rostro. *b. *Francis *Bacon: páxinas de carne.
12. DISCURSOS *POSMODERNOS	a. O *eros *deleuziano.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	10	15	25
Actividades introdutorias	2.5	0	2.5
Titoría en grupo	6	1.5	7.5
Traballos tutelados	0	9	9
Sesión maxistral	10	20	30
Probas de resposta curta	1	0	1
Probas de autoavaliación	1	0	1
Cartafol/dossier	2	12	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre textos específicos, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia e que actúan como complemento das clases teóricas.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e a presentar a materia.
Titoría en grupo	Reunións que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual, elabora un documento sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dos traballos, exercicios ou proxectos que deberán desenvolver os estudantes.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual, elabora un documento sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Un exame escrito de dúas horas, sobre o temario impartido en clase. Avaliarase a capacidade de síntese, de relacionar temas, e de argumentar con claridade Coñecementos básicos de estética e Teoría da arte.	50	CG1 CG2 CE1 CE2 CE8 CE37
Seminarios	Avaliación de aspectos vinculados coa dinamización (a participación activa e produtiva) dos alumnos nos seminarios. Para os alumnos con faltas de asistencia, os contidos desenvolvidos avaliaranse nunha proba escrita ao final do cuadrimestre. Coñecemento dos textos históricos básicos de estética e Teoría da arte.	10	CG2 CE1 CE5
Traballos tutelados	Realización dun traballo individual. Coñecementos básicos de estética e Teoría da arte.	40	CG3 CE1 CE2 CE5 CE8 CE37

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Datas de exame de convocatoria común (1º cuadrimestres): 16-17 de xaneiro de 2017 (dependendo de cada grupo). En horario escolar. A proba consistirá nun exame teórico. Entrega do traballo de grupo: as dúas semanas LECTIVAS anteriores ao 9 de xaneiro, durante as clases. Convocatoria extraordinaria de xullo : data de exame: 3 de xullo 2017. 10.00 *h.

Bibliografía. Fontes de información

D' AGOSTINI, Franca, Analíticos y continentales. Guía de la filosofía de los últimos treinta años, Ediciones Cátedra, Madrid, 2000

BOZAL, Valeriano (editor). , Historia de las ideas estéticas y de las teorías artísticas contemporáneas. Vol I y II. , Visor, Madrid, 1996

CARRITT, e.f., Introducción a la estética., FCE., 1978

GADAMER, H. Georg, La actualidad de lo bello. El arte como juego, símbolo y fiesta, Paidós, 1991

PAREYSON, Luigi, Conversaciones de estética, Visor, 1987

PLAZAOLA, Juan, Introducción a la estética: historia, teoría, textos, BAC, 1973

TATARKIEWICZ, Wladyslaw, Historia de seis ideas, Tecnos, 1992

Recomendacións

Outros comentarios

Titorías: no despacho do profesor (Dpto. Pintura).

Martes: 10h-15h.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Producción artística: Audiovisuais**

Materia	Producción artística: Audiovisuais			
Código	P01G010V01502			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Debuxo Escultura Pintura			
Coordinador/a	Alonso Romera, María Sol			
Profesorado	Alonso Romera, María Sol Chavete Rodríguez, José Dopico Castro, Marcos Novegil González-Anleo, Xoán Manuel Sobrino Heyvaert, Clara Elisa			
Correo-e	alonso@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Configurar un contexto analítico e de produción, na práctica artística, desde o cal comprender de forma crítica a relación entre a arte e os soportes audiovisuais en todas as súas vertentes e xéneros principais, desde a súa aparición na escena artística da man do cinema vangardista de principios do século *XX, ata a súa desembocadura na creación sonora e no Vídeo-arte do presente.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber - saber facer
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber - saber facer
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber - saber facer
CE16	Coñecemento das características dos espazos e medios de exposición, almacenaxe e transporte das obras de arte	- saber facer
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber facer
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber facer - Saber estar / ser
CE22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo	- saber facer - Saber estar / ser
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- Saber estar / ser

CE28	Capacidade de traballar en equipo. Capacidade de organizar, desenvolver e resolver o traballo mediante a aplicación de estratexias de interacción	- Saber estar / ser
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber facer - Saber estar / ser
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber facer
CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento	- Saber estar / ser
CE34	Capacidade de colaboración con outras profesións e especialmente cos profesionais doutros campos. Identificar os profesionais adecuados para desenvolver adecuadamente o traballo artístico	- Saber estar / ser
CE38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade	- Saber estar / ser
CE39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición	- saber facer - Saber estar / ser
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber - saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Os alumnos/*as coñecerán os procedementos propios dos xéneros e disciplinas relacionadas coa *Videocreación e o audiovisual.	CE7 CE9 CE12
Os alumnos/*as saberán aplicar o uso das principais ferramentas e sistemas implicados na creación audiovisual.	CE9 CE12 CE14 CE32
Os alumnos/*as adquirirán coñecementos históricos e culturais relacionados coa evolución da imaxe en movemento.	CE1 CE2 CE6 CE7 CE19
Os alumnos/*as adquirirán coñecemento de sistemas de distribución e exposición de contidos audiovisuais.	CE16 CE31 CE39
Os alumnos/*as coñecerán sistemas técnicos básicos de manipulación do son.	CE9 CE12 CE14
Os alumnos/*as serán capaces de desenvolver propostas creativas no ámbito audiovisual.	CE31 CE32 CE38
Os alumnos/*as serán capaces de desenvolver unha comprensión crítica de relacións da arte e a tecnoloxía.	CE1 CE2 CE19 CE25 CE38
Os alumnos/*as desenvolverán unha actitude de análise crítica de obras que impliquen a imaxe en movemento e o son.	CG1 CE1 CE25
Os alumnos/*as coñecerán manéxoo de métodos de produción no ámbito do audiovisual.	CE9 CE14 CE20 CE22 CE31 CE32

Os alumnos/*as comprenderán na súa máxima intensidade a experiencia do taller de produción e creación.	CE12 CE14 CE20 CE22 CE28 CE31 CE32 CE42 CE43
Os alumnos/*as comprenderán o audiovisual como linguaxe creativa e ferramenta de experimentación.	CE19 CE20 CE31 CE32
Os alumnos/*as comprenderán as obras audiovisuais en relación con outras disciplinas artísticas.	CE28 CE31 CE32 CE33 CE34
Os alumnos/*as adquirirán habilidade para o uso creativo da temporalidade na obra de arte.	CE42 CE43
Os alumnos/*as saberán manexar instrumentos e desenvolver métodos de creación propios da imaxe e o son.	CE31 CE32 CE42 CE43
Os alumnos/*as saberán desenvolver os aspectos expresivos da imaxe en movemento e o son.	CE14 CE42 CE43
Os alumnos/*as adquirirán habilidade para a integración de disciplinas distintas na produción artística.	CE22 CE33 CE34 CE43
Os alumnos/*as saberán desenvolver proxectos audiovisuais en todas as súas fases.	CE9 CE20 CE31 CE42 CE43

Contidos

Tema	
Do Cinema de Vanguarda (principios do *S.*XX) aos pioneiros da *Videocreación (anos 60).	Primeiros Manifestos: a imaxe *cinética na arte. Son: da literatura á poesía fonética. A arte dos ruídos.
Consolidación do uso do Vídeo na arte: o período dos grandes autores. Son: *Atonalidade e *Ruidismo.	A Contra-Cultura: Cinema *Underground americano. Vídeo *versus Televisión. Movemento *Fluxus. John Cage: o espazo sonoro do silencio.
Experimentación do Vídeo na arte, (dos anos 80 ata o presente). Cinema Expandido (***)Expanded Cinema). Arte Sonora. Nos límites do musical: ruído e experimentación.	Vídeo *Monocanal e Vídeo Instalación. *Neovanguardias cinematográficas. Posicións e evolución dos xéneros artísticos no contexto actual da imaxe en movemento e o son.
Vídeo: estética da creación audiovisual.	O espazo e o tempo na imaxe en movemento.
Vídeo: arte e cinematografía.	A relación das artes plásticas co cinema. A estreita relación entre cinema e pintura
Vídeo: análise da orixe e evolución da cinematografía.	Cinema con argumento *versus cinema sen argumento. Cinema puro vangardista. Cinema puro documental.
Vídeo: profundización no concepto de montaxe.	Captura, representación e articulación do tempo e do movemento.
Vídeo: análise, estudo e definición dos distintos modos de expresión ou xéneros da *Videocreación.	Vídeo *monocanal. *Videoperformance. *Videoinstalación. *Videoescultura.

Técnica audiovisual: modos de xeración da imaxe.	Realismo-ficción. Iluminación. Decorados. Dirección artística.
Técnica audiovisual: rexistro, captura e edición da imaxe.	Dispositivos de cámara. Dispositivos ***hardware e software informáticos.
Técnica audiovisual: achegamento e uso práctico das ferramentas de creación.	Edición Dixital. Materiais de rexistro sonoro. ***Conversores de vídeos. ***Secuenciadores de vídeo non lineal. Tratamento do vídeo dixital para a súa adaptación a novos sistemas.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	50	0	50
Prácticas de laboratorio	20	50	70
Obradoiros	15	37.5	52.5
Traballos de aula	20	50	70
Traballos tutelados	0	57.5	57.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clase maxistral con apoio de documentación e sistemas multimedia. Exposición dos contidos da materia: exposición teórica dos conceptos relacionados coa linguaxe audiovisual. Exposición teórica da *Ontoloxía da imaxe en movemento. Exemplos *paradigmáticos da historia e xéneros principais da cinematografía. Análise crítica de axiomas culturais que definen os distintos soportes audiovisuais. Toma de notas e exposición debatida dos mesmos. Modalidade: guiada. Presenza do/a docente e presenza obrigatoria do alumnado. Escenario: aula común. Sala de proxeccións.
Prácticas de laboratorio	Descrición: aprendizaxe práctica, mediante a simulación de casos, do manexo das ferramentas de creación (*Hardware e Software) implicadas na gravación, captura, edición e *postproducción da imaxe e o son dixital. Modalidade: guiada. Presenza do/a docente e presenza obrigatoria do alumnado. Escenario: Laboratorio de audiovisuais; Estudio Audiovisuais.
Obradoiros	Aprendizaxe e realización de prácticas de iluminación en estudo. Creación de ambientes. Manexo directo do equipamento técnico e da grella de focos instalada. Realización de exercicios de toma de imaxe con control de temperatura de cor. Modalidade: asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou de grupo que desenvolvan os estudantes. Escenario: Estudio Audiovisuais.
Traballos de aula	Descrición: o alumnado, individualmente ou en grupo (5 alumnos máximo), desenvolve nos laboratorios-talleres a realización, como obra final, de varios proxectos de creación audiovisual relacionados con algún dos xéneros ou problemáticas audiovisuais desenvolvidos na materia. Modalidade: guiada, con seguimento do traballo e avaliación continua (tanto durante o proceso como no resultado final). Vinculado ao seu desenvolvemento actividades autónomas do estudante. A asistencia do alumnado terase en conta na súa avaliación.
Traballos tutelados	Descrición: os alumnos individualmente realizarán un traballo de análise e comentario crítico sobre unha Novela (Literatura narrativa). Do texto lido (seleccionado de forma libre) elixirase unha escena ou secuencia que será adaptada, como guión técnico, para ser plasmada nunha obra audiovisual de xénero narrativo (2º Traballo de aula da materia) . Os alumnos entregarán ao final do cuadrimestre o traballo teórico (de análise e crítica da Novela) xunto ao resultado da obra audiovisual baseada na secuencia adaptada. O alumnado dispón de sesións de *tutoría para facilitar o seguimento do seu traballo por parte dos/as docentes.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	A atención personalizada neste ámbito leva a cabo durante o horario de tutorías fixado previamente polo/o docente/s. Ten carácter teórico e práctico. Desenvólvese de forma individual ou en pequenos grupos. Realízase fose da aula (Despachos de profesor e/ou Espazo 20).
Traballos de aula	A atención personalizada neste ámbito leva a cabo de forma presencial. Desenvólvese directamente na aula (Laboratorio Audiovisuais) durante o tempo de presencialidade do alumno programado para este labor e, por tanto, durante a realización dos proxectos (obras audiovisuais) que o alumno estea a levar a cabo. Ten carácter teórico e práctico.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos tutelados	A presentación do traballo tutelado (traballo teórico), realízase ao final do cuadrimestre, para o que se estipulará unha data final de entrega, e é obrigatorio para todo o alumnado. A non presentación do traballo teórico (traballo tutelado) restará o 20% á cualificación obtida no traballo de aula. Resultados de aprendizaxe avaliados: -Os alumnos/*as coñecerán os procedementos propios dos xéneros e disciplinas relacionadas coa *Videocreación e o audiovisual. -Os alumnos/*as adquirirán coñecementos históricos e culturais relacionados coa evolución da imaxe en movemento. -Os alumnos/*as serán capaces de desenvolver propostas creativas no ámbito audiovisual. -Os alumnos/*as desenvolverán unha actitude de análise crítica de obras que impliquen a imaxe en movemento e o son. -Os alumnos/*as comprenderán o audiovisual como linguaxe creativa e ferramenta de experimentación. -Os alumnos/*as comprenderán as obras audiovisuais en relación con outras disciplinas artísticas. -Os alumnos/*as adquirirán habilidade para o uso creativo da temporalidade na obra de arte. -Os alumnos/*as saberán desenvolver os aspectos expresivos da imaxe en movemento e o son.	20	CG1 CE1 CE2 CE6 CE7 CE9 CE12 CE14 CE19 CE20 CE25 CE28 CE31 CE32 CE33 CE34 CE38 CE42 CE43
Traballos de aula	A avaliación é continua durante o transcurso da materia. Obsérvase e orienta de forma continuada e constante sobre o desenvolvemento dos proxectos audiovisuais proxectados como traballos de avaliación da materia. Durante a elaboración dos proxectos de creación audiovisual os alumnos deben demostrar o seu grao de evolución persoal e dos contidos do proxecto que se vai a realizar; participar activamente no seguimento da materia, así como unha iniciativa responsable nos talleres e a asistencia a estes. Estipularase unha data final de entrega do traballo e, a continuación, unha data para a publicación da cualificación final. Resultados de aprendizaxe avaliados: -Os alumnos/*as coñecerán os procedementos propios dos xéneros e disciplinas relacionadas coa *Videocreación e o audiovisual. -Os alumnos/*as saberán aplicar o uso das principais ferramentas e sistemas implicados na creación audiovisual. -Os alumnos/*as serán capaces de desenvolver propostas creativas no ámbito audiovisual. -Os alumnos/*as comprenderán na súa máxima intensidade a experiencia do taller de produción e creación. -Os alumnos/*as comprenderán o audiovisual como linguaxe creativa e ferramenta de experimentación. -Os alumnos/*as adquirirán habilidade para o uso creativo da temporalidade na obra de arte. -Os alumnos/*as saberán manexar instrumentos e desenvolver métodos de creación propios da imaxe e o son. -Os alumnos/*as saberán desenvolver os aspectos expresivos da imaxe en movemento e o son. -Os alumnos/*as saberán desenvolver proxectos audiovisuais en todas as súas fases.	80	CG1 CE1 CE2 CE7 CE9 CE12 CE14 CE19 CE20 CE22 CE25 CE28 CE31 CE32 CE38 CE42 CE43

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Convocatoria Común 1º Cuadrimestre: Data Entrega Final - Proba de Avaliación Final de Traballos da Materia- : Traballos Prácticos Obra Vídeo 21, 22 Decembro 2016 (en horario da materia). Traballo Teórico 11 Xaneiro 2017.

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARREIRA: 25 Outubro 2016 ás 10:00h

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA (Xullo): Datas Probas Avaliación Xullo: 4 / Xullo / 2017 ás 10:30h

O alumnado deberá presentar o mesmo número de proxectos audiovisuais (como obra final), segundo os mesmos parámetros que se transmitiron e impartiron na materia. Estes proxectos deberán realizarse ata a data da convocatoria baixo tutorización dalgún ou de todos os docentes da materia e, por tanto, os profesores deberán coñecer o proceso de realización destes traballos e saber que será presentado como resultado para avaliar na segunda convocatoria da materia (xullo). Para isto, o alumnado deberá manter contacto, nos horarios de tutorías que se estipule, cos profesores implicados. Xunto cos proxectos audiovisuais (obra final), o alumno deberá presentar o mesmo tipo de traballo tutelado que se requiriu

durante a impartición da materia. Deberá basearse no mesmo tipo de contido temático e de desenvolvemento de contidos estipulados durante a impartición docente da materia. A cualificación obtida como nota final da materia valorarase dá seguinte maneira: proxectos audiovisuais (traballos de aula) (80%); traballo tutelado (20%).

Bibliografía. Fontes de información

BAIGORRI; L., Video: Primera Etapa (El Vídeo en el contexto social y artístico de los años 60/70), Brumaria, Madrid, 2005.

DANCYGER; K., Técnicas de edición en cine y vídeo, Gedisa, Barcelona, 1999.

DROPRESS (Ed.), Moving graphics: New Directions in Motion Design, Ed. Promopress, 2014

MARTIN; S. GROSENICK; U. (ED.) , Vídeoarte, Taschen, 2006

MARTÍN GUTIÉRREZ; G., Cineastas frente al espejo, T&B Editores. Festival Internacional de Cine de Las Palmas, Madrid, 2008.

ROMAGUERA I RAMIO; J. ALSINA THEVENET; H. (ED.), Textos y Manifiestos del Cine, Cátedra. Signo e imagen, Madrid, 2003.

SOLANA; Genma / SOLEU; Antonio, Uncredited, IndexBook, Madrid, 2008

TORREIRO; C. CERDÁN; J. (ED.), Documental y Vanguardia, Cátedra. Signo e imagen, Madrid, 2005.

Recomendacións

Outros comentarios

Horario Tutorías:

SOL ALONSO alonso@uvigo.es (Coordinadora da Materia): 1º Cuadrimestre: Luns 15:30h a 21:30h. 2º Cuadrimestre: Xoves 11:00h a 13:00h e de 16:30h a 20:30h.

JOSÉ CHAVETE chavete@uvigo.es: Martes 15:30h a 21:30h

XOAN ANLEO xoananleo@yahoo.es: Martes 15:30h a 21:30h

MARCOS DOPICO mdopico@uvigo.es: Luns 11:00h a 14:00 h. / Martes 11:00h a 14:00h.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Producción artística: Imaxe I**

Materia	Producción artística: Imaxe I			
Código	P01G010V01503			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo Pintura			
Coordinador/a	Blanco Salgueiro, Loreto			
Profesorado	Blanco Salgueiro, Loreto Matesanz Pérez, María Consuelo Pajares Vales, María Teresa Pastor Bravo, Jesus Luis			
Correo-e	loblancosal@yahoo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta Materia insíbese dentro da produción *artística, e tamén, esta relacionada con algunhas outras actividades *artísticas implicadas na produción de *imágenes de carácter *artístico			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber facer
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber facer
CE22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo	- saber facer - Saber estar / ser
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- saber facer - Saber estar / ser
CE26	Capacidade de curiosidade e de sorpresa máis para alén da percepción práctica. Desenvolver a percepción mental para alén do retiniano	- saber facer - Saber estar / ser
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber facer - Saber estar / ser
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber facer - Saber estar / ser
CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento	- saber facer - Saber estar / ser

CE37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística	- saber facer - Saber estar / ser
CE38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade	- saber facer - Saber estar / ser
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer - Saber estar / ser
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O alumno aplicará o coñecemento de diferentes disciplinas artísticas propias da creación de imaxes e o seu posible *interrelación.	CE7 CE9 CE12
O alumno alcanzará o coñecemento dos procedementos propios das disciplinas relacionadas coa elaboración de imaxes.	CE7 CE9 CE12
O alumno obterá o coñecemento de sistemas de reprodución da imaxe.	CE9 CE12 CE14
O alumno conseguirá a capacidade para desenvolver propostas creativas con extensión.	CE31 CE32 CE37
O alumno logrará a capacidade para abordar problemas da arte nun conxunto de obras.	CE31 CE37 CE38
O alumno adquirirá a capacidade para a visualización e a análise de imaxes.	CG1 CE1 CE25
O alumno distinguirá entre as diferentes capacidades para o manexo de métodos de produción específicos.	CE31 CE32
O alumno determinará as súas capacidades para comprender na súa máxima intensidade a experiencia do taller de produción e creación.	CE20 CE22 CE31 CE32
O alumno recoñecerá as súas capacidades para dar visibilidade ás ideas mentais e ao mundo sensible.	CE31 CE38
O alumno destinará as súas capacidades para pasar das imaxes mentais ás visuais.	CE31 CE32
O alumno alcanzará a capacidade para a proxección e construción de imaxes previas á obra.	CE26 CE38
O alumno descubrirá habilidades para o manexo de instrumentos e métodos propios do debuxo, a pintura e a fotografía.	CE42 CE43
O alumno aplicará habilidades para a experimentación coa imaxe.	CE42 CE43
O alumno distinguirá habilidades para a integración de disciplinas complementarias na produción de imaxes.	CE33 CE42 CE43

Contidos

Tema	
PRODUCCIÓN ARTÍSTICA:IMAXE 1	-A pintura e o debuxo como xénero. Procesos e técnicas. A fotografía aplicada á produción de imaxes.

PRODUCCIÓN ARTÍSTICA:IMAXE 1

- Desenvolvemento e expansión do campo pictórico.Relacións con outros xéneros e disciplinas
- Desenvolvementos e expansións do debuxo como campo creativo. Relacións con outros xéneros e disciplinas.
- Procesos reversibles e irreversibles. Procesos e procedementos de creación de imaxes únicas.
- Introdución ao proxecto na creación de imaxes
- Concepto de autoría.

PRODUCCIÓN ARTÍSTICA:IMAXE 1

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	0	15
Traballos de aula	50	0	50
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	158	158
Saídas de estudo/prácticas de campo	0	25	25
Sesión maxistral	0	12	12
Traballos e proxectos	40	0	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clase presencial con posible apoio multimedia. Obxectivos: chegar ao alumno/a, a información necesaria para a realización do traballo na materia
Traballos de aula	Os estudantes traballan na aula baixa supervisión do profesor.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Maneira na que se formulan as actividades docentes relacionadas coa materia e que o alumno/a debe resolver.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade autónoma do alumno.
Sesión maxistral	Documentación dos traballos realizados. Preparación de avaliacións. Actividade autónoma do alumno.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	O profesorado atende individual e/ou colectivamente aos estudantes no seu traballo. Persegue orientar e dar as pautas necesarias a cada estudante durante o desenvolvemento da actividade creadora

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Técnicas de observación (asistencia, implicación, compromiso). O alumno logrará a capacidade para abordar problemas da arte nun conxunto de obras.	20	CE31 CE37 CE38
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a *ejercitación de rutinas, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral. O alumno alcanzará o coñecemento dos procedementos propios das disciplinas relacionadas coa elaboración de imaxes.	20	CE7 CE9 CE12
Sesión maxistral	Exames orais (probos orais na aula, entrevista, debate, etc.). O alumno adquirirá a capacidade para a visualización e a análise de imaxes.	10	CG1 CE1 CE25

Traballos e proxectos	O estudante de maneira individual ou en grupo presenta o resultado do seu traballo, proxectos, etc., ante o profesor e un grupo de estudantes. Obxectivos. Comprobar a comprensión que o alumno/a realizou da súa práctica artística, así como a súa capacidade de análise e autocrítica. O alumno determinará as súas capacidades para comprender na súa máxima intensidade a experiencia do taller de produción e creación.	50	CE20 CE22 CE31 CE32
-----------------------	--	----	------------------------------

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Avaliación continua a través do seguimento do traballo na aula-taller.

Avaliación continua a través da exposición de proxectos e resultados.

Avaliación global do proceso de aprendizaxe e a adquisición de competencias e coñecementos.

Cualificación final numérica de 0 a 10 segundo a lexislación vixente.

Nas datas de avaliación poderase pedir a presentación de todos os exercicios e propostas expostas durante o curso. Se o profesor ou a profesora o consideran necesario realizarán algunha proba específica teórico/práctica.

Convocatoria extraordinaria de xullo: 6 de xullo de 2017, 17:30 h.

Convocatoria extraordinaria fin de carreira: 26 de outubro 2016, 10:00 h.

Bibliografía. Fontes de información

BACHELARD, Gastón, La poética del espacio, , Ed. Fondo de Cultura Económica, , (1957) México - 3ª reimpresión 1992

BOZAL, Valeriano , Mímesis, las imágenes y las cosas,, La Balsa de la Medusa, Visor Dis.,S.A., , Madrid, 1987.

DERRIDA, Jacques , La deconstrucción en las fronteras de la filosofía, , Paidós Ibérica,, Barcelona 1989.

KRAUSS, Rosalind E. , El inconsciente óptico, , Colección Metrópolis, Editorial Tecnos,, Madrid, 1997.

SENTÍS, Mireia , Al límite del juego,, ed. Ardora, , Madrid, 1994.

SHINER, Larry , La invención del arte,, Paidós, , Barcelona, 2004.

VVAA, HETEROCRONIAS,. TIEMPO, ARTE Y ARQUEOLOGÍAS DEL PRESENTE, Ed. Cendeac,

Maurice Merleau-Ponty, EL MUNDO DE LA PERCEPCION: SIETE CONFERENCIAS, FONDO DE CULTURA ECONOMICA DE ESPAÑA,

Recursos e fontes de información complementaria.

KAHLO, Frida *El diario de Frida Kahlo. Un íntimo autorretrato*, (introducción de Carlos Fuentes), Editorial Debate, C. de L., S.A., 1995.

Robert Rauschenberg. A retrospective, Guggenheim Museo, Bilbao, 1999.

Experiencias artísticas del Centro I+D de la Estampa Digital. Impresiones, Real Academia de Bellas Artes de San Fernando - Calcografía Nacional, Madrid, 2001.

Huellas de Luz. El arte y los Experimentos de William Henry Fox Talbot, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid, 2001.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Expresión artística: Debuxo-Forma/P01G010V01102

Expresión artística: Materia-Cor/P01G010V01201

Técnicas fotográficas/P01G010V01204

Técnicas pictóricas/P01G010V01104

Debuxo/P01G010V01402

Pintura/P01G010V01404

Outros comentarios

Asistir e visitar regularmente exposicións en museos e galerías de arte.

Recoméndase traballar, traballar e traballar.

Titorías (Despacho Profesor/a): Loreto Branco: luns de 8,30 a 10,30 e mércores de 8,30 a 12,30. loblancosal@yahoo.es Chelo Matesanz: martes de 12,30 a 15,30 e mércores de 16,30 a 19,30. chmatesanz@uvigo.es Jesus Pastor: xoves de 8,30 a 12,30, e o venres de 8,30 a 10,30. jpastor@uvigo.es

---

DATOS IDENTIFICATIVOS**Arte e contemporaneidade**

Materia	Arte e contemporaneidade			
Código	P01G010V01601			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Escultura Pintura			
Coordinador/a	Román Redondo, Juan Carlos			
Profesorado	Fernández Fariña, Almudena Román Redondo, Juan Carlos			
Correo-e	redondo@uvigo.es			
Web				

Descrición xeral “Arte e *contemporaneidade” é unha materia transversal pertencente ao módulo dos contextos artísticos e dedicada a afrontar os aspectos máis circunstanciais e de época da arte, tanto pola súa significación social como cultural. Esta materia complementa os coñecementos adquiridos *secuencialmente en cursos anteriores, máis especificamente nas materias de "Antropoloxía da arte" e "Historia da arte"; de primeiro curso, e "Psicoloxía da arte" e Arte e modernidade"; de segundo curso. Esta materia pretende que o alumno coñeza e analice aquelas prácticas artísticas que se desenvolven na actualidade e que as relacione con aqueles conceptos establecidos na idea de *contemporaneidade. Esta materia terá continuidade en cuarto curso e máis especificamente nas materias: "Traballo de fin de grao"; "Proxectos artísticos"; "Artes afíns" e "Xestión, ámbito artístico e mundo profesional".

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber facer - Saber estar / ser
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber - saber facer
CG3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese	- saber
CG4	Capacidade de aprendizaxe autónoma.	- saber facer - Saber estar / ser
CG5	Capacidade de traballar autonomamente.	- saber facer - Saber estar / ser
CG6	Capacidade de traballar en equipo.	- saber facer - Saber estar / ser
CG7	Capacidade de integración en grupos multidisciplinares. Capacidade de colaboración con profesionais doutros campos	- saber facer - Saber estar / ser
CG8	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación.	- saber facer - Saber estar / ser
CG9	Capacidade de perseverancia.	- saber facer - Saber estar / ser
CG10	Capacidade heurística e de especulación para a resolución de problemas, a realización e novos proxectos e estratexias de acción.	- saber - saber facer
CG11	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios	- saber facer
CG12	Capacidade de adaptación a novas situacións.	- saber facer - Saber estar / ser
CG13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade	- saber facer - Saber estar / ser
CG15	Sensibilidade a respecto do patrimonio cultural.	- saber facer - Saber estar / ser
CG16	Compromiso ético profesional.	- Saber estar / ser

CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber facer
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber facer
CE3	Comprensión crítica da responsabilidade de desenvolver o propio campo artístico. Compromiso social do artista	- saber facer
CE4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade	- saber facer
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber facer
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber facer
CE10	Coñecemento de institucións e organismos culturais españois e internacionais e do seu funcionamento (rede museística, exposicións, bienais, etc.)	- saber
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber
CE13	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese. Analizar, interpretar e sintetizar as fontes	- saber facer
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber
CE17	Coñecemento dos diferentes axentes artísticos e o seu funcionamento. Identificar os distintos intermediarios artísticos e as súas funcións na dinámica da arte e a súa metodoloxía de traballo	- saber
CE18	Coñecementos básicos de economía e marketing. Analizar e situar a actividade artística nun contexto estratéxico e de competencia. Establecer e manter relacións comerciais con clientes e/ou socios	- saber
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber facer
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber facer
CE21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.	- Saber estar / ser
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- Saber estar / ser
CE35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno	- saber facer
CE37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística	- saber facer
CE39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

O alumno identificará aquelas prácticas artísticas contemporáneas que son resultado dunha realidade profunda, fronte a simulacións institucionalizadas.

CG1
CG2
CG3
CG4
CG5
CG6
CG9
CG10
CG11
CG13
CG15
CG16
CE1
CE2
CE4
CE5
CE8
CE10
CE17
CE35
CE37

O alumno comprenderá as canles reais de exposición e difusión da arte contemporáneo. Distinguir aqueles espazos e proxectos esgotados ou estériles.

CG1
CG3
CG12
CG13
CG15
CG16
CE2
CE3
CE4
CE5
CE8
CE10
CE17
CE18
CE35

O alumno distinguirá entre a reflexión realizada desde a arte, fronte á *textualidad das ciencias sociais que se *diseminan no campo da arte.

CG1
CG2
CG3
CG4
CG5
CG10
CG11
CE1
CE5
CE14
CE21
CE25

O alumno modificará a vella e esgotada idea da arte *identitario, e substituíla por linguaxes universais matizadas desde o imaxinario propio.

CG7
CG8
CG9
CG10
CG12
CE1
CE2
CE4
CE5
CE8
CE13
CE19
CE37

O alumno alcanzará unha certa habilidade para establecer discursos críticos sobre a arte contemporánea. CG1
CG2
CG3
CG4
CG5
CG6
CG7
CG8
CG9
CG10
CG11
CG12
CG13
CG15
CG16
CE1
CE2
CE3
CE4
CE5
CE6
CE7
CE8
CE9
CE10
CE12
CE13
CE14
CE17
CE18
CE19
CE20

O alumno determinará contextos *posibilistas para o desenvolvemento de proxectos e obras artísticas contemporáneas. CG2
CE17
CE37

O alumno identificará as causas culturais (relixiosas, políticas e económicas) que determinan os contextos artísticos contemporáneos. CG1
CG2
CG3
CG4
CG5
CG6
CG13
CE2
CE4
CE19
CE35

O alumno recoñecerá aquelas achegas *discursivas que son propias coas sensibilidades contemporáneas. CG1
CG3
CG10
CG11
CG16
CE5
CE6
CE7
CE8
CE9
CE13
CE21
CE25
CE37
CE39

O alumno distinguirá entre producións artísticas que representan a *contemporaneidad e aquelas que simplemente suceden no tempo.	CG1 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG13 CG15 CE21 CE25 CE35 CE37
--	--

O alumno aplicará habilidades para a *contextualización do traballo propio en situacións culturais contemporáneas.	CG1 CG2 CG3 CG7 CG10 CG11 CG12 CE1 CE2 CE3 CE4 CE8 CE9 CE10 CE12 CE13 CE20 CE21 CE25
--	--

O alumno destinará recursos imaxinativos para albiscar a creación artística en contextos contemporáneos.	CG3 CG4 CG5 CG6 CG8 CG9 CG10 CG16 CE1 CE8 CE10 CE17 CE19 CE25 CE37
--	--

Contidos

Tema

a) A idea de *contemporaneidad	1 O concepto de tempo. Ideas sobre pasado, presente e futuro. Modernidade, *contemporaneidad, *postmodernidad. 2 "*Zeitgeist": deseñamos o presente coma se fose o futuro. "*Volkgeist": construímos o presente a través do pasado. 3 As *curvaturas espazo-temporais. O *revival e o eterno retorno. 4 *Erudición e *citacionismo, crítica e *apropiaciónismo. 5 A arte como expresión do presente. A idea de *contemporaneidad. 6 A arte contemporánea como necesidade global de representar o presente. Cara a un novo estilo internacional.
--------------------------------	--

*b) Construír a *contemporaneidad. Actividade e actitude do artista.	<p>1 A paradigma da arte nova. Mocidade e *contemporaneidad.</p> <p>2 O artista contemporáneo. Do artista *personalista/individualista e o artista colaborador/produtor, ao artista *relacional e viceversa. Retornos e modelos de artista.</p> <p>3 Quen substitúe a Rafael? De como a excelencia non pode ser substituída polo anonimato e a multitude.</p> <p>4 *Desmaterialización do obxecto artístico e as súas implicacións na negación/disolución do autor.</p> <p>5 Axentes implicados no ámbito da arte.</p>
*c) Vivir e experimentar a *contemporaneidad	<p>1 Da arte como exercicio poético e intelectual á arte como produto cultural. Arte e sociedade.</p> <p>2 A arte nas sociedades contemporáneas. O *entrecruzamiento das culturas, as comunidades e os seus parámetros evolutivo-*contextuales: Oriente/Occidente (*Eurasia), Europa/América, Primeiro Mundo/ Terceiro Mundo, Centro/Periferia, etc.</p> <p>3 A realidade da arte contemporáneo en Galicia. Cambios e paradigmas na formación dunha nova xeración de artistas galegos tras os estudos de *BBAA.</p> <p>4 A arte contemporánea como parte da industria cultural e do entretemento. Bienais, feiras de arte e *macroexposiciones transformadas en parques temáticos e en eventos sociais.</p> <p>5 *Legitimación, significación e mercado da arte. Axencias e intermediarios. Tipos de mercados da arte e a súa relación coas sociedades, as institucións e as diferentes políticas culturais. 6 O debate entre a arte pública e a arte privada. Se existen coleccións públicas e privadas, e de igual maneira políticas culturais e iniciativas privadas, existirán tamén artistas públicos e artistas privados?</p>

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	10.5	21	31.5
Actividades introductorias	5	0	5
Debates	4	4	8
Sesión maxistral	13	26	39
Resolución de problemas e/ou exercicios	8	18.5	26.5
Presentacións/exposicións	6	24	30
Saídas de estudo/prácticas de campo	2	4	6
Titoría en grupo	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Propónse a comprensión e/ou diagnóstico de escenarios que incumben á arte na actualidade. A análise de actividades relacionadas coa arte contemporánea e a súa armazón no social será o foco de atención da práctica *seminarial.
Actividades introductorias	Expomos unha posta en contacto entre a organización dos recursos conceptuais e *discursivos do alumno e os contidos que desenvolverá a materia. As actividades *introductorias buscan a complicitade entre o alumno, a materia e os profesores que a imparten.
Debates	A materia propiciará o debate no concernente ao desenvolvemento persoal e á formación dun criterio ideolóxico e social. O contemporáneo caracterízase pola construción dun sentimento formado por múltiples pensamentos contrarios e en constante emerxencia.
Sesión maxistral	Construír un corpo teórico de reflexión que permita ao alumnado interrogarse sobre as cuestións que conforman a práctica artística no contexto das dinámicas culturais actuais.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Trátase de potenciar o traballo en grupo mediante a resolución de cuestións que teñen que ver coa actividade artística, sendo esta un vehículo de colaboracións cada vez máis interdisciplinar.
Presentacións/exposicións	Facer posible o desenvolvemento de capacidades no alumnado que lle permitan desenvolverse plenamente no ámbito *discursivo da arte contemporáneo.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Coñecer in situ e en directo toda a contorna que conforman as actividades propia da arte contemporáneo.
Titoría en grupo	Incentivar a *autoevaluación onde todo o grupo cuestiona e analiza o resultado alcanzado polos membros do grupo. Conseguir, ademais, que o grupo se *cohesione mediante obxectivos comúns.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	O alumno coñece, a través do debate, os seminarios e a resolución de problemas, o grao de asentimiento e significación que obtén dentro da clase, a súa capacidade para convencer no debate, o manexo que fai dos datos e a súa argumentación dos discursos contemporáneos.
Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumno coñece, a través do debate, os seminarios e a resolución de problemas, o grao de asentimiento e significación que obtén dentro da clase, a súa capacidade para convencer no debate, o manexo que fai dos datos e a súa argumentación dos discursos contemporáneos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Debates	Valoraranse as capacidades discursivas e argumentativas do alumno. Incentivaranse ou xerarán debates na materia co fin de identificar as canles reais de exposición e difusión da arte contemporáneo. O alumno comprenderá as canles reais de exposición e difusión da arte contemporáneo. Distinguir aqueles espazos e proxectos esgotados ou estériles. O alumno distinguirá entre a reflexión realizada desde a arte, fronte á textualidad das ciencias sociais que se diseminan no campo da arte. O alumno modificará a vella e esgotada idea da arte identitario, e substituíla por linguaxes universais matizadas desde o imaxinario propio. O alumno alcanzará unha certa habilidade para establecer discursos críticos sobre a arte contemporánea.	10	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG15 CG16 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE12 CE13 CE14 CE17 CE18 CE19 CE20 CE21 CE25 CE35 CE37

Resolución de problemas
e/ou exercicios

A avaliación continua será o sistema de valoración nos diferentes exercicios que se desenvolverán ao longo do curso.
O alumno alcanzará unha certa habilidade para establecer discursos críticos sobre a arte contemporánea. O alumno determinará contextos posibilistas para o desenvolvemento de proxectos e obras artísticas contemporáneas. O alumno identificará as causas culturais (relixiosas, políticas e económicas) que determinan os contextos artísticos contemporáneos. O alumno distinguirá entre producións artísticas que representan a contemporaneidad e aquelas que simplemente suceden no tempo. O alumno destinará recursos imaxinativos para albiscar a creación artística en contextos contemporáneos.

60

CG1
CG2
CG3
CG4
CG5
CG6
CG7
CG8
CG9
CG10
CG11
CG12
CG13
CG15
CG16
CE1
CE2
CE3
CE4
CE5
CE6
CE7
CE8
CE9
CE10
CE12
CE13
CE14
CE17
CE18
CE19
CE20
CE21
CE25
CE35
CE37

Presentacións/exposicións	Valorarase o resultado alcanzado na realización do traballo e na súa exposición; de igual modo, as capacidades comunicativas, analíticas, críticas e argumentativas. O alumno identificará aquelas prácticas artísticas contemporáneas que son resultado dunha realidade profunda, fronte a simulacións institucionalizadas. O alumno destinará recursos imaxinativos para albiscar a creación artística en contextos contemporáneos. O alumno recoñecerá aquelas achegas discursivas que son propias coas sensibilidades contemporáneas.	30	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG8 CG9 CG10 CG11 CG13 CG15 CG16 CE1 CE2 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE13 CE17 CE19 CE21 CE25 CE35 CE37 CE39
---------------------------	---	----	--

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A avaliación será continua.

Haberá unha convocatoria común luns 22 de maio de 2016 co seguinte horario: Grupos P1, P2: de 9,30 h. a 11,30 h. Grupos P3 e P4: de 16,30 h. a 21,30 h

Convocatoria Extraordinaria Fin de Carreira: indicarse a cada estudante os traballos que debe presentar e/ou se ten que realizar algunha proba de avaliación específica. Data e hora da convocatoria: 27 de Outubro do 2016 ás 10.00 h.

Convocatoria Extraordinaria XULLO: día 7 de xullo 2017. Hora: 10,00 h.

Bibliografía. Fontes de información

Bourdieu, Pierre, Las reglas del arte. Génesis y estructura del campo literario., Anagrama, Barcelona, 2002

Bourriaud, Nicolas, Estética relacional, Adriana Hidalgo, Buenos Aires, 2007

Findlay, Michael, El valor del arte, Fundación Gala-salvador Dalí, Barcelona, 2013

Guasch, Anna María, La crítica de arte. Historia, teoría y praxis, Serbal, Barcelona, 2003

Thompson, Don, La supermodelo y la caja de brillo, Ariel, Barcelona, 2015

Román, Juan Carlos, Los 100 problemas del arte contemporáneo, Cendeac, Murcia, 2016

Wallis, Brian, Arte después de la modernidad. Nuevos planteamientos en torno a la representación., Akal, Madrid, 2001

AA.VV., Modos de hacer. Arte crítico, esfera pública y acción directa., Universidad de Salamanca, Salamanca, 2001

AA.VV., Mujeres en el sistema del arte en España, MAV y EXIT, Madrid, 2012

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Arte e espazo social/P01G010V01901
Xestión, ámbito artístico e mundo profesional/P01G010V01910
Transmisión, mediación e educación artística/P01G010V01802

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Filosofía da arte/P01G010V01501

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Antropoloxía: Antropoloxía da arte/P01G010V01101

Historia: Historia da arte/P01G010V01202

Arte, linguaxe e representación/P01G010V01303

Arte: Arte e modernidade/P01G010V01401

Outros comentarios

As materias que foron seleccionadas establecen un vínculo teórico e analítico cos contidos da materia Arte e contemporaneidad.

Ao longo dos meses de marzo e abril, organizaranse 3 encontros con axentes artísticos de recoñecida experiencia profesional.

Tutorías: (na aula ou despacho de profesores)

Almudena Fernández Fariña: 1º cuadrimestre, Mércores de 13:00 a 16:00 e Xoves de 13:00 a 16.00 h. 2º cuadrimestre, Luns de 9:00 a 15:00 h.

Juan Carlos Román: 1º cuadrimestre, Luns de 9:00 a 15:00 h. 2º Cuadrimestre, Luns de 13:30 a 15:30 h. e Martes de 11:30 a 15.30 h.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Producción artística: Imaxe II**

Materia	Producción artística: Imaxe II			
Código	P01G010V01602			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo Pintura			
Coordinador/a	Bandera Vera, Antonio María			
Profesorado	Bandera Vera, Antonio María Heyvaert , Ann Perez-Jofre Santesmases, Ignacio Ruíz de Samaniego García, Alberto José Soler Baena, Ana María			
Correo-e	nonobandera@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	A materia de Producción Artística: Imaxe 2 está deseñada para que conflúan nela contidos comúns de deseño gráfico e editorial, ilustración, fotografía e técnicas gráficas aplicadas á arte contemporánea. Tomando como fío condutor a obra de arte múltiple preténdese desenvolver un traballo artístico propio, ao redor dun proxecto gráfico seriado.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber facer
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber facer
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- Saber estar / ser
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- Saber estar / ser
CE22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo	- saber facer
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- Saber estar / ser
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber facer
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber facer
CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento	- Saber estar / ser
CE37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística	- Saber estar / ser

CE38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade	- saber - Saber estar / ser
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O estudante será capaz de coñecer os métodos de produción e técnicas artísticas.	CE7 CE9 CE12
O estudante será capaz de coñecer os procedementos e procesos propios das disciplinas relacionadas coa elaboración de obra reproducible.	CE7 CE9 CE12
O estudante será capaz de coñecer os sistemas de reprodución da imaxe dixital e analóxica.	CE9 CE12 CE14
O estudante será capaz de coñecer o vocabulario, código e conceptos inherentes aos campos do deseño, a edición, a ilustración e a imaxe múltiple.	CE6 CE7
O estudante será capaz de desenvolver propostas creativas con extensión.	CE31 CE32 CE37
O alumno será capaz de abordar problemas creativos nun conxunto de obras artísticas.	CE31 CE37 CE38
O estudante será capaz de comprender na súa máxima intensidade a experiencia do taller de produción e creación.	CE20 CE22 CE31 CE32
O estudante será capaz de ver e analizar calquera imaxe.	CG1 CE1 CE25
O estudante será capaz de aplicar con creatividade procesos de deseño, reprodución e edición gráficos.	CE19 CE20 CE31 CE32
O estudante será capaz de manexar métodos de produción específicos.	CE31 CE32
O estudante será capaz de manexar ferramentas e métodos propios na creación da imaxe dixital.	CE42 CE43
O estudante estará capacitado para experimentar coa imaxe	CE42 CE43
O estudante será capaz de integrar disciplinas distintas na produción e reprodución de imaxes.	CE33 CE42 CE43
O estudante será capaz de aplicar de xeito creativo procesos de deseño, reprodución e edición gráficos.	CE37 CE42 CE43

Contidos

Tema

CONTIDOS XERAIS

Dado o carácter multidisciplinar desta materia e a transversalidade que require, establécense varios bloques de traballo.

Impartíranse contidos teórico-prácticos relacionados e en continuo diálogo co proxecto final, ao redor dun proxecto de arte múltiple seriado.

CONTIDO TEMÁTICO.

Características da arte múltiple contemporáneo: Multiplicación - variación - repetición - transformación.

Confluencia e integración de disciplinas. *Hibridación.

Métodos relacionados coa elaboración de obra *reproducible: Imaxe analóxica e dixital; Técnicas gráficas tradicionais, experimentais, industriais, mixtas; Fotografía; Ilustración; Deseño gráfico.

Do gravado de ilustración ao proxecto seriado contemporáneo: o Libro de Artista, Foto Libro e/ou Cartafol editado .

Ámbitos de difusión e consumo da obra múltiple hoxe: mercado, edición, centros de difusión, certames, feiras, internet...

CONTIDO DO PROXECTO.

Arte múltiple: Proxecto gráfico seriado; Libro de Artista.

Concepto / idea: narración, códigos visuais, función *comunicativa, colección, arquivo, o concepto libro...

Formato: dimensións, relación do todo e os seus partes, obras independentes ou unidas, número de pezas...

Estrutura: *fragmentación, *secuencialidade, ritmo, bucle, transversalidade...

Procesos: Técnicas de reprodución, técnicas gráficas tradicionais (*xilografía, *calcografía, *serigrafía, técnicas *aditivas...), procesos dixitais, fotografía...

Materiais: papeis, outros soportes.

Presentación: cartafol, caixa, libro (portada, tapa, cubertas, solapas, contraportada, gardas...), créditos, ficha técnica.

Investigación paralela. Procura de referentes. Lectura de textos.

Presentación do proxecto.

*I. GRAVADO E *ESTAMPACIÓN

*I.1. PROXECTO E MEDIO. Elección do proceso técnico máis adecuado á idea de *pre-proxecto. Combinación de procesos. Experimentación. Matriz evolutiva. Ferro perdido. Recursos de *estampación (viscosidade de tintas, cores, rodetes, *collage...). Relacións de permeabilidade entre procesos tradicionais e dixitais.

*I.2. GRÁFICA E *SERIACIÓN. Repetición / transformación. Da estampa á páxina.

*I.3. SOPORTE. Papeis, teas, outros.

*I.4. PRESENTACIÓN. Cartafoles, Libro manual ou dixital.

*II. DESEÑO *GÁFICO / EDITORIAL. *MAQUETACIÓN

*II.1. A TIPOGRAFÍA: tipos, estilos, tamaños...

*II.2. *MAQUETACIÓN BÁSICA: Composición na páxina: organización, xerarquía visual, *codificación, relacións entre texto e imaxe.

*II.3. A *RETÍCULA. Partes dunha *retícula, definición da *retícula, marxes.

*II.4. PARTES DUN LIBRO. A páxina, a dobre páxina e o todo.

*II.5. ENCADERNACIÓN. Tipoloxía da encadernación.

*III. DEBUXO E ILUSTRACIÓN

*III.1. O DEBUXO COMO MEDIO TRANSVERSAL A TODAS AS DISCIPLINAS.

*III.2. GRAVADO E ILUSTRACIÓN.

*III.3. CADERNOS DE CAMPO.

*III.4. *FANZINE E CÓMIC.

*IV. FOTOGRAFÍA

*IV.1. CONCEPTOS, CREATIVIDADE E MODOS DE EXPRESIÓN NA FOTOGRAFÍA.

*IV.2. A IMAXE ANALÓXICA E DIXITAL. Recursos de manipulación e transformación.

*IV.3. *INPUT DA IMAXE DIXITAL. *Escaneado. Resolucións de entrada en relación cos formatos e dimensións finais.

*IV.4. PRODUCCIÓN. Impresoras dixitais e soportes adecuados.

*V. *INTERDISCIPLINARIEDAD

*V.1. COMBINACIÓN DE PROCESOS. MESTIZAXE: Xustificación. Adecuación entre concepto e medio.

*V.2. *DESDIBUJAMIENTO DAS DISCIPLINAS: Arte / Comunicación. Deseño / Arte. Imaxe dixital / Imaxe tradicional. O Libro de Artista como proxecto mixto.

*V.3. PRODUCCIÓN. Relación entre idea e soporte.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	42	72
Proxectos	45	135	180
Prácticas de laboratorio	15	15	30
Seminarios	6	0	6

Saídas de estudo/prácticas de campo	5	0	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	4	7

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Clase maxistral con apoio multimedia. *Concatenación da teoría coa práctica: temas teóricos e exercicios prácticos. Lección maxistral, exposición de contidos e demostracións prácticas por parte do profesor. Recursos de visualización de imaxes e procesos. Observación directa de traballos realizados por alumnos de cursos precedentes. Análise de imaxes reproducidas tanto en libros ou revistas como en diferentes medios audiovisuais.
Proxectos	O estudante, de maneira individual ou en grupo, traballará no desenvolvemento dun proxecto e presentará o resultado do seu traballo ante o profesor e un grupo de estudantes. Desenvolvemento do proxecto: Definición; Concreción do marco conceptual do proxecto en formato de Libro de Artista ou Cartafol editado; Revisión e Cualificación do *pre-proxecto que se vai a desenvolver; Bosquexos, esquemas, secuencia, presentación de estrutura, partes do libro e *retícula; Exposición dos traballos teóricos e prácticos de clase; Aprobación e posta en acción do proxecto; Producción e elaboración física; Elaboración de memoria final; Presentación do proxecto.
Prácticas de laboratorio	Os estudantes traballarán individualmente ou en grupo baixo supervisión do profesor. Exercicios prácticos de aprendizaxe de *subtemas. *Tutorías e correccións. Elección progresiva: ofrecerlle ao alumno a posibilidade de elixir diferentes opcións de traballo en función dos seus intereses, preferencias, capacidades, etc. Consideración de ritmo e metodoloxía de traballo persoal. Orientación crítica do traballo que se estea realizando respectando o desenvolvemento creativo persoal.
Seminarios	Curso de curta duración cunha forte carga práctica a cargo dun profesor ou un especialista invitado *ad-hoc. Toma de contacto con profesionais do ámbito artístico, convidados nacionais ou estranxeiros para ver en que e como se está traballando dunha maneira práctica no campo das creacións de obra múltiple editorial. Charlas-coloquio, entrevistas a artistas, conferencias, seminarios, etc.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visitas a exposicións, museos, institucións, empresas, etc. Visitas a outros centros de ensino ou laborais (imprentas industriais). Organización de actividades en colaboración con outras institucións, por exemplo, exposicións, avaliación dalgún exercicio por parte dun museo, ou entendidos na materia, críticos, *galeristas, deseñadores, etc.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Proxectos	*Tutorías, seguimento e correccións de exercicios de aula e proxectos persoais prácticos e teóricos. Elección progresiva: ofrecer ao alumno a posibilidade de elixir diferentes opcións de traballo en función dos seus intereses, preferencias, capacidades, etc. Consideración de ritmo e metodoloxía de traballo persoal. Orientación crítica do traballo que se estea realizando respectando o desenvolvemento creativo persoal.
Seminarios	*Tutorías, seguimento e análise dos seminarios propostos. Adaptación dos contidos impartidos nos seminarios propostos ao proxecto persoal de cada alumno. Consideración do ritmo persoal de traballo e metodoloxía empregada por cada alumno.
Saídas de estudo/prácticas de campo	*Tutorías, seguimento e correccións sobre aqueles resultados obtidos nas saídas de estudo e prácticas de campo propostas. Posta en común e análise de conclusións. Orientación crítica do proxecto que se estea realizando respectando o desenvolvemento creativo persoal.
Prácticas de laboratorio	*Tutorías, seguimento e correccións de prácticas de taller. *Tutorías e correccións individualizadas e/ou en grupo dos exercicios expostos. Ofrecer ao alumno a posibilidade de elixir diferentes opcións de traballo para o seu Proxecto Final en función dos seus intereses, preferencias, capacidades, etc. Consideración do ritmo persoal de traballo e metodoloxía empregada polo alumno. Orientación crítica e razoada do Proxecto Final que se estea realizando respectando o desenvolvemento creativo persoal.
Probas	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	*Tutorías, seguimento e correccións de problemas e exercicios de taller. *Tutorías, seguimento e correccións de problemas de índole conceptual. Consideración de formulacións persoais na resolución de exercicios. Consideración do ritmo de traballo persoal e metodoloxía empregada polo alumno. Orientación crítica dos exercicios realizados polos alumnos.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Asistencia a clase. *Interiorización de coñecementos básicos da materia aplicados ao proxecto final.	11	CG1 CE20 CE22 CE31 CE32
Proxectos	<p>O sistema de avaliación será continuo e rexeráse en base aos seguintes criterios:</p> <p>CRITERIOS XERAIS DE AVALIACIÓN</p> <p>O interese artístico dos exercicios e do proxecto final. Cumprimento dos obxectivos propostos e capacidade de culminación do traballo. Evolución e progresión no proceso de aprendizaxe. A calidade, orixinalidade, creatividade e o grao de desenvolvemento das entregas e do proxecto final. A capacidade investigadora do alumno. A capacidade de experimentación do alumno. A metodoloxía, planificación e coherencia do traballo ao longo do curso. O traballo de reflexión e estudo previo ao proceso de elaboración de cada proxecto. A ampliación dos coñecementos impartidos en clase. Capacidade de análise e de *interrelación entre os diferentes contidos da materia en relación á confluencia no proxecto global final. Asistencia a clase: actitude positiva e activa nos talleres. Participación na dinámica de clase (limpeza e bo uso de materiais colectivos, etc.). Comprensión e utilización correcta dos medios técnicos e a adecuación á linguaxe persoal do procedemento que se utilice, é dicir, que a concepción da imaxe ou exercicio leve a cabo desde unha comprensión en profundidade das posibilidades expresivas propias do procedemento que se empregue.</p> <p>CRITERIOS ESPECÍFICOS DE AVALIACIÓN.</p> <p>EXERCICIOS PRÁCTICOS PARCIAIS:</p> <p>1. Gráfica. A adecuación da técnica á imaxe e ao proxecto global seriado. Valorárase a complexidade técnica da *estampación e a correcta utilización dos procesos técnicos (axustes de rexistros, *superposicións de tintas, axuste da fluidez-viscosidade das tintas, presentación adecuada, limpeza, etc.).</p> <p>2. Ilustración. Peso conceptual das ilustracións realizadas, correcta elección da técnica e dos medios empregados. Execución, desenvolvemento do proceso de ilustración (esbozos a produción final) e adecuada presentación.</p> <p>3. Deseño: Fases do proxecto (idea, aplicación/materialización da idea, aplicación informática, produción a escala, produción final). Uso correcto da tipografía, da *retícula. Comprensión e correcta distribución e uso das partes de documento editado. *Legibilidade aplicada ao proxecto creativo.</p> <p>4. Fotografía. Uso correcto e creativo de imaxes fotográficas. Resolucións e *pixelado.</p> <p>PROXECTO PERSOAL FINAL: proxecto gráfico seriado ou libro de artista.</p> <p>1. Formalización do proxecto. Idea e proceso. 2. Progresión e ampliación dos coñecementos impartidos en clase. 3. Capacidade de análise e investigación no tema elixido. 4. Orixinalidade e creatividade na formulación do tema. 5. O aspecto e a presentación: selección de imaxes, textos, materiais (papeis), cor, composición lineal e transversal, individual e global, secuenciación, etc. 6. A presentación.</p>	75	CE1 CE6 CE7 CE9 CE12 CE14 CE19 CE20 CE22 CE25 CE31 CE32 CE33 CE37 CE38 CE42 CE43

Seminarios	Asistencia aos seminarios propostos, asimilación de contidos e entrega de informe.	2,5	CE1 CE6 CE7 CE9 CE12 CE14 CE25
Saídas de estudo/prácticas de campo	Asistencia ás saídas de estudo e prácticas de campo, asimilación de contidos e entrega de informe.	2,5	CE1 CE6 CE7 CE9 CE12 CE14 CE25
Prácticas de laboratorio	A avaliación será continua, polo que se realizará un seguimento individualizado do alumnado, así como da súa progresión. A asistencia a clase é moi importante, xa que se efectuará unha observación constante do proceso de traballo no taller. O alumno terá que entregar unha serie de exercicios e traballos de aula relacionados co temario da materia. Estes traballos serán revisados ao finalizar os exercicios correspondentes de cada unidade temática, considerando a comprensión, asimilación e aplicación da proposta de traballo, xunto co grao de complexidade, creatividade, experimentación e evolución. O diálogo alumno-profesor e unha dinámica interactiva do colectivo da clase facilitará unha mellor valoración de todos os aspectos sinalados.	10	CE1 CE19 CE20 CE22 CE25 CE31 CE32 CE33 CE37 CE38 CE42 CE43

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Exame - Convocatoria Ordinaria:

Mércores 24 de maio 2017 ás 11:00 h.

Entrega do proxecto final e de todos os exercicios propostos durante o curso que non fosen cualificados.

O profesorado resérvase o dereito de realizar probas puntuais teóricas ou prácticas de modo individual daqueles contidos da materia que considere que deba mellorar cada alumno.

Convocatoria Fin de Carreira: **28 Outubro 2016 ás 10:00h**

Exame de Xullo:

Mércores 10 de Xullo 2017 ás 10:00h.

Entrega do proxecto final e de todos os exercicios propostos durante o curso que non fosen cualificados.

Bibliografía. Fontes de información

Barthes, Roland, La cámara lúcida. Nota sobre la fotografía, Ediciones Paidós, Barcelona, 1992

Blackwell, Lewis, Tipografía del siglo XX, Gustavo Gili, 3ª Edición, Barcelona, 2004

Crimp, Douglas, "La actividad fotográfica de la posmodernidad", en Efecto real. Debates posmodernos sobre fotografía, Editorial Gustavo Gili, Barcelona, 2004

Eco, Umberto, La estrategia de la ilusión, Ed. Lumen, Barcelona, 1996

Jardí, Enric, Veintidós consejos sobre tipografía, Actar, Barcelona, 2004

Luid, Philip, Tipografía básica, Ed. Campgràfic, Valencia, 2004

Moeglin-Delcroix, Anne, Esthétique du livre d'artiste : 1960-1980, Ed. Bibliothèque nationale de France, Paris, 1997

Poynor, Rick, No más normas, Diseño Gráfico y posmoderno, Ed. Gustavo Gili, Barcelona, 2003

Samara, Timothy, Diseñar con y sin retícula, Gustavo Gili, 3ª Edición, Barcelona, 2004

Zeegen, Lawrence / Crush, Principios de ilustración., Gustavo Gili, 3ª Edición, Barcelona, 2006

CHAMBERLAIN, W., Aguafuerte y grabado, H. Blume, Madrid, 1988

D'ARCY HUGHES, Ann, VERNON-MORRIS, Hebe, La impresión como arte: técnicas tradicionales y contemporáneas, Ed. Blume, Barcelona, 2010

GRABAWZKI, Beth; FICK, Bill, El grabado y la impresión. Guía completa de técnicas, materiales y procesos, Ed. Blume, Madrid, 2009

NOYCE, Richard, Printmaking at the edge / Critical mass, A&C Black, Londres, 2006 y 2010

RAMOS GUADIX, J.C, Técnicas aditivas en el grabado contemporáneo, Universidad de Granada, 1992

AAVV, Comisario: Michael Tarantino, Repetición/Transformación , Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid, 1992

AAVV, On minded prints, on prints minded. , Grupo dx5, Universidad de Vigo, Vigo, 2004

AAVV, The Print Factory I, Ed. Grupo dx5. Universidad de Vigo, Vigo, 2009

AAVV, The Print Factory II, El espacio del libro, Ed. Grupo dx5. Universidad de Vigo, Vigo, 2013

AAVV, De la huella a lo numérico. , Ed. Grupo dx5, Universidad de Vigo - Princeps, ESSI, Angoulême, Francia, 2010

AAVV. (Vela, A., Vilà, A., Agustí, E., ...): , Libros de artista/Ediciones especiales/ Revistas Objetuales/ Proyectos Editoriales. Volumen: IMPASSE Número: 10, Ed. Centro de Arte La Panera, 2011

Comisario: - DIDI-HUBERMAN, Georges, ATLAS. ¿Cómo llevar el mundo a cuestras? , Tf Editores / Museo Reina Sofía, Madrid, 2010

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Proxectos de deseño/P01G010V01905

Proxectos fotográficos/P01G010V01907

Proxectos gráficos dixitais/P01G010V01908

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Informática: Técnicas informáticas/P01G010V01103

Técnicas fotográficas/P01G010V01204

Técnicas gráficas/P01G010V01305

Outros comentarios

HORARIO DE TUTORÍAS

Para unha mellor planificación dos contidos das *tutorías, o alumno indicará con antelación ao profesor os contidos e problemas a resolver nestas.

ANNE HEYVAERT

Xoves: 17:30 - 21:30 (taller de gráfica)

Mércores: 17:30 - 19:30 (taller de gráfica)

ANA SOLER

Xoves: 9:30 - 10:30 e de 13:30 a 14:30 (taller de gráfica)

Venres: 9:30 - 10.30 e de 13:30 a 14.30 e de 16:30 a 18:30 (taller de gráfica)

IGNACIO PÉREZ-JOFRE

Xoves: 18:30 - 21:30 (taller de gráfica)

Venres: 12:30 - 15:30 (taller de gráfica)

NONO BANDEIRA

Luns: 9:30 a 12:30 (despacho ESDMGA)

Martes: 9:30 a 12:30 (despacho ESDMGA)

DATOS IDENTIFICATIVOS**Producción artística: Obxecto e espazo**

Materia	Producción artística: Obxecto e espazo			
Código	P01G010V01603			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Escultura			
Coordinador/a	Fernández Olivera, María Luísa			
Profesorado	Fernández Olivera, María Luísa Herranz Pascual, María Yolanda Román Redondo, Juan Carlos			
Correo-e	lolivera@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Obxecto e espazo son, ante todo, elementos ou aspectos que definiron o carácter estrutural da escultura durante todo o século *XX. A materia pretende mostrar e analizar aqueles debates onde a estrutura temática obxecto e espazo teña relevancia dentro do panorama da arte contemporáneo. Dita estrutura está organizada en catro territorios de problemas: en primeiro lugar, falamos dos conceptos de autoría que teñen que ver coa creación, produción e reprodución de obxectos e espazos; un segundo grupo tería que ver cos procesos creativos determinantes para a elaboración do obxecto; un terceiro campo tería que ver cos mecanismos *procesuales e *categoriales; e, por último, estaría o tecido expansivo que a escultura desenvolveu como unha necesidade onde o espazo foi un aliado indiscutible desde o seu enunciado como espazo de pensamento ata a súa disolución entre unha *tupida rede de novas formas de lecer cultural.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer
CG3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese	- saber
CG4	Capacidade de aprendizaxe autónoma.	- saber - saber facer
CG5	Capacidade de traballar autonomamente.	- saber - saber facer
CG7	Capacidade de integración en grupos multidisciplinares. Capacidade de colaboración con profesionais doutros campos	- saber facer - Saber estar / ser
CG8	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación.	- Saber estar / ser
CG9	Capacidade de perseverancia.	- Saber estar / ser
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber
CE3	Comprensión crítica da responsabilidade de desenvolver o propio campo artístico. Compromiso social do artista	- saber - Saber estar / ser
CE4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade	- saber - Saber estar / ser

CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber - saber facer
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber - saber facer
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber - saber facer
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber - saber facer
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber - saber facer
CE22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo	- saber - saber facer
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber - saber facer
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber facer
CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento	- saber facer
CE37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística	- saber - saber facer
CE38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición	- saber - saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer - Saber estar / ser
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O alumnado coñecerá disciplinas artísticas propias de creación de obxectos e a súa relación co espazo.	CG1 CG3 CE1 CE2 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CE12 CE19 CE20 CE22 CE42 CE43

O alumnado coñecerá os procedementos das disciplinas relacionadas coa elaboración de obras escultóricas.

CG3
CG4
CG5
CG7
CG8
CG9
CE2
CE3
CE4
CE5
CE6
CE9
CE12
CE14
CE42
CE43

O alumnado coñecerá os procesos e procedementos de reprodución de obxectos.

CG1
CG3
CG8
CE3
CE7
CE9
CE12
CE14
CE20
CE25
CE39
CE42

O alumnado coñecerá e terá a Capacidade para desenvolver propostas creativas con extensión.

CG1
CG3
CG4
CG5
CG7
CG8
CG9
CE31
CE32
CE37
CE42
CE43

O alumnado coñecerá, terá a Capacidade para abordar problemas da arte nun conxunto de obras.

CG1
CE1
CE2
CE3
CE9
CE12
CE14
CE19
CE31
CE32
CE33
CE37
CE38
CE42

O alumnado coñecerá a Capacidade para a visualización e a análise de obras *tridimensionales.

CG1
CG3
CG9
CE1
CE2
CE4
CE5
CE19
CE25
CE37

O alumnado coñecerá o manexo de métodos de produción específicos.	CG1 CE31 CE32 CE33 CE37 CE38 CE39 CE43
O alumnado coñecerá a capacidade para dar visibilidade ás ideas mentais e ao mundo sensible.	CG7 CG8 CE5 CE6 CE7 CE19 CE20 CE22 CE25 CE31 CE38
O alumnado coñecerá, terá a Capacidade para pasar das imaxes mentais ás visuais.	CG1 CG7 CG8 CG9 CE9 CE19 CE20 CE22 CE25 CE31 CE32 CE37 CE38 CE39
O alumnado terá a Capacidade para o dominio e a visualización espaciais.	CG1 CG4 CG5 CE19 CE20 CE22 CE37 CE38 CE42 CE43
O alumnado terá a Capacidade para a proxección e construción de prototipos e maquetas.	CG9 CE3 CE12 CE22 CE31 CE32 CE39

O alumnado *conocera, terá a Capacidade para comprender na súa máxima intensidade a experiencia do taller de produción e creación.

CG1
CG3
CG4
CG5
CG7
CG8
CG9
CE6
CE7
CE9
CE12
CE14
CE19
CE20
CE22
CE31
CE32
CE42
CE43

O alumnado coñecerá a Habilidade para o manexo de instrumentos e métodos propios da escultura.

CG1
CG7
CE9
CE12
CE14
CE22
CE31
CE32
CE33
CE42
CE43

O alumnado coñecerá a Habilidade para a experimentación coa materia no espazo *tridimensional.

CG1
CG5
CG7
CG8
CE6
CE7
CE9
CE12
CE20
CE31
CE37
CE39
CE42
CE43

O alumnado coñecerá *laHabilidade para a construción a partir de proxectos, maquetas e prototipos.

CG1
CG3
CG7
CG8
CG9
CE5
CE9
CE12
CE14
CE20
CE22
CE32
CE33
CE42
CE43

O alumnado coñecerá a Habilidade para a integración de disciplinas distintas na produción de esculturas e instalacións.	CG1 CG3 CG7 CE9 CE20 CE25 CE32 CE33 CE38 CE39 CE42 CE43
---	--

Contidos

Tema	
*GENEALOGÍAS DO OBXECTO E O ESPAZO	<ul style="list-style-type: none"> - Definición e *genealogía do obxecto. - Definicións e anotacións ao espazo. - A construción do obxecto, a comprensión do espazo. - O obxecto, a *exterioridad do suxeito. - Obxecto e aura. - Seres-aveños, suxeitos-obxectos. O obxecto como extensión do individuo.
PROCESOS PRODUTIVOS: OBXECTO/ESPAZO. COMPLEXIDADE DA PRODUCCIÓN.	<ul style="list-style-type: none"> - Lóxica da produción e o consumo. - Proxecto e produtividade. Introducción á produción de obxectos. - O modelo e a serie: Obxecto artesanal e o modelo industrial. - Dispositivos e procedementos de reprodución *tridimensional. - Teoría dos obxectos; Moles e o concepto de contorna. - Sistema dos obxectos; *Baudrillard e o concepto de ambiente.
RELACIÓNS E INTERACTIVIDADES. OBXECTO/SUXEITO	<ul style="list-style-type: none"> - *Heurística e procesos de creación. - Sensacións, intuicións, expresións, métodos. - Descontinuidades, *tropos e retórica do obxecto. - Significado e simboloxía no obxecto. - O *ready-*made. - Unicidade e *multiplicidad do obxecto. - Versión, copia, réplica, simulacro. - Psicanálise e Surrealismo, *carnalizaciones do obxecto. - Da escultura ao obxecto *transicional.
PROXECTO E PROCESOS ESCULTÓRICOS: COMPLEXIDADE DA AUTORÍA ARTÍSTICA.	<ul style="list-style-type: none"> - Proxecto escultórico. O proxecto como concepto, como método e como proceso. - Creación e condición poética: *anudamiento do real-simbólico-imaxinario. - Procesos subxectivos: experiencia directa do corpo nos sentidos e as emocións. - Métodos: a intuición, a expresión e a xeración. - Proceso *intersubjetivos: a *importacia dos valores estéticos, a riqueza simbólica e a representación.
PROPOSICIÓNS DESDE A ESCULTURA	<ul style="list-style-type: none"> - A escultura como xénero. - Da *física á arte inmaterial. - *Monumentalidad. Introducción á arte pública. - Interrelacións: Arquitectura/Urbanismo/Escultura. - Intervencións, instalacións, sinalizacións. - A escultura no campo expandido. *Land-*art & *Environment. - Arte e natureza. - Arte urbana e *Flashmob.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	10	20	30
Actividades introdutorias	20	40	60
Traballos de aula	35	70	105
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	15	30
Sesión maxistral	10	20	30
Traballos e proxectos	10	20	30
Probos de resposta curta	5	10	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminarios	Traballo en profundidade dun tema (monográfico). Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistrais co labor profesional.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos de aula	Desenvolvemento das propostas escultóricas. O seguimento, teórico-práctico, do profesor centrarase en conseguir os niveis de axuste nos modos de *ideación e nos métodos de materialización elixidos; buscando a adecuación dos procesos seguidos en cada proposta concreta.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Formulación, análise e debate dun problema ou exercicio relacionado coa temática da materia.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Seminarios: traspaso de información e presentación do estado da cuestión. O alumno realizará a comprobación daquelas conclusións vertidas durante a exposición ou, pola contra, atopará novos enfoques que poderían ser significativos.
Actividades introdutorias	Actividades introdutorias: exposición do tema, mostrando as argumentacións existentes, as posicións e diferenzas, así como as reflexións que mantén a práctica artística sobre aquelas derivacións propias das Ciencias Sociais.
Traballos de aula	Traballos de aula: os alumnos tentan desenvolver poeticamente unha serie de cuestións que son do seu interese. A clase convértese nunha extensión da clase teórica, xa que o alumno teoriza en primeira persoa e o profesor propón argumentacións suscitadas por aquelas preguntas que aparecen, agora de forma individualizada.
Probas	Descrición
Probas de resposta curta	Probas de resposta curta: dar a coñecer o grao de asimilación e comprensión que o alumno ten da materia, así como corrixir posibles deficiencias.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Sesión maxistral	<p>Probas escritas, ensaios, resolución de problemas, etc. O alumnado coñecerá disciplinas artísticas propias de creación de obxectos e a súa relación co espazo. O alumnado coñecerá, terá a Capacidade para abordar problemas da arte nun conxunto de obras. O alumnado coñecerá a Capacidade para a visualización e a análise de obras *tridimensionales.</p>	10	CG1 CG3 CG9 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CE12 CE14 CE19 CE20 CE22 CE25 CE31 CE32 CE33 CE37 CE38 CE42 CE43
Seminarios	<p>Técnicas de observación (asistencia, implicación, compromiso). O alumnado coñecerá os procedementos das disciplinas relacionadas coa elaboración de obras escultóricas. O alumnado coñecerá o manexo de métodos de produción específicos. O alumnado coñecerá a capacidade para dar visibilidade ás ideas mentais e ao mundo sensible. O alumnado coñecerá a Habilidade para a experimentación coa materia no espazo. O alumnado coñecerá a habilidade para a integración de disciplinas distintas na produción de esculturas e instalacións.</p>	5	CG1 CG3 CG4 CG5 CG7 CG8 CG9 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CE12 CE14 CE19 CE20 CE22 CE25 CE31 CE32 CE33 CE37 CE38 CE39 CE42 CE43

Resolución de problemas e/ou exercicios	<p>Traballos e proxectos. Avaliación continua a través do seguimento do traballo do estudante na aula-taller.</p> <p>O alumnado coñecerá os procesos e procedementos de reprodución de obxectos.</p> <p>O alumnado coñecerá e terá a Capacidade para desenvolver propostas creativas con extensión.</p> <p>O alumnado coñecerá, terá a Capacidade para abordar problemas da arte nun conxunto de obras.</p> <p>O alumnado coñecerá o manexo de métodos de produción específicos.</p> <p>O alumnado coñecerá, terá a Capacidade para pasar das imaxes mentais ás visuais.</p> <p>O alumnado terá a Capacidade para a proxección e construción de prototipos e maquetas.</p> <p>O alumnado *conocera, terá a Capacidade para comprender na súa máxima intensidade a experiencia do taller de produción e creación.</p> <p>O alumnado coñecerá a Habilidade para o manexo de instrumentos e métodos propios da escultura.</p>	50	<p>CG1</p> <p>CG3</p> <p>CG4</p> <p>CG5</p> <p>CG7</p> <p>CG8</p> <p>CG9</p> <p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE9</p> <p>CE12</p> <p>CE14</p> <p>CE19</p> <p>CE20</p> <p>CE22</p> <p>CE25</p> <p>CE31</p> <p>CE32</p> <p>CE33</p> <p>CE37</p> <p>CE38</p> <p>CE39</p> <p>CE42</p> <p>CE43</p>
Actividades introductorias	<p>Valoraranse a asistencia, actitude, participación e interese do estudante cara á materia, así como as achegas ao conxunto da clase.</p> <p>O alumnado coñecerá os procedementos das disciplinas relacionadas coa elaboración de obras escultóricas.</p> <p>O alumnado coñecerá o manexo de métodos de produción específicos.</p> <p>O alumnado coñecerá a Habilidade para a integración de disciplinas distintas na produción de esculturas e instalacións.</p>	5	<p>CG1</p> <p>CG3</p> <p>CG4</p> <p>CG5</p> <p>CG7</p> <p>CG8</p> <p>CG9</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE9</p> <p>CE12</p> <p>CE14</p> <p>CE20</p> <p>CE25</p> <p>CE31</p> <p>CE32</p> <p>CE33</p> <p>CE37</p> <p>CE38</p> <p>CE39</p> <p>CE42</p> <p>CE43</p>

Traballos de aula	<p>Valorarase a xestión dos recursos do alumno e as súas capacidades para o mantemento e o progreso nos seus traballos ao longo do período lectivo.</p> <p>O alumnado coñecerá os procedementos das disciplinas relacionadas coa elaboración de obras escultóricas.</p> <p>O alumnado coñecerá os procesos e procedementos de reprodución de obxectos.</p> <p>O alumnado coñecerá a Habilidade para a experimentación coa materia no espazo *tridimensional.</p> <p>O alumnado terá a Capacidade para o dominio e a visualización espaciais.</p> <p>O alumnado terá a Capacidade para a proxección e construción de prototipos e maquetas.</p> <p>O alumnado coñecerá a Habilidade para o manexo de instrumentos e métodos propios da escultura.</p> <p>O alumnado coñecerá a Habilidade para a integración de disciplinas distintas na produción de esculturas e instalacións.</p>	5	<p>CG1</p> <p>CG3</p> <p>CG4</p> <p>CG5</p> <p>CG7</p> <p>CG8</p> <p>CG9</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE9</p> <p>CE12</p> <p>CE14</p> <p>CE19</p> <p>CE20</p> <p>CE22</p> <p>CE25</p> <p>CE31</p> <p>CE32</p> <p>CE33</p> <p>CE37</p> <p>CE38</p> <p>CE39</p> <p>CE42</p> <p>CE43</p>
Probas de resposta curta	<p>Exames orais (probas orais na aula, entrevistas, debates, etc.).</p> <p>O alumnado coñecerá disciplinas artísticas propias de creación de obxectos e a súa relación co espazo.</p> <p>O alumnado coñecerá os procedementos das disciplinas relacionadas coa elaboración de obras escultóricas.</p>	5	<p>CG1</p> <p>CG3</p> <p>CG4</p> <p>CG5</p> <p>CG7</p> <p>CG8</p> <p>CG9</p> <p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE9</p> <p>CE12</p> <p>CE14</p> <p>CE19</p> <p>CE20</p> <p>CE22</p> <p>CE42</p> <p>CE43</p>

Traballos e proxectos	Presentación dunha memoria que articule a *conceptualización, o proceso e o dossier fotográfico da proposta escultórica realizada. O alumnado coñecerá os procedementos das disciplinas relacionadas coa elaboración de obras escultóricas. O alumnado coñecerá, terá a Capacidade para abordar problemas da arte nun conxunto de obras.	20	CG1 CG3 CG4 CG5 CG7 CG8 CG9 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE9 CE12 CE14 CE19 CE31 CE32 CE33 CE37 CE38 CE42 CE43
-----------------------	--	----	--

Outros comentarios e avaliación de Xullo

CURSO: 2016-2017

Yolanda Herranz: 105 horas **P3.** 35*h no grupo **P4**

Juan Carlos Román: 105 horas **P1.** 21*h no grupo **P4**

Mª Luisa Fernández:

105 horas no **P2.** 49*h no grupo **P4**

EXAMES

CONVOCATORIA ORDINARIA: Exames de Maio: **mércores, día 24 de Maio de 2017, de 10:00 a 14:00h.**

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA: Exames de Xullo: **Todos os grupos, día 12 de Xullo de 2017, ás 16:00h (de 16:00 a 19:00h.)**

Convocatoria extraordinaria Fin de Carreira: 31 de Outubro de 2016 ás 16.00

Bibliografía. Fontes de información

AA.VV., ¿Qu'est-ce que la sculpture moderne?, Centre Georges Pompidou, Paris, 1986

BAUDRILLARD, Jean, La sociedad de consumo, Siglo XXI, Madrid, 2009

HALL, Edward Twitchell, La dimensión oculta, Siglo XXI, México, 1972

LIPPARD, Lucy, Seis años: la desmaterialización del objeto artístico de 1966 a 1972, Akal, Madrid, 2004

FRANCEN, Brigitte, KÖNIG, Kasper y PLATH, Carina (Eds.), Sculpture projets muenster, Verlag der Buchhandlung Walter König, Köln, 2007

CATÁLOGO, Oteiza. Propósito experimental, Fundación Caja de Pensiones, Madrid, 1988

VV.AA., Unmonumental. The object in the 21st Century, Phaidon, New York, 2007

VV.AA., En tiempo real, Fundación Luis Seoane, A Coruña, 2001

FONTES DE INFORMACIÓN COMPLEMENTARIA:

Ao longo do curso indicaranse outras referencias, textos, catálogos e revistas de actualidade, que se porán en coñecemento do estudante para fomentar unha maior análise, afondamento e desenvolvemento da súa proposta escultórica concreta. Estes documentos, entre outros, constituirán a bibliografía específica do proxecto persoal do estudante en escultura.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Procesos de investigación e creación/P01G010V01701

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Arte e contemporaneidade/P01G010V01601

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Arte, linguaxe e representación/P01G010V01303

Outros comentarios

Titorias: (en despacho profesores/as ou no aula)

Juan Carlos Román: 1º cuatrimestre, luns de 9.00 a 15.00h

2º cuatrimestre, luns de 13.30 a 15.30h. martes de 11.30 a 15.30h

María Luisa Fernández: 1º cuatrimestre mércores de 13.00 a 16.00h e de 18.30 a 21.30h. 2º cuatrimestre mércores de 11.30 a 16.30h e de 20.30 a 21.30h.

Yolanda Herranz:

1º cuatrimestre luns de 8.30 a 14.30h

2º cuatrimestre, luns: de 8:30 a 9:30h (1h) de 13:30 a 15:00h (1,5h)

mércores: de 8:30 a 11:30 (3h) de 14:30 a 15:00h (0,5h)

DATOS IDENTIFICATIVOS**Procesos de investigación e creación**

Materia	Procesos de investigación e creación			
Código	P01G010V01701			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Escultura Pintura			
Coordinador/a	Moraza Pérez, Juan Luís			
Profesorado	Barcia Rodríguez, Ignacio Fernando Matesanz Pérez, María Consuelo Moraza Pérez, Juan Luís Ríos Coello, Yolanda			
Correo-e	julumoraza@gmail.com			
Web	http://escultura.uvigo.es/web			
Descrición xeral	Dotación de recursos *perceptivos, emocionais e conceptuais para o exercicio de tarefas creativas e investigadoras.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG4	Capacidade de aprendizaxe autónoma.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG5	Capacidade de traballar autonomamente.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG6	Capacidade de traballar en equipo.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG7	Capacidade de integración en grupos multidisciplinares. Capacidade de colaboración con profesionais doutros campos	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG8	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG9	Capacidade de perseverancia.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG10	Capacidade heurística e de especulación para a resolución de problemas, a realización e novos proxectos e estratexias de acción.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG11	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios	- saber - saber facer - Saber estar / ser

CG12	Capacidade de adaptación a novas situacións.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG14	Sensibilidade en temas ambientais.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG15	Sensibilidade a respecto do patrimonio cultural.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG16	Compromiso ético profesional.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE13	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese. Analizar, interpretar e sintetizar as fontes	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE23	Capacidade de comunicación. Aprender a traducir as ideas artísticas para poder transmitilas	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE24	Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas artísticos complexos e proxectos	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE26	Capacidade de curiosidade e de sorpresa máis para alén da percepción práctica. Desenvolver a percepción mental para alén do retiniano	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE29	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE30	Capacidade de perseveranza. Desenvolver a constancia necesaria para resolver as dificultades inherentes á creación artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber - saber facer - Saber estar / ser

CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE34	Capacidade de colaboración con outras profesións e especialmente cos profesionais doutros campos. Identificar os profesionais adecuados para desenvolver adecuadamente o traballo artístico	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE41	Capacidade para realizar proxectos de investigación artísticos.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE46	Habilidade para realizar proxectos artísticos con repercusión social e nos medios. Utilizar os recursos de difusión dos proxectos artísticos co fin de potenciar a súa repercusión social	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O estudante obterá un coñecemento dos procesos de creación e produción artística.	CG3 CE6 CE9
O estudante adquirirá capacidade para aplicar os coñecementos técnicos e de procedemento ao desenvolvemento dunha práctica artística.	CG10 CG12 CE22 CE25 CE31 CE32 CE37 CE38 CE42 CE43 CE44

O estudante obterá coñecemento de modos de investigación en Belas Artes.	CG3 CG16 CE6 CE9 CE12 CE13 CE14
O estudante obterá capacidade para a organización dun sistema creativo innovador.	CG10 CG12 CE20 CE22 CE25 CE26 CE31 CE37 CE38 CE41
O estudante adquirirá capacidade para a presentación e exposición de proxectos artísticos.	CG1 CG2 CG15 CE21 CE22 CE23 CE24 CE31 CE41
O estudante obterá capacidade para a elaboración de textos relacionados co traballo realizado.	CG1 CG2 CG3 CE22 CE23 CE24 CE25 CE36
O estudante obterá capacidade para buscar, analizar e incorporar recursos desde outros ámbitos.	CG1 CG6 CG7 CG10 CE21 CE22 CE33 CE34 CE35 CE37 CE38
O estudante obterá capacidade para elaborar un anteprojecto.	CG4 CG5 CG7 CG10 CE22 CE25 CE26 CE36
O estudante obterá capacidade para *contextualizar o traballo realizado.	CG1 CG2 CE24 CE26 CE30 CE31 CE33 CE35 CE36 CE37

O estudante obterá capacidade para documentar o traballo realizado.	CG1 CG2 CE31 CE36 CE39
O estudante obterá capacidade para a análise e a avaliación de proxectos.	CG1 CG2 CG8 CG16 CE19 CE21 CE22 CE25 CE26 CE31 CE38
O estudante obterá capacidade para a *autoevaluación.	CG4 CG5 CG6 CG8 CG9 CE25 CE26 CE29 CE30
O estudante adquirirá habilidade para captar estímulos susceptibles de ser incorporados á creación.	CG11 CG12 CG14 CG15 CG16 CE42 CE44 CE46 CE49
O estudante adquirirá habilidade para xestionar a información necesaria na elaboración de proxectos artísticos.	CE42 CE43 CE44 CE47 CE49
O estudante adquirirá habilidade para expor procesos de investigación e creación en arte.	CE36 CE42 CE43 CE44 CE46 CE47 CE48

Contidos

Tema	
0. INTRODUCCIÓN.	0.1. Carácter de la asignatura en relación a su lugar en el Plan de estudios: procesualidad e interdisciplinareidad del módulo PROCESOS. 0.2. Creación e investigación. Definiciones, Divergencia y confluencias. La investigación en Bellas Artes en el contexto universitario contemporáneo, en relación a la creación artística: aspectos comunes y paradojas. / Diferencias metodológicas y contextuales. 0.3. Lugar del arte dentro de la teoría del conocimiento. 0.4. Creación e investigación como prácticas de elaboración. 0.5. La dotación de recursos perceptivos, emocionales y conceptuales para el ejercicio de tareas creativas e investigadoras, como objetivo fundamental: “entrar en proceso”, más allá y más acá de las condiciones de posibilidad supone transformar las orientaciones externas en una orientación interna. Este paso, de la enseñanza al aprendizaje supone asumir personalmente una doble exigencia: intensidad y honestidad.

PARTE I. ARTE Y SABER.

- I.1. ¿Es el arte una forma de conocimiento? Nociones sobre la especificidad cognitiva del arte.
- I.2. La singularidad cognitiva de la experiencia del arte. La irreductible falta de neutralidad del sujeto como límite de las ciencias y como eje de las artes.
- I.3. Saber y práctica. El conocimiento inducido en la práctica del taller como núcleo fundamental de las experiencias creativas e investigadoras.

PARTE II. PROCESOS (CREATIVOS) Y PROYECTOS (DE INVESTIGACIÓN).

- II.1. La creación artística como proceso. Advertencia sobre la diversidad de modelos procesuales en el contexto de la creación: desde la “pequeña sensación” al “propósito experimental”.
- II.2. Procesos de elaboración (material, estructural, temática).
- II.2. Gramática de la imaginación. Heurística, error y uso de información ausente.
- II.2. Procesos de validación en el contexto del arte y en el contexto de la investigación. Exigencias y compromisos gnoseológicos en el contexto de la creación artística. Exigencias y compromisos gnoseológicos en el contexto de la investigación en Bellas Artes.
- II.3. Modelos de investigación en Bellas Artes.

PARTE III. OBSTÁCULOS CREATIVOS.

- III.1 Obstáculos materiales y dificultades técnicas.
- III.2. Resistencias subjetivas y caracteriológicas.
- III.3. Prejuicios conceptuales, ideológicos y disciplinares.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	14	0	14
Estudo de casos/análises de situacións	0	7	7
Obradoiros	15	18	33
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	65	65
Titoría en grupo	6	0	6
Presentacións/exposicións	0	8	8
Traballos de aula	14	0	14
Actividades introductorias	3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Desenvolvemento pormenorizado do temario con uso de sistemas audiovisuais e argumentais.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise e discusión de procesos creativos e investigadores concretos, cun de sistemas audiovisuais e argumentais.
Obradoiros	Desenvolvemento do traballo presencial tutelado e avaliación continuada.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Desenvolvemento de traballo autónomo.
Titoría en grupo	Presentacións e correccións en grupo
Presentacións/exposicións (*)	Asistencia activa a actividades vinculadas con la materia.
Traballos de aula	Desenvolvemento e presentación de traballos no espazo da clase.
Actividades introductorias	Introdución argumental á materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	O carácter procesual da materia artículase ao redor do modelo de adquisición de coñecemento baseado na experiencia de elaboración. Por iso a presenza activa e continuada é fundamental para cumprir co obxectivo de optimización dos procesos persoais de creación, en calquera dos campos disciplinares presentes no Grao.
Obradoiros	A presentación de resultados supón por unha banda a deliberación e resolución na materialidade da proposta plástica, e por outro a constatación das capacidades de comprensión, fundamentación e falsación.

Titoría en grupo Considerárase tan importante como a presenza activa na aula, como a presentación dos resultados en forma e data, así como a experiencia adquirida na aprendizaxe transversal desde a indución que se produce por efecto do resto de estudantes da materia. A interacción dinámica das correccións en grupo supón unha oportunidade extraordinaria de incentivar o desenvolvemento.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Avaliación baseada na resolución e presentación de traballos concretos de forma puntual de acordo coa axenda **predeterminada.	60	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG14 CG15 CG16 CE6 CE9 CE12 CE13 CE14 CE19 CE20 CE21 CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE39 CE41 CE42 CE43 CE44 CE46 CE47 CE48 CE49

- CG1
  - CG2
  - CG3
  - CG5
  - CG7
  - CG9
  - CG11
  - CG12
  - CG16
  - CE12
  - CE14
  - CE19
  - CE21
  - CE22
  - CE23
  - CE24
  - CE25
  - CE26
  - CE29
  - CE30
  - CE31
  - CE32
  - CE33
  - CE34
  - CE35
  - CE36
  - CE37
  - CE38
  - CE39
  - CE41
  - CE44
-

CG1
 CG2
 CG4
 CG5
 CG6
 CG9
 CG10
 CG11
 CG12
 CG14
 CG16
 CE13
 CE21
 CE23
 CE24
 CE26
 CE33
 CE34
 CE35
 CE37
 CE39
 CE42
 CE44
 CE49

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A avaliación estará referida á evolución persoal das capacidades de asimilación de información, a capacidade de argumentación, a axilidade mental, a improvisación, elección e decisión; o desenvolvemento da sensibilidade plástica, das habilidades perceptivas e destrezas construtivas na execución obxetual, a capacidade no manexo de fontes iconográficas e documentais, a coherencia entre formulacións e resultados; e as actitudes, vinculadas á curiosidade, disposición, laboriosidade, a iniciativa persoal, a participación no traballo común, a capacidade para enriquecer á discusión, etc. E supón a adecuación a catro criterios de avaliación: comprensión, fundamentación, falsación e trazabilidade. Esta avaliación será continuada, polo que a asistencia habitual é necesaria, xa que se desenvolverá de acordo á propia estrutura e calendario de exercicios propostos, cada un dos cales derivará unha cualificación acumulativa e cuxa presentación puntual será imprescindible. Dentro desta lóxica de avaliación continua, poderán eventualmente realizarse probas para verificar o grao de asimilación intelectual dos contidos, categorías e parámetros utilizados no curso.

A proba correspondente á CONVOCATORIA DE XULLO realizarase o día 3 de Xullo de 2017 ás 10:00 a.m. no espazo correspondente.

A proba correspondente á CONVOCATORIA DE FIN DE CARREIRA realizarase o día 20 de Outubro de 2017 as 10:00 a.m. no espazo correspondente.

Bibliografía. Fontes de información

Ackerman, Diane , Una historia natural de los sentidos, Anagrama, Barcelona. 1992

Gardner, Howard, Las cinco mentes del futuro, Paidós, Barcelona.2005

Maturana, H y Varela, Francisco, El árbol de conocimiento, Gedisa, Barcelona. 1999

Steiner, George, Gramáticas de la creación, Sirela, Madrid, 2011

Recomendacións

Outros comentarios

Dispónse de espazos individualizados para o desenvolvemento de todas as tarefas de cada alumno en todas as materias do primeiro cuatrimestre, desde a materia obrigatoria PROCESOS DE INVESTIGACIÓN E CREACIÓN. Dado que se trata dunha materia de carácter esencialmente procesual, articulada ao redor dunha adquisición de coñecementos baseada na experiencia de elaboración, considérase imprescindible o uso continuado e cotián dos espazos individualizados para o desenvolvemento do traballo tanto presencial como autónomo.

TITORÍAS:

Chelo Matesanz: Martes de 12:30 a 15:30; mércores de 11:30 a 14:30.

Juan Luís Moraza: Martes de 8:30 a 10:30 e de 19:30 a 21:30; Mércores 12:30 a 14:30.

Nacho Barcia: 1º cuatrimestre: Martes de 10 a 13 h. e Xoves de 10 a 13 h.; 2º cuatrimestre: Martes de 11:30 a 14 h. e Xoves de 9:30 a 12:30

DATOS IDENTIFICATIVOS**Artes afíns**

Materia	Artes afíns			
Código	P01G010V01801			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Escultura Pintura			
Coordinador/a	Caamaño Fernández, Rosa Elvira			
Profesorado	Barcia Rodríguez, Ignacio Fernando Caamaño Fernández, Rosa Elvira			
Correo-e	rosaelviraca@telefonica.net			
Web	http://xmbuxanbran@yahoo.es			
Descrición xeral	Percorrido de aproximación ás manifestacións da cultura e a creación contemporáneas (música, artes escénicas, literatura, cine,...) que, pola súa herdanza artística ou pola súa proximidade conceptual e estética, manteñen vínculos coas disciplinas impartidas na titulación.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer
CG3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese	- saber
CG6	Capacidade de traballar en equipo.	- saber facer - Saber estar / ser
CG7	Capacidade de integración en grupos multidisciplinares. Capacidade de colaboración con profesionais doutros campos	- saber facer - Saber estar / ser
CG12	Capacidade de adaptación a novas situacións.	- saber facer - Saber estar / ser
CG15	Sensibilidade a respecto do patrimonio cultural.	- Saber estar / ser
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber - saber facer
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber - saber facer
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber - saber facer
CE8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo	- saber
CE21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.	- saber
CE23	Capacidade de comunicación. Aprender a traducir as ideas artísticas para poder transmitilas	- saber - saber facer
CE24	Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas artísticos complexos e proxectos	- saber - saber facer
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento	- saber facer - Saber estar / ser
CE35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno	- saber facer - Saber estar / ser

CE45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos	- saber - saber facer
CE47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecementos básicos das manifestacións artísticas contemporáneas en disciplinas afíns.	CE1 CE5
Coñecementos históricos básicos sobre artes escénicas e música.	CE1 CE8
Coñecementos históricos das afinidades entre disciplinas artísticas distintas.	CE1 CE2 CE8
Capacidade de entender as artes plásticas na súa relación con outras manifestacións artísticas.	CE2 CE21 CE33
Capacidade para comprender os vínculos das artes plásticas con disciplinas afíns.	CE2 CE33 CE35
Capacidade para a apreciación crítica de manifestacións artísticas de ámbitos distintos.	CG1 CG7 CG12 CG15 CE2 CE25 CE33
Habilidade para relacionar sensibilidades creativas en diferentes ámbitos artísticos.	CG7 CE47
Habilidade para integrar a creación en artes plásticas en ámbitos artísticos multidisciplinares.	CG6 CE33 CE47
Habilidade para establecer discursos críticos acerca da creación e a cultura contemporáneas.	CG1 CG3 CE23 CE24 CE45

Contidos

Tema	
Aproximacións á música.	A materia sonora. As vanguardias e a música. Relacións e sinerxias entre as artes plásticas e a música na contemporaneidade.
Aproximacións á literatura.	Reacción contra o academicismo e o clasicismo na literatura do século XIX. Movementos literarios do século XX, antes e despois da II Guerra Mundial. As 1ª vangardas: cubismo, futurismo, dadaísmo, expresionismo, surrealismo,...
Aproximación ao cine	Postguerra: existencialismo francés, realismo soviético, teatro do absurdo, neorrealismo, ... Cine: Antecedentes, os pioneiros, cine mudo, cine sonoro. Antes e despois da Guerra, influencia da literatura e a arte no cine.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	32	52
Actividades introductorias	1	0	1
Traballos tutelados	0	15	15
Seminarios	0	32	32
Eventos docentes e/ou divulgativos	0	16	16

Debates	2	0	2
Traballos de aula	8	24	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición, por parte do profesorado, dos contidos da materia e directrices dos traballos que desenvolverá o alumnado.
Actividades introdutorias	Presentación da materia. Probas de nivel e de coñecementos xerais sobre a temática da materia.
Traballos tutelados	Elaboración de memorias e resumos relativos ás actividades desenvolvidas nos seminarios, eventos e noutro tipo de actividades autónomas (visita a exposicións, asistencia a espectáculos de teatro e danza, concertos...).
Seminarios	Actividades complementarias ás clases teóricas (visionado de películas, audicións de música...) enfocadas a afondar nos contidos da materia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias e exposicións realizados por poñentes de prestixio, enfocadas a afondar e complementar os contidos da materia.
Debates	Charlas abertas entre o alumnado relativas aos contidos da materia e aos resultados expostos polos grupos de alumnos
Traballos de aula	Desenvolvemento de exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do docente, podendo estar vinculados ás actividades autónomas do estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Orientación, apoio e seguimento, por parte do profesorado, para a realización dos traballos e probas propostas. Esta actividade desenvolveráse de forma individualizada ou en pequenos grupos, de forma presencial e non presencial.
Traballos de aula	Orientación, apoio e seguimento, por parte do profesorado, para a realización dos traballos e probas propostas. Esta actividade desenvolveráse de forma individualizada ou en pequenos grupos, de forma presencial e non presencial.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Valorarase: Asistencia ás clases e puntualidade. Participación no desenvolvemento da clase.	10	CG1 CG3 CG6 CG7 CG12 CG15
Traballos tutelados	Valorarase: Comprensión, asimilación e aplicación dos contidos da materia. Complexidade e profundidade de análise. Orixinalidade do enfoque e achegas persoais á análise. Claridade da análise e da redacción. Calidade da redacción e uso do léxico. Cumprimento na data de entrega.	60	CE1 CE2 CE8 CE21 CE23 CE24 CE25
Debates	Valorarase: Participación nos debates. Achegas e enfoques persoais. Capacidade analítica, crítica e argumentativa.	5	CE8 CE21 CE33 CE35 CE45 CE47

Traballos de aula	Valorarase: Asimilación e aplicación dos contidos impartidos no aula. Interese do traballo e a súa adecuación á proposta. Orixinalidade do enfoque. Implicación no exercicio. No seu caso, cumprimento na data de entrega.	25	CG1 CG3 CE5 CE21 CE23 CE33
-------------------	---	----	---

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A avaliación será continúa. A asistencia sistemática ás actividades programadas, a implicación e a participación son factores imprescindibles cara a consecución dos obxectivos da materia.

Para a mellora e a recuperación na aprendizaxe, é necesario que o/a alumno/a adquira solvencia teórica formulándolle dúbidas ao profesorado, participando nos debates desenvolvidos na aula, consultando a bibliografía recomendada, estudando o material subministrado, etc. Tamén é preciso que efectúe unha revisión crítica dos traballos e proxectos realizados e que incremente o seu coñecemento práctico mediante a asistencia ás manifestacións culturais dos eidos do cinema, a danza, o teatro, a música, a arquitectura e o deseño.

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO: Indicarase a cada estudante aqueles traballos que debe presentar ou completar e/ou se ten que realizar algunha proba de avaliación específica. A data tope para entrega de traballos desta convocatoria será o 12 de xullo de 2017 ás 10h. No caso de ter que realizarse unha proba específica na convocatoria de xullo esta terá lugar na mesma data e hora..

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARRERA: 28 Octubre a las 10:00h

Bibliografía. Fontes de información

- Aumont, Jacques, Estética del cine, Paidós, Barcelona, 2002
- Brook, Peter, El espacio vacío, Península, Barcelona, 1986
- Byrne, David, Cómo funciona la música, Reservoir Books, Barcelona, 2014
- Calmet, Héctor, Escenografía, Ediciones la Flor, Buenos Aires, 2003
- De Riquer, Martín y Valverde, José M^a, Historia de la literatura universal, Planeta, Barcelona 1991
- DeLillo, Don, Contrapunto, Seix Barral, Barcelona, 2005
- Domínguez, César, Literatura europea comparada, Arco Libros, Madrid 2013
- Fernandez-Galiano, Luis, El fuego y la memoria, Alianza forma, Madrid, 1991
- Gimferrer, Pere, Cine y literatura, Seix Barral, Barcelona, 1999
- Goldberg, Roselee, Performance Art: desde el futurismo hasta el presente, Destino, Barcelona, 2002
- Gómez Molina, J.J. (Coord.), La representación de la representación. Danza, teatro, cine, música, Cátedra, Madrid, 2007
- Gubern, Román, Historia del cine, Editorial Lumen, Barcelona, 2003
- Llovet, Jordi, Lecciones de literatura universal, Cátedra, Madrid, 1996
- Martín Gutiérrez, Gregorio, Cineastas frente al espejo, T&B Editores, Madrid, 2008
- Morgan, Robert P., La música del siglo XX. Una historia del estilo musical en la Europa y la América modernas, Ediciones Akal, Madrid, 1994
- Oliva, César y Torres Monreal, Francisco, Historia básica del Arte Escénico, Cátedra, Madrid, 2006
- Ramos, Francisco, La música del siglo XX, Turner, Madrid, 2013
- Ross, Alex, El ruido eterno. Escuchar al siglo XX a través de su música, Seix Barral, Barcelona, 2009
- Ruiz de Azúa, Martín, Objetar, memoria y creación, Actar Editorial (Font i Prat Associats, S. L.), Barcelona, 2003
- Tarkovski, Andrei, Esculpir el tiempo, Ed. Rialp, Madrid 2002
- UBUWEB, <http://www.ubuweb.com/>, ,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

- Antropoloxía: Antropoloxía da arte/P01G010V01101
- Arte: Arte e modernidade/P01G010V01401
- Arte e contemporaneidade/P01G010V01601

Outros comentarios

Para acadar as competencias relativas a esta materia, recoméndase que o/a alumno/a conxugue ao máximo a análise teórica coa experiencia práctica, poñéndose en estreito contacto co campo cultural, é dicir, visitando espazos, institucións culturais e exposicións; asistindo a conferencias e eventos de música, danza, teatro, cinema, arquitectura e deseño; consultando catálogos, revistas especializadas, medios de comunicación e blogs.

TITORÍAS:

Ignacio Barcia Rodríguez: Venres, de 9:30 a 10:3h.

Rosa Elvira Caamaño Fernández: Lúns de 12:30 a 14:30 h. e de 19:30 a 21:30. Martes de 15:30 a 19:30 h.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Transmisión, mediación e educación artística**

Materia	Transmisión, mediación e educación artística			
Código	P01G010V01802			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais Pintura			
Coordinador/a	Paz García, María Begoña			
Profesorado	García González, Silvia Paz García, María Begoña Varela Casal, Cristina			
Correo-e	begpaz@gmail.com			
Web	http://belasartes.uvigo.es			
Descrición xeral	É imposible delimitar a actividade creativa da educativa. A intención desta materia é achegar o futuro profesional das Belas Artes a todos e cada un dos campos, para que poida intervir como mediador ou transmisor das áreas de coñecemento das artes plásticas, é dicir, da Educación Artística nos museos, da propia práctica artística, do campo da publicidade, da ilustración e da literatura, da xestión cultural e da educación das Artes Plásticas non reguladas no actual sistema educativo.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber facer
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber facer
CG3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese	- saber
CG5	Capacidade de traballar autonomamente.	- saber facer - Saber estar / ser
CG8	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación.	- Saber estar / ser
CG11	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios	- saber facer - Saber estar / ser
CG12	Capacidade de adaptación a novas situacións.	- Saber estar / ser
CG14	Sensibilidade en temas ambientais.	- Saber estar / ser
CG16	Compromiso ético profesional.	- Saber estar / ser
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber - saber facer
CE4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade	- saber - saber facer
CE13	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese. Analizar, interpretar e sintetizar as fontes	- saber - saber facer
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber
CE15	Coñecemento dos métodos artísticos susceptibles de seren aplicados a proxectos socioculturais. Estudar as metodoloxías que faciliten a actuación artística no entorno social	- saber
CE17	Coñecemento dos diferentes axentes artísticos e o seu funcionamento. Identificar os distintos intermediarios artísticos e as súas funcións na dinámica da arte e a súa metodoloxía de traballo	- saber - saber facer
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber
CE23	Capacidade de comunicación. Aprender a traducir as ideas artísticas para poder transmitilas	- saber - saber facer

CE24	Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas artísticos complexos e proxectos	- saber facer
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- saber
CE29	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación	- Saber estar / ser
CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento	- Saber estar / ser
CE35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno	- saber - saber facer
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística	- saber facer
CE39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición	- saber - saber facer
CE45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos	- saber facer
CE46	Habilidade para realizar proxectos artísticos con repercusión social e nos medios. Utilizar os recursos de difusión dos proxectos artísticos co fin de potenciar a súa repercusión social	- saber facer
CE47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación	- saber facer
CE48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados	- saber facer
CE49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento dos modelos de aprendizaxe da arte.	CE4 CE13 CE15 CE17
Coñecementos das distintas disciplinas que concorren na transmisión das obras de arte.	CG14 CE2 CE4 CE15 CE17
Capacidade para a análise, a reflexión e a transmisión no ámbito da arte.	CG1 CG2 CG3 CE23 CE24 CE25 CE45
Coñecemento do proceso creativo como método de traballo.	CE14 CE19 CE23 CE24
Capacidade de comunicación verbal, escrita e gráfica para a transmisión de coñecementos.	CG3 CE23 CE24 CE39 CE45
Capacidade para analizar, sintetizar e resolver problemas para a transmisión dos coñecementos da arte.	CG3 CE23 CE24 CE39 CE45 CE46
Capacidade para comprender a dimensión educativa da arte.	CG16 CE4 CE33 CE35

Habilidade para aplicar métodos, procedementos e técnicas propios da investigación e da práctica artística para a educación da arte.	CG1 CG2 CG3 CE45 CE47 CE48
Habilidade para analizar e reflexionar sobre o propio proceso creativo.	CG5 CG8 CG11 CE25 CE29 CE36 CE45 CE49
Habilidade para o uso de procesos e procedementos artísticos no deseño de recursos educativos.	CG2 CE39 CE45 CE47 CE48
Habilidades básicas para a mediación artística.	CG2 CG3 CG12 CE45 CE46 CE47 CE48

Contidos

Tema	
Teoría do ensino-aprendizaxe.	Modelos de aprendizaxe. Recursos para a aprendizaxe e a comunicación.
O proceso creativo, a súa estrutura e o seu método de traballo: o proxecto.	As fases do proceso creativo. Modelos e estrutura dun proxecto creativo.
A transmisión do coñecemento da arte: o mediador.	As áreas de coñecemento da arte: historia, estética, linguaxe artística e procedementos. As relacións existentes entre estas catro áreas nos distintos momentos históricos. A reflexión sobre a experiencia e a práctica artística. Os espazos profesionais que conteñen a educación artística non regulada polo sistema educativo.
O deseño dun prototipo/ aplicación, como recurso para a transmisión de coñecemento da arte.	Función da educación artística. Análise de xogos e juguetes para a educación artística. Recursos didácticos publicados nos museos de arte contemporánea. Libros e literatura para a educación da arte. A dimensión didáctica da arte. O portfolio como recurso/ estratexia de comunicación.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	3.3	0	3.3
Metodoloxías integradas	10.5	31	41.5
Sesión maxistral	8	0	8
Obradoiros	10.5	31.5	42
Saídas de estudo/prácticas de campo	7	10	17
Debates	9.4	0	9.4
Cartafol/dossier	1.3	25	26.3
Probas de resposta curta	2.5	0	2.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Actividades introductorias	Os aspectos básicos da guía docente serán expostos no aula, así como as actividades que se van a desenvolver ao longo do cuatrimestre co seu calendario correspondente. Propoñerase unha proba curta como diagnóstico de punto de partida e como reflexión dos coñecementos previos que ten o alumno.
Metodoloxías integradas	Aplicaremos unha metodoloxía baseada na indagación en base a seguintes fases: 1) Focalización: os/a alumnos/as describen e clarifican as súas ideas, a través da discusión e o debate, abordando temáticas da materia. 2) Exploración: os/as estudantes traballan con materiais concretos ou información específica buscando respostas aos seus cuestionamentos. 3) Reflexión: os/as alumnos/as organizan os datos, comparten as ideas e analizan e defenden os seus resultados. Durante esta fase o relevante é comunicar ideas e explicar os procedementos, o que axuda a consolidar a aprendizaxe. 4) Aplicación: os alumnos levará a cabo o aprendido realizando un prototipo e un dossier explicativo.
Sesión maxistral	Cando se inicie cada bloque de contidos, expoñerase no aula cos recursos necesarios e propoñerase a secuencia de traballo, explicando tamén a secuencia de aprendizaxe. En cada un dos temas facilitarase a bibliografía específica.
Obradoiros	Espazo para o traballo en grupo onde se entrecruzan experiencias, intereses, opinións e coñecementos. Pensar en grupo favorece a interconexión de ideas, relacionando o individual e o colectivo. Empregaremos unha metodoloxía participativa estimulando as motivacións individuais para que poidan revertir nas metas do grupo e integrarse no proceso de ensinanza aprendizaxe. Aplicaremos dinámicas de grupo e técnicas técnicas visuais (videoforum, filmacións do grupo...) que faciliten a comunicación e a experimentación de diferentes roles dentro do grupo.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Poñeranse en práctica os distintos programas para a avaliación dos prototipos.
Debates	O debate é unha ferramenta de ensinanza aprendizaxe, xira entorno a unha pregunta ou problemática a analizar polos/as alumnos/as. Durante o mesmo os/as alumnos/as exporán e argumentarán o seu posicionamento que se porá en cuestión para finalmente extraer unhas conclusións. Mediante esta ferramenta conseguiremos que o/a alumno/a desenvolva distintas competencias cognitivas, de análise, de expresión en público, argumentativas, etc., ao ter que comunicar e defender os seus coñecementos en público, facendo que este sexa significativo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Obradoiros	Realizarase un seguimento personalizado do alumnado a través da observación directa, en base a uns criterios definidos (participación, capacidade comunicativa, colaboración...), que se reflexará nunha ficha persoal para ter o rastro e testemuño do seu proceso formativo co fin de poder dar resposta ás necesidades específicas de cada alumno/a. Farese un seguimento do proceso grupal a través dunha avaliación continua rexistrando nun caderno de campo as cuestións máis relevantes de cada sesión .
Debates	Tomaranse notas das habilidades comunicativas e argumentativas de cada alumno/a que se reflexará nunha ficha persoal para ter o rastro e testemuño do seu proceso formativo. Nas sesións de tutorías se comentará a súa evolución. Nas propias sesión grupais faranse recomendacións de mellora cara unha exposición clara, consisa e ben argumentada.
Metodoloxías integradas	Observaremos a evolución do grupo e de cada un dos seus componentes en cada unha das fases, elaborando unha ficha de seguimento do proceso creativo e do traballo colaborativo. Orientaremos ao alumnado para solventar os bloqueos do proceso de indagación e resolver dúbidas sobre a elaboración do prototipo e dossier explicativo nas sesións de tutorías tanto individualizadas como grupais.
Probas	Descrición
Probas de resposta curta	Tomaranse notas da capacidade de síntese do/a alumno/a así como a asimilación de coñecementos, que se reflexarán nunha ficha persoal para ter o rastro e testemuño do seu proceso formativo. Realizarán tutorías individualizadas para orientar e ofrecer recursos complementarios.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Obradoiros	Observarase a diversidade de solucións e a riqueza na resolución de problemas. Tomaranse notas do proceso. Todo isto terá que estar reflectido nos dossiers.	25	CG1 CG2 CG5 CG8 CG12 CE2 CE14 CE25 CE36 CE39 CE46 CE48
Saídas de estudo/prácticas de campo	Valorarase o informe emitido, froito da experiencia práctica e do debate. Todo iso terá que estar reflectido nos dossiers.	10	CG1 CG8 CG12 CE2 CE4 CE17 CE33
Metodoloxías integradas	Observarase e valorarase a actitude de colaboración e participación, a organización entre os alumnos e a empregada nos traballos presentados. Isto conforma unha parte fundamental no proceso de aprendizaxe. Teranse en conta as competencias adquiridas a través do desenvolvemento dos tres proxectos e da realización dos tres prototipos cos seus programas e informes de avaliación. O resultado do traballo autónomo e do traballo de aula quedará reflectido nos dossiers.	10	CG1 CG5 CG8 CG11 CG14 CG16 CE14 CE19 CE23 CE25 CE29 CE36 CE39 CE48 CE49
Cartafol/dossier	Proporanse un recurso educativo e, unha vez rematado, o alumno presentará un dossier no que reflectirá o proceso creativo. Neste documento poderemos valorar o traballo realizado polo alumnado nas distintas actividades programadas: estudo e análise de situacións, toma de decisións, talleres, proposta de traballo, programa de avaliación e informe de efectividade do prototipo deseñado. Valoraranse a estrutura, a secuencia e os recursos que se utilicen para reflectir mellor o proceso. As ilustracións, a maquetación e a presentación de cada dossier teñen que ser coherentes co contido, xa que son parte da comunicación de ideas.	50	CG1 CG2 CG5 CG8 CG12 CE13 CE14 CE24 CE35 CE39 CE45 CE47 CE48 CE49

Probas de resposta curta	Ao longo do proceso de ensino-aprendizaxe, o profesor formula cuestións oportunas coa intención de valorar que é o que sabe e que é o que debe saber o alumno. Con estas probas, non só teremos información sobre os coñecementos significativos do alumno, senón que utilizaremos esta técnica como recurso para que o alumno sintetice as súas ideas. Estas conclusións tamén se verán reflectidas no dossier.	5	CG1 CG3 CE2 CE4 CE13 CE15 CE25
--------------------------	--	---	--

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A avaliación sera continua e sumativa ao final do período lectivo.

As horas presenciais teñen que cumprirse, xa que coas técnicas educativas que se aplicarán na aula, é imprescindible que o alumno participe no seu proceso e o profesor o dirixa e estimule.

NA CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO, poderán presentarse os alumnos que, asistindo a clase, polas razóns que sexan, non presentaron algunha documentación ou algún dos dossiers ao terminar o período lectivo. Estes alumnos terán a oportunidade de completar a entrega na convocatoria extraordinaria de xullo

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO: 10 DE XULLO 2017 a las 10.00 h

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARREIRA: 31 outubro de 2016 ás 10:00 h

Bibliografía. Fontes de información

Arnheim R., Consideraciones sobre la educación artística, Paidós, Barcelona 1993

Ausubel Novak y Hanesian, Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo., Trillas, Mexico 1983

Beljon J.J., Gramática del arte, Celeste ediciones, Madrid 1993

Berger J., Modos de ver, Gustavo Gili, Barcelona 2000

Bruner J.S., El proceso mental en el aprendizaje, Narcea, Madrid 1987

Dondis A., La sintaxis de la imagen, Gustavo Gili, Barcelona 1976

Eco U., Historia de la belleza, Lumen, Barcelona 2004

Edwards, B., Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro, Urano, Barcelona 1999

Eisner E., Educar la visión artística, Paidós, Barcelona 1987

Freeland C., Pero ¿esto es arte?, Cátedra, Madrid 2004

Gadner H., Arte mente y cerebro, Paidós, Buenos Aires 1987

Hernández y Hernández, Jodar Minarro A. y Marin Viadel R., ¿Que es la educación artística?, Sendai, Barcelona 1991

Munari B., ¿Cómo nacen los objetos?, Gustavo Gili, Barcelona 1983

Marina J.A., La educación del talento, Ariel, Planeta, Barcelona 2010

Marina J.A., Teoría de la inteligencia creadora, Anagrama, Barcelona 2007

Munari B., Diseño y comunicación visual, Gustavo Gili, Barcelona 1985

Neill, A. S., Hijos en libertad, Gedisa, Barcelona 1985

Read, H., Educación por el arte, Paidós, Barcelona 1982

Programaranse visitas, tanto guiadas como non, a distintos espazos da Arte contemporaneo como lugares onde se poida intervir para evaluar os proxectos que se susciten no aula.

Procura en internet de Museos e gabinetes Pedagóxicos así como publicacións para mediación a transmisión e para a educación artística.

Recomendacións

Outros comentarios

É interesante o feito de estudar esta materia no segundo cuatrimestre en paralelo co Traballo de Fin de Grao. Por isto, a materia servirá ao alumno para cuestionarse asuntos como a comunicación dentro da súa propia creación, os recursos que pode utilizar para transmitir mellor unha idea artística ou a posibilidade de exercer como mediador entre os artistas e o resto das persoas interesadas na arte. Doutra banda, ao tratarse do último cuatrimestre do grao, ao alumno ábreñelle camiños profesionais, que poderá consolidar cunha especialización no mundo da educación artística regulada polo sistema educativo ou a educación artística non regulada en talleres e academias, no mundo do deseño de recursos educativos, etc.

TITORÍAS

Silvia García: de 12:30h a 13:30h. os luns, e os xoves de 14:00 h a 17:00 h. no despacho da profesora, silviagarcia@uvigo.es

Cristina Varela: luns de 12,30h. a 14,30h. no despacho da profesora

Begoña Paz: xoves de 9:30 a 11:00 h. no despacho da profesorea

---

DATOS IDENTIFICATIVOS**Arte e espazo social**

Materia	Arte e espazo social			
Código	P01G010V01901			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Escultura			
Coordinador/a	Bermejo Arrieta, María Natividad			
Profesorado	Bermejo Arrieta, María Natividad			
Correo-e	nbermejo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	As cidades constrúense atendendo ás demandas das persoas que as habitan. Desde sempre e conforme as necesidades sociais foron cambiando, a arte ten estado presente no espazo público. Nesta materia, o estudante aprende a interpretar o contexto urbano e a arte que se fai na rúa, desde a promovida polo Estado a calquera outra intervención privada. Executando os exercicios propostos o estudante desenvolve habilidades que lle permiten intervir no espazo urbano desenvolvendo os seus propios proxectos.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber facer
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- Saber estar / ser
CG13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade	- saber
CG15	Sensibilidade a respecto do patrimonio cultural.	- saber
CG16	Compromiso ético profesional.	- Saber estar / ser
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber
CE3	Comprensión crítica da responsabilidade de desenvolver o propio campo artístico. Compromiso social do artista	- saber facer - Saber estar / ser
CE4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade	- saber - saber facer
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber - saber facer
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos	- saber facer - Saber estar / ser

CE46	Habilidade para realizar proxectos artísticos con repercusión social e nos medios. Utilizar os recursos de difusión dos proxectos artísticos co fin de potenciar a súa repercusión social	- saber facer - Saber estar / ser
CE47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación	- saber facer - Saber estar / ser
CE48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O alumno será capaz de recoñecer as tendencias da sociedade e a cultura contemporáneas.	CE1 CE2 CE5 CE6
O alumno sera capaz de coñecer as manifestacións artísticas contemporáneas no seu contexto social e cultural.	CE5 CE6
O alumno sera capaz de entender a arte como manifestación da cultura en que se orixina.	CG13 CG15 CE1 CE4
O alumno sera capaz de comprender o papel da arte e do artista na sociedade contemporánea.	CG16 CE1 CE3
O alumno sera capaz de comprender o discurso creativo como manifestación da cultura contemporánea.	CG13 CE1 CE4 CE35
O alumno sera capaz de analizar e cuestionar o contexto cultural actual	CG1 CG2 CE1 CE37
O alumno sera capaz de comprender as estruturas e procesos sociais contemporáneos en relación á arte e á cultura.	CE1 CE4
O alumno sera capaz de integrar o proxecto creativo propio no discurso cultural contemporáneo.	CE47 CE48
O alumno sera capaz de desenvolver discursos críticos que integren proxectos artísticos na sociedade e a cultura contemporáneas.	CE45 CE47
O alumno sera capaz de desenvolver proxectos artísticos no espazo social.	CE35 CE46 CE47

Contidos

Tema	
1- intervencións artísticas no espazo urbano	-Manuais de boas prácticas en espazos urbanos -Grandes exposicións urbanas internacionais. A Documenta de Kassel, a Bienal de Estambul, a bienal de Venecia -Intervencións artísticas no ámbito local. A illa dás esculturas -Convocatorias de proxectos urbanos nacionais
2-Funcións da arte no espazo público	-A función monumental da arte. -O achegamento entre a arte e a vida. -Función social dos museos, centros culturais, fundaciones e outros lugares de exposicións. -A revitalización de espazos degradados.
3-Arte crítica e *activismo	-Activismo en Internet. -O artista e a sociedade. Papel do artista na sociedade da arte e na sociedade en general -La formación do artista. Liberdade de expresión. -Arte e política. A arte como propaganda nos réximes autoritarios e democráticos. -Temáticas urbanas: publicidade, gentrificación, degradación do espazo público, minorías, consumismo, graffiti.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	6	3.5	9.5
Sesión maxistral	12	0	12
Debates	6	6	12
Traballos tutelados	6.5	0	6.5
Titoría en grupo	10	0	10
Actividades introdutorias	12	0	12
Traballos e proxectos	0	64	64
Estudo de casos/análise de situacións	0	12	12
Cartafol/dossier	0	12	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Presentacións/exposicións	O alumno expón na clase os traballos que realizou e os explica nun tempo duns cinco minutos.
Sesión maxistral	A profesora explica en clase os temas da materia e amosa imaxes en relación a cada tema.
Debates	A profesora entrega un texto que o alumno analiza de forma crítica. Posteriormente e en grupo, débátese as ideas expostas.
Traballos tutelados	Durante o cuadrimestre realízanse catro traballos prácticos que se irán presentando na clase. Tamén se indicarán: a forma de presentación e os tempos de entrega.
Titoría en grupo	Analízase en grupo o desenvolvemento dos proxectos de cada alumno. Tanto os alumnos como a profesora discuten sobre os asuntos formais ou de contido que atinxen aos traballos.
Actividades introdutorias	Despois da formulación de cada exercicio, realízase en clase e en grupo una chuvia de ideas, para describir os posibles campos de actuación. Posteriormente, as propostas ordénanse e anótanse.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Realizaranse catro traballos prácticos durante o curso. Os traballos han de ser tutorizados persoalmente para ser avaliados. Entregarase unha memoria que explique o traballo realizado.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Actividades introdutorias	Avaliarase a participación activa do alumno na actividade proposta, o interese das ideas que expoña, a súa orixinalidade e a súa pertinencia respecto ao exercicio proposto.	5	CG2 CE48
Presentacións/exposicións	Valoraranse os seguintes factores: A correcta explicación verbal do traballo realizado no tempo indicado. A calidade do discurso e o atractivo formal da presentación. O uso correcto dos medios técnicos empregados. A *autoevaluación do traballo e as respostas ás preguntas expostas na exposición polos alumnos e a profesora.	10	CG1 CG2 CG13 CG15 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE37 CE48
Debates	Avaliarase a participación activa do alumno no debate, a interpretación e a análise crítica das ideas expostas.	5	CG2 CG16 CE6 CE37 CE48

Titoría en grupo	Avaliarase a participación activa do alumno na análise conceptual e formal do seu propio proxecto e no dos seus compañeiros, así como as achegas de posibles solucións prácticas aos problemas que expoñan a resolución dos proxectos expostos.	10	CG16 CE6 CE37 CE46 CE48
Traballos tutelados	Valórase a adecuación da obra ao exercicio exposto e á materia desde o campo do escultórico. No proxecto: a *elección do método de traballo adecuado. a posibilidade de apertura a novos proxectos e outras *vias de traballo. a *evolución correcta do mesmo. Na obra: O risco da proposta; a súa orixinalidade e novidade; o seu *contemporaneidad; A *resolución técnica e *I uso correcto dos materiais empregados. A adecuación *sintáctico- *semántica; A súa exposición no espazo e a correcta interpretación do contexto.	70	CG13 CG15 CG16 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE35 CE37 CE45 CE46 CE47 CE48

Outros comentarios e avaliación de Xullo

-Proba de avaliación convocatoria extraordinaria de xullo:

4 de xullo ás 10:00h

Presentaranse os traballos teóricos e prácticos que non se teñan aprobado ou que non foron presentados no 1º cuatrimestre. Os traballos han de ser titorizados.

-PROBA DE AVALIACIÓN CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARREIRA:21 de outubro ás 10:00

O alumnado ten dúas opcións: 1º presentarán os traballos que correspondan ao ano en que cursaron a asignatura ou 2º os do ano en curso.

Bibliografía. Fontes de información

AA.VV., Documenta kassel 2.007, Taschen, 2.007 Koln

AA.VV., En l'esperit de Fluxus, Fundación Tapies, 1.994, Barcelona

AA.VV., Guía de buenas prácticas. Proyectos de arte contemporáneo en espacios públicos naturales y urbanos., Fundación Montemedio, 2.001

AA.VV., Modos de hacer. Arte crítico, esfera pública y acción directa., Ed. Universidad de Salamanca, 2.001 Salamanca

AA.VV., Sculpture Projects Muenster 2007, , ISBN 978-3-86560-234-3

Andreotti,L. y otros, Teoría de la deriva y otros textos situacionistas sobre la ciudad, MACBA y Actar, 1.996, Barcelona

Candela, Iria, Sombras de ciudad: arte y transformación urbana en Nueva York, 1.970-1.990, Alianza Forma, 2.007 Madrid

Carieri, F., Walkscapes: El andar como práctica estética, Gustavo Gilli , 2.002 Barcelona

Garí, Joan, La conversación mural. Ensayo par una lectura del graffiti, Los libros de Fundesco, 1.995. Madrid

Heinich,N., La sociología del arte, Claves. Nueva Visión, 2.000, Buenos Aires

Kaprow, Allan, La educación del des-artista. , Ardora. , 2.007 Madrid

Krakauer, Siegfried, La fotografía y otros ensayos. El ornamento de la masa 1., Gedisa, 2.008 BARCELONA

Rogers, R., Ciudades para un pequeño planeta, G. Gilli, 2.000 Barcelona

Sennet, R., Carne y piedra: El cuerpo y la ciudad en la civilización occidental, Alianza, 1.997, Madrid

Vaneigem,R., Nada es sagrado, todo se puede decir., Melusina., 2.006. Madrid

Gubern,R., Patologías de la imagen, Anagrama, 2.004. Barcelona

Abalos,I., La buena vida. Visita guiada a las casas de la modernidad., G. Gilli, 2.000 Barcelona

Koolhaas,R, Delirio de Nueva York, G. Gilli, 2.004 Barcelona

Venturi, R, Aprendiendo de las Vegas, G. Gilli, 1.998 Barcelona

Rykwert , J., La idea de ciudad, G. Gilli, 2.002 Barcelona

Gonzalez, A., Arte y terror, Muditó, 2008 Barcelona

Koolhaas,R, Espacio basura, G. Gilli minima, 2007 Barcelona

Virilio,P., El ciber mundo, la política de lo peor, Cátedra, 1.999 Madrid

Borroughs W.S., L revolucion electrónica, Caja negra, 2.011 Buenos Aires

De Diego, E., Contra el mapa, Siruela, 2008 Madrid

Canetti, E., Masa y Poder, Muchnik, 2.000 Barcelona

Recomendaciones

Outros comentarios

Realizaranse cuatro trabajos prácticos durante o curso. Os trabajos han de ser *tutorizados personalmente para ser avaliados.

Entregarase unha memoria que explique o traballo realizado.

Horario de *tutorías: *miercoles de 19 a 21*h despacho da profesora

---

DATOS IDENTIFICATIVOS**Arte, natureza e medio ambiente**

Materia	Arte, natureza e medio ambiente			
Código	P01G010V01902			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Escultura			
Coordinador/a	Estarque Casas, Fernando			
Profesorado	Estarque Casas, Fernando			
Correo-e	circuloazul@uvigo.es			
Web	http://www.fernandocasas.es			
Descrición xeral	Espacios intencionados de significación na relación da arte coa natureza: corpo, inconsciente e cosmos.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG6	Capacidade de traballar en equipo.	- saber facer - Saber estar / ser
CG7	Capacidade de integración en grupos multidisciplinares. Capacidade de colaboración con profesionais doutros campos	- saber facer - Saber estar / ser
CG10	Capacidade heurística e de especulación para a resolución de problemas, a realización e novos proxectos e estratexias de acción.	- saber facer
CG14	Sensibilidade en temas ambientais.	- Saber estar / ser
CG16	Compromiso ético profesional.	- Saber estar / ser
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber - saber facer
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber - saber facer
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber - saber facer
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber - saber facer
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	- saber
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber - Saber estar / ser
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber - saber facer
CE22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo	- saber - saber facer
CE29	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación	- Saber estar / ser
CE30	Capacidade de perseveranza. Desenvolver a constancia necesaria para resolver as dificultades inherentes á creación artística	- Saber estar / ser
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber - saber facer
CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento	- saber facer - Saber estar / ser

CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas - saber propias da práctica artística	- saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber - saber facer
CE44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores	- saber facer
CE49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O estudante estará capacitado para ter coñecemento práctico da arte en relación coa natureza.	CE1 CE2 CE5 CE6
O estudante estará capacitado para un coñecemento do medio natural en relación á cultura.	CG14 CE2
O estudante estará capacitado para usar os modos de representación, intervención e manipulación desde a cultura na natureza.	CE8 CE9 CE19
O estudante estará capacitado para o coñecemento do xénero da paisaxe e dos usos da natureza nas creacións artísticas.	CE1 CE6
O estudante estará capacitado para o uso dos sistemas de creación e desenvolvemento da natureza.	CE9 CE14
O estudante estará capacitado para observar, tomar datos, comprender e intervir no medio natural.	CE19 CE20 CE33
O estudante estará capacitado para a sensibilización e o respecto co medio natural.	CG14 CG16
O estudante estará capacitado para intervir artisticamente no medio natural.	CE31
O estudante estará capacitado para pasar do proxecto á construción no medio natural.	CE30 CE31
O estudante terá habilidade para xestionar e desenvolver proxectos colectivos.	CG6 CG7 CE33 CE43 CE44 CE49
O estudante terá habilidade para o traballo con escalas grandes.	CG10 CE29 CE42 CE43
O estudante terá habilidade para establecer relacións entre a natureza e a cultura.	CE19 CE22

Contidos

Tema	
1. Precusores do movemento "Arte e Natureza".	Land Art, Art Povera, Earth Works, Eco Art, Manifesto do Rio Negro.
2. O corpo e o seu espazo.	O espazo baleiro. Interrelación do corpo como sistema de percepción abarcante. Bioenerxética de Wilhelm e Lowe.
3. Entradas na natureza.	O azar. I Ching.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	8	0	8
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	15	25
Debates	20	30	50
Saídas de estudo/prácticas de campo	4	6	10
Informes/memorias de prácticas	10.5	4	14.5
Traballos e proxectos	0	30	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Presentación de material e información específica sobre temas fundacionais. Temas de ruptura para a apropiación do coñecemento.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Acompañamento individual e en grupo a través do desenvolvemento de exercicios na clase.
Debates	Laboratorio constante como idea de busca e non-conclusión: a subxectividade como estratexia para crear. Presentación de textos e material audiovisual acompañado de debates.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visita ao medio natural para a súa contextualización cultural.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Debates	Es pedido por el profesor la resolución de cuatro grandes problemas durante todo el curso. Esto está entremezclado con clases magistrales impartidas por el profesor y también la invitación de profesores especializados en temas concretos sobre la percepción que pueda trascender la obra de arte. Se busca el caos como debate y como identidad de una otra orden. Será solicitado polo profesor a resolución de catro grandes problemas ao longo do curso. Este é intercalado con conferencias do profesor e tamén a invitación de profesores especializados en temas específicos coa percepción de que pode trascender a obra de arte. caos como debate identidade como outra orde é pedida.
Sesión maxistral	Palestra: introdución ao tema proposto acompañado de material audiovisual ou outros medios. Debates: para cada dúas cuestións, hai un laboratorio de ideas, onde cada alumno presenta o seu parecer en presenza doutras persoas, creando unha relación especial con todo o grupo.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Coidados e estudante individualizado continúa en todas as fases de todos os exercicios. Para cada un dos problemas e exercicios, hai un laboratorio de ideas, onde cada alumno presenta o seu parecer en presenza doutras persoas, creando unha relación especial con todo o grupo.
Saídas de estudo/prácticas de campo	
Probas	Descrición
Informes/memorias de prácticas	
Traballos e proxectos	1. Relación perceptual entre o ambiente ea proposición do traballo a ser desenvolvido. 2. O enfrontamento perceptiva entre o mar eo bosque como un proceso de traballo local. 3. Liste os elementos 1 e 2 coa idea do cosmos. 4. Arte e subxectividade.
Cartafol/dossier	Todos os proxectos son acompañados por un dossier completo con textos, fotos, vídeo e cochilando oral diante de todos os outros alumnos, incorporando o debate como unha condición fundamental.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Debates	Capacidades de: coñecemento práctico da arte en relación coa natureza, para un coñecemento do medio natural en relación á cultura, para o uso dos modos de representación, intervención e manipulación desde a cultura na natureza, para intervir artisticamente no medio natural e para pasar do proxecto á construción no medio natural. Habilidade para xestionar e desenvolver proxectos colectivos e para o traballo en grandes escalas.	45	CG6 CG7 CG10 CG14 CG16 CE1 CE2 CE5 CE6 CE8 CE9 CE14 CE19 CE20 CE22 CE29 CE30 CE31 CE33 CE42 CE43 CE44 CE49
Resolución de problemas e/ou exercicios	Capacidade para usar os modos de representación, intervención e manipulación desde a cultura na natureza, para uso dos sistemas de creación e desenvolvemento da natureza e para pasar do proxecto á construción no medio natural.	5	CG10 CG16 CE1 CE2 CE5 CE6 CE9 CE14 CE20 CE22
Saídas de estudo/prácticas de campo	Capacidade para o coñecemento do xénero da paisaxe e dos usos da natureza nas creacións artísticas, para o uso dos sistemas de creación e desenvolvemento da natureza, para observar, tomar datos comprender e intervir no medio natural, para a sensibilización e o respecto co medio natural, para intervir artisticamente no medio natural.	5	CG10 CG14 CG16 CE2 CE5 CE8 CE9 CE14 CE33 CE42 CE43

Informes/memorias de prácticas	Capacidade para un coñecemento do medio en relación á cultura, para usar os métodos de representación, intervención e manipulación desde a cultura na natureza, para o uso dos sistemas de creación e desenvolvemento da natureza, para observar, tomar datos, comprender e intervir no medio natural, para pasar do proxecto á construción no medio natural.	40	CG10 CG16 CE1 CE2 CE5 CE6 CE8 CE9 CE14 CE19 CE30 CE31 CE42 CE43 CE44
Cartafol/dossier	Capacidade para coñecemento práctico da arte en relación coa natureza, para coñecemento do medio natural en relación á cultura, para usar os modos de representación, intervención e manipulación desde a cultura na natureza, para xestionar e desenvolver proxectos colectivos e habilidade para o traballo con escalas grandes.	5	CG16 CE1 CE2 CE5 CE6 CE9 CE22 CE31 CE43 CE49

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A avaliación será continua de acordo a:

- A asistencia do alumno ás clases e participación nos debates.
- A presentación dos exercicios / propostas / proxectos.

No caso de que o alumno non asista ás clases, non participe nos debates, non presente os exercicios e non renda, deberá presentarse ao exame escrito de avaliación na convocatoria extraordinaria do día de xullo.

EXAMEN CONVOCATORIA DE XULLO

5 de XULLO, 10:00h.

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARRERA: 20 Octubre a las 10:00h

Bibliografía. Fontes de información

AAVV, Actas de Arte y Naturaleza.vol 1., Diputación de Huesca , 1995

AAVV, Actas de Arte y Naturaleza. vol.2, Diputación de Huesca , 1996

AAVV, Actas de Arte y Naturaleza.vol.3, Diputación de Huesca, 1997

AAVV, Actas de Arte y Naturaleza. vol.4, Diputación de Huesca, 1998

AAVV, Actas de Arte y Naturaleza. vol.5, Diputación de Huesca, 1999

AAVV, Arquitectura del siglo XXI: más allá de Kioto., IAU+S.ETSAM.UPM, 2006

AAVV, Catálogos de artistas de Arte y Naturaleza, CDAN/Diputación de Huesca, 1996-2009

Audouze, Jean, et al., Conversaciones sobre lo invisible., Seix Barral, 1997

Blázquez, Jimena et al, Guia de Europa: Parques de Esculturas., Fundación NMAC, 2006

Garaud, Colette, L'artiste contemporain et la Nature., Editions Hazan Paris, 2007

Jung, Carl Gustav, Aion., Paidós Ibérica, 1997

Jürgen, Ernst, Acercamientos., Tusquets, 2000

Maderuelo, Javier (dir), Paisaje y arte, CDAN / Abada, 2007

Maderuelo, Javier (dir), Paisaje e historia, CDAN/Abada , 2009

Maderuelo, Javier (dir), Paisaje y territorio, CDAN/Abada, 2008

Maderuelo, Javier (dir), Paisaje y pensamiento, CDAN/Abada , 2007

Virilio, Paul, El ciber mundo, la política de lo peor., Cátedra, 1997

Wagensberg, Jorge, La rebelión de las formas., Tusquets, 2004

Wagensberg, Jorge, Ideas sobre la complejidad del mundo., Tusquets, 1998

Gordon Wasson, Hofman, Ruck, El camino a Eleusis, Fondo de Cultura Económica, 1993

Sheldrake, McKenna, Abraham, Caos, Creatividad y Conciencia Cósmica, Ellago Ediciones, 2005

Sheldrake, McKenna, Abraham, Caos, Creatividad y Conciencia Cósmica, Ellago Ediciones, 2005

Recomendacións

Outros comentarios

Los alumnos deben comparecer sin retrasos en los horarios marcados para el inicio de las clases. Las ausencias a las clases no deben ser más que cuatro en todo el cuatrimestre y todas deben estar justificadas.

Horario de tutorías: lunes de 13'00h a 15'00h. en el despacho del profesor.

martes de 13'00 a 15'00h. en el despacho del profesor.

miércoles de 13'00 a 15'00. en el despacho del profesor.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Proxectos de arte de acción**

Materia	Proxectos de arte de acción			
Código	P01G010V01903			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Pintura			
Coordinador/a	Tejo Veloso, Carlos			
Profesorado	Blanco Boga, Alba Tejo Veloso, Carlos			
Correo-e	carlos.tejo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Análise e práctica dun proceso artístico que, na maioría dos casos, non produce unha obra final-obxectual e que lle dá prioridade ao emprego da presenza, o tempo e o contexto como ferramentas fundamentais de traballo.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber - saber facer
CG3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese	- saber
CG5	Capacidade de traballar autonomamente.	- saber facer - Saber estar / ser
CG11	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios	- saber facer - Saber estar / ser
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	
CE4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade	
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	
CE14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística	
CE16	Coñecemento das características dos espazos e medios de exposición, almacenaxe e transporte das obras de arte	
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	
CE23	Capacidade de comunicación. Aprender a traducir as ideas artísticas para poder transmitilas	
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	
CE28	Capacidade de traballar en equipo. Capacidade de organizar, desenvolver e resolver o traballo mediante a aplicación de estratexias de interacción	
CE29	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación	
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	

CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento
CE34	Capacidade de colaboración con outras profesións e especialmente cos profesionais doutros campos. Identificar os profesionais adecuados para desenvolver adecuadamente o traballo artístico
CE35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística
CE39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística
CE45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos
CE47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación
CE48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados
CE49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O estudiantado coñecerá a evolución histórica da arte de acción.	CE1
As/os estudantes coñecerán os conceptos fundamentais das artes de acción.	CE6 CE7
As/os estudantes coñecerán os recursos fundamentais da arte de acción.	CE7 CE14
As/os estudantes asimiliran o corpo como medio artístico.	CE7 CE9
O estudiantado coñecerá os medios auxiliares da arte de acción.	CE14 CE16
As/os estudantes terán capacidade de desenvolvemento da acción como arte.	CE19 CE29 CE31 CE32
As/os estudantes terán capacidade de interrelación corpo-espazo-espectador.	CE4 CE19 CE23 CE31
As/os estudantes poderán integrar medios auxiliares nos seus proxectos de arte de acción.	CE28 CE33 CE34
As/os estudantes terán habilidade no uso dos recursos propios da arte de acción.	CG5 CG11 CE25 CE49
As/os estudantes poderán integrar o corpo e o espazo como ferramentas da arte de acción.	CE42 CE43
O estudiantado poderá incorporar ao espectador como participante no evento artístico.	CE35 CE47 CE48
As/os estudantes terán habilidade para documentar obras de arte de acción.	CG2 CG3 CE36 CE39 CE45 CE48

Contidos

Tema

Análise e estudo da evolución histórica das artes de acción.	As veladas futuristas. As accións dadaístas. Comportamentos surrealistas. O teatro sen teatro. Happening. Performance. Fluxus. Body art. Do obxectivo ao conceptual. Arte de acción e contemporaneidade.
Coñecemento dos recursos fundamentais da arte de acción: o corpo, o tempo e o espazo.	O CORPO: aproximación á presenza do corpo entendida como soporte de práctica artística contemporánea. O corpo como instrumento comunicativo na arte de acción. O corpo como axente, o corpo como personaxe e o corpo como materia. A importancia do corpo noutros procesos artísticos de carácter performativo. O TEMPO: a consciencia do tempo subxectivo. Relación tempo-espazo. O tempo como elemento construtivo da acción: casos de estudo fundamentais. Tempo real e tempo virtual nas artes de acción. O ESPAZO: o contexto espacial como axente activo de significado. Sentir e crear o espazo. Os espazos heteroxéneos da arte de acción.
Relación da arte de acción con outro tipo de prácticas artísticas.	A arte de acción e o multidisciplinar. Os procesos performativos fóra da conxunción corpo, tempo e espazo. Intervencións. O teatro: desvíos e límites coa arte de acción.
Periferias da acción.	A pesar de que a arte de acción é unha práctica que normalmente non se produce e presenta mediante as institucións oficiais da arte (galería, museo, organismo institucional/gobernamental) ten unha presenza cada vez máis importante no panorama oficial das artes visuais dentro do que poderíamos denominar o primeiro mundo. Neste bloque temático analizaremos e observaremos o comportamento daquelas prácticas performativas que teñen lugar fóra deste panorama primeiromundista. A través deste estudo tentaremos localizar as diferenzas, particularidades ou semellanzas que existen entre a arte de acción dos centros e a arte de acción que se produce no que, dun xeito xeral, se pode denominar periferia artística. Para abordar esta análise deberemos entender o concepto «periferia» nun sentido amplo que transcende o puro límite xeográfico.
Aquí e agora: unha posible clasificación da arte de acción en España.	Análise e estudo das principais liñas de traballo dos artistas que están practicando a arte de acción no Estado español.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	27.5	6	33.5
Obradoiros	3	5.5	8.5
Saídas de estudo/prácticas de campo	3	6	9
Debates	3	12	15
Sesión maxistral	10	12	22
Traballos e proxectos	3	38	41
Cartafol/dossier	1	10	11
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	2	8	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Traballos de aula	Os alumnos traballan de xeito individual na aula baixo o seguimento continuo por parte do profesor. Durante o curso, o profesor fará unha orientación crítica do traballo do alumno, respectando os intereses fundamentais do proxecto creativo do alumno. Alén destas tarefas, no traballo de aula tamén se proporán outro tipo de actividades como visualización e comentario crítico de vídeos, comentarios abertos sobre a evolución dos proxectos dos alumnos, etc.
Obradoiros	Seminarios ou obradoiros de duración curta a cargo dun profesional de prestixio dentro da área de coñecemento. Estes seminarios poden incluír conferencias, así como outro tipo de metodoloxías de índole máis práctica.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Durante o curso realizarase unha visita, xunto ao profesor, a un centro de arte, comunidade de artistas, agrupacións, estudo de artista, etc. Como regra xeral, visitarase exposicións, eventos e artistas cuxa traxectoria teña que ver con algún dos temas propostos nos contidos desta guía docente.
Debates	Durante o transcurso do curso, proporanse diferentes debates arredor da arte de acción. Os debates poderán partir do visionado de vídeos, artigos de revistas especializadas ou fragmentos dalgún dos libros recomendados na bibliografía.
Sesión maxistral	Clase maxistral con apoio multimedia. Desenvolvemento dos contidos propostos nos bloques temáticos que definen a materia. Observación directa de traballos realizados polo alumnado doutras universidades. Análise de vídeos que documentan proxectos de arte de acción e que se relacionan cos contidos xerais da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Titorías, seguimento e correccións dos exercicios desenvolvidos na el aula. Titorías, seguimento e correccións dos traballos teóricos que se soliciten.
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	Titorías, seguimento e correccións dos exercicios desenvolvidos na el aula. Titorías, seguimento e correccións dos traballos teóricos que se soliciten.
Cartafol/dossier	Titorías, seguimento e correccións dos dossiers e dos traballos teóricos que se soliciten.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	A asistencia ás sesións maxistras será imprescindible para aprobar esta parte da avaliación. Alén desta asistencia, o alumno terá que demostrar a correcta asimilación dos conceptos básicos que conforman os diferentes bloques temáticos da materia. A participación do alumnado nestas sesións debe ser activa, aportando ideas ou coñecementos que poidan dar lugar a unha discusión colectiva de interese.	10	CE1 CE6 CE7 CE14
	RESULTADOS DE APRENDIZAXE O estudiantado coñecerá a evolución histórica da arte de acción. As/os estudantes coñecerán os conceptos fundamentais das artes de acción. As/os estudantes coñecerán os recursos fundamentais da arte de acción.		

Traballos de aula	<p>A avaliación vai ser continua, polo que a asistencia a clase é un requisito imprescindible para aprobar esta parte da avaliación.</p> <p>Xunto coa asistencia, valorarase positivamente:</p> <p>A presenza activa do alumno na clase.</p> <p>A correcta progresión dos proxectos que se vaian desenvolvendo na aula.</p> <p>A calidade, orixinalidade e creatividade dos proxectos artísticos desenvolvidos na aula.</p> <p>O desenvolvemento teórico, a metodoloxía e a coherencia do traballo realizado ao longo do curso.</p> <p>A capacidade investigadora do alumno</p> <p>A capacidade de experimentación do alumno</p> <p>O traballo previo de reflexión e investigación teórica de cada proxecto realizado dentro da aula</p> <p>A ampliación dos coñecementos impartidos na clase.</p> <p>RESULTADOS DE APRENDIZAXE</p> <p>As/os estudantes asimilarán o corpo como medio artístico.</p> <p>O estudantado coñecerá os medios auxiliares da arte de acción.</p> <p>As/os estudantes terán capacidade de desenvolvemento da acción como arte.</p> <p>As/os estudantes terán capacidade de interrelación corpo-espazo-espectador.</p> <p>As/os estudantes terán habilidade no uso dos recursos propios da arte de acción.</p> <p>O estudantado poderá incorporar ao espectador como participante no evento artístico.</p>	35	<p>CE4</p> <p>CE7</p> <p>CE9</p> <p>CE14</p> <p>CE16</p> <p>CE19</p> <p>CE23</p> <p>CE25</p> <p>CE29</p> <p>CE31</p> <p>CE32</p> <p>CE35</p> <p>CE47</p> <p>CE48</p> <p>CE49</p>
Obradoiros	<p>Demostración, mediante a entrega dun comentario teórico, da correcta asimilación dos contidos esenciais do obradoiro, conferencia, etc.</p> <p>RESULTADOS DE APRENDIZAXE</p> <p>As/os estudantes coñecerán os conceptos fundamentais das artes de acción.</p> <p>O estudantado coñecerá a evolución histórica da arte de acción.</p> <p>As/os estudantes coñecerán os recursos fundamentais da arte de acción.</p>	5	<p>CE1</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE14</p>
Saídas de estudo/prácticas de campo	<p>Demostración, mediante a entrega dun traballo teórico, da correcta asimilación dos contidos principais da exposición/evento visitado.</p> <p>RESULTADOS DE APRENDIZAXE</p> <p>As/os estudantes coñecerán os recursos fundamentais da arte de acción.</p> <p>As/os estudantes coñecerán os conceptos fundamentais das artes de acción.</p> <p>O estudantado coñecerá a evolución histórica da arte de acción.</p>	5	<p>CE1</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE14</p>

Traballos e proxectos	Alén do traballo diario na clase, durante o transcurso da materia desenvolveranse, polo menos, tres proxectos de arte de acción que serán presentados na clase. Nestes traballos valorarase: A calidade, orixinalidade e creatividade dos proxectos. O desenvolvemento teórico, a metodoloxía e a coherencia do traballo. A capacidade investigadora do alumno A capacidade de experimentación do alumno O traballo previo de reflexión e investigación teórica de cada proxecto. A ampliación dos coñecementos impartidos na clase. RESULTADOS DE APRENDIZAXE As/os estudantes asimilarán o corpo como medio artístico. O estudantado coñecerá os medios auxiliares da arte de acción. As/os estudantes terán capacidade de desenvolvemento da acción como arte. As/os estudantes terán habilidade no uso dos recursos propios da arte de acción.	25	CE7 CE9 CE14 CE16 CE19 CE25 CE29 CE31 CE32 CE49
Cartafol/dossier	O dossier é o soporte teórico de cada un dos proxectos de arte de acción que periodicamente vanse presentar na aula. O dossier debe estar centrado nunha análise rigorosa dos contidos fundamentais do proxecto, recursos formais e técnicos, obxectivos que se pretenden acadar coa proposta, referentes, etc. Así mesmo, valorarase unha correcta redacción, expresión e presentación do dossier. RESULTADOS DE APRENDIZAXE As/os estudantes terán capacidade de desenvolvemento da acción como arte. As/os estudantes terán habilidade para documentar obras de arte de acción.	5	CE19 CE29 CE31 CE32 CE36 CE39 CE45 CE48
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	A proba de resposta longa se corresponde ca porba final de avaliación. Nesta proba valorarase a demostración da asimilación dos contidos fundamentais de cada tema proposto. Xunto ca proba práctica o alumno terá que entregar un dossier onde razone os contidos fundamentais do seu traballo con un uso apropiado da terminoloxía teórico-práctica e unha correcta redacción e exposición das ideas expresadas polo alumno. RESULTADOS DE APRENDIZAXE As/os estudantes coñecerán os recursos fundamentais da arte de acción. As/os estudantes asimilarán o corpo como medio artístico. As/os estudantes terán habilidade no uso dos recursos propios da arte de acción. O estudantado poderá incorporar ao espectador como participante no evento artístico.	15	CE7 CE9 CE14 CE25 CE35 CE47 CE48 CE49

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Proba final de avaliación: 16 de xaneiro do 2017, 10:30 h. Salón de Actos da Facultade de Belas Artes

EXAMEN CONVOCATORIA DE XULLO: 5 XULLO DO 2017, 16:00 h. Salón de Actos da Facultade de Belas Artes

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARRERA: 25 Outubro do 2017, 10:00 h. Salón de Actos da Facultade de Bellas Artes

COMENTARIO DESCRIPTIVO DAS PROBAS DE AVALIACION ORDINARIAS:

DÉBESE ENVIAR POR EMAIL AO PROFESOR -UNHA SEMANA ANTES DO EXÁME- UNHA DESCRIPCIÓN DETALLADA DA ACCIÓN. NESTA DESCRIPCIÓN SE INCLUEN TODOS OS MATERIAIS A UTILIZAR E UN DESARROLLO ESQUEMÁTICO DA ACCIÓN.

No se admitirá a ninguén transcurridos 15 minutos despois da hora fixada do exame.

O proxecto de arte de acción que se presente a esta proba debe seguir a liña de traballo do alumno. É recomendable que non se desvíe dos intereses xerais que o estudante teña no seu traballo de creación. Por razóns obxetivas de tempo fixéanse turnos que non deberán exceder os 20-30 minutos por acción (incluíndo a posible preparación para a mesma). A acción

levarase a cabo no Salón de Actos (O Salón de Actos e toda a facultade son espazos que están suxeitos a normas de seguridade que limitan a utilización de determinados materiais como fogo, augua, etc.). A elección dos materiais para a acción son libres e será o alumno o encargado de conseguilos. Na data fixada para realizar o exercicio final tamén se entregará un dossier teórico que complementa a acción presentada. O dossier se elaborará en base aos seguintes puntos fundamentais:

1. Descrición detallada da acción
2. Motivacións fundamentais á hora de realizar o exercicio.
3. Obxetivos básicos que se pretenden alcanzar con a proposta.
4. Contidos principais do traballo.

Xunto a este dossier e para poder presentarse á proba final da asignatura o alumno deberá entregar un dvd que documente en video todos os exercicios que non realizou e que foxen propostos durante o curso.

Bibliografía. Fontes de información

- Ferrando, Bartolomé , La Mirada móvil: a favor de un arte intermedia, Servicio de Publicacións e Intercambio Científico , Santiago de Compostela, 2004
- Barroso, Rubén (ed.), VVAA. Casos de estudio. Cuadernos sobre Arte de Acción, Junta de Andalucía. Consejería de Cultura, Sevilla, 2006
- Bazán de Huerta, Moises (coordinador), VVAA. Happening, Fluxus y otros comportamientos artísticos de la segunda mitad del siglo XX, Editora Regional de Extremadura, Merida, 2001
- Hoffmann, Jens/ Jonas, Joan, Perform, Thames & Hudson, Londres, 2005
- Jhon, Gray , Action art: a bibliography of artists' performance from Futurism to Fluxus and beyond, Greenwood Press, Westport, Connecticut, 1993
- Martel, Richard (ed.), VVAA. Arte acción, Institut Valencià d'Art Modern, Valencia, 2004
- Picazo, Gloria(ed.), Estudios sobre performance, Centro Andaluz de Teatro, Sevilla, 1993
- Sánchez, Vallaure (dir.) ; Joan Abellán ... [et al.], VVAA. Artes de la escena y de la acción en España : 1978-2002, Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, Cuenca, 2006
- Stiles, Kristine ... [et al.], Out of actions: between performance and the object, 1949-1979, Thames and Hudson, Londres; Nueva York, 1998
- Vallaure, Jaume, Marta Pol (ed.), Sin número, Arte de Acción, Círculo de Bellas Artes, Madrid, 1996
- Vergine, Lea, Body art and performance, Skira Editore, Milán, 2007

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Arte, natureza e medio ambiente/P01G010V01902

Outros comentarios

Titorías Carlos Tejo: martes de 10.00 h. a 14:00 h. e de 15:00 a 17:00 Despacho: área de pintura (2º piso) email: carlos.tejo@uvigo.es

Os contidos e accións que estruturan e conforman os proxectos prácticos que se presentan durante o curso e durante as probas de avaliación nunca son determinados polo profesor que imparte a materia. Estes contidos e accións constrúen un proxecto persoal do estudante e son elixidos libremente polo alumno que, no cuarto curso do grao, é maior de idade e único responsable civil dos seus actos.

Deste xeito, o profesor da materia se exime de toda responsabilidade que poida derivar do proceso de creación e da posterior presentación dos proxectos prácticos que o alumno terá que levar a cabo durante o cuadrimestre e durante as convocatorias ordinaria, de xullo e extraordinaria.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Proxectos de debuxo e pintura**

Materia	Proxectos de debuxo e pintura			
Código	P01G010V01904			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo Pintura			
Coordinador/a	Fernández Fariña, Almudena			
Profesorado	Fernández Fariña, Almudena Liste Fernández, Araceli Mercedes			
Correo-e	almudena@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Desenvolvemento dun proxecto creativo articulado desde a práctica da pintura e o debuxo e insiro na lóxica cultural contemporánea.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber - saber facer
CG3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese	- saber
CG7	Capacidade de integración en grupos multidisciplinares. Capacidade de colaboración con profesionais doutros campos	- saber facer - Saber estar / ser
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber - saber facer
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber - saber facer
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	- saber
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber - saber facer
CE22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo	- saber - saber facer
CE27	Capacidade de traballar de maneira autónoma. Desenvolver a capacidade de suscitar, desenvolver e concluír o traballo artístico persoal	- saber facer - Saber estar / ser
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber - saber facer
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber facer
CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento	- saber facer
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística	- saber facer

CE38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE41	Capacidade para realizar proxectos de investigación artísticos.	- saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber - saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber - saber facer
CE44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores	- saber facer
CE45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos	- saber facer
CE48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados	- saber facer
CE49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O estudante deberá ter coñecemento da situación actual do debuxo e a pintura como medios de produción artística.	CE1 CE5
O estudante deberá coñecer o debate teórico actual ao redor desta disciplina.	CE5 CE6 CE7
O estudante deberá coñecer as manifestacións do debuxo e a pintura desenvolvidos espacialmente.	CE1 CE7
O estudante deberá poder desenvolver proxectos creativos persoais no campo do debuxo e/ou a pintura.	CE19 CE20 CE27
O estudante deberá desenrolar a integración dos recursos propios destas disciplinas con outros campos da creación artística.	CE33 CE49
O estudante estará capacitado para a comprensión das posibilidades de desenvolvemento creativas en debuxo e pintura.	CE19 CE20 CE22
O estudante poderá aplicar os recursos técnicos do debuxo e a pintura en proxectos artísticos.	CE31 CE32 CE38 CE41
O estudante deberá ter habilidade no manexo de recursos técnicos, visuais e conceptuais xerados na actualidade dentro destas áreas.	CE42 CE43 CE44
O estudante deberá ter a habilidade de desenvolver os recursos técnicos, visuais e conceptuais adaptados ás necesidades do proxecto.	CE43 CE44
O estudante deberá desenvolver os proxectos nos ámbitos do debuxo e/ou a pintura.	CE43 CE44
O estudante deberá poder integrar disciplinas distintas de creación de imaxes.	CG7 CE43
O estudante deberá ter as habilidades necesarias para a presentación e documentación de proxectos.	CG2 CG3 CE36 CE39 CE45 CE48

Contidos

Tema	
Configuración dun proxecto artístico nas disciplinas de debuxo e pintura.	A pintura e o debuxo como proxecto, proceso e resultado.

Aperturas no proxecto. Revisión dos conceptos e as formas tradicionais na pintura e o debuxo e a súa relación co presente.	Espazos de creación no debuxo e pintura desde as relacións entre medios, útiles e soportes A pintura e o debuxo expandidos no tempo e no espazo. A integración doutras disciplinas nos campos do debuxo e da pintura.
Desenvolvemento do proxecto de debuxo e pintura.	Observación, documentación, contextualización, ideación/materialización, análise/síntese, presentación.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	11	0	11
Traballos de aula	33.5	0	33.5
Metodoloxías integradas	7	0	7

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación da materia.
Sesión maxistral	Directrices para o desenvolvemento dun proxecto de pintura/debuxo. Aproximación aos conceptos e recursos do debuxo e a pintura, nos campos fronteirizos entre a tradición e a práctica contemporánea.
Traballos de aula	O traballo de aula/taller é o eixo vertebrador da materia, é a base fundamental no desenvolvemento dun proxecto de pintura e/ou debuxo. O traballo de aula/taller desenvólvese fundamentalmente en horas presenciais e complementase nas horas de traballo autónomo; isto require unha actitude de implicación, constancia e compromiso real do alumno.
Metodoloxías integradas	Aprendizaxe colaborativo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Metodoloxías integradas	Aprendizaxe colaborativo a partir da lectura individual de textos ou visionado de material audiovisual. Análise e reflexión colectiva. Presentación pública dos proxectos, exposición de conclusións e resultados obtidos.
Traballos de aula	Nas horas presenciais de traballo de clase/taller, as profesoras farán un seguimento continuo e individualizado dos traballos desenvolvidos. Trasladarán novos coñecementos, formularán interrogantes, alternativas, aportarán novos recursos e estratexias en función dos problemas específicos e das necesidades expostas en cada proxecto. As profesoras potenciarán a aprendizaxe e a investigación autónoma dos estudantes. Aportarán bibliografía, referencias a textos, autores e obras que poidan ser de interese para o estudante e que enriquezan as súas formulacións.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Metodoloxías integradas	Aprendizaxe colaborativo: capacidade de análise. Participación activa. Colaboración no debate. Asistencia.	10	CG2 CG7 CE19 CE20 CE27
Sesión maxistral	Comprensión e asimilación dos contidos.	10	CE1 CE5 CE6 CE7 CE22

Traballos de aula	Imprescindible asistencia. Seguimento individualizado do traballo, revisións continuadas. Presentación, desenvolvemento e coherencia do proxecto persoal. Resolución técnica dos traballos. Nivel de autocrítica e análise. Profundización e implicación no proxecto. Disposición investigadora e experimental. Interese por ampliar coñecementos (visitas a exposicións, lectura da bibliografía).	80	CG3 CE31 CE32 CE33 CE36 CE38 CE39 CE41 CE42 CE43 CE44 CE45 CE48 CE49
-------------------	--	----	---

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A avaliación é continua. Os estudantes farán periodicamente na aula presentacións do proxecto e exposicións dos resultados durante o transcurso do cuadrimestre. A realización de todos os traballos propostos e a asistencia a clase é imprescindible para optar ao aprobado.

CONVOCATORIA ORDINARIA 1º CUADRIMESTRE: Proba de Avaliación Final da Materia. Última semana lectiva do mes de decembro 2016, no horario de clase.

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARREIRA: 26 outubro 2016, 12:00h.

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO: 6 xullo 2017, 10:00h.

Os estudantes da convocatoria de xullo presentarán o proxecto, os resultados e todos os traballos/exercicios esixidos durante o cuadrimestre.

Bibliografía. Fontes de información

Berger, John, Sobre el Dibujo, Gustavo Gili, Barcelona, 2011

Fernández Fariña, Almudena, Lo que la pintura no es, Ed. Deputación Provincial de Pontevedra, Pontevedra, 2011

Godfrey, Tony, La pintura hoy, Phaidon, Londres, 2010

Gómez Molina, Juan José (coordinador), Estrategias de dibujo en el arte contemporáneo, Cátedra, Madrid, 2002

Marina, José Antonio, Teoría de la inteligencia creadora, Anagrama, Barcelona, 1993

Picazo, Gloria (comisaria), Pintar sense pintar, Centre d'Art la Panera, LLeida, 2005

Vasari, Giorgio, Vidas de Grandes Artistas, Porrúa, Méjico, 1996

VVAA, Vitamine D, new perspectives in drawing, Phaidon, Londres, 2005

VVAA, Vitamine P, New Perspectives in Painting, Phaidon, Londres, 2002

VVAA, Vitamine P2, New Perspectives in Painting, Phaidon, Londres, 2011

VVAA, Vitamin D2, new perspectives in drawing, Phaidon, London, 2013

VVAA, On painting : prácticas pictóricas actuales... más allá de la pintura o más acá, Centro Atlántico de Arte Moderno, Las Palmas de Gran Canaria, 2013

VVAA, Remote viewing : invented worlds in recent painting and drawing, Whitney Museum of American Art, New York, 2005

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Procesos de investigación e creación/P01G010V01701

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Expresión artística: Debuxo-Forma/P01G010V01102

Expresión artística: Materia-Cor/P01G010V01201

Técnicas pictóricas/P01G010V01104
Arte, linguaxe e representación/P01G010V01303
Arte: Arte e modernidade/P01G010V01401
Pintura/P01G010V01404
Arte e contemporaneidade/P01G010V01601
Produción artística: Imaxe I/P01G010V01503

Outros comentarios

HORARIOS DE TUTORIAS DAS PROFESORAS

ARACELI LISTE

Luns 9:30-12:00

Martes 13:30-15:00

Mércores 9:30-10:30

xoves 9:30-10:30

e-mail: aliste@uvigo.es

LUGAR: Despacho da profesora (2º andar)

ALMUDENA FERNÁNDEZ FARIÑA:

1º cuadrimestre: Mércores de 13:00h. a 16:00h. e Xoves de 13:00 a 16:00h.

2º cuadrimestre: luns de 9:00 a 15:00h.

e-mail: almudena@uvigo.es

LUGAR: Despacho da profesora (2º andar)

DATOS IDENTIFICATIVOS**Proxectos de deseño**

Materia	Proxectos de deseño			
Código	P01G010V01905			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Debuxo			
Coordinador/a	Soler Baena, Ana María			
Profesorado	Soler Baena, Ana María			
Correo-e	anasolerbaena@gmail.com			
Web	http://anasoler.es			
Descrición xeral	A materia terá un obxectivo prioritario dirixido ao desenvolvemento da capacidade creadora do alumno. É a nosa intención que de forma paralela ao descubrimento, coñecemento e experimentación das técnicas e as teorías de deseño que conforman o programa, o alumno poña de relevo os seus intereses artísticos e traballe na procura da súa idea e desenvolvemento da súa propia linguaxe a través dos medios que se lle ofrecen con profesionalidade.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	
CE4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade	
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	
CE8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo	
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	
CE12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística	
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber - saber facer
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	
CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento	
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	
CE44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores	
CE47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación	

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

O alumno terá coñecemento dos principios fundamentais do deseño	CE1 CE7
O alumno terá coñecemento das orixes, desenvolvemento e estado actual da disciplina.	CE1 CE5 CE7
O alumno terá coñecemento dos diferentes campos e aplicacións do deseño.	CE4 CE8
O estudante aprenderá a manexar os recursos técnicos aplicados ao deseño.	CE7 CE9 CE12
O alumno aprenderá a desenvolver proxectos creativos neste ámbito	CE19 CE32
O alumno estará capacitado para integrar recursos técnicos, formais e conceptuais da arte no deseño.	CE32 CE33
O alumno terá a capacidade de integrar os recursos do deseño no campo da creación artística.	CE31 CE33
O alumno adquirirá habilidade no uso de ferramentas informáticas específicas.	CE42
O estudante aprenderá a desenvolver e a aplicar o deseño gráfico sobre diversos soportes e contextos.	CE47
O alumno adquirirá a habilidade para o desenvolvemento de proxectos de deseño.	CE43 CE44

Contidos

Tema

IDENTIDADE CORPORATIVA

1. Introducción histórica: Orixe e evolución da Imaxe corporativa. O século *XX.
2. Compoñentes da Identidade Corporativa. A marca.
  - 2.1. Os signos verbais e gráficos que distinguen a marca, que actúan como aval do resto da comunicación da empresa e/ou do produto ou servizo.
  - 2.2. O conxunto de recursos de comunicación comercial que se relacionan coa marca e, moi especialmente, as estratexias psicolóxicas de percepción visual para a comunicación publicitaria.
3. A imaxe corporativa: Os signos verbais e gráficos
  - 3.1. Signos verbais: O nome adoptado: Elemento que pode ser escrito ou pronunciado e que constitúe o primeiro dato do deseño visual da marca.
  - 3.2. Signos gráficos:
    - 3.2.1. O símbolo ou *imago tipo,
    - 3.2.2. O logotipo
    - 3.2.3. A cor corporativa
    - 3.2.4. A tipografía corporativa
4. Proceso de deseño dunha imaxe corporativa
  - 4.1. Realización do *Briefing: Estudo previo
  - 4.2. Deseño da identidade corporativa
    - 4.2.1. Deseño dos signos gráficos da identidade corporativa
    - 4.2.2. Aplicación da imaxe corporativa a diferentes produtos. ou Cartóns ou Sobres ou Cartas
  - Outras aplicacións (CD)
  - 4.3. Elaboración do manual de normas de usos e aplicación da identidade visual corporativa
5. Redeseño dunha imaxe corporativa. Procesos de adecuación e actualización de imaxes corporativas
6. Ferramentas de traballo en Deseño gráfico
7. Presentación dos traballos. Como presentar traballos de deseño gráfico ao cliente, como entregar os arquivos para a imprenta, como elaborar orzamentos de traballos de deseño, etc.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	24	72	96
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	5	8
Saídas de estudo/prácticas de campo	3	0	3

Estudo de casos/análises de situacións	2	0	2
Sesión maxistral	10.5	0	10.5
Traballos e proxectos	5	25.5	30.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	Desenvolvementos de proxectos específicos en base aos contidos do curso.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de problemas de forma conxunta e global relativos a cada exercicio presentado na aula.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visita a imprenta
Estudo de casos/análises de situacións	*Análisis de casos prácticos reais de Manuais de Imaxe corporativa.
Sesión maxistral	Leccións teórico-prácticas relacionadas cos contidos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Os traballos da aula consistirán en exercicios prácticos de deseño gráfico e editorial por computador. Utilización dos programas *Illustrator e *Indesign.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exporáselle ao alumno resolver problemas de composición en *pagina e seccións, *retícula, utilización de tipografía e xerarquía na información.
Estudo de casos/análises de situacións	Para a aprendizaxe utilizaranse recursos de visualización de imaxes e procesos: -Observación directa de traballos realizados por alumnos de cursos anteriores. -Análise de imaxes reproducidas tanto en libros ou revistas como en diferentes medios audiovisuais (diapositivas, vídeo, etc.) -Estudo e análise de manuais de imaxe corporativos de empresas e institucións reais. Aplicación da mesma a diferentes soportes e accións comunicacións da empresa.

Probas

	Descrición
Traballos e proxectos	Cada alumno realizará un proxecto de deseño de Manual de imaxe corporativa que conterá: 1.*Briefing: Breve descrición/análise da empresa, o produto, o mercado, o publico obxectivo e o consumidor, os obxectivos de mercadotecnia e os obxectivos da publicidade. 2.*Logo: marca impresa a cor (elemento verbal e imaxe), símbolo marca en branco e negro, positivo negativo, Escala de grises ou *monotono. Probas de *escalabilidade Cuadrícula e proporcionalidade (*x), marxe de protección Usos incorrectos Estudio de tipografía: familias de fontes utilizadas (nome e impresión de familia *tipográfica completa), Estudio da cor corporativa: Esquema básico cromático (Modelos: *Pantone, *Hexadecimal ou web , *CMYK e *RGB) Esbozos (opcional) 3. *Papelería Corporativa. Impresión física e desenvolvemento. Cartón/*s: *Anverso e reverso impresa no papel ou cartolina elixido. Medidas do cartón e Datos do papel: Fabricante, cor, *gramajes, etc. Sobre: americano ou outro formato impreso no papel ou cartolina elixido. Despregamento. Datos do papel: Fabricante, cor, *gramajes, etc. Carta: A4 ou similar, *Anverso e reverso impresa no papel ou cartolina elixido. Datos do papel: Fabricante, cor, *gramajes, etc. *Retícula, medidas e proporcións 4. Aplicación Desenvolvo de dous produtos e aplicación do *logo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	O método de avaliación en relación ao traballo feito na aula traballo terá lugar baixo un seguimento persoal do proceso de desenvolvemento dos exercicios, con base nos seguintes criterios: - A estética e proxectos de interese funcionais. - Comprensión e uso axeitado dos procesos técnicos e de ordenador. - A coherencia de todos os exercicios de estudante. - A aplicación correcta dos proxectos e probas necesarios na clase no prazo estipulado. É obrigatoria a realización de entregas parciais de exercicios, a fin de seguir o traballo do profesor.	30	CE1 CE4 CE5 CE7 CE8 CE9 CE42 CE43

Resolución de problemas e/ou exercicios	A resolución de problemas e exercicios expostos na aula será fundamental para a realización do seguimento persoal e evolución dos traballos e proxectos dos alumnos. O alumno deberá obrigatoriamente e periodicamente asistir a estas clases de resolución de problemas e exercicios, de maneira que o profesor poida ter constancia da súa evolución e, en base a ela, realizar a avaliación pertinente deste aspecto.	15	CE7 CE19 CE31 CE32
Saídas de estudo/prácticas de campo	Será obrigatoria a asistencia a cada un dos talleres planificados no desenvolvemento do cuadrimestre.	7	CE12
Estudo de casos/análises de situacións	Valorarase a opinión e capacidade crítica en base á ampliación de coñecementos.	8	CE1 CE4 CE5 CE7 CE8
Traballos e proxectos	O método de avaliación dos proxectos finais presentados por cada alumno rexerá en base aos seguintes criterios: - O interese estético e funcional dos proxectos realizados. O alumno terá a opción de establecer un debate dentro do grupo da clase en defensa da valoración do seu traballo. En caso contrario, o profesor valorará este aspecto unilateralmente. - A coherencia de todos os proxectos do alumno. - A metodoloxía e planificación do traballo. - Traballo de reflexión e estudo previo ao proceso de elaboración dun proxecto. - A correcta realización destes proxectos requiridos na materia nos prazos estipulados. - A correcta elaboración formal (dixital e de impresión) e a súa presentación.	40	CE9 CE12 CE19 CE31 CE32 CE33 CE42 CE43 CE44 CE47

Outros comentarios e avaliación de Xullo

7. SISTEMA DE EVALUACIÓN

7.1. CRITERIOS DE EVALUACIÓN

El método de evaluación de la asignatura , se realizará de forma continua bajo una labor de seguimiento en el aula del proceso de desarrollo de los trabajos personales presentados por cada a alumno, y se rige en base a lo siguientes criterios:

7.1.1. Criterios generales de evaluación

- El interés artístico y funcional de los trabajos de diseño realizados. El alumno tendrá la opción de establecer un debate dentro del grupo de la clase en defensa de la valoración de su trabajo. En caso contrario el profesor valorará este aspecto unilateralmente.
- La comprensión y utilización correcta de los procesos técnicos e informáticos.
- La capacidad de experimentación y la curiosidad investigadora del alumno.
- La coherencia o incoherencia de todos los ejercicios del alumno.
- La metodología y planificación del trabajo. Trabajo de reflexión y estudio previo al proceso de la elaboración de un diseño.
- La asistencia a clase y adecuada actitud e interés en el aula
- La correcta realización de los trabajos y pruebas requeridos en la asignatura en los plazos estipulados.

7.1.2. Criterios de evaluación de la materia.

Práctica.

- La coherencia formal, estética y conceptual de los elementos utilizados en el ejercicio y su adecuación a la propuesta.
- La jerarquía visual y composición.
- La correcta elaboración formal (digital y de impresión) y su buena presentación.
- La creatividad y originalidad en el planteamiento del ejercicio dentro de la especificidad y las pautas del proyecto así como las interrelaciones con las propuestas del Diseño Contemporáneo.

Teórica

- La ampliación de los conocimientos impartidos en clase.
- Comprensión en profundidad de los conceptos que se hayan explicado y la consecuente claridad de expresión de los mismos.

- Capacidad de análisis y de relación entre diferentes contenidos.
- Uso correcto de la terminología y de las citas.
- Originalidad y rigor en el planteamiento del tema.
- Buena presentación de los ejercicios y trabajos propuestos.

A la hora de evaluar, se diferenciarán claramente, los contenidos mínimos cuya superación suponga el aprobar la materia y de los que sirvan para establecer puntuaciones más elevadas.

No se recogerá ningún trabajo y por consiguiente no será evaluado, aquellos alumnos(as) que no hayan entregado previamente la ficha de la materia con una foto reciente.

7.2. Convocatoria ordinaria de Diciembre

Para la evaluación del curso académico en la convocatoria de Diciembre y así aprobar por curso, el profesorado exigirá la presentación mínima de una serie de entregas-correcciones del trabajo del curso a lo largo del cuatrimestre y que el alumno deberá superar con una calificación mínima de “suficiente” en las fechas estipuladas. Estas entregas-correcciones se completarán con la entrega final del Proyecto Personal Global.

Será necesario realizar al menos el 80% de esas entregas para poder ser evaluado.

7.3. Convocatoria extraordinaria de Julio:

7 JULIO 2017, 10:00

Cuando el alumno(a) no alcance el nivel exigido o no se presente a las convocatorias normales de evaluación del curso, se articula un sistema de “pruebas de recuperación”. Además el alumno(a) dispondrá de la convocatoria extraordinaria de Julio.

El alumno(a) estará obligado a las entregas-correcciones de los trabajo(s) propuesto(s) por los profesores durante el curso académico.

Además de dicha entrega, los profesores se reservan la opción de realizar una prueba teórica y otra práctica en caso de considerarlo necesario, consistiendo:

- - Prueba de carácter teórico, basado en los contenidos específicos de la programación. Sólo en el caso que el alumno supere este ejercicio pasará a realizar la siguiente prueba de carácter práctico.
- - Prueba de carácter práctico, consistente en la realización de un trabajo basado en las prácticas desarrolladas durante el curso.

Para aprobar la materia a través del sistema de “pruebas de recuperación”, es imprescindible superar las dos partes que forman esta convocatoria:

- - Entrega de los ejercicios
- - Prueba teórico-práctica.

Bibliografía. Fontes de información

ADAM. Eileen Gray, architect-designer. Harry N. Abrams, Inc. Publishers, New York, 1987

AICHER y KRAMPEN., Sistemas de Signos en la Comunicación Visual., Gustavo Gili, Barcelona,1979.

AICHER, Olt – KRAMPEN, Martin, Sistemas de signos en la comunicación visual. Gustavo Gili S.A. de C.V, Gustavo Gili Diseño, México, 1991

ALBERS. , La interacción del color, Alianza Forma, Madrid, 1985

ARHEIM, Arte y Percepción Visual, Alianza Forma, Madrid, 1981

CORREDOR-MATHEOS, José. André Ricard, diseñador, Ediciones del Serbal, Barcelona, 1994

FRUTIGER, Adrian, Signo, símbolos, marcas y señales, Gustavo Gili S.A. de C.V., G. G. Diseño, México, 1994

GIBSS, David (Ed.), The Compendium. Pentagram, Phaidon Press Limited, London, 1993

MÜLLER-BROCKMANN, Josef, Historia de la comunicación visual., Gustavo Gili S.A. de C.V. Gustavo Gili Diseño, México, 1998

MÜLLER-BROCKMANN, Josef, Sistemas de retículas. Un manual para diseñadores gráficos, Gustavo Gili S.A. de C.V., G.G. Diseño, México, 1992

SATUÉ, Enric, El diseño gráfico. Desde los orígenes hasta nuestros días, Alianza Editorial S.A., Madrid, 1999

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Informática: Técnicas informáticas/P01G010V01103

Producción artística: Imaxe II/P01G010V01602

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Proxectos gráficos dixitais/P01G010V01908

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Informática: Técnicas informáticas/P01G010V01103

Técnicas gráficas/P01G010V01305

Producción artística: Imaxe II/P01G010V01602

Proxectos gráficos dixitais/P01G010V01908

Outros comentarios

Horario de tutorías profesora Ana Soler:

-jueves de 9.30 a 10.30h y de 13.30 a 14.30h

-viernes de 9.30 a 10.30h y de 13.30 a 14.30h. De 16.30 a 18.30h

---

DATOS IDENTIFICATIVOS**Proxectos de escultura e instalacións**

Materia	Proxectos de escultura e instalacións			
Código	P01G010V01906			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Escultura			
Coordinador/a	Tudela Sáenz de Pipaón, Francisco Javier			
Profesorado	Tudela Sáenz de Pipaón, Francisco Javier			
Correo-e	tudela@uvigo.es			
Web	http://http://javiertudela.blogspot.com.es/			
Descrición xeral	A escultura como instalación. Introducción ao estudo do espazo escultórico como contexto dinámico e complexo. A práctica da escultura e da instalación. A escultura ante úsoo de novas tecnoloxías; heteroxeneidade e límites da escultura. Proxectos de intervención e instalación.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
CG3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos
CE27	Capacidade de traballar de maneira autónoma. Desenvolver a capacidade de suscitar, desenvolver e concluír o traballo artístico persoal
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias
CE33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística
CE39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística
CE44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores
CE45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos

CE47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación
CE48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento da situación actual da escultura e a instalación como medios de produción artística.	CE1 CE5 CE7
Coñecemento do debate teórico actual ao redor destas disciplinas.	CE5 CE6 CE7
Capacidade de desenvolvemento de proxectos creativos no campo da escultura e a instalación.	CE19 CE20 CE27
Capacidade de integración dos recursos propios destas disciplinas con outros campos da creación artística.	CE33
Capacidade para o desenvolvemento de proxectos artísticos no espazo.	CE19 CE20 CE31
Capacidade para a integración de medios e disciplinas distintos en instalacións.	CE31 CE32 CE33
Capacidade para comprender as relacións entre elementos diversos en espazos compartidos.	CE39 CE48
Habilidade no manexo de recursos técnicos, visuais e conceptuais xerados na actualidade dentro destas áreas.	CE42 CE43 CE44
Habilidade no desenvolvemento de recursos técnicos, visuais e conceptuais adaptados ás necesidades do proxecto.	CE43 CE44
Habilidade para integrar e relacionar elementos diversos en espazos compartidos.	CE47 CE48
Habilidade para a documentación de proxectos desenvolvidos no espazo.	CG2 CG3 CE36 CE39 CE45 CE48

Contidos

Tema	
1.Introdución á escultura como instalación.	1.1. Dimensión espacial e temporal da escultura e a instalación. 1.2. Heteroxeneidade dos procedementos e construción da unidade significativa. 1.3. Límites borrosos do proxecto escultórico. 1.4. Autonomía e artesanías *postindustriais.
2. A experiencia espacial na construción da escultura. Instalacións e intervencións. Marcos, ámbitos e contextos. Estratexias de ocupación e interacción.	2.1. Do taller á galería. Xeometría e arquitectura. Natureza e cultura. Espazo *neutro e espazo cargado. 2.2. Espazo físico e espazo poético. Espazo real/virtual. Interior/exterior. Espazo persoal/público -espazo social e espazo político-. 2.3. Instalación, interacción e complexidade.
3. A instalación como debate, novas fronteiras e novos territorios. Experiencia de disolución *categorial da escultura.	3.1. Cartografía de axentes, medios de produción e vías de distribución, difusión e *legitimación dos proxectos de escultura e instalación.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	6	12	18
Obradoiros	22	50	72
Titoría en grupo	10	0	10
Traballos tutelados	4	24	28

Saídas de estudo/prácticas de campo	4	0	4
Actividades introdutorias	2	0	2
Cartafol/dossier	4	12	16

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Percorridos teóricos *introdutorios. Presentación dalgúns dos contidos como enunciados e obxectivos que se van a desenvolver. Exposición por parte do profesor das bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto que vai desenvolver o estudante.
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades de manipulación e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais que desenvolven os estudantes.
Titoría en grupo	Correccións colectivas dos resultados parciais e dos proxectos desenvolvidos. Os contidos aparecen aquí como o catálogo de problemas recoñecidos desde a experiencia do taller.
Traballos tutelados	O alumnado, de maneira individual, elabora un proxecto sobre a temática da materia. Trátase, xeralmente, dunha actividade autónoma do alumnado que inclúe a busca e recollida de información, elaboración de materiais e presentación dos resultados.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visita a espazos expositivos facendo #énfase nos aspectos técnicos e de montaxe das obras. O alumno asistirá á visita proposta.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto co grupo e a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Obradoiros	Realización e montaxe das propostas no espazo de traballo
Traballos tutelados	Realización dun proxecto (Fase de documentación) que se *tutorizará individualmente ao longo do curso

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	A avaliación do dominio dos obxectivos e dos contidos extráese da comprensión que o alumno fai explícita coas súas argumentacións durante as correccións e especialmente na presentación final de resultados	20	CG2 CE1 CE7 CE33 CE36 CE39
Obradoiros	Presentacións dos procesos e resultados dos traballos desenvolvidos no taller. Seguimento individualizado dos procesos e resultados obtidos en coherencia cos obxectivos (complexidade, coherencia das articulacións, manexo de dispositivos e integración dos contextos na proposta).	50	CG3 CE5 CE6 CE19 CE20 CE27 CE31 CE45 CE47

Traballos tutelados	Seguimento individualizado dos procesos e resultados obtidos en coherencia cos obxectivos. Memorias de documentación do proxecto. Ademais do interese do proxecto, son valores a ter en conta: a coherencia da documentación co traballo presentado, a brevidade, claridade nas descricións, calidade dos debuxos, esquemas, fotografías, animacións, textos, etc.	30	CE19 CE20 CE27 CE31 CE32 CE43 CE44 CE47
---------------------	--	----	--

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Criterios de avaliación. Teranse en conta os seguintes factores: 1. A implicación do alumno nas actividades docentes. 2. A súa capacidade de manexo dos contidos. 3. A xestión dos materiais e procedementos utilizados no taller. 4. O seu interese e eficacia para levar ao límite as reflexións e as propostas elixidas. 5. Valorarase especialmente a incidencia positiva ou negativa do seu traballo en relación á dinámica do grupo. A avaliación é continua. Ao final do período docente cada alumno exporá a documentación dos traballos realizados durante o curso. Para aqueles alumnos que teñan 5 faltas sen xustificar e para os que non satisfagan os obxectivos ao longo do curso, prevese el exame correspondente á convocatoria extraordinaria de xullo. Nesta proba, presentaranse todos os traballos desenvolvidos ao longo do curso así como a presentación dun dossier coa súa documentación.

EXAMEN CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO: 7 xullo, 16:00 h.

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARREIRA: 26 de outubro de 2016 12:00 h.

Bibliografía. Fontes de información

CAPRA, Fritjot, Las conexiones ocultas., Anagrama, Barcelona, 2003

HARRIS, Marvin, Antropología cultural, Editorial Alianza, Madrid, 2011

LARRAÑAGA, Josu, Instalaciones, Editorial Nerea, Guipúzcoa, 2001

ALONSO, Luis & GARCÍA, Isabel, Diseño de Exposiciones. Concepto, instalación y montaje., Alianza Forma, Madrid, 2010

Bibliografía específica de catálogos de artistas, que se irá construíndo cada alumno en relación coas solucións que os artistas aportan. Desde un punto de vista práctico, a utilización de manuais e de consultas especializadas (dentro e fóra

---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Técnicas escultóricas/P01G010V01203

Escultura/P01G010V01304

Producción artística: Obxecto e espazo/P01G010V01603

Outros comentarios

Horario de *tutorías:

Despacho 104. departamento de Escultura

1º Cuadrimestre: Martes de 12-14 *h. e mércores de 10-14 *h.

2º Cuadrimestre: Mércores de 8,30-14,30 *h.

Co obxectivo de organizar a atención aos alumnos recoméndase contactar previamente por correo-e.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Proxectos fotográficos**

Materia	Proxectos fotográficos			
Código	P01G010V01907			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Pintura			
Coordinador/a	Sendón Trillo, José Manuel			
Profesorado	Sendón Trillo, José Manuel			
Correo-e	msendon@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Visión global das posibilidades da fotografía como medio para a creación. Relación entre fotografía e arte contemporánea, lembrando os referentes históricos precisos. A parte práctica basearase na realización de traballos analóxicos en branco e negro e traballos dixitais.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber - saber facer
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber - saber facer
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber - saber facer
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber - saber facer
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber - saber facer
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber - saber facer
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber - saber facer
CE21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.	- saber - saber facer
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- saber - saber facer
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber - saber facer
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber - saber facer
CE39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición	- saber - saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber - saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber - saber facer
CE44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento da fotografía como campo artístico contemporáneo.	CE1 CE5

Coñecemento dos principais recursos técnicos, visuais e conceptuais da fotografía actual.	CE5 CE7 CE9
Coñecemento das principais temáticas da práctica artística actual en fotografía.	CE5
Coñecemento das diferentes concepcións da fotografía.	CE1 CE2 CE5
Capacidade de desenvolvemento dos propios intereses artísticos dentro da fotografía.	CE19 CE20 CE21
Capacidade de adecuar os recursos fotográficos actuais ao traballo persoal.	CE20 CE21 CE25
Capacidade para aplicar técnicas, sistemas e procesos fotográficos á creación artística.	CE31 CE32
Capacidade para expor e desenvolver proxectos no ámbito da fotografía.	CE32 CE39
Habilidade no manexo das diversas ferramentas conceptuais e visuais da linguaxe fotográfica actual.	CE42 CE43 CE44
Habilidade no uso de procesos de captación e procesado da imaxe fotográfica.	CE42 CE43
Habilidade para o uso de dispositivos fotográficos.	CE42 CE43
Habilidade para o desenvolvemento de proxectos creativos no ámbito da fotografía.	CE43 CE44

Contidos

Tema	
-Sobre a natureza da fotografía	-O discurso da mímese. -A fotografía como transformación do real. -A fotografía como pegada. -Autores que reflexionan na súa obra sobre o verismo fotográfico. -O verismo fotográfico e a imaxe dixital.
-Espazos discursivos da fotografía	2.0-Ubicación da fotografía: Espazo discursivo da pintura / Espazo propio. Xéneros / Espazos discursivos. 2.1-Documento, arquivo e concepto de autor. -Estilo documental. -O arquivo como estratexia na arte contemporánea. 2.2-A fotografía os medios de comunicación. As revistas ilustradas. -A fotografía de prensa na actualidade. 2.3-Outros campos con presenza da fotografía. -Desprazamento de espazo discursivo
-A fotografía e a arte contemporánea	3.0-Referentes históricos: Pictorialismo e vangardas históricas. 3.1-Anos 60-70. A foto como documento da obra. -A arte dos fotógrafos / A fotografía dos artistas. 3.2- A fotografía contemporánea. -A posmodernidade e a fotografía. -A forma cadro. -Diferentes propostas contemporáneas.
-Contidos prácticos	4.1- Manexo da cámara analóxica. -Revelado e positivado analóxico en branco e negro. 4.2- A imaxe numérica. Arquivos de imaxe. -Manexo da cámara dixital. Realización de copias. Diferentes procesos. 4.3- Propostas. -Definición e resolución. -Formulacións expositivas.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	36	67	103

Estudos/actividades previos	0	30	30
Sesión maxistral	12	0	12
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1.5	0	1.5
Traballos e proxectos	3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	O alumno terá que resolver os exercicios que se formulen ao longo do curso, debendo para iso realizar todo o proceso fotográfico en branco e negro no laboratorio. Así mesmo, deberá prestarlle atención á presentación dos resultados, tanto na súa definición conceptual como na súa resolución formal. O profesor fará un seguimento continuo do traballo realizado polo alumno.
Estudos/actividades previos	O alumno terá que realizar fóra da aula as tarefas marcadas na clase e na atención personalizada: consulta de bibliografía, visita de exposicións, toma de imaxes, realización de copias...
Sesión maxistral	O profesor desenvolverá os contidos do programa, baseando as súas explicacións na proxección de fotografías potenciando, ao mesmo tempo, o debate sobre as imaxes.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	O profesor realizará un seguimento continuo do traballo realizado polo alumno, realizando as preguntas, críticas ou suxestións que considere pertinentes en cada caso.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas de laboratorio	Seguimento semanal, de forma personalizada, do traballo realizado polo alumno. A asistencia as clases é imprescindible para aprobar.	25	CE1 CE2 CE5 CE7 CE9 CE19 CE20 CE21 CE25 CE31 CE32 CE39 CE42 CE43 CE44
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Proba escrita sobre os contidos dados no curso. Para aprobar deberase superar a nota de 3,5 neste apartado. A proba poderá ser nalgún caso complementada con algún traballo.	25	CE1 CE2 CE5 CE7 CE9 CE19 CE20
Traballos e proxectos	Traballo de temática libre (15 fotografías en branco e negro). Traballo de fotografía dixital (15 fotografías) Para aprobar deberase superar a nota de 3,5 neste apartado. A aplicación destes criterios poderá sufrir cambios en función das particularidades concretas do curso.	50	CE21 CE25 CE31 CE32 CE39 CE42 CE43 CE44

Outros comentarios e avaliación de Xullo

-As datas de entrega dos traballos prácticos iranse marcando na clase.

-Exame: 16 e 18 de xaneiro de 2017.

Convocatoria extraordinaria de xullo: 3 XULLO 2017, 16:00

-Exame.

-Serie a cor de 15 fotografías (Tamaño mínimo 15 x 20 cm).

-Serie en branco e negro de 15 fotografías positivadas polo alumno (Tamaño mínimo 18 x 24 cm)

Convocatoria fin de carreira: 24 de outubro 16:00 h.

Bibliografía. Fontes de información

BAQUÉ, Dominique, La fotografía plástica, Gustavo Gili, Barcelona, 1998

BARTHES, Roland, A cámara clara, Edicións Laiovento, Santiago de Compostela 2003

DUBOIS, Philippe, El acto fotográfico. De la representación a la recepción (capítulo), Paidós Comunicación, 1983.

FONTCUBERTA; Joan, El beso de Judás. Fotografía y verdad, Gustavo Gili, Barcelona, 1997

FONTCUBERTA, Joan, La cámara de Pandora, Gustav Gili, Barcelona

FREUND, Gisèle, La Fotografía como Documento Social, Gustavo Gili, Barcelona, 1976

KRAUSS, Rosalind, Lo fotográfico (capítulo), Gustavo Gili, Barcelona, 2002

ROUILLÉ, André / LEGMANY, Jean Claude, Historia de la fotografía, Alcor, Barcelona, 1988

ROUILLE, André Rouillé, A Fotografía entre documento e arte contemporánea, Senac, Sao Paulo, 2009

SEKULA, Allan, "Sobre a invención do significado da fotografía" (artículo), Grial 1339, Vigo, 1998

SONTAG, Susan, Sobre la fotografía, Edhasa, Barcelona, 1981

Recomendacións

Outros comentarios

Tutoría: Mércores 13 a 15h. Martes 10 a 14h. Recoméndase establecer previamente cita co tutor.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Proxectos gráficos dixitais**

Materia	Proxectos gráficos dixitais			
Código	P01G010V01908			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición				
Departamento	Debuxo			
Coordinador/a	Castro Muñiz, José			
Profesorado	Castro Muñiz, José			
Correo-e	muniz@uvigo.es			
Web	http://grupodx5.es			
Descrición xeral	A materia de "Proxectos gráficos dixitais", encádrase dentro dos procedementos de creación de obra artística xerada desde os sistemas electrónicos e numéricos. Desenvolve o labor creativo del alumno en tres vertentes: estéticas contemporáneas e pensamento actual das obras de arte múltiples; tecnoloxías aplicables á produción; posprodución e exhibición das obras e proxectos artísticos do ámbito gráfico. Establece un enlace coas materias impartidas no segundo ano de grao en "Técnicas gráficas" e prepara os proxectos de investigación que se desenvolverán nos mestrados e doutoramentos do posgrao.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística	- saber
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber facer
CE32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias	- saber facer
CE34	Capacidade de colaboración con outras profesións e especialmente cos profesionais doutros campos. Identificar os profesionais adecuados para desenvolver adecuadamente o traballo artístico	- saber facer - Saber estar / ser
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber facer
CE44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento das manifestacións actuais dentro do campo da imaxe gráfica e a estampa dixitais.	CE1 CE5

Coñecemento dos códigos e conceptos inherentes ao ámbito da gráfica dixital.	CE7
Coñecemento dos principais recursos técnicos e visuais da infografía.	CE9
Coñecemento do estado actual do pensamento artístico en relación á multiplicidade e á imaxe dixital.	CE1 CE2 CE5
Capacidade de desenvolvemento de proxectos creativos neste ámbito.	CE19 CE20
Capacidade de integración creativa de recursos propios do campo da imaxe gráfica dixital.	CE31 CE32
Capacidade para manexar dispositivos e ferramentas específicos en procesos creativos.	CE31 CE32
Habilidade no uso de ferramentas infográficas e de impresión dixital.	CE42 CE43
Habilidade para desenvolver proxectos no ámbito da gráfica e a edición dixitais.	CE42 CE43 CE44
Habilidade para integrar procesos gráficos dixitais na creación multidisciplinar.	CE34 CE43

Contidos

Tema	
<p>TEMA 1 Que significa multiplicidade hoxe. A idea de gráfica dixital actual. A- A estampa dixital. As novas estéticas da discretización na gráfica contemporánea.</p>	<p>SUBTEMA 1 A noción de pegada no campo expandido da gráfica actual. A matriz intanxible fronte ao soporte material. Estéticas contemporáneas da gráfica electrónica.</p>
<p>TEMA 2 Máquinas de debuxar/imprimir: gravar sen incidir e imprimir sen presión. Redefinicións do contacto por impresión. A- Dixitalidade e analoxía na creación de imaxes para impresión. Orixinal e copia. B- Discrepancias, resolución y acutancia na captación e escaneamento de orixinais. C- Maquinarias e útiles aplicables á obra de arte gráfica contemporánea. D- Perfís cromáticos, espectrofotometría, tramado, análise de cor e separacións tonais, fotolitos, etc. E- O traballo con arquivos, interpolación, tratamento, compresores e extensións dixitais para a súa impresión. F- Soportes para impresión: composición e enfebrado, coatings, sizings, aparellos. Coeficientes de absorción. Influencia do recubrimento nos perfís cromáticos. G- Tinturas. Dyes, water base, ecosolvent. Solvent. ROM. Ultraviolet. H- Post-producción. Relevos, cuños, preparacións e proteccións finais.</p>	<p>SUBTEMA 2 O pensamento derivado do maquinismo. Evolución da ferramenta á máquina. A impresión da luz. Métodos derivados da acción fotovoltaica fronte á impresión química. Os sistemas alfanuméricos e a colorimetría. Análise da cor-luz e a cor impresa. Soportes lumínicos e soportes materiais na gráfica actual.</p>
<p>TEMA 3 O múltiple como proxecto artístico. A- Reprodución, similitude, imitación, seriación, escalabilidade. B- O orixinal múltiple. Monoprint e Monotype.</p>	<p>SUBTEMA 3 Especcularidade e direccionalidade. A obra única reproducibile. Estéticas do múltiple e o imprimible. Orixinalidade multiplicada. O sentido da complexidade.</p>

TEMA 4

Ideas estéticas relacionadas cos conceptos de estampa dixital, orixinal e copia. Redefinicións e cuestionamento da autoría (Copy-Left) na multiplicación e difusión da obra de arte impresa por medios dixitais.

A- Infografía e arte gráfica. Mapas dixitais e gráficos vectoriais. A arte da estampa e os novos medios expositivos. A arte como espectáculo/consumo e a multiplicidade como difusión/tridimensionalidade da impresión. A gráfica dos grandes formatos.

B- O libro ilustrado e o libro de artista na era da reproducibilidade mecánica. A edición de estampas e ilustracións en soporte dixital.

C- Collage e photomontage dixital/analóxico. Recursos de fotocomposición, alternancia e duplicación.

SUBTEMA 4

Estruturalismo e pensamento serial. A deconstrución como punto de partida da desaturación. Gilles Deleuze e a estética das diseminacións. Rosalind Krauss e o campo expandido da arte. Principais teóricos do significado da obra de arte múltiple actual: Walter Benjamin, Marshal McLuhan, Alan Sokal, Humberto Ecco.

TEMA 5

Ilustración, collage, apropiación. Exploración dos límites escultóricos dos ámbitos gráficos. O pensamento gráfico e a súa relación coa perpetuación da memoria.

A- Instalacións, recorte, medios adhesivos e lumino-transparentes.

B- O gravado dixital sobre materiais metálicos, plásticos e pétreos. Creación de matrices non destinadas á estampaxe.

SUBTEMA 5

Aplicacións dos métodos numéricos na creación de obras de arte impresas. O orixinal múltiple e a produción. Procedementos creativos da repetición, repetibilidade e iteración.

TEMA 6

Recursos de estampaxe mixta sobre distintos soportes.

A- Tolerancias e interaccións entre soportes/tintas de impresión. Relevo e gofrados. Métodos indirectos e recubrimento e preparación de soportes para multiestampaxe e reposicionamento.

SUBTEMA 6

Produción e sistemas mixtos de estampaxe. Impresión mecanizada. Reposicionamento e incompatibilidades do soporte final. Cuños e decoupées.

TEMA 7

Formulación e posta en práctica de proxectos de investigación/expositivos de impresión dixital.

SUBTEMA 7

Non hai subtema.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	6	8
Proxectos	15	32	47
Titoría en grupo	6	0	6
Sesión maxistral	9	9	18
Prácticas de laboratorio	20	49	69
Cartafol/dossier	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	O sistema de proxecto persoal aberto ás necesidades de consecución dos obxectivos propostos pola materia establécese como un método óptimo para desenvolver durante o curso. Libros de artista, instalacións, estampaxe dixital, collage e impresións industriais encontradas: metodoloxías actuais que se inserirán nos ditos medios. O proxecto inicial documentado bibliograficamente será revisado e cualificado durante o primeiro mes do curso ata chegar a unha madurez óptima que permita a súa posta en escena en forma impresa, estampada ou xerada por calquera dos medios e tecnoloxías actuais dixitais/mixtas coas que se elaboran as obras da artes gráfico nos nosos días.
Proxectos	Presentación do preproxecto. Discusión, revisión e cualificación do proxecto que se desenvolverá durante o cuadrimestre. Presentación e defensa do proxecto en público usando un modelo de presentación audiovisual ou multimedia. Aprobación e posta en acción do proxectado.

Titoría en grupo	A titorización en grupo é unha das estratexias e metodoloxías que se contemplan nesta materia como un bo vehículo de guiado e docencia, baseadas na interacción dos alumnos entre si, fomentando a súa capacidade indagadora acompañada coas achegas e suxestións aportadas polo profesorado. A discusión e debate das propostas enriquecése, deste modo, con presentacións simultáneas, o que permite que os procesos de asimilación se realicen de maneira sincrónica co traballo individualizado no seu proxecto persoal. Serve, ademais, de orientación para o profesorado acerca do nivel do grupo de alumnos e da súa homoxeneidade e dispersión de forma comparada. Fomenta a capacidade que desenvolverá o alumnado de elaborar un discurso coherente na presentación das súas ideas e proxectos xerando, á súa vez, sinerxías para compartir información que nutran o grupo enteiro. A titorización en grupo prové de ferramentas docentes fundamentais nos procesos de obtención de seguridade persoal, capacidade de liderado, información compartida, desenvolvemento e motivación para a indagación, vehiculización e toma de decisións nos procesos de aprendizaxe do alumno.
Sesión maxistral	Forma parte das achegas xeradas interactivamente na aula de formación teórico-práctica que se sitúan no primeiro período de traballo do cuadrimestre. Compóñense de postas en escena de carácter audiovisual nas que o profesor sitúa o alumno no ámbito dos medios empregados na materia de “Proxectos gráficos dixitais”. Así mesmo, mostra obras e propostas, realizadas por artistas gráficos, tanto desde a formulación conceptual como aqueles aspectos de desenvolvemento técnico, ata a súa posprodución e exhibición. Faise unha revisión histórica razoada das artes gráficas baixo un punto de vista creativo, que desembocaron nos novos medios gráficos dixitais, o emprego da infografía e a edición e ilustración dixital destinados a xerar obras de arte e difundir os movementos artísticos actuais, principais eventos, artistas e obras destacadas, tecnoloxías e medios, especificacións e metodoloxías de traballo. As sesións son abertas ás achegas do alumnado. Inclúense, ademais, as incursións realizadas polos alumnos nas súas buscas de información e enriquecemento dos seus proxectos persoais que son expostos e discutidos en grupo e guiados polo profesor.
Prácticas de laboratorio	As prácticas no laboratorio de “Técnicas gráficas” englobarán as tarefas formativas dos alumnos ao redor da práctica e utilización das ferramentas, os dispositivos e as estratexias necesarias para a consecución e posta en práctica dos proxectos persoais. Os útiles, a maquinaria de impresión e os métodos de estampaxe e confección de obras de arte impresa polos diferentes medios e maquinaria desde a captación e xeración de orixinais e múltiples ata a súa transformación tanto física como virtual nos medios gráficos electrónicos susceptibles da súa publicidade e difusión. É, ademais, un vehículo de familiarización e de disciplina dun bo uso dos ditos elementos que dota e lle dá profesionalidade ao alumno de cara ao seu traballo en grupo en obradoiros de arte gráfica e entidades dedicados ao labor de creación e difusión infográfica, dotados de medios e maquinarias afíns co labor creativo e difusor da cultura e a arte contemporánea. Ofrece, ademais, o entendemento de todos aqueles detalles construtivos dos que se compoñen os procesos gráficos dixitais que posibilitan a creación, tanto para a impresión e difusión de obras de estampa dixital, como para a presentación de proxectos destinados a seren difundidos polos medios electrónicos nos nosos días.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Proxectos	A materia de “Proxectos gráficos dixitais”, encádrase dentro dos procedementos de creación de obra artística xerada desde os sistemas electrónicos e numéricos. Desenvolve o labor creativo del alumno en tres vertentes: estéticas contemporáneas e pensamento actual das obras de arte múltiples; tecnoloxías aplicables á produción; posprodución e exhibición das obras e proxectos artísticos do ámbito gráfico. Establece un enlace coas materias impartidas no segundo ano de grao en “Técnicas gráficas” e prepara os proxectos de investigación que se desenvolverán nos mestrados e doutoramentos do posgrao.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
------------	---------------	------------------------

Sesión maxistral	Sesión maxistral: Forma parte das achegas xeradas interactivamente na aula de formación teórico-práctica que se sitúan no primeiro período de traballo do cuadrimestre. Compóñense de postas en escena de carácter audiovisual nas que o profesor sitúa o alumno no ambiente dos medios que se empregarán na materia de "Proxectos gráficos dixitais". Así mesmo, mostra obras e propostas, desenvolvidas por artistas gráficos, tanto desde a formulación conceptual como aqueles aspectos de desenvolvemento técnico, ata a súa posprodución e exhibición. Faise unha revisión histórica razoada das artes gráficas baixo un punto de vista creativo, que teñen desembocado nos novos medios gráficos dixitais, o emprego da infografía e a edición e ilustración dixital destinados á xeración de obras de arte e difusión dos movementos artísticos actuais, principais eventos, artistas e obras destacadas, tecnoloxías e medios, especificacións e metodoloxías de traballo. As sesións son abertas ás achegas do alumnado. Inclúense, ademais, as incursións realizadas polos alumnos nas súas buscas de información e enriquecemento dos seus proxectos persoais que son expostos e discutidos en grupo e guiados polo profesor.	50	CE1 CE2 CE5 CE7
Proxectos	Formulación do preproxecto, discusión, revisión e cualificación do proxecto que se desenvolverá durante o cuadrimestre. • Presentación e defensa do proxecto en público usando un modelo de presentación audiovisual ou multimedia. • Aprobación e posta en acción do proxectado.	50	CE9 CE19 CE20 CE31 CE32 CE34 CE42 CE43 CE44

Outros comentarios e avaliación de Xullo

AVALIACIÓN

A avaliación é considerada nesta guía como un proceso formativo máis no seguimento dos obxectivos aos que se aplica unha metodoloxía adaptada aos perfís formativos, coincidente coas propostas do alumnado, así como os resultados que se obterán na materia, que serve de orientación aos logros persoais acadados polos discentes, de modo que saiban organizar a súa tarefa eficazmente, enfrontando o factor fracaso ou, no seu caso, a baixa cualificación, coa corrección de metodoloxías e actitudes de pobre resultado ou carentes da efectividade temporal establecida polo programa. O obxectivo da avaliación adáptase ao calendario docente e informa ao alumnado de cal é o seu grao de excelencia con respecto á materia.

O proceso de avaliación é continuo desde os seus comezos e concrétese especificamente en:

- Formulación do preproxecto, discusión, revisión e cualificación do proxecto que se desenvolverá durante o cuadrimestre.
- Presentación e defensa do proxecto en público usando un modelo de presentación audiovisual ou multimedia.
- Aprobación e posta en acción do proxectado.

A entrega será única ao final do período e a proposta/obxecto artístico xerado deberá axustarse aos obxectivos e intencionalidades do proxecto, así como ás especificidades do bloque de contidos temáticos e os obxectivos da materia.

Todos aqueles alumnos que non acaden unha nota suficiente poden presentarse ao exame final de febreiro, que consistirá na presentación do proxecto persoal e a realización posterior en forma de produción/post-produción da formulación/obxectualización gráfica, acorde cos modelos estéticos e de desenvolvemento práctico presentados na materia de "Proxectos gráficos dixitais".

O exame correspondente a xullo do presente ano terá os mesmos requisitos que os necesarios para o exame final da materia no cuadrimestre e requirirá do alumno o coñecemento do temario da dita materia que figura na guía docente.

PROBA DE AVALIACIÓN CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO: 4 DE XULLO VENRES ÁS 16.00 HORAS

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARREIRA: 25 de outubro de 2016, 16:00 h.

Bibliografía. Fontes de información

Brunner, Felix, A HANDBOOK OF GRAPHIC REPRODUCTION PROCESS. , Vertag. Editeur., Basilea. 1962.

Carr, F, A Guide to screen Process Printing, Studio Vista, London, 1961

Castro, Kako, Mapas invisibles para una gráfica Electrónica. De la huella impresa al grabado con luz, Ed. Comanegra, Barcelona 2007

Castro, Kako y Soler, Ana, Impresión piezoeléctrica, la estampa inyectada. Algunas reflexiones entorno a la gráfica digital., Ed. Bitácora, Barcelona 2006

Esteve Botey, Francisco, Historia del Grabado, Clan, Madrid 1990

Hayter, S. W., ABOUT PRINTS, Oxford University Press, London, 1962

Ivins, William, Imagen impresa y conocimiento: Análisis de la imágen prefotográfica. , Gustavo Gili, Barcelona 1975

Johnson, U. E. , American Prints and Printmakers, Doubleday & Co. , NY, 1980

Krauss, Rosalind, El inconsciente óptico, Ed. Tecnos, 1997

Pastor Bravo, Jesus, Electrografía y Grabado, caja de Ahorros Vizcaína, Bilbao 1989

Vives, Rosa, Del Cobre al Papel, la imagen multiplicada, Icaría, Barcelona 1994

FLUSSER, VILEM, Into the Universe of Technical Images, Electronic Mediations, University of Minnesota Press 2011

Giovanni Sartori, Homo Videns, La sociedad Teledirigida, Taurus, Madrid 2001

Dough Aitken, Broken screen, Expanding the image Breaking the narrative, D.A.P Dist. ART.Pub., New York 2006

ABOUT PRINTS. S. W. Hayter London: Oxford University Press. 1962

ADHESIVES GUIDE, RESEARCH REPORT M 39. Hurool, Joyce. British Scientific Instruments Research Ass. London. 1959.

A HANDBOOK OF GRAPHIC REPRODUCTION PROCESS. Brunner, Felix. Vertag. Editeur. Basilea. 1962.

A GUIDE TO SCREEN PROCESS PRINTING. Carr, F. Studio Vista. London. 1961

AMERICAN CRAFT MUSEUM. MAKING PAPER. NEW YORK: AMERICAN CRAFT CUNCIL & INTERNATIONAL PAPER CO. Carriage House Press. 1981

AMERICAN PRINTS AND PRINTMAKERS. Johnson. U.E. Doubleday & Co. 1980

ARTE DE HACER PAPEL SEGÚN LA PRÁCTICA EN FRANCIA Y HOLANDA, EN LA CHINA Y EL JAPÓN. De la Lande. Espasa Calpe. Madrid. 1968.

ART AFTER MODERNISM: RETHINKING REPRESENTATION. WALLIS, BRIAN. NEW YORK.: THE NEW MUSEUM OF CONTEMPORARY ART, IN ASSOCIATION WITH DAVID R.GODINE, PUBLISHER, BOSTON. 1984

ART AND ITS OBJECTS. Vollheim R. Harmonswoth. 1970

ATELIER 17. Moser Joann. Madison : University of Wisconsin, 1977

BASIC PRINTMAKING TECHNIQUES. Bernard Toale. Davis Pub. Inc. Worcester Massachusetts. 1992

COMMITTED TO PRINT. SOCIAL AND POLITICAL THEMES IN RECENT AMERICAN PRINTED ART. Exhibition catalogue. MOMA N.Y. Jan 31-Apr 19. 1988

CONTEMPORARY BRITISH ART IN PRINT: The Paragon Press. 1986-95. Exh. Catalogue.

CREATIVE LITHOGRAPHY AND HOW TO DO IT. Arnold, Grant. Ed. Dover. New York. 1964

DE LA MENTE Y OTRAS MATERIAS. Goodman, Nelson. Visor Dis. S.A. Madrid 1995

DEL COBRE AL PAPEL. LA IMAGEN MULTIPLICADA. Vives, Rosa. Icaría, Barcelona. 1994

DEL ARTE OBJETUAL AL ARTE DE CONCEPTO. Simón Marchán Fiz. Akal. Madrid. 1974.

DICTIONAIRE TECHNIQUE DE L'ESTAMPE. Beguin. A. Bruxelles. 1977.

DOYLE, W. Classroom task and students abilities. en Peterson, P y Walberg, H research on teaching. Berkeley: McCuchan Pub. Co.

DONALD SULTAN. A PRINT RETROSPECTIVE. Barry Walker. Rizzoli, New York. 1992

EL ARTE DEL SIGLO XV. DE PARLER A DURERO. Jan Bialostocki. Ed. Itsmo. Madrid 1998.

ELECTROGRAFÍA Y GRABADO. Pastor Bravo, Jesus. Caja de Ahorros Vizcaina. Bilbao. 1989.

EI ESPACIO DE EINSTEIN Y EL CIELO DE VAN GOGH. L. Le Shan y H. Margeneau. Ed. Gedisa. Barcelona 1985

eL FIN DE LA MODERNIDAD. Gianni vattimo. Gedisa ed. Barcelona 1997

El inconsciente Óptico. Rosalind Krauss . Ed. Tecnos 1997

ENTRE EL VER Y EL PENSAR. LA PINTURA Y LAS ESCRITURAS PICTOGRÁFICAS. Jorge Elliot. Fondo de Cultura Económica. Madrid. 1976

ESCRITOS DE ARTE DE VANGUARDIA. 1900-1945. Angel Gonzalez García. Francisco Calvo Serraller, Simón Merchán Fiz. Ed. Itsmo. Madrid 1999.

ESTAMPADO Y PRENSADO A MÁQUINA. Billigmann.J y Feldman. H.D.. Barcelona. 1972

ESTÉTICA Y HERMENÉUTICA. Hans.Georg Gadamer. Ed. Technos . Madrid 1996

ESTÉTICA DE LAS PROPORCIONES. Matila C. Chyka. Poseidon.Barcelona 1983

ETCHING ENGRAVING AND INTAGLIO PRINTING. Gross. Anthony. Londres 1970

ETCHING AND ENGRAVING. Buckland, J. New York, 1973

ETCHING. Edmonstron, L. New York. 1972

ETCHING AND ENGRAVING. Chamberlain Walter. London . Thames & Hudson, 1977

FIRST IMPRESIONS. EARLY PRINTS BY FORTY SIX CONTEMPORARY ARTISTS. ElizabethArmstrong. Hudson Hill Press. New York. 1989

FOTOCROMÍA BÁSICA. Astrua, M. Ed. Don Bosco. Barcelona 1982.

FRANCISCO DE GOYA EN LA CALCOGRAFÍA NACIONAL. Real Academia de Bellas Artes de San Fernando. Madrid. 1990

GALVANOTECNIA Y GALVANOPLÁSTIA. Blum, W. y Hogaboom, G.B. Compañía Editorial Continental. México. 1964

GENETIC EPISTEMOLOGY. Jean Piaget. New York. 1972

GEORG BASTELITZ. GRABADOS. Lewison /Mason.IVAM. Valencia.1991

GRABADO EN MADERA Y TÉCNICAS AFINES. Chamberlain Walter. De. H. Blume Madrid 1988.

GRAVURE AU CARBORUNDUM. Goetz, H. Maegt editeur. Paris. 1981

HERMENÉUTICA Y ACCIÓN. Compilación de Lluís Álvarez. Junta de Castilla y León. Consejería de Educación y Cultura. 1999

IMPRESIÓN PIEZOELÉCTRICA. LA ESTAMPA INYECTADA. ALGUNAS REFLEXIONES ENTORNO A LA GRÁFICA DIGITAL. Coord. Kako Castro y Ana Soler. Ed. Bitácora. Barcelona 2006. ISBN

LA MODERNIDAD COMO ESTÉTICA. Instituto de Estética y teoría de las Artes. Madrid. 1993

LA PRODUCCIÓN SOCIAL DEL ARTE. Janet wolff. Ed Itsmo.Madrid 1997

LA SENDA EXTRAVIADA DEL ARTE. F. Calvo Serraller. Mondadori. Madrid. 1992

LES ORIGINES DU PAPIER, DE L'IMPRIMERIE ET DE LA GRAVURE. Paris: Editions de la Tournelle, 1935.

L'ESTAMPE, HISTORIE GÉNÉRAL DE LA GRAVURE. Laran, J. P.U.F. París 1959

Barcelona 1986.

TECNICAS ADITIVAS EN EL GRABADO CONTEMPORÁNEO. Ramos Guadix, Juan C. Universidad de Granada, 1993

THE ART OF THE PRINT. Eichenberg, Fritz. Abrams pub. New York. 1976

THE BOOK BEFORE PRINTING. David Diringer. Dover Publ. New York. 1982

THE COLLAGRAPH PRINT. Bernard, David. Artist proof Vol.II Pratt Graphic Center. New York. 1962

THE COMPLETE BOOK OF SILK SCREEN PRINTING PRODUCTION. Biegeleisen, J. L. Dover Publications. New York, 1972,

THE DEMATERIALIZATION OF THE ART OBJECT. Lucy Lippard. New York. 1973

THE MEANINGS OF MODERN ART. Russell, J. New York. 1979

THE MIND AND ART OF GIOVANNI BATTISTA PIRANESI. Thames and Hudson, London. 1978.

THE PRINT IN GERMANY. 1880-1933. Frances Carey and Anthony Griffiths. Trustees of the British Museum. London. 1984

THE TAMARIND BOOK OF LITHOGRAPHY: ART AND TECHNIQUES. Antreasian, Garo Z. & Adams Clinton. New York: Harry Abrams Inc. 1971

THE TRANSFIGURATION OF THE COMMON PLACE. Arthur C. Danto. Harvard University Press. London. 1981

THINKING PRINT. Deborah Wye. The Museum of Modern Art, New York. Dist. Harry N. Abrams, Inc. New York. 1996

TRATADO DE SERIGRAFÍA ARTÍSTICA. Russ, Stephen. Blume. Barcelona. 1981

TRES MIRADAS SOBRE EL ARTE. Rafael Argullol. Ed. Destino. Barcelona 1998

UN ENSAYO SOBRE GRABADO. Juan Martinez Moro.Creática Ediciones.1998

WOOD ENGRAVING: HOW TO DO IT. Simon Brett. Silent Books. SW Avesey, Cambridge CB4 5RA 1994.

XEROGRAFÍA: DOCUMENTAZIONE SULL'USO CREATIVO DELLE MACCHINE RANK XEROX, Munari, Bruno. Ed. Rank Xerox, Milan 1970

Recomendacións

Outros comentarios

TITORÍAS DA MATERIA

Kako Castro:

1º e 2º cuatrimestre: Venres 15:00 - 21:00.despacho Dep. Debuxo.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Proxectos videográficos**

Materia	Proxectos videográficos			
Código	P01G010V01909			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo			
Coordinador/a	Alonso Romera, María Sol			
Profesorado	Alonso Romera, María Sol Suárez Cabeza, Fernando			
Correo-e	alonso@uvigo.es			
Web	http://alonso@uvigo.es			
Descrición xeral	Desenvolverase, desde a exploración de materiais técnicos de captación e manipulación de imaxe e son, todo o poder intelecto-emocional dos novos procesos visuais xurdidos do contexto posmoderno, do auxe mass-mediático e dos novos produtos de goce cultural. A partir de todo isto, expónse unha investigación dos elementos implicados en potenciar a comunicación coa obra como canle de comunicación coas formulacións do artista, é dicir, os dispositivos e técnicas expositivas e interactivas de nivel perceptivo e a creación e deseño de espazos de instalación e mantemento para as obras audiovisuais.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber - saber facer
CG10	Capacidade heurística e de especulación para a resolución de problemas, a realización e novos proxectos e estratexias de acción.	- saber - saber facer
CE1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte	- saber
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo	- saber
CE16	Coñecemento das características dos espazos e medios de exposición, almacenaxe e transporte das obras de arte	- saber
CE17	Coñecemento dos diferentes axentes artísticos e o seu funcionamento. Identificar os distintos intermediarios artísticos e as súas funcións na dinámica da arte e a súa metodoloxía de traballo	- saber
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber - saber facer
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber - saber facer
CE21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.	- saber - saber facer
CE22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo	- saber - saber facer
CE42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística	- saber facer
CE43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística	- saber - saber facer

CE44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores	- saber - saber facer
CE48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O alumnado coñecerá as tendencias estéticas actuais da arte nos medios técnicos.	CE1 CE2 CE5
O alumnado adquirirá coñecementos teóricos e prácticos sobre a capacidade interactiva dos soportes multimedia.	CE5 CE7 CE8 CE44
O alumnado adquirirá coñecementos dos medios de exposición e difusión da obra audiovisual.	CE16 CE17 CE43 CE44 CE48
O alumnado coñecerá as implicacións estéticas do soporte dixital na produción artística.	CE5 CE7 CE8 CE19
O alumnado estará capacitado para aplicar os recursos propios do campo dixital ao desenvolvemento dun traballo artístico personalizado.	CE19 CE20 CE21 CE22 CE42 CE43 CE44
O alumnado desenvolverá unha comprensión crítica da aplicación das novas tecnoloxías ao discurso artístico.	CE1 CE2 CE19 CE20
O alumnado adquirirá capacidades para comprender o concepto de autoría no contexto dos sistemas de comunicación telemáticos.	CE2 CE8 CE17 CE48
O alumnado coñecerá o manexo de recursos informáticos na creación artística.	CE7 CE42 CE43 CE44
O alumnado saberá desenvolver proxectos artísticos multimedia.	CG10 CE42 CE43 CE44
O alumnado adquirirá habilidade na procura e/ou utilización de novas aplicacións informáticas específicas para a solución de problemas artísticos concretos.	CG1 CG2 CE7 CE43 CE44

Contidos

Tema	
Teóricos: Movements e Autores da experimentación cinematográfica e audiovisual.	-Vanguardia. -*Narratividade. -Abstracción. -Realismo. -Documental.
Teóricos: A Filmación e a Montaxe na *Videocreación.	-*Cámara-*Stylo / Cámara indiferente. -Montaxe como ferramenta de Estilo. -Montaxe como linguaxe convencional.

Teóricos: A configuración da Mirada.	-A Mirada. -A Sutura da Mirada. -A pantalla e o papel do espectador. -O proceso da Mirada.
Teóricos: Dispositivos de interacción da imaxe.	-A dimensión espacial do dispositivo -A dimensión temporal do dispositivo. -A dimensión técnica, a subxectiva e a ideolóxica.
Teóricos: estudo dos elementos interactivos de comunicación.	-Dispositivos integrados na Arquitectura do Espazo. -Proxección sobre Obxectos. -Dispositivos de Luz. -Pantalla única / múltiples.
Prácticos: estudo e aplicación das diversas formas interactivas.	-Creación de proxectos interactivos en función do corpo no espazo. -Creación de proxectos interactivos *monocanal.
Prácticos: estudo e aplicación dos recursos de filmación e montaxe de imaxe e son.	-Creación de proxectos artísticos audiovisuais como obra *monocanal. -Creación de proxectos artísticos audiovisuais como obra de instalación no espazo físico real.
Prácticos: uso e aplicación de ferramentas e recursos de adaptación da imaxe e o son.	-Adaptación da tecnoloxía dixital de captura e reprodución de imaxe e son. -Recursos de iluminación.
Prácticos: ferramentas e software de creación interactiva.	-Editores de vídeo dixital. -Editores de axuste de proxección.
Prácticos: posta en práctica de solucións de instalación e proxección da Obra audiovisual.	-Aplicación de dispositivos de instalación e expositivos para obra multimedia.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	21.5	0	21.5
Prácticas de laboratorio	10	15	25
Traballos de aula	21	52.5	73.5
Traballos tutelados	0	30	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clase maxistral con apoio de documentación e sistemas multimedia. Exposición dos contidos da materia: exposición teórica dos conceptos relacionados coa idea de «cultura visual». *Ontoloxía da imaxe e da mirada. Exemplos *paradigmáticos de estratexias expositivas e dispositivos de instalación multimedia. Resolución de problemas prácticos. Toma de apuntamentos e exposición debatida dos mesmos. Modalidade: guiada. Presenza do/da docente e presenza obrigatoria do alumnado. Escenario: aula ordinaria. Sala de proxeccións.
Prácticas de laboratorio	Descrición: aprendizaxe práctica, mediante a simulación de casos, do manexo das ferramentas de creación implicadas no deseño de dispositivos audiovisuais de instalación multimedia. Modalidade: guiada. Presenza do/a docente e presenza obrigatoria do alumnado. Escenario: Aula, Laboratorio de audiovisuais.
Traballos de aula	Descrición: o alumnado, individualmente ou en grupo (5 alumnos máximo), desenvolve na aula o deseño e a realización, como obra final, dun proxecto de creación audiovisual, no cal se materializan conclusións investigadoras relacionadas con algunha das temáticas principais ou problemáticas audiovisuais desenvolvidas na materia. Modalidade: guiada, con seguimento do traballo e avaliación (tanto durante o proceso como o resultado final) e vinculado ao seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Traballos tutelados	Descrición: realizarase, individualmente, un traballo de documentación sobre 5 artistas-autores cuxa obra se desenvolva no ámbito da *Videocreación ou a experimentación cinematográfica: baixo un modelo de Ficha, cuxos campos serán estipulados polo profesorado, cada alumno envorcará toda a información da que poida abastecerse en relación á formación, o método de traballo creativo, a bibliografía existente e as obras e exposicións máis importantes dos autores elixidos. Modalidade: autónoma. O alumnado dispoñen de sesións de *tutoría para facilitar o *seguimento do seu traballo por parte do/a docente.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Traballos de aula A atención personalizada neste ámbito leva a cabo de forma presencial; desenvólvese directamente na aula (Laboratorio de Audiovisuais) durante o tempo de presencialidade do alumno programado para este labor e, por tanto, durante a realización do proxecto (obra audiovisual) que o alumno estea a levar a cabo. Ten carácter teórico e práctico.

Traballos tutelados A atención personalizada neste ámbito leva a cabo durante o horario de tutorías fixado previamente polo/os/as docente/é. Ten carácter teórico e práctico. Desenvólvese de forma individual ou en pequenos grupos. Desenvólvese fóse da aula (Despachos de profesor ou Espazo 20)

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Estipúlase o desenvolvemento e creación dun Proxecto persoal e dunha Memoria que describa todas as fases de creación e produción do Proxecto e cuxo resultado sexa unha Obra final que será exposta e instalada de forma pública cumprindo os mesmo niveis de acabado e calidade que requiriría unha Sala de Exposicións oficial ou un Museo. A avaliación é continua durante o transcurso da materia. Estipularase unha data final de entrega do proxecto audiovisual (Obra Final). Se o alumno non consegue superar o nivel de aprobado e non realiza a entrega do traballo de clase que se estipula como proxecto práctico da materia, optará a presentarse, para aprobar a materia, aos exames da convocatoria de xullo. Resultados de aprendizaxe avaliados: -O alumnado adquirirá coñecementos teóricos e prácticos sobre a capacidade interactiva dos soportes multimedia. -O alumnado adquirirá coñecementos dos medios de exposición e difusión da obra audiovisual. -O alumnado estará capacitado para aplicar os recursos propios do campo dixital ao desenvolvemento dun traballo artístico personalizado. -O alumnado coñecerá o manexo de recursos informáticos na creación artística. -O alumnado saberá desenvolver proxectos artísticos multimedia. -O alumnado adquirirá habilidade na procura e/ou utilización de novas aplicacións informáticas específicas para a solución de problemas artísticos concretos.	70	CG1 CG10 CE5 CE7 CE8 CE16 CE17 CE19 CE20 CE21 CE22 CE42 CE43 CE44 CE48
Traballos tutelados	A presentación do traballo tutelado (Fichas de investigación sobre a obra de 5 artistas), realízase ao final do cuadrimestre (estipularase unha data final de entrega) e é obrigatoria para todo o alumnado. A non presentación deste Traballo teórico (Traballo tutelado) restará o 30% á cualificación obtida no traballo de clase. Resultados de aprendizaxe avaliados: -O alumnado coñecerá as tendencias estéticas actuais da arte nos medios técnicos. -O alumnado coñecerá as implicacións estéticas do soporte dixital na produción artística. -O alumnado desenvolverá unha comprensión crítica da aplicación das novas tecnoloxías ao discurso artístico.	30	CG1 CG2 CE1 CE2 CE5 CE7 CE8 CE19 CE20

Outros comentarios e avaliación de Xullo

CONVOCATORIA ORDINARIA 1º CUADRIMESTRE.

Data Final Entrega - Proba de Avaliación Final da Materia:- **10 XANEIRO 2017**

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARREIRA: **26 Outubro 2016 ás 16:00*h**

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO: **10 DE XULLO 2017 ás 16.00 HORAS**

O alumnado deberá presentar un proxecto audiovisual (como obra final), segundo os mesmos parámetros que se transmitiron e impartiron na materia. Este proxecto deberán realizarse ata a data da convocatoria baixo *tutorización dalgún ou de todos os docentes dá materia e, por tanto, os profesores deberán coñecer o proceso de realización deste traballo e saber que será presentado como resultado para avaliar na convocatoria extraordinaria da materia (Xullo). Para isto, o alumnado deberá manter contacto, nos horarios de *tutorías que se estipule, cos profesores implicados.

Xunto co proxecto audiovisual (obra final), o alumno deberá presentar o mesmo tipo de traballo tutelado que se requiriu durante a impartición da materia. Deberá basearse no mesmo tipo de contido temático e de desenvolvemento de contidos estipulados durante a impartición docente da materia.

A cualificación obtida como nota final da materia valorarase dá seguinte maneira: proxecto audiovisual (70%); traballo tutelado (30%).

Bibliografía. Fontes de información

AUMONT; J., La imagen, Paidós, Barcelona 2002.

DARLEY; A., Cultura Visual Digital, Paidós Comunicación, Barcelona 2002.

GONZALEZ LOBO; MARIA A. y CARRERO LOPEZ; E., Manual de planificación de medios, Esic, 2006.

TORREIRO; C. y CERDÁN; J., Documental y vanguardia, Cátedra. Signo e imagen, Madrid 2005

ZUNZUNEGUI; S., La mirada plural, Cátedra. Signo e imagen, Madrid 2008

Recomendacións

Outros comentarios

Horario Tutoría:

SOL ALONSO alonso@uvigo.es (Coordinadora da Materia): 1º Cuadrimestre: Luns 15:30h a 21:30h / 2º Cuadrimestre: Xoves de 11:00h a 13:00h e de 16:30h a 20.30h

FERNANDO SUAREZ fscabeza@uvigo.es: 1º Cuadrimestre: Xoves 9:00h a 15:00h / 2º Cuadrimestre: Martes 9:00 a 15:00h.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xestión, ámbito artístico e mundo profesional**

Materia	Xestión, ámbito artístico e mundo profesional			
Código	P01G010V01910			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Escultura			
Coordinador/a	Buxán Bran, Xosé Manuel			
Profesorado	Buxán Bran, Xosé Manuel			
Correo-e	xmbuxanbran@yahoo.es			
Web	http://xmbuxanbran@yahoo.es			
Descrición	ESTUDO DO CONTEXTO XERAL NO QUE SE DESENVOLVE O SISTEMA DA ARTE CONTEMPORÁNEA xeral			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber - saber facer
CG3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese	- saber
CG6	Capacidade de traballar en equipo.	- saber facer - Saber estar / ser
CG7	Capacidade de integración en grupos multidisciplinares. Capacidade de colaboración con profesionais doutros campos	- saber facer - Saber estar / ser
CG10	Capacidade heurística e de especulación para a resolución de problemas, a realización e novos proxectos e estratexias de acción.	- saber facer
CG11	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios	- Saber estar / ser
CG12	Capacidade de adaptación a novas situacións.	- saber facer - Saber estar / ser
CG15	Sensibilidade a respecto do patrimonio cultural.	- Saber estar / ser
CE2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural	- saber
CE3	Comprensión crítica da responsabilidade de desenvolver o propio campo artístico. Compromiso social do artista	- saber - Saber estar / ser
CE4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade	- saber
CE10	Coñecemento de institucións e organismos culturais españois e internacionais e do seu funcionamento (rede museística, exposicións, bienais, etc.)	- saber
CE11	Coñecemento das normas de actuación derivadas dos dereitos de autor e propiedade	- saber
CE15	Coñecemento dos métodos artísticos susceptibles de seren aplicados a proxectos socioculturais. Estudar as metodoloxías que faciliten a actuación artística no entorno social	- saber
CE16	Coñecemento das características dos espazos e medios de exposición, almacenaxe e transporte das obras de arte	- saber

CE17	Coñecemento dos diferentes axentes artísticos e o seu funcionamento. Identificar os distintos intermediarios artísticos e as súas funcións na dinámica da arte e a súa metodoloxía de traballo	- saber
CE18	Coñecementos básicos de economía e marketing. Analizar e situar a actividade artística nun contexto estratéxico e de competencia. Establecer e manter relacións comerciais con clientes e/ou socios	- saber
CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber
CE21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.	- saber
CE23	Capacidade de comunicación. Aprender a traducir as ideas artísticas para poder transmitilas	- saber facer
CE24	Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas artísticos complexos e proxectos	- saber facer
CE26	Capacidade de curiosidade e de sorpresa máis para alén da percepción práctica. Desenvolver a percepción mental para alén do retiniano	- saber facer - Saber estar / ser
CE28	Capacidade de traballar en equipo. Capacidade de organizar, desenvolver e resolver o traballo mediante a aplicación de estratexias de interacción	- saber facer - Saber estar / ser
CE34	Capacidade de colaboración con outras profesións e especialmente cos profesionais doutros campos. Identificar os profesionais adecuados para desenvolver adecuadamente o traballo artístico	- saber facer - Saber estar / ser
CE35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno	- saber facer - Saber estar / ser
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística	- saber facer
CE37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística	- saber facer - Saber estar / ser
CE39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición	- saber - Saber estar / ser
CE40	Capacidade de autoemprego e de xeración de emprego	- saber facer
CE41	Capacidade para realizar proxectos de investigación artísticos.	- saber facer
CE44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores	- saber facer
CE45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos	- saber facer
CE46	Habilidade para realizar proxectos artísticos con repercusión social e nos medios. Utilizar os recursos de difusión dos proxectos artísticos co fin de potenciar a súa repercusión social	- saber facer
CE47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación	- saber facer
CE48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados	- saber facer
CE49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Coñecementos básicos sobre o mundo artístico profesional.	CG2 CG3 CG15 CE10 CE17 CE18 CE34 CE35 CE36 CE39 CE40 CE41 CE45 CE46 CE47
Coñecemento básico dos procesos legais na inserción e circulación da obra de arte no contexto social e cultural.	CE4 CE11 CE17 CE18
Coñecemento básico da industria cultural e da xestión da arte.	CE2 CE4 CE10 CE17
Coñecemento dos axentes e factores que interveñen na exposición da obra de arte.	CE16 CE17
Coñecemento dos modos de xestión artística e dos seus aspectos legais.	CE10 CE15 CE17
Capacidade básica para a programación e xestión de exposicións.	CE37 CE39
Capacidade para a inserción de traballos artísticos no contexto social e cultural.	CE35 CE36 CE37 CE39
Capacidade para o traballo en equipo con outros axentes e sectores da industria cultural.	CG6 CG7 CG11 CG12 CE28 CE34
Capacidade para adecuar a exposición de obras e proxectos artísticos aos intereses da natureza das obras.	CE21 CE24 CE36 CE39
Capacidade de innovar e experimentar na exposición e circulación de obras e proxectos artísticos.	CE19 CE20 CE21 CE37 CE39
Capacidade para a elaboración de documentos, dossieres e memorias sobre exposición de proxectos.	CG1 CG2 CG3 CE23 CE24 CE36
Capacidade de sensibilización co contexto cultural.	CG15 CE3 CE26 CE35
Habilidade para realizar proxectos expositivos de interese social.	CG10 CE3 CE4 CE45 CE46 CE47

Habilidade para a presentación e realización de proxectos expositivos.

CE45
CE47
CE48

Habilidade para comunicar e difundir proxectos concretos.

CG3
CE44
CE45
CE49

Contidos

Tema

1. O artista como profesional.	1. O artista como xestor dun ben de consumo cultural, social e económico.
2. A produción, xestión e difusión da obra.	2. A obra artística como produción capitalista.
3. Axentes culturais e xestores artísticos.	3. Directores de museos, comisarios, coordinadores de exposicións, conservadores, críticos, xornalistas culturais.
4. Análise da institución museística.	4. O museo desexado e rexeitado. Crise e rexurdimento do museo.
5. Os distintos lugares de exposición.	5. Centros expositivos de diferentes institucións privadas e públicas, fundacións, corporacións, espazos alternativos e comunitarios.
6. As coleccións públicas e privadas. Os coleccionistas.	6. O significado de coleccionar. Paixón e negocio. Expor o coleccionado para amosar e revalidar.
7. As políticas culturais.	7. Diversidade de entidades privadas e públicas e características das súas programacións culturais. Ferramentas utilizadas nas súas producións.
8. O sistema de galerías. As feiras. O mercado da arte.	8. Galerías e economía, o mercado e a rede de feiras como evento mercantil.
9. Sistemas de lexitimación e valor.	9. O poder lexitimador de galería, museo, prensa especializada, comisario e crítico.
10. Os públicos	10. Políticas de merchandising e o valor do público e do popular.
11. Aspectos sociais e legais.	11. Dereitos de autor.
12. Novos modos de xestión artística.	12. Redes alternativas, sociais e comunitarias.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	10	18	28
Proxectos	10	18	28
Sesión maxistral	10	0	10
Estudo de casos/análises de situacións	10	18	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	10	18	28
Traballos e proxectos	2	12	14
Cartafol/dossier	2	12	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Estudo no contexto orixinal de espazos expositivos en funcionamento.
Proxectos	Desenvolvemento de producións culturais nas que amosar o perfil xestor e profesional.
Sesión maxistral	Descrición e comentario do status quo do sistema artístico actual e dos axentes e estruturas que o compoñen.
Estudo de casos/análises de situacións	Descubrimiento, avaliación e análise de axentes, estruturas e demais elementos presentes no sistema artístico contemporáneo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Análise do traballo do alumno polo profesor e subseguinte revisión co alumnado
Saídas de estudo/prácticas de campo	Posta en común das experiencias e impresións entre alumnado, profesionais do centro visitado e profesor.
Proxectos	Análise compartida co alumno de todas as fases do seu proxecto persoal de creación dun Traballo de Xestión Artística.

Sesión maxistral	Reflexión e debate mútuo en torno aos contidos inseridos nas sesións maxistrais.
Probas	Descrición
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Seguimento e análise compartido das probas desenvolvidas polo/a estudante.
Traballos e proxectos	Crítica e atención personalizada a cada proxecto e traballo realizado polo estudante.
Cartafol/dossier	Revisión compartida da memoria/ cartafol/ dossier e mails o exercizos realizados polo/a estudante.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Avaliación do proxecto en orixinalidade, resolución e metodoloxía.	30	CG2 CG10 CG11 CG12 CG15 CE2 CE3 CE4 CE10 CE11 CE15 CE16 CE17 CE18 CE19 CE20 CE21 CE23 CE24 CE26 CE28 CE34 CE35 CE36 CE37 CE39 CE40 CE41 CE44 CE45 CE46 CE47 CE48 CE49

Saídas de estudo/práticas de campo

Asistencia e participación nas visitas.

5

CG6
CG7
CG12
CG15
CE2
CE3
CE4
CE10
CE11
CE15
CE16
CE17
CE18
CE19
CE28
CE34
CE35
CE36
CE37
CE39

Proxectos	Avaliación do proxecto en orixinalidade, resolución e metodoloxía.	15	CG2 CG10 CG11 CG12 CG15 CE2 CE3 CE4 CE10 CE11 CE15 CE16 CE17 CE18 CE19 CE20 CE21 CE23 CE24 CE26 CE28 CE34 CE35 CE36 CE37 CE39 CE40 CE41 CE44 CE45 CE46 CE47 CE48 CE49
Sesión maxistral	Asistencia e participación.	5	CG1 CG3 CG7

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Capacidade para mergullarse e desenvolver probas prácticas artísticas de xestión.	30	CG2 CG11 CG12 CG15 CE2 CE3 CE4 CE10 CE11 CE15 CE16 CE17 CE18 CE19 CE20 CE21 CE23 CE24 CE26 CE28 CE34 CE35 CE36 CE37 CE39 CE40 CE41 CE44 CE45 CE46 CE47 CE48 CE49
Traballos e proxectos	Deseño, orixinalidade crítica e resolución.	10%	

CG1
CG2
CG3
CG10
CG11
CG12
CG15
CE2
CE3
CE4
CE10
CE11
CE15
CE16
CE17
CE18
CE19
CE20
CE21
CE23
CE24
CE26
CE28
CE34
CE35
CE36
CE37
CE39
CE40
CE41
CE44
CE45
CE46
CE47
CE48
CE49

Outros comentarios e avaliación de Xullo

EXAME: Consistirá na defensa individual de proxectos e estudos dos casos desenvolvidos por cada alumno/a na Materia.

VENRES 16 DE XANEIRO DE 16.00 A 17.00H.

EXAME CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO: 6 XULLO 2017, 16:00H.

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA FIN DE CARREIRA: 27 DE OUTUBRO ÁS 16:00H.

Bibliografía. Fontes de información

ALONSO FERNÁNDEZ, Luis, Museología, Introducción a la teoría y práctica del museo, Istmo, Madrid, 1993

BELLIDO GANT, Mª Luisa , Arte, museos y nuevas tecnologías, Trea, Gijón, 2003

BOLAÑOS, María, Ed. , La memoria del mundo. Cien años de museología 1900-2000, Trea, Gijón, 2002

DANTO, Arthur C. , Después del fin del arte. , Paidós, Barcelona, 1999

HERNÁNDEZ HERNANDEZ, Francisca, El museo como espacio de comunicación, Trea, Gijón, 2001

HOOPER-GREENHILL, Eilean, Los museos y sus visitantes., Trea, Gijón, 2000

VALDES SAGÜES, M^a del Carmen, La difusión cultural en el museo, Trea, Gijón, 1999

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Antropoloxía: Antropoloxía da arte/P01G010V01101

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Arte e espazo social/P01G010V01901

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Arte e contemporaneidade/P01G010V01601

Outros comentarios

Programa de Visitas á
Fundación RAC, Pontevedra
Pazo de Exposicións de Pontevedra
Museo de Pontevedra

TITORÍAS: Xoves e Venres de 15.30h. e de 16.30.

LUGAR: Despacho do Profesor

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo de Fin de Grao**

Materia	Traballo de Fin de Grao			
Código	P01G010V01991			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	18	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Pintura			
Coordinador/a	Perez-Jofre Santesmases, Ignacio			
Profesorado	Perez-Jofre Santesmases, Ignacio			
Correo-e	ipjsan@hotmail.com			
Web				

Descrición xeral Elaboración artística como proceso investigador. Definición y modelos de proyectos artísticos. Optimización de los procesos creativos. Investigación, creación, innovación. Optimización de los recursos creativos: materiales, espacio, tiempo, información y energía. Modos de formalización y de transmisión. El proyecto y la escritura: Escritos de artistas, ensayos críticos,.. Aportación personal de parámetros y recursos. Proyecto y documentos posibles: Memorias, desarrollos, presupuestos, catalogación, divulgación, prensa. Creación, gestión y uso de modelos de archivo de información útil para el proyecto artístico. El lugar de trabajo y la obra artística. El espectador y la obra: modelos de intervención y /o participación. Adecuación del Trabajo Fin de Grado a los modos de exposición y circulación de la obra de arte.

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de xestión da información.	- saber - saber facer
CG2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo	- saber facer
CG3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese	- saber
CG4	Capacidade de aprendizaxe autónoma.	- saber facer
CG5	Capacidade de traballar autonomamente.	- saber facer
CG8	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación.	- saber facer
CG9	Capacidade de perseverancia.	- Saber estar / ser
CG10	Capacidade heurística e de especulación para a resolución de problemas, a realización e novos proxectos e estratexias de acción.	- saber facer
CG11	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios	- Saber estar / ser
CG12	Capacidade de adaptación a novas situacións.	- saber facer
CE3	Comprensión crítica da responsabilidade de desenvolver o propio campo artístico. Compromiso social do artista	- Saber estar / ser
CE5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores	- saber
CE6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte	
CE7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica	- saber
CE13	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese. Analizar, interpretar e sintetizar as fontes	- saber facer
CE15	Coñecemento dos métodos artísticos susceptibles de seren aplicados a proxectos socioculturais. Estudar as metodoloxías que faciliten a actuación artística no entorno social	- saber
CE17	Coñecemento dos diferentes axentes artísticos e o seu funcionamento. Identificar os distintos intermediarios artísticos e as súas funcións na dinámica da arte e a súa metodoloxía de traballo	- saber

CE19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.	- saber
CE20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos	- saber facer
CE21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.	- saber facer
CE22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo	- saber facer
CE23	Capacidade de comunicación. Aprender a traducir as ideas artísticas para poder transmitilas	- saber facer
CE24	Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas artísticos complexos e proxectos	- saber facer
CE25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.	- saber facer
CE26	Capacidade de curiosidade e de sorpresa máis para alén da percepción práctica. Desenvolver a percepción mental para alén do retiniano	- Saber estar / ser
CE27	Capacidade de traballar de maneira autónoma. Desenvolver a capacidade de suscitar, desenvolver e concluír o traballo artístico persoal	- Saber estar / ser
CE29	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación	- Saber estar / ser
CE30	Capacidade de perseveranza. Desenvolver a constancia necesaria para resolver as dificultades inherentes á creación artística	- Saber estar / ser
CE31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.	- saber facer
CE36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística	- saber facer
CE37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística	- saber
CE38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade	- saber facer
CE40	Capacidade de autoemprego e de xeración de emprego	- saber facer
CE41	Capacidade para realizar proxectos de investigación artísticos.	- saber facer
CE44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores	- saber facer
CE45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos	- saber facer
CE46	Habilidade para realizar proxectos artísticos con repercusión social e nos medios. Utilizar os recursos de difusión dos proxectos artísticos co fin de potenciar a súa repercusión social	- saber facer
CE47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación	- saber facer
CE48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados	- saber facer
CE49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecementos sobre os modos de presentación do traballo artístico.	CE6 CE7
Coñecemento dos modos de inserción do Traballo Fin de Grao no ámbito artístico profesional.	CE15 CE17
Coñecemento dos modos de escritura relacionados coa realización, exhibición e presentación dos proxectos artísticos e a súa elaboración.	CG1 CG2 CG3 CE13
Capacidade para elaborar dossiers e memorias do traballo realizado.	CG1 CG2 CG3 CE23 CE24 CE25 CE36

Capacidade para a elaboración de textos relacionados co traballo realizado.	CG1 CG2 CG3 CE21 CE22 CE23 CE24 CE25
Capacidade para inserir o Traballo Fin de Grao no ámbito artístico profesional.	CE21 CE23 CE37 CE40
Capacidade para adecuar os recursos e procesos creativos ás necesidades dos proxectos.	CG11 CE20 CE22 CE31 CE37 CE41 CE49
Capacidade para a procura, análise e incorporación da información necesaria para a elaboración dun proxecto artístico.	CG1 CG2 CE22 CE26 CE29 CE38
Capacidade para establecer análises autocríticas dos proxectos artísticos.	CG4 CG5 CG11 CE25 CE27 CE29 CE30 CE49
Capacidade para contextualizar o traballo realizado en relación aos problemas da arte.	CE19 CE20 CE21 CE25 CE37
Capacidade para continuar e ampliar o Traballo Fin de Grao.	CG4 CG5 CG8 CG9 CG10 CE3 CE22 CE27 CE29 CE30
Capacidade para participar da análise e valoración doutros traballos.	CG3 CG12 CE5 CE6 CE20 CE23 CE24 CE25 CE37

Habilidade para chegar solucións persoais á creación artística.	CG4 CG5 CG8 CG11 CE22 CE25 CE26 CE27 CE29 CE30 CE37 CE38 CE41
Habilidade para xestionar a información necesaria na elaboración do Traballo Fin de Grao.	CG1 CG2 CG3 CE13
Habilidade para manter e renovar o interese e as motivacións do proxecto.	CG4 CG5 CG8 CG9 CG11 CE25 CE27 CE29 CE30 CE44
Habilidade para contextualizar o propio traballo.	CE21 CE25 CE44 CE45 CE46 CE47 CE48

Contidos

Tema	
1. Fundamentos do proceso creativo.	1.1. Intuición de motivos. 1.2. Recompilación de materiais. 1.3. Experimentación de procesos. 1.4. Proxectos e planificación. 1.5. Condicións de traballo.
2. Dinámica do proceso creativo.	2.1. Inicio do traballo. Proba e erro. O bosquexo. 2.2. Primeiros resultados. Afianzamento de recursos. 2.3. Xiros creativos. O azar, a predisposición e a análise como mecanismos de corrección do traballo creativo. 2.4 Voltas atrás, bifurcacións e dobres sentidos no traxecto creativo. 2.5. Rupturas, accidentes e retiros.
3. Estrutura do proceso creativo.	3.1. Adecuación técnica - forma - significado. 3.2. Resposta a necesidades persoais. 3.3. Comunicabilidade e relevancia cultural. 3.4. Amplitude de niveis de recepción/interpretación.
4. Reflexión sobre o proceso creativo.	4.1 Textos de artista: o proceso creativo en primeira persoa. 4.2. Entrevistas e conversacións: o intercambio de ideas. 4.3. Literatura acerca do proceso creativo: unha arte interpreta outra 4.4. Ensaio acerca do proceso creativo: entendendo os fundamentos, dinámica, estrutura.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	8	0	8
Resolución de problemas e/ou exercicios	13.5	0	13.5
Presentacións/exposicións	0	26	26
Estudo de casos/análises de situacións	0	52	52

Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	329	329
Estudos/actividades previos	0	15	15
Actividades introductorias	1.5	0	1.5
Cartafol/dossier	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Explicación por parte do profesor encargado do apartado ;Seminario; dos contidos dos diferentes temas da materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Realización de traballos a partir dos contidos da lección maxistral. Comentario e corrección dos diferentes exercicios e actividades propostos.
Presentacións/exposicións	Presentación final do traballo creativo realizado polo alumno ao longo da materia.
Estudo de casos/análises de situacións	Comentario personalizado ou en grupo por parte do profesor-titor do traballo creativo realizado polo alumno.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Desenvolvemento dun traballo creativo de forma continuada ao longo da materia.
Estudos/actividades previos	Busca e recompilación de material teórico, creativo, técnico necesario para o desenvolvemento do traballo.
Actividades introductorias	Presentación da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Asesoramiento do titor
Presentacións/exposicións	Coa orientación do titor o do coordinador
Estudo de casos/análises de situacións	propuestas y seguidas polo titor
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Controlados porlo titor

Probos	Descrición
Cartafol/dossier	A partir da propuestra do coordinador / supervisado polo titor

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Presentacións/exposicións	Presentación final do traballo creativo. Valórase a resolución formal, técnica e conceptual, o grao de adecuación ao contexto social, artístico e histórico; tamén a colocación da obra no espazo (montaxe) y a comunicación oral.	70	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG8 CG9 CG10 CG11 CE7 CE13 CE17 CE20 CE21 CE22 CE23 CE24 CE25 CE27 CE29 CE30 CE38 CE41 CE45 CE48 CE49
Cartafol/dossier	Valórase a capacidade de organización e presentación do propio traballo, atendendo tamén á súa capacidade de análise e contextualización.	30	CG1 CG2 CG3 CG10 CE3 CE5 CE7 CE13 CE17 CE19 CE20 CE21 CE22 CE23 CE24 CE31 CE36 CE37 CE41 CE44 CE45 CE48

Outros comentarios e avaliación de Xullo

CONVOCATORIA ORDINARIA 2º CUADRIMESTRE.

Xuño: días 15, 16, 19 y 20

Xullo: días 19, 20 y 21

Bibliografía. Fontes de información

Aragó Daniel(ed.), Relatos célebres sobre la pintura, Áltera, Barcelona, 1997

Battcock, G. ed., La idea como arte. Documentos sobre arte conceptual, Seix Barral, Barcelona, 1977

Calvo Serraller et al, Escritos de arte de vanguardia, Alianza forma, Madrid 1988

Chipp, H.B. , Teorías del arte contemporáneo: fuentes artísticas y opiniones críticas, Akal, Madrid, 1995

Guasch, Ana María, Del posminimalismo a lo multicultural, Alianza, Madrid, 2000

Marchán Fiz, Simón, Del arte objetual al arte del concepto (cap: Antología de escritos y manifiestos 1955 a 1985), Akal, Madrid, 1997

Marina, José Antonio , Teoría de la inteligencia creadora, Anagrama, Barcelona, 1994

Wall, Jeff , Ensayos y entrevistas, Centro de Artes de Salamanca, Salamanca, 2003

VVAA, El arte visto por los artistas, Taurus, Madrid, 1987

Recomendaciones

Outros comentarios

Para cursar el Trabajo de Fin de Grado hay que cursar todo el Plan, excepto las materias: Transmisión, mediación y educación artística y Artes afines.

Para poder ser evaluado, hay que tener todas las materias del grado aprobadas.

Tutorías coordinador:

Jueves 18:30 - 21:30 y viernes 12:30 - 15:30
